

CAMPINI

DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT

NOORD-KEMPENLAND

8E JAARGANG

APRIL 1978

NR. 29

REDAKTIE: W. KLAASEN, STREEKARCHIVARIS

M. VAN DER HEIJDEN, BRUNING, ADJUNKT STREEKARCHIVARIS

REDAKTIEADRES: TORENSTRAAT 1, OIRSCHOT

POSTBUS 11

TEL. 04997-2828 33

De prijs voor een abonnement bedraagt f 12,-- per jaar, vanaf 1 april 1978, bij vooruitbetaling te voldoen, te storten op post-girorekening 10.69.032 van de gemeente Oirschot met vermelding abonnement Campinia. De prijs voor losse nummers is f 3,-- p.st. Indien opzegging niet schriftelijk is medegedeeld voor het begin van het nieuwe kalenderjaar, wordt het lidmaatschap voor het volgende jaar automatisch voortgezet.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

De niet-ondertekende artikelen zijn samengesteld door de medewerkers van het Streekarchivariaat Noord-Kempenland.

Voor de inhoud van de ondertekende artikelen is de redactie niet verantwoordelijk.

I NHOUD

I.	Gedicht over Oirschot (door Toke van de Ven-Lommers)	
II.	De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem (vervolg)	7
III.	De notulen der vergaderingen van schepenen, burgemeesters, armmeesters, kerkmeesters, zettters en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen (vervolg)	10
TV.	Jaarkronieken uit de schepenprotokollen van Oirschot-Best (door J. Santegoeds, Nuenen)	15
V. a.	De oorkonden van Best en Oirschot vanaf de 14e eeuw (vervolg)	18
	80. Schepenoorkonde van 's-Hertogenbosch 20 april 1425	18
VI.	Oude toponymica (door J.A.J. van Den Bosch, Veldhoven)	19
VII.	Genealogica	22
	1. Echtparen van Croonenburg van 1620 - 1972	22
	2. A. Genealogische Fragmenten uit de proto- kollen van vrijwillige rechtspraak in het oud-rechterlijk archief van Oir- schot en Best (vervolg) (door A. van der Meulen, Eindhoven)	22
	B. Huwelijken in de Hervormde Kerken van Oostelbeers en Middelbeers, 1772 - 1804 (vervolg)	24
VIII.	Huizen en hun bewoners te Oirschot van de zeventiende tot de twintigste eeuw	26
IX.	A. De arme weduwe . . . of de welstand in Best in 1830 (door P.F.M. Rosier)	27
	B. De "desolate toestand" van Oerle en Meer- veldhoven in 1753	29
X.	Lijst van woningen te Veldhoven in de 18de eeuw (vervolg)	31
XI.	Lezers leveren hun bijdrage	33
	1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875	
	D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (vervolg) (door Th.A. Kuypers)	33

| NUHUDIvelvidni

2.	hlaparen van Croonenhorg (vervolg) (door A.B. van Cronenburg, Rotti lihni)	38
3.	St. Odulphus, Bisschop van Iirnliit (door J.Th.M. Melssen)	41
XII.	A. De verkoping van het huis Den Bergh te Spoordonk in 1672 ...	42
	B. ... en een eeuw later	45
XIII.	De heren van Vught en Oirschot in de 12de en 13de eeuw (vervolg)	47
	5. Het geslacht der heren van Vught in de 13de eeuw (vervolg) (door T. Klaversma, Eindhoven)	47
XIV.	Archivalia aangaande de oude Kempische gilden (vervolg)	49
	18. Het Sint-Jansgilde te Oerle en het recht van de waag	49

- 1 -

I. GEDICHT OVER OIRSCHOT

(door Toke van de Ven-Lommers)

ONS SKÓN ORSKOTS EN ORSKOTSE MINSEN

Op skool dor moete we Nederlands praote
Mêr 't Orskots dê is toch zoe skai
Dê 't zund waar dê we 't zon verlere
Dus ondermekaar, dor haauwe we 't ón.

Mêr nie alleen gewoon 't Orskots
Ok woorden vooral uit vruger tijd
Die moete we in ere haauwe
Want anders raken wij ze kwijt.

Kêk, ammol zijn we toch geboren
In de skommelwieg dor laagde wêrm
Dan kwaam de buurt en de familie
Die kwamen mi den krommen érm.

Ge kwaamt in de kakschool bij meseur Dora
Dor moogde lêpkés pluizen, ja
En um oeuw bruukskes vast te maken
Waar dor meseur Servatia.

De mêsterskool waar veur de jongens
De mêskes, bij de nonnen hier
De jongens han mi reep en skietbol
En mi bokspringen veul plezier.

Ok houtje rapen, 'n speul vur jongens
En dan nog: hakmes, lepel of skeer
Elk jaor, mi skool naor de witte bergen
Mi boer-kaaren op en neer.

De mêskes dinne tiele-vreeën
En vangen achter mekare aon
Of stonne stil bê 't Lourdes-grôtje
Dê han w'een op de spulplats stón.

Ze dinnen knikkeren in 'n kuiltje
Jan Huige, in de ronde kring
En ok al vangen mi verlossen
Wê ok al heel plezierig ging.

't Waar hete bliksem en petassie
We aten struif en mallekepap
Van mulk, dor koste van no achtere
En oit ging dê merakels rap.

En waarde dan is on den dunne
Dan zinne ze: Hij is on de spel
Dan moeste hel den dag no 't haske
Wê 't hilske is, dê witte wel!

Bê vrouw van de Steen, en ok bê Kuypers
Dor holde we 'n boezaloen
Ok Jan den Berbier en Anna Oetel
Han ellegoed en breikatoen.

Dan hadde 'ne veurscheut of 'ne skolk
Da han de vrouwen vur der lijf
Dê lijf zaat stevig ingeregen
In 'n corsjet, hel hog en stijf.

Bê Jans Noyen, of Willem Kolle
Dor bleefde vur de toonbank stan
Ge zint mêr wê ge gêr zat hebbe
Dan gave ze 't oeuw gere an.

Ze telde 't uit op 'n pepierke
Uit de knipbeurs wier hetend
't Waar zo mar iets van zeuven stuivers
Want 't waar nie duur wê ge had gehold.

Mi kermis kregen we gerukte paling
Ge aat 'ne vetten olliebol
Dan efkes in de mallemeulen
Dan vuulde oeuw eigen alling dol.

Ge had 'n stuk of negen bakkers
Jan Nuys, die ha unne buik zoe dik
Ze han piesteleekes en bestéllen
En mi de kermis: krintemik!

In de herberg waar 't plezierig
Dor wier gepruufd, dor wier gekat
En 's aoves um elf ure sluiten
Toch waar der wel is iemus zat.

De buurt die moes de huukes bidden
De hel familie moes te lijk
En hadde de vur-rouw, of droegde 'n fallie
Dan liepte wel wê in de kijk!

En 's Zondags moessen we no twee missen
De "Congregatie" en no 't "Lof"
En kwam dan 's aoves ouwe vrijer
Dan kuirde efkes dur den hof.

Mi 't slachten kregen we de kaoikes
En ok de zult en balkenbrij
Mêr dieë ouwe Deken Freysen
Die smulde van de kermenei.

'Ne natnek waar 'n skijthuis
'n Kelleke waar 'ne flauwe vent
'n Hollewei en ok 'n haokwuw
DE 's hars en giens heel goed bekend.

De kale kak, da ware miensen
Zo van: die manen dê ze 't um zên
Mar ês ik dur pertemenee mog vale
Dan waar ze platter as de man.

En bê 'n brand dan harde 't starmen
De brandspuit waar 't die kome moes
Ja vruger kost merakels branden
Want denkt mêr is: ba Klaos den Does.

In unne musterd zaat unne klippel
We han unne timmus en 'n verkêt
We han 'ne kreugen en 'ne griesel
'n Laoike in ons kabinet.

Apprentie maken, affeseren
We dronken koffie uit 'n tas
En iemus die ge iets wijs wot maken
Waar iemus die nie kulvrij was.

'n Harde peer, die moes nog muke
'n Zofte peer, die aten we op
Brembezieën en grote knoersels
Die aten we altijd mi de grop.

We dinnen peiten en we smorsten
D'r wier gedabd, d'r wier gemukt
En wo'n ze oeuw oit 'n bietje kullen
Dan han z'oeuw zoegezeed vernukt.

De mist waar mok, de starm 'n hauwmauw
D'r waar 'n zeel, d'r waar 'n skeel
We kende zwierts, we makte timper
De spekstruif waar van boegendemeel.

We dinne tuitele en teitere
De jong die wieren afgebeid
En waar d'r 'n hundje weggelopen
Dan zinne ze: " 't Is 'ter uitgeneid".

't Waar haffelen en uitportretten
We slipperde 's winters op 't ijs
'Ne pulling kos ontzettend stobbere
En 'ne kwal, die waar nie wijs.

We kende kulders en blauwpiepers
Dokkeutel worre was 'ne ramp
Ok hadde kneuters en biebijters
'n Koolduif, markolf en 'ne klamp.

In de meimond, mulders vangen
Meizoentjes, vur 't Mariabild
St. Jansbloem, Knillisroos, Lievermênnekes
Pispfitjes, groeide zo in 't wild.

Overentie, capetunie
Kaskenauten, begenktenis
Spouwen, krintebaard en uksel
En witte nog wê klepskouw is?

Broelie, lozzie, neuzik, peinen
Entelen en stroop gelek
Bekant, begaoien, 'n bezwei en onrens
Verslekkeren, teine, suust en krêk.

'n Tietei, 'n toot, 'n pinuir, Toeter
'n Klabots, 'n slichtmes, 'n huib, 'n kwak
Bromolie kochte mi de liter
'n Siepoog was 'n ongemak.

Dan ware d'r nog verscheie minsen
Die gij ok nie vergeten bent
Piet Stans beverbild en ok Hanne
Die hedde ammol goed gekend.

Piet Stans waar vruger onze kuster
Die slofte altijd dur de kerk
'k Zie 'm nog aon 't kleptouw hangen
Dê kleppen hurde hé z'n werk.

En Piet há veul verstand van blomme
Want ês de Meiffind wier gevierd
Dan hattie toch ons Lieve Vrouwke
Veur in de kerk zoe skon versierd.

Ge kocht bij Hanne van de blister
'n Sponsdoos, griffels en 'n lei
Cathechismus, paternosters
Skapulier, medaille en dê gerei.

We han ok goei koorzangers vruger
Jan van Beers en Frans de Croon
En Willem Coppelmans beverbild
Zong altêd op 'ne lage toon.

Ze zongen " 't Lof" en de processie
De leste Mis in 't skén Latijn
Zoe'n minsen moeten na toch zeker
Wel heel hog in den Hemel zên.

Dan han we ok nog Jantje Bogmans
O, die kos zoe dribbelig gaon
Die ging thuis de minsen scheren
Ha 'n lichtgrijs pêkske aon.

Jantje ha verstand van ziektes
Heel veul vroegen 'm un raod
's Nachts ging ie mee mi dokter Lobach
Jantje waar nog nie zoe kaod

En Jantje van Esch, die moes afkleppen
Die 'ter mènes tegen hees
En dan riep ie deur de straoten:
"Heden op het slachthuis vlees".

Dan Hannuske mi z'n autobuske
Ree nao Best toe, giens en terug
Ge kost erin mi twaalf minsen
't Ging wel veilig mêr nie vlug.

Wê dunkt ouew van de kolenboeren
Ze brochten zelf de kolen rond
Ze han 'n karke mi twee raaie
En doronder soms 'ne hond.

Dan han we, dor zên we heel gruts op
Jan Kruysen, de schilder van de kunst,
Dê hij in Orskot goed den aord hai
Dê zien we ammol ês 'n gunst.

Wen in de Mei, al heel vruug 's mérgens
Dan gingen we nao de kapel te voet
We baden negen rozenhuukes
Dê weten we ammol nog zo goed.

En 's Zondags ston 't er vol mi kraomen
Mêr de jong die waren gauw content
Ze kochte dan no heel lang zuuke
'n Groot stuk sep vur enne cent.

De grote jongens en de meiden
Die vonden daor ok nog vertier
Die kwamen nie allenig bidden
Ze vonden sjans, dê gaf plezier.

Zo hebben we zeshonderd woorden
Mi ons grupke bij mekaar gezocht
We doken ammol in 't verlejen
En ieder ha wê mee gebrocht.

En mocht 'er soms belang bê hebben
We hebben ze op 'n pepierke stón
Ge kunt gerust is komme kijken
Bê kuirt is op en komt is 6n.

D'r is lichelijk 'n kumke koffie
Misschien nog 'ne speklatieman
Dan geul we efkes zitten buurten
Is dê nie echt Orskots dan?

Zo kunne we nog ure durgón
Mi al dê Orskots, 't is zoe skón
Ge moet wel oit oeuw nederlands praote
Mêr onder mekaar, dor haauwe we 't 8n:

*****

Dit gedicht van onze abonnee, mevrouw Van de Ven, werd eerder gepubliceerd in een boekje, uitgegeven ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van de heemkundekring "De Heerlijkheid Oirschot".

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDNOVEN-
BLAARTHEM

(vervolg)

506. 3-11-1617 blz. 237/2

Bertha Lenaerts, dochter van Jan Jan Bliccx, heeft samen met haar voogd en met haar zwager Goyaert Janssen overgedragen aan Jan Gerits een heiveld in de "Leemscuylen" aan de "Sonderwijckse Hey" (belendende percelen: jhr. Goort van Eyc, Evaert Hendricx, de gemeint, Jan Neeskens alias Lathouders).

Schepenen: Michiel Nijssen - Peter Wouters

507. Zo.Ve. 24-10-1617 blz. 237/3 - 238/2

Hendrick Janssen als voogd van zijn vrouw Jenneken heeft overgedragen aan Jan Claessen: 1) groes en land, gelegen te Zonderwijk-Veldhoven, ter plaatse genaamd "den Heyberch" (belendende percelen: Peter Wouters, Hendrick Janssen, Hendrick Willems, de gemeint); 2) een stuk land te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: Peter Cornelis, Peter Wouters, de kinderen van Jan Janssen alias Knechsel, de gemeint); 3) een stuk land te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: Marie Jan Lambrechts en haar kinderen, Peter Wouters en Digna Claes, Hendrick Willems, de kinderen van Jan Janssen alias Knechsel); 4) een stuk land te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: Peter Wouters, Digna Claes, Hendrick Willems, het stuk waarvan dit is gedeeld). Hendrick Janssen verklaart, dat Jan Niclaessen het volle bedrag dat hij in verband met deze overdracht verschuldigd was, heeft voldaan.

Schepenen: Michiel Nijssen - Peter Wouters.

508. 30-10-1617 blz. 239/1

Dierick Jacops Janssen heeft beloofd te betalen aan Borchgrave, heer van Oerle: 1) het gedeelte van zekere cijns, gaande uit zijn (Dierick Jacops') huis en tuin, dat Dierick Peter Diericx heeft verworven uit de goederen van zijn vader Peter Diericx; 2) een cijns gaande uit goederen die Dierick Peter Diericx gekocht heeft van Goort Hermans en diens broer. Voorts nog: een cijns aan het kapittel van Oirschot; een cijns gaande uit de goederen van Goort Hermans, oorspronkelijk verschuldigd aan de heer van Hilvarenbeek en nu aan Wouter den Mulder.

Schepenen: Michiel Nijssen - Frans Hendricx

509. 30-10-1617 blz. 239/2

Dierick Jacop Janssen belooft, uit zijn huis en tuin te betalen het deel van zekere cijns dat aan Jacop Peters is toegevallen uit de goederen van Peter Diericx. De cijnsen zijn verschuldigd aan: Borchgrave, heer van Oerle; het kapittel van Oirschot; Wouter den Mulder (vroeger de heer van Hilvarenbeek).

Schepenen: Michiel Nijssen - Frans Hendricx

510. Ve. 3-11-1617 blz. 240/1

Bertha Lenaerts, dochter van Jan Jan Bliccx, heeft samen met haar voogd en met haar zwager Goyaert Janssen overgedragen aan Jan Jan Hanssen haar deel in een stuk land, genaamd "Groot Hanssen Ecker", gelegen te Veldhoven ter plaatse genaamd "de Haessewinckel" (belendende percelen: Frans Janssen alias Popelier, Jan Pauwels, Jan Hanssen, de Clarissen van Den Bosch).

Schepenen: Michiel Nijssen - Peter Wouters

511. Zo.Ve. 12-12-1617 blz. 240/2 - 242/1

De kinderen en erfgenamen van Aert Francen en diens vrouw Truycken, te weten Hendrick Aerts, Jan Aerts, Lauwreys Hendricx als man van Lijsken Aerts, en de minderjarige kinderen van Frans Aerts met hun voogd Hendrick Aerts Francen, hebben van de hun toegevallen goederen, gelegen te Zonderwijk-Veldhoven ter plaatse genaamd Schoot, een deling gemaakt. Aan Hendrick Aert Francen (voor hemzelf) zijn bij loting ten deel gevallen: 1) een gedeelte van de aangelegen grond (bij het huis) met de daarop staande schuur (belendende percelen: de gemeint, het stuk waarvan dit is gedeeld, de weg, voorheen Peter Diericx); 2) een halve beemd, oostwaarts gelegen, ter plaatse genaamd "den dijck aen 't huys"; 3) de helft van zekere beemd aan "den Dijck" te Schoot (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, Jan Aerts, de kinderen van Jan Danen, de gemene weg); 4) een vierde deel van de "Thonis-acker" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, de weg, Matheus Wouters); 5) een vierde deel van de "Schoot-acker", zuidwaarts gelegen (belendende percelen: Jan Aerts, het stuk waarvan dit is gedeeld, Wouter Hendricx, de weg); 6) een vierde deel van de "Coelbocht", zuidwaarts gelegen (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, Paulus Peters, de gemene weg); 7) een vierde deel van "het Bochtjen", zuidwaarts gelegen (belendende percelen: Dierick Peters, de weg, het stuk waarvan dit is gedeeld). Uit deze portie moeten de volgende lasten worden betaald: een pacht van 50 gulden per jaar te 's-Hertogenbosch; 12 gulden ineens aan Vreys Hendricx en Jan Aerts; een rente van een half vat rogge per jaar aan de pastoor van Veldhoven.

Schepenen: Michiel Nijssen - Frans Hendricx

512. Zo.Ve. 12-12-1617 blz. 242/2 - 243/1

Aan Jan Aert Francen zijn bij loting ten deel gevallen: 1) een halve beemd, gelegen ter plaatse genaamd "de Begbroecken", oostwaarts (belendende percelen: Jacop Peters, het stuk waarvan dit is gedeeld, Joris Hendricx, de kinderen van Jan Jacops); 2) een vierde deel van de "Thonis-acker", noordwaarts gelegen (belendende percelen: Jacop Teuwens, het stuk waarvan dit is gedeeld, de kinderen van Teuwen Wouters, de weg); 3) een vierde deel van de "Schoot-acker", noordwaarts gelegen (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, de weg, Wouter Hendricx); 4) een vierde deel van "het Bochtjen", noordwaarts gelegen (belendende percelen: Willem Janssen, het stuk waarvan dit is gedeeld, Dierick Peters, de weg); 5) een vierde deel van de

"Coelbocht" (belendende percelen: Paulus Peters, het stuk waarvan dit is gedeeld, de weg); 6) het huis, de helft van de kelder en de helft van de zolder; 7) een vierde deel van het bijgebouw (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, de weg, Dierick Peters).

Schepenen: Michiel Nijssen - Frans Hendricx

513. Zo.Ve. 12-12-1617 blz. 243/2 - 244/1

Aan Laureys Hendricx zijn bij loting ten deel gevallen: 1) een halve beemd, gelegen ter plaatse genaamd "de Begbroecken" (belendende percelen: de kinderen van Jan Jacops en anderen, het stuk waarvan dit is gedeeld, Dierick Peters); 2) een vierde deel van de "Thonis-acker" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, de weg, de kinderen van Matheus Wouters); 3) een vierde deel van de "Schoot-acker", zuidwaarts gelegen (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, Wouter Hendricx, Willem Janssen); 4) een vierde deel van "het Bochtjen" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, Dierick Peters, de weg); 5) een vierde deel van de "Coelbocht" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, Paulus Peters, de straat); 6) een vierde deel van het bijgebouw (belendende percelen: de Loop, het stuk waarvan dit is gedeeld, Dierick Peters, de weg).

Schepenen: Michiel Nijssen - Frans Hendricx

514. Zo.Ve. 12-12-1617 blz. .244/2 - 245/1

Aan de minderjarige kinderen van Frans Aert Francen met hun voogd zijn bij loting ten deel gevallen: 1) een halve beemd (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, de Loop, de weg, de kinderen van Jan Danen); 2) een vierde deel van de "Thonis-acker" (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, de kinderen van Peter Diericx); 3) een vierde deel van de "Schoot-acker" met een lorenzo land grenzende aan het erf (belendende percelen: Paulus Peters, de kinderen van Peter Diericx, Wouter Hendricx, de weg); 4) een vierde deel van "den Bocht" (belendende percelen: Peter Jacops, het stuk waarvan dit is gedeeld, Dierick Peters, de weg); 5) een vierde deel van de "Coelbocht", zuidwaarts gelegen (belendende percelen: de kinderen van Jacop Teuwens, het stuk waarvan dit is gedeeld, Paulus Peters, de weg); 6) de "camer aen het huys", de halve kelder, de halve zolder en het andere deel van de aangelegen grond (belendende percelen: het stuk waarvan dit is gedeeld, de weg, de kinderen van Peter Diericx). Uit deze portie moeten de volgende lasten worden betaald: een pacht van 50 gulden per jaar te 's-Hertogenbosch; 12 gulden ineens aan de andere erfgenamen; een rente van een half vat rogge per jaar aan de pastoor van Veldhoven.

Schepenen: Michiel Nijssen - Frans Hendricx

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEN VERENIGDE DORPEN

(vervolg)

501. B. 28-4-1804 3/93r

Vergadering van de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Blaarthem. Aangezien de ambtsperiode van de regerende burgemeester op 30 april a.s. afloopt, wordt tot de keuze van een nieuwe overgegaan. Voor de tijd van 1 mei 1804 tot 30 april 1805 wordt gekozen Jan van der Reijt.

Getekend: Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, F. Donkers, H. van Baarschot, M. v.d. Heuvel, D. van Gennip, sekretaris J.F. de Wit.

502. B. 28-4-1804 3/93v

De burgemeester Jan van der Reijt heeft de eed in handen van de schout-civiel afgelegd.

Getekend: Jan van der Reijt (kon niet schrijven), G. de Wit, Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, sekretaris J.F. de Wit.

503. V. 1-5-1804 3/91v

De burgemeesters Michiel Verbiesen en Hendrik Eijmans en de anrilneester Hendrik Blom (benoemd voor de tijd van 1 mei 1804 tot 30 april 1805) hebben de eed afgelegd in handen van de schout-civiel.

Getekend: Hendrik Blom, Michiel Verbiesen, Hendrikus Eijmans, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, J. Somers, G. de Wit, sekretaris J.F. de Wit.

504. Z. 2-5-1804 3/92v

De burgemeesters Arnoldus van Rijsingen en Antonie J. de Wit en de arneester Francis Coppelmans hebben de eed in handen van de schout-civiel afgelegd.

Getekend: A.J. de Wit, Arnoldus van Rijsingen (kon niet schrijven), Francis Coppelmans (kon niet schrijven), G. de Wit, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, sekretaris J.F. de Wit.

505. Z. 8-6-1804 3/94

Vergadering van de schout-civiel en de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeeist, waarbij door Peter van Brugel, inwoner van Meerveldhoven, een door hem aan het Departementaal Bestuur van Brabant gericht rekwes wordt getoond, waarin hij verzoekt in eigendom te mogen verkrijgen een perceel inkulte gemeentegrond. De vergadering besluit aan het Departementaal Bestuur te berichten, dat het rekwes van Van Brugel op waarheid berust, dat deze zeer behoef-

tig is en vader van 3 kinderen, dat hij in Meerveldhoven eenloonwoning heeft die hij moet verlaten en dat hij geen andere bmlim Lin verkrijgen. Het gemeentebestuur van Zeelst verzoekt het Departementaal Bestuur het verzochte perceel pro Deo aan Peter van Brugel te mogen aanmeten.

Getekend: Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, J.v. Dijk, P. Gouwenberg, F. v. Lierop, sekretaris J.F. de Wit.

506. V.Z.B.M. 22-8-1804 3/95

Extrakt uit het Register der Resolutiën van de Commissie van Politie en Economie uit het Denartementaal Bestuur van Brabant inzake verkoop van percelen van het Broek onder Veldhoven, Zeelst, Blaarthem, Meerveldhoven en Gestel, dat daarop ook enige aanspraak maakt. Allereerst moeten de quota der genoemde gemeenten in de opbrengst geregeld worden. Verder is het noodzakelijk, dat de wegen en waterleidingen, daardoor aan te leggen, eerst worden gereguleerd. Ten slotte moet door een reglement tegen verder misbruik van het Broek worden gewaakt. De gemeentebesturen worden dus aangeschreven (Veldhoven, Zeelst, Blaarthem, Meerveldhoven en Gestel) op 3 september om 10.00 uur in de voormiddag één of ten hoogste twee personen uit ieder dorp af te vaardigen en met de nodige volmacht te voorzien, om met de Commissie te overleggen en vast te stellen: 1) de verdeling van de quota der door de verkoop opgebrachte gelden onder de gemeenten; 2) de wegen en waterleidingen die in verband met de verkoping moeten worden aangelegd door het Broek; 3) het reglement tot wering van het uitbuiten van het Broek. Ieder der gekommitteerden van de gemeenten gelieve alle stukken, bescheiden en kaarten, die bij de onderhandelingen van dienst kunnen zijn, mede te brengen.

Getekend: J. Koppens.

507. V. 1-9-1804 3/96r

De leden van het gemeentebestuur van Veldhoven kommitteren de schepenen Arnoldus van den Wildenberg, om zich op 3 september om 10.00 uur bij de Commissie van Politie en Economie in Den Bosch te vervoegen, om samen met afgevaardigden der andere gemeenten een schikking, verdeling en reglement te maken aangaande het Broek.

Getekend: W.v.d. Eijnden, J. Somers.

508. Z. 1-9-1804 3/96v

De leden van het gemeentebestuur van Zeelst kommitteren Dirk Senders, om zich op 3 september a.s. om 10.00 uur bij de Commissie van Politie en Economie te vervoegen om samen met de afgevaardigden der andere gemeenten een schikking, verdeling en reglement te maken aangaande het Broek.

Getekend: Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg.

509. B. 1-9-1804 3/97r

De leden van het gemeentebestuur van Blaarthem kommitteren de schenen

Jan M. Baselmans, om zich op 3 september a.s. tegen 10.00 uur bij de Commissie van Politie en Economie te vervoegen, om samen met de afgevaardigden der andere gemeenten een schikking, verdeling en reglement te maken aangaande het Broek.

Getekend: C. van Dommelen

510. V.Z.B.M.G. 1-9-1804 3/97v-98r

Vergadering gehouden in de Raadkamer te Zeelst door de schout-civiel en de commissie uit de leden van de gemeentebesturen van Veldhoven, Zeelst, Meerveldhoven, Blaarthem en Gestel (Veldhoven: W.v.d. Eijnden en A. van den Wildenberg, Zeelst: Joh. van Rooy, Peter van den Wildenberg en Dirk Senders, Meerveldhoven: G. Verheijden, Blaarthem: Jan M. Baselmans en Christiaan van Dommelen, Gestel: G. van der Waarden en Adr. de Hertogen). De schout-civiel stelt voor een schikking aangaande het Broek te maken alvorens de gekommitteerden van de gemeenten zich naar Den Bosch moeten begeven. Met uitzondering van de gekommitteerde van Meerveldhoven (die de vergadering verlaat) besluiten de gekommitteerden van de gemeenten aan de Commissie van Politie en Economie voor te stellen, het Broek te verdelen en aan een ieder een part te geven naar verhouding van de aanslagen in de kwartiertaux van Kempenland, zodat dan iedere gemeente met haar aandeel kan handelen tot meest gerief van haar ingezetenen.

Getekend: G. de Wit, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, Joh. van Rooy, Dirk Senders, C. van Dommelen, Jan M. Baselmans.

511. V. 17-12-1804 3/98v

Jan Somers, Wouter van den Eijnden en Arnoldus van den Wildenberg, kommitteren de schepen Peeter van den Wildenberg, om zich op 19 december a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor het jaar 1805.

Getekend: W.v.d. Eijnden, J. Somers.

512. Z. 17-12-1804 3/99r

Johannes van Rooy en Dirk Senders kommitteren de schepen Peter van den Wildenberg, om zich op 19 december a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor het jaar 1805.

Getekend: Joh. van Rooy, Dirk Senders.

513. B. 17-12-1804 3/99v

Jan M. Baselmans en Christiaan van Dommelen kommitteren Francis Donkers, om zich op 19 december a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor het jaar 1805.

Getekend: Jan M. Baselmans, C. van Dommelen.

514. Z. 18-4-1805 3/103r

Extrakt uit het register der Resolutiën van het Departementaal Bestuur van Brabant op een missive van de schout-civiel van het schoutambt Oerle inzake een nieuw te benoemen lid van het gemeentebestuur

van Zeelst in verband met het overlijden van de schepen Dirk Sendi-- Voorgedragen en benoemd wordt Jan H. Beijssens. Het gemeentebestuur van Zeelst wordt verwittigd.

Getekend: Vogelvanger

515. Z. 26-4-1805 3/101

Vergadering van de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeelst. Verkiezing van nieuwe burgemeesters en een armmeester: burgemeesters Antonie Jansen en Geert P. Senders, armmeester Adriaen Borger.

Getekend: Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, P. Couwenberg, J. van Dijk, F. van Lierop, J. Beijssens, sekretaris J.F. de Wit

516. Z. 26-4-1805 3/103v-104r

Eedaflegging van het nieuwbenoemde lid van het gemeentebestuur en schepen van Zeelst Jan H. Beijssens in handen van de schout-civiel.

Getekend: G. de Wit, J. Beijssens, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, sekretaris J.F. de Wit

517. B. 27-4-1805 3/102

Vergadering van de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Blaarthem. Verkiezing van nieuwe burgemeester en armmeester. Gekozen tot burgemeester Hendrik van Neunen, tot aumeester Geert Couwenberg (gekontinueerd).

Getekend: Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, Francis Donkers, M.v.d. Heuvel, D. van Gennip, H. van Baarschot, sekretaris J.F. de Wit

518. B. 27-4-1805 3/102v

Burgemeester Hendrik van Neunen en armmeester Geert Couwenberg hebben de voorgeschreven eed in handen van de schout-civiel afgelegd.

Getekend: H. van Neunen, G. de Wit, Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, sekretaris J.F. de Wit

519. V. 29-4-1805 3/100

Vergadering van de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Veldhoven. Aangezien de ambtsperiode van de burgemeesters op 30 april a.s. afloopt evenals die van de armmeester, wordt overgegaan tot verkiezing van nieuwe burgemeesters en van een armmeester. Gekozen worden tot burgemeesters Jan Smulders en Paulus Eijmans en tot armmeester Elias Beerens.

Getekend: J. Somers, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, D.v. Esbeek, Jan P. Liebrechts, P.v.d. Hurk, sekretaris J.F. de Wit

520. Z. 2-5-1805 3/101v

De nieuwe burgemeesters Antonie Jansen en Geert P. Senders en de nieuwe anuineester Adriaen Borgers hebben de voorgeschreven eed afgelegd.

Getekend: G.P. Senders, Antonie Jansen, A. Borgers, G. de Wit, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, sekretaris J.F. de Wit

521. V. 6-5-1805 3/100v

Jan Smulders en Paulus Eijmans (benoemd tot burgemeesters van Veldhoven voor de tijd van 1 mei 1805 tot 30 april 1806) en Elias Beerens (benoemd tot almeester van Veldhoven voor dezelfde tijd) hebben de eed in handen van de schout-civiel afgelegd.

Getekend: J. Smulders, Paulus Eijmans, Elias Beerens, G. de Wit, J. Somers, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, sekretaris J.F. de Wit

522. V.Z.B. 20-7 en 9-9-1805 3/104v-110r

Vergadering van de schout-civiel, de leden van de gemeentebesturen en de gekommitteerden van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem naar aanleiding van het rekwest van de president-schepen J. Somers aan het Departementaal Bestuur van Brabant aangaande de weigering van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem, om het hem toekomende traktement als plaatsvervangend officier, dat volgens resolutie van de Ho.Mo. d.d. 8 juni 1734 hierop staat, vanaf 11 augustus 1798 uit te betalen zoals dit ook in andere gemeenten b.v. in Waalre is geschied. Op een brief van de Meijerijsche Vergadering hierover (Helmond 19 juni 1805) aan Zeelst, Veldhoven en Blaarthem wordt op 9 september 1805 als volgt geantwoord: Men vindt het in de eerste plaats vreemd, dat de Meijerijsche Vergadering zich met dergelijke nartikuliere zaken gaat bezighouden. Bij de inval der Fransen in 1794' heeft men in Veldhoven, Zeelst en Blaarthem getracht zoveel mogelijk de regering van het plaatselijk bestuur staande te houden. Wouter van den Eijnden, toen als president van het gemeentebestuur van Veldhoven en als zodanig van de gekombineerde rechtbank Veldhoven, Zeelst en Blaarthem benoemd, kreeg stilzwijgend het ambt van civiel en crimineel officier. Hiervoor kreeg hij echter geen enkel traktement en het kwam ook niet bij hem op om hiervoor iets te vorderen. J. Somers volgde hem op als president. Met de navolgende punten staven Veldhoven, Zeelst en Blaarthem de weigering en verzoeken daarmede de Meijerijsche Vergadering een desbetreffend advies aan de Commissie van Justitie te willen geven: 1) J. Somers heeft evenmin als zijn voorganger ooit een traktement gevraagd; 2) de emolumenten van de publieke verkopeningen zijn met onderlinge goedkeuring steeds ten behoeve van de armen in de armenkas gestort; 3) de jura van de jaarlijkse verpachting der tienden werden door de Commissarissen van het bestuur gelijk verdeeld; 4) op de jaarlijkse begroting, bij de behandeling waarvan Somers steeds aanwezig was als president, stond nooit enige post van traktement voor hem in zijn hoedanigheid als officier; 5) Somers heeft zijn hoe-

danigheid als officier of als president waarnemende dit officie (nl kend toen hij bij gelegenheid verzocht werd een visitatie te doen bij een huisbraak. Verder haalt hij in zijn rekwest voorbeelden aan die in zijn kraam te pas komen. De regenten van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem stellen tegenover het door hem aangehaalde voorbeeld van Waalre, dat van Eersel, Oerle, Vessem en Bladel, waar de presidenten nooit en nimmer een dergelijk traktement gevraagd noch ontvangen hebben.

(wordt vervolgd)

IV JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST

(door J. Santegoeds, Nuenen)

NOVEMBER

1593

Huybrecht Molenbroecx gequetst ende gestorven:

Opten voerscreven IIe november is Huybrecht Meulenbroecx, dienaer van mejoffr. van Merode doer eenen Wael genoempt Mathys, wesende dienaer van myne heere van IJseren, met eenen rieck in zyn hooft gesteecken, omme seeckere mist dat de voerscreven Wael van myns joffrouws mist hadde geladen, ende daeraff opten IXe november gestorven int huys van Gerart Peters, genoempt den Moriaen, tot Oerschot.

Werm weder:

Het heeft desen tyt acht dagen lanck soo werm geweest ofte inde mey hadde geweest, maer dagelyx gereghent soo dat de naeschaer noch seer by quam ende daernaey drye off vier dagen coudt.

Ordinantie vande wolven:

Opten VIe ordinantie gegeven aen Adriaen Henricxssen met syn kinderen, Henssen in Herebeeck, Jan Pauwels Roesten etc. van achtiën gulden opten heffer der contributiën van Straten ende Kerckhoff, elck negen gulden, ter saecke dat sy vyff jonge wolven hadden gevangen, geleden halff een halff jaer.

Versueck van betaelinghe der heerwagens by Ekerschot aengenomen:

Opten XIe dachvaert gehouden binnen Eyndoven soo vande heerwagens als anderssins ende soo de geassigneerde nyet en betaelden, heeft Ekerschot als den eenen aengenomen hebbende wederom geprotesteert.

Wagens ontreden:

Opten selven dach is den eenen wagenman van Naestenbest met den wagens van Orten vuyt geweest hebbende met drye perden ontreden, genoempt Joost Pauwels van Cronenborch off Jan Aerts broer.

Hey ende Brantgelt van Orten geexecuteert:

Opten XVIIe november des smergens hier gecomen Wynant Jacops met vele soldaten vanden Bosch daeraff Cornelis Janssen van Tilborch corpo-

rael was, ter saecke van seeckere hoy ende brantgelt ons bedragende sestien gulden, te weten voer thoy acht gulden en voer vier voeder brantgelt acht gulden, van dat er de soldaten tot Orten gelegen hebben gehadt ende den selven Cornelissen gegeven van executie drye gulden, behalven den cost van hem ende den soldaten.

Idem:

Opten selven dach eenen omloner gecomen vande heer van Helmont dat men aen Herman Ghysbrechts soude overbrengen alle tgeene datmen in hoy, stroy, haver, geit, brant soude mogen hebben gegeven, prout in cop. Ende hielt den brieff dat tselve was ter ordinantie vande heere van Helmont als gouverneur vanden Bosche ende haerder Meyerye.

Metsers hont doot gevallen:

Opten XIIIe november is den hont genoempt Mor toebehorende Willemen de Metser, rentmeester vande capelle tot Oerschot, gesloten geweest zynde opte capittel camer, smergens onder de metten van boven neder aff gesprongen inden thore, dat heer Laureys Rose, canonick, ende de vicarisen verscrieten, meynende dat Titeuillus off eenen duyvel van boven neder gesprongen hadde, ende den selven hondt synen achterste beenen gebroken hebbende, leeftden noch daer nae.

Recompense vande vuythueringe des legers van Kemplant:

Opten XVIe heeft Dirck vander Sterren vyt Eyndoven hier oenen omloper gesonden omme te comen betalen tgene hy hadde moeten geloven (boven de IC 1 gld tot Rythoven geconsenteert) totte vuythueringe vande volck soo tot Helmont gelegen hebbende als tot Orten, daer aff Don Ambrosia overste was, seggende tselve voer geheel Kempelant gedaen te hebben daeraff den taux van Oerschot was IC IX gld XIII st VI den, onder de selven vander Sterre hadde mynen heere Clusius schouteth van Kempelant getekent dat hem wel verdacht sulx te behoiren, tselve voer advis gegeven hebbend.

Ruyter van Bredae gecomen:

Opten selfden syn des avonts hier doer gecomen twee compaignien ruyteren van Breda ontrent tien uren, maer en hebben nyet quaets gedaen, Jan de Nael heeft se geleydt als daertoe gecregen wesende, tot Dies-sen.

Schanse van Raemdonck aff te werpen:

Opten XVIIe hier eenen brieff gecomen geadresseert aenden schouteth van Kempelant vande gouverneur van Geertruydenberge genoempt Duyvenvoirde omme de forten van Raemdonck voorts neder te stooten.

Advertentie tot nieuwe sauvegarde:

Opten selven dach hier gecomen Hansken den Tambouryn van Heusden brieven brengende dat de Staten geordineert hadden dat men nieuwe sauvegarde soude comen impetieren.

Jan vanden **teer:

Opten selven dach is Jan vander Meer gecomen van Bredae met vele stockvis, keese, soudt etc.

Gekt voerden ordinarissen heerwagen:

Opten XVIIIe eenen bode gecomen vande heerwagens van Kempelant vuyt

Vrieslant, tydinge brengende dat de voerlieden wesende Jan Houbraken.. knecht ende Jacop Henrick Gerarts knecht geit mosten hebben ende sieck waeren.

Extraordinarisse aen Herentals gegeven:

Opten selven brieven van Dachverlies gecomen datmen overbrengen sonde alle extraordinarisse besondere aenden garnisoen van Herentals geleverd.

Brantgelt tot Eyndoven:

Opten selven dach brieven gecomen van Gielen Brugmans, lieutenant opt slot van Eyndoven, omme het brantgelt te comen betalen.

Fortificatie van Eyndoven te betalen:

Item oyck datmen soude comen betalen het contingent vande LXV gld dat mons. de Boys seeght aende fortificatie van Eyndoven verschoten te hebben, daer aff brieven van zyne exc. van Mansfelt gedepescheer te zyn, daer aff Oerschot was XIII gld XIII st.

Hertoch Ernest:

Men seeght vele vande coompste van Hertoch Ernestus, des keyzers broeder, omme over dese Nederlanden absolutelyck te comen commanderen.

Worm weder:

Vande XIe hevet seer warm geweest ende oyck van te vorens behoudelick drye oft vier dagen coudt middelre tyt, maer groten wint geweest.

Prys vande coren:

Den rogge heeft gegouwen d'Oerschots vat XIX ende XX st, de gerst XIII ende XIII st, de haver VIII st, den boeckweyt XII ende oyck XIII st, het geit den ouden cours.

Contributie swaer:

De contributie, de comeren, beden ende andere lasten syn soo swaer geweest datter menich mensch om is gaen trecken vuyt Oerschot.

Jan Ghysbert Brouwers soldaat tot Boextel geworden:

Soo Jan Ghysberts Brouwers inden Kerckhoff was geordineert omme den quote van VM gld binnen Oerschot daeraff den selven binnen den Kerckhof was IXC XX gld ende meer, soo is hij opte XVIIe doer gegaen naer Boextel ende heeft daer sConinx d . . . ende sondye genomen, daertoe Willem in Herebeeck hem opten XVIIIe een rapnier heeft geschoncken, ende heeft Jan een roer gecocht voer ses oft sevendalven gulden, ende heeft hem in laten scryven, verdreven van Oerschot.

Geel:

Opten voerscreven XVIIIe hier gecomen van Geele, Hans van Have wonende inden Roscamo, ende Henrick Lemmens sone vande rentmeester Lemmens van Geele omme met mejoffr. te accorden vande achterstelle vande selve Lemmens, maer is omme redenen gediffereert.

Ordinarisse heerwagens ende brantgelt tot Eyndoven:

Opten XIXe tydinge gecomen dat Adriaen Haverhals, commis vande wagens binnen Eyndoven was ende opten XXe Jan Houbrakens ende Sgraets der-

waerts gereyst, meer aldaer comende ende hem nyet gevonden hebbend dan seeckere peerden vande Capteyn Villiart binnen Herentals omme henre fouragie geit comende, is Sgraets byden lieutenant van Eyndoven, genoempt Gilleijn Brugmans, aldaer enige tyt gehouden voerden brantgelt ende tgene mons. de Boys heyschten gelyck boven verhaelt is

Cecilie:

Op Sinte Cecilien dach geteert ten huysse Aert Sgraets voer IIII st den maeltyt, daer zyn gecompareert heer Laureys Rose, heer Jan van Merode canonicken, heer Robrecht van Os pastoor, heer Henrick Verbeeck, Marten Goyaertssen, heer Wouter Goris van Cuyck, heer Michiel van Merevoirt van Helmont, heer Goessen Goort Goessens ende Dirck Weygerganx Bascommer, vicarissen, Jan van Esch, mr. Peter zyn soon, Henrick vande Sterren zyn swager, den pastoor van Oestelbeers, mr. Willem vande Ven sangmeester ende schoolmeester, Aert Sgraets secretaris, Niclaes Henricksen organist, Aert vander Ameyden orgelblaser, Willem de Metser rentmeester vande capelle, Wouter Franssen sanger ende Cornelis Verryt custer, mr. Willems soon, Wouter vande Dijk soon, Henrick van Herssel soon, ende Dirck Jans soon choralen, ende het bier buyten bestelt, ende hebben int geheel verteert dyen ende sanderdaegs XXIII gld X st, daer aff het capittel heeft gegeven X gld ende elck voden dyen verteert XIII st.

Ruyteren van Breda:

Often selven Sinte Cecilien dach syn hier negen ruyteren vande neder-cant door gereden, daer coens by was.

(wordt vervolgd)

V. a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW

(vervolg)

80. SCHEPENOORKONDE VAN 'S-HERTOGENBOSCH 20 april 1425

Godefridus de Zeelst atque Nycolaus filius quondam Gerardi dicti vander Lulsdonc super annua et hereditaria pactione duorum lopinorum siliginis et unius et dimidii lopinorum brasii quam pactionem Johannes dictus Eessen solvendam habuerat anno quolibet hereditarie in festo purificationis beate Marie virginis ex molendino eenti de Strathen quam pactionem Mensa Sancti Spiritus in Oirschot erga Johannem dictum Eessen soen adquisierat ut dicebat atque super toto jure eisdem Godefrido et Nycolao in dicta pactione quovis modo competente ad opus eiusdem mense legitime et hereditarie renuntiaverunt effestucando modo in talibus consueto, promittentes dicti Godefridus et Nycolaus super se et bona sua omnia quod ipsi huiusmodi renuntiationem ratam et firmam perpetue sine contradictione observabunt et quod ipsi omnes obligationem et impetitionem ex parte eorumindictapactione

existentes prefate mense deponent omnino. Testes interfuerunt in Buscoducus Jacobus de Wiel et IIlillelmus Reuve. Datum vicesimo die mensis aprilis feria sexta post dominicam qua cantatur "quasi modo" anno millesimo quadringentesimo vicesimo quinto.

Godefridus van Zeelst en Nycolaus, zoon van Gerardus van der Lulsdonc, hebben ten behoeve van de Tafel van de Heilige Geest van Oirschot, afstand gedaan van een erfpacht van 2 lopen rogge en 11 lopen gerst, welke erfpacht Johannes Eessen uit de windmolen te Strathen schuldig was en die de Tafel van de Heilige Geest van Johannes Eessen had overgenomen.

VI. OUDE TOPONYMICA

(door J.A.J. van den Bosch, Veldhoven)

Toen ik in 1973 deze rubriek van mijn voorganger overnam, was ik nauwelijks op de hoogte van de recente ontwikkelingen in de plaatsnaamkunde. Vandaar dat ik me aankondigde met de mededeling, dat ik "geen toponymist ben, slechts taal- en letterkundige en dit laatste meer dan het eerste" (Campinia, 2e jaargang, januari 1973, pag. 172). Ik heb er toen al op gewezen, dat ik moeilijk kon voldoen aan de doelstelling van "Campinia": "zoveel mogelijk documentatiemateriaal . . . te publiceren", en dit "leesbaar en verstaanbaar (te) maken vooral voor het komponeren van skripties, monografieën en proefschriften". Mijn doelstelling was dan ook beperkter: wat ik wilde was "stof tot discussie geven" en op de tweede plaats "nog niet gesignaleerde toponiemen verzamelen en verklaren". In noch het een noch het ander ben ik geslaagd, wel in mijn opzet "compilaties te geven uit het wetenschappelijk werk van anderen voor een breder publiek gepopulariseerd". Met dit laatste beantwoordde ik echter van meet af aan niet aan de bovengenoemde doelstellingen van "Campinia". De artikelenreeks - wat ben ik vaak afwezig geweest! - heeft me echter wel het een en ander geleerd, doordat ik in aanraking kwam met nieuwe literatuur zoals het werk van Molenmans en anderen in het tijdschrift "Naamkunde".

En dat wat ik geleerd heb, is voor mij een reden mijn medewerking aan "Campinia" in deze vorm te beëindigen: het tijdperk van de klassiek etymologische beoefening van de naamkunde is definitief voorbij en om me te verdiepen in de nieuwe ontwikkelingen, deze hij te houden en er voor deze streek vruchtbaar mee te gaan werken, ontbreekt me te enen male de tijd.

Molenmans heeft nog niet zo lang geleden in "Naamkunde" geschreven, dat het nauwelijks nog zin heeft losse etymologieën te geven, want het betekent niet meer dan herhalen wat anderen elders al hebben vastgesteld, of als hun vermoeden uitgesproken en dit laatste het meest.

De moderne toponymist werkt anders. Voor hem is het belangrijk te kunnen beschikken over - ik noem maar een voorbeeld - alle in een

bepaalde streek voorkomende toponiemen "beemd", hun lokalisering, liefst met vermelding van de oorspronkelijke functie en/of begroeiing om met behulp daarvan de betekenisontwikkeling van het woord vast te stellen, met andere woorden: we kunnen taalhistorisch wel vaststellen, dat een beemd oorspronkelijk grasland betekende, maar het maakt nogal wat verschil of dat grasland particulier bezit of gemene grond is. Beemden in Belgisch-Limburg kunnen in de 19e eeuw een andere functie gehad hebben dan een beemd in Veldhoven. En dat betekent betekenisverschil. Over de strikt linguïstische benadering van de namen spreek ik nu nog niet eens.

Indien van een bepaalde streek voldoende materiaal verzameld is, is het mogelijk stratificaties op te stellen en daaruit conclusies te trekken voor bijvoorbeeld de landschaps-, ontginnings- en bewoningsgeschiedenis van een bepaalde streek. Ook hiervan een beknopt voorbeeld (Molenmans heeft in "Brabants Heem", jaargang XXVI-1974, nr. 3, pag. 112-121 over deze materie een even instructief als deskundig artikel geschreven.)

De Kempen telt een vrij belangrijke groep jong prehistorische nederzittingsnamen, maar nauwelijks merovingisch-karolingische nederzittingsnamen uit de 4e - 8e eeuw zoals -ingen en -heemnamen. Namen op -zele en -hof komen vaker voor, maar die dateren uit de 7e-8e eeuw. Hieruit trekt Molenmans de conclusie, dat het Kempenland in de prehistorie bewoond was. Terwijl de Frankische landnametijd de Kempen nauwelijks beroerd heeft. De namen -zele, die dateren uit de 7e-8e eeuw, bewijzen, dat er toen een belangrijke bevolkingsaanwas heeft plaatsgevonden. Een voorbeeld uit de landschapsgeschiedenis. 80% van de Kempische nederzittingsnamen zijn natuurnamen, namen die de kenmerken van een plaats beschrijven: hoog of laag, vochtig, droog, etc.. Het feit dat vele Kempische namen lo-namen zijn (Bladel, Eersel, Gestel, Hulsel, Hoogeloon (= lo + n), Winterle e.a.) bewijst dat de loofbosbegroeiing in de Kempen primair is en de heidebegroeiing secundair. Zo'n structurele vaststelling is belangrijker dan het blijven gissen naar de betekenis van het eerste lid van genoemde toponiemen: wat betekent Eers-, Ges-, etc. in Eersel, Gestel.

In genoemd artikel van Molenmans zegt hij, dat reeds De Bont erop gewezen heeft, dat Noord-Brabant toponymisch een nog vrijwel onontgonnen gebied is. Dit is de aanleiding geworden tot het ontplooiën van activiteiten om iets aan die achterstand te doen. In "Brabants Heem", jaargang nr. 29, nr. 1, 1977, staat een artikel van A.P. Kakebeeke: "Toponymie als project voor een heemkundekring I" in Brabants Heem nr. 2, 1977, volgt een tweede deel. Kakebeeke bespreekt in deze artikelen methoden tot het verzamelen van toponymisch materiaal.

Op de kaderdag van 19 december 1976 te Oisterwijk kondigde de heer Kakebeeke de oprichting aan van een toponymiecommissie binnen Brabants Heem. En volgens "Brabantia" 1977, nr. 2, pag. 82, bestaat deze commissie uit: mej. M. Spierings en de heren W. de Bakker, W. Cornelissen, A. Kakebeeke, M. de Koning, K. Leenders, N. Rooymans, dr. H. van Schaik, met als adviseurs dr. J. Molenmans en drs. A.C.M.

Kappelhof.

In "Brabants Heem", 29e jaargang, 1977, nr. 3, pag. 120 - 126 ,daAl een oproep van "Het instituut voor dialectologie, volkskunde en naamkunde" tot het verzamelen van veldnamen en die o.a. op te sturen naar de Toponymische Commissie van Brabants Heem, secr. postbus 1104, 's-Hertogenbosch. Over de vorderingen van de werkzaamheden van deze commissie is mij niets bekend.

Tegen de achtergrond van dit verhaal moet het de lezers duidelijk zijn, dat ik het niet langer verantwoord acht op de bekende wijze te blijven etymologiseren.

Wat "Campinia" aan naamkunde dan kan en moet doen? Mevrouw van der Heijden-Bruning, assistent-archivaris, heeft mij er een tijd geleden op gewezen, dat er op het archief toen nog weinig bekend was van de toponymische activiteiten binnen Brabants Heem. Maar waarom zouden het archief, de redactie van Campinia of de lezers niet het initiatief kunnen nemen? In dit verband wijs ik op het belangrijke verzamelwerk van de heer A. van Run: op de mening, dat het kadaster (van 1832) van weinig belang zou zijn voor de toponiemenstudie, is men allang teruggekomen. Medewerking in breder verband wil ik altijd in overweging nemen.

Lectori salutem, en dank voor Uw belangstelling.

* * * * *

Naschrift van de redactie:

Wij danken de heer Van den Bosch voor de bijdragen die hii aan ons tijdschrift heeft geleverd. Alhoewel wij zijn motieven volledig begripen, zullen wij zijn interessante artikelen - compilaties of niet - toch missen.

Opgemerkt moet worden, dat het streekarchivariaat inmiddels, door diverse publikaties die verschenen zijn, beter op de hoogte is geraakt van de toponymische activiteiten binnen Brabants Heem. Ook verleent het assistentie aan de heemkundekring "De heerlijkheid Oirschot", die begonnen is met de bewerking van gegevens uit het kadaster van 1832.

De redactie stelt zich voor, de nodige aandacht aan de toponiemen van Best, Oirschot en Veldhoven te blijven besteden, en dit dan meer in beschrijvende dan in verklarende zin.

Ook op dit gebied zijn bijdragen van lezers van harte welkom.

VII. GENEALOGICA

1. ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972, door A.B. van Croonenburg, Rotterdam

Zie hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 2, blz. 38.

2. A. GENEALOGISCHE FRAGMENTEN
uit de protokollen van vrijwillige rechtspraak in het oud rechterlijk archief van Oirschot en Best

De oudste generatie staat geheel rechts; de jongste geheel links. De getallen onderaan duiden op jaartal en folionummer van het protokol (het inventarisnummer is niet vermeld).

6. VAN DEN BOR

(gehuwd met:)

1.		Peter	
2.	Jan	"	XX Mariken Dries Philips
3.	Andries	/f	II
4.	Catharina	II	If
5.	Jenneken	II	II

1 t/m 5. 1602 - 258v

7. BRANTS

(gehuwd met:)

1.		Laureys	
2.	Henrick t vei& 1604		X Margriet Jordaens de Metser
3.	Mechtelt	It	X Joost Michiel Joost van der waerden
4.	Geertruyt geb.1580	II	II

5.	willem	Henrick	Laureys	
6.	Yken		"	
7.	Henrick geb.1588	II	"	
8.			Zebreht t lid& 1599	
9.		Gelder		X Margriet Jan Hoppenbrouwers

1. 1604 - 411v; 1608 - 332; 1609 - 153
2. 1604 - 411v; 1608 - 332; 1609 - 153; 1612 - 101
3. 1604 - 411v; 1608 - 332; 1609 - 153
4. t/m 6. 1604 - 411v
7. 1604 - 411v; 1612 - 101
8. en 9. 1599 - 118v.

8. VAN DEN BROECK

(gehuwd met:)

1.		Symon	
2.	willem t vóór 1604	"	X Sijcken Michiel Die- lis van den Schoot
3.	willemken	'	"
4.		Peter	
5.	Jacob		X Tryucken Joost Claes- sen (uit St.M.gestel)
6.		Symon	
7.	Jan	II	X Catharina Henricx van den Schoot
8.	Symon	--	II
9.	Mariken		II

- 1. 1600 - 168; 1604 - 417
- 2. en 3. 1604 - 417
- 4. en 5. 1607 - 76
- 6. t/m 9. 1634 - 272.

A. van der Meulen
Amazonelaan 5, Eindhoven

(wordt vervolgd)

**2. B. HUWELIJKEN IN DE HERVORMDE KERKEN VAN OOSTELBEERS EN MIDDEL-
BEERS, 1772 - 1804**

(vervolg)

- 21. ondertrouw 18-1-1777; huwelijk 2-2-1777
SMOLDERS, Willem geb. Westelbeers won. Westelbeers
X
FIERS, Anna-Marie Jan geb. Westelbeers won. Westelbeers
- 22. ondertrouw 24-5-1777; huwelijk 8-6-1777
VAN MOL, Peter geb. Oirschot won. Oirschot
X
HEESTERS, Maria Peter geb. Oostelbeers won. Middelbeers
- 23. ondertrouw 15-11-1777; huwelijk 30-11-1777
MEIJSSEN, Dirk geb. Hoogeloon won. Hoogeloon
weduwenaar van Elisabeth
Cornelis de Kroon
X
ANSSEMS, Marie Wouter geb. Westelbeers won. Westelbeers
- 24. ondertrouw 10-1-1778; huwelijk 25-1-1778
VIT DER MEIDEN, Hendrik geb. Best won. Oostelbeers
X
PENNENBURGS, Hendrina geb. Riethoven won. Oostelbeers
- 25. ondertrouw 24-1-1778; huwelijk 8-2-1778
KOOLEN, Jan geb. Middelbeers won. Middelbeers
X
LUYBRECHTS, Maria Jan geb. Westelbeers won. Westelbeers
- 26. huwelijk 9-4-1778
VAN DER HOEVEN, Johan geb. Heeze won. Heeze
drossaard van Heeze, Leende
en Zesgehuchten
X
KUMSIUS, Theodora Cornelia geb. Heusden won. Heusden

- 27. ondertrouw 29-8-1778; huwelijk 13-9-1778
VAN DER EST, Johannes geb. Casteren won. Middelbeer!,
X
VAN REST, Helena Jan geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
- 28. ondertrouw 24-10-1778; huwelijk 8-11-1778
VAN DEN BIGGELAAR, Johannes geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
weduwenaar van Mie Peter
Veraa
X
KORSTIAANS, Inneke Peter geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
- 29. ondertrouw 31-10-1778; huwelijk 1-12-1778
VAN MOL, Lambert geb. Oostelbeers won. Nisnen
X
JONKERS, Johanna Maria geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
- 30. ondertrouw 2-1-1779; huwelijk 17-1-1779
VAN GILST, Gerard Peter geb. Westelbeers won. Westelbeers
X
ANSEMS, Inneke Wouter geb. Westelbeers won. Westelbeers
- 31. ondertrouw 2-1-1779; huwelijk 17-1-1779
VAN GILST, Cornelis Peter geb. Westelbeers won. Westelbeers
X
FIERS, Johanna Jan geb. Westelbeers won. Westelbeers
- 32. ondertrouw 16-10-1779; huwelijk 31-1-1779
MONEN, Johannes geb. Oostelbeers won. Westelbeers
X
MARK, Catharina Jan geb. Westelbeers won. Westelbeers
- 33. ondertrouw 23-1-1779; huwelijk 7-2-1779
FIERS, Johannes Jan geb. Westelbeers won. Westelbeers
X
VAN ANTWERPEN, Innemie Jan geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
- 34. huwelijk 11-4-1779
TEN HOVE, Klaas won. Oostelbeers
weduwenaar van Johanna Lies-
terhoud
X
ROLAARD, Cornelia won. Den Haag
weduwe van Gerrit Beekenkam
- 35. ondertrouw 15-4-1779; huwelijk 5-5-1779
VAN HEIHEN, Brunus Johan geb. Tongelre won. Mierlo
sekretaris te Mierlo
X
HORDIJK, Josina geb. Rotterdam won. Middelbeers

36. ondertrouw 19-6-1779; huwelijk 4-7-1779
 JACOBS, Adriaan geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
 X
 VAN NUNEN, Jochemijn geb. Wintelre won. Oostelbeers

37. ondertrouw 15-1-1780; huwelijk 30-1-1780
 ADRIAANS, Peter Albert geb. Diessen won. Westelbeers
 X
 VAN MOL, Dora geb. Wintelre won. Westelbeers

38. ondertrouw 15-1-1780; huwelijk 30-1-1780
 VAN DEN OUDENOVEN, Dirk geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
 weduwnaar van Elisabeth van Hest
 X
 VAN DER POEL, Jennemie Byndert geb. Oostelbeers won. Oostelbeers

39. ondertrouw 22-1-1780; huwelijk 6-2-1780
 DIRCKS, Dirk Corstiaan geb. Hulsel won. Oostelbeers
 X
 DE CROON, Cornelia Jan geb. Oirschot won. Oirschot

40. ondertrouw 1-4-1780; huwelijk 1 6-4-1780
 HULSELMANS, Martinus geb. Middelbeers won. Middelbeers
 weduwnaar van Maria Goyert van Spreuwen
 X
 DOORAKKERS, Mie Catharina geb. Westelbeers won. Westelbeers

(wordt vervolgd)

VIII. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT
 VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

IX. A. DE ARME WEDUWE . . . . OF DE WELSTAND IN BEST IN 1230

(door P.F.M. Rosier)

De werkgroep "Landschap en bewoning" van de Heemkundekring Best is sinds kort bezig met het inventariseren van de basisgegevens zoals die in het primitieve kadaster, bewaard in het streekarchief te Oirschot, staan opgetekend.

Een leuke bijkomstigheid van dit ordenen is, dat er haast vanzelfsprekend gegevens uitrollen, die zijdelings de interesse opwekken en die uitnodigen om er iets dieper in te duiken. Zoals bij het volgende:

De totale oppervlakte van de (belastingplichtige percelen in de) gemeente Best bedraagt 3537 bunder 25 roeden en 47 ellen. Er staan op dat moment (alles per 12 oktober 1832) 375 huizen in Best en verder nog een korenwindmolen, brouwerij, leerlooierij, werkhuis van smid, kerk, kerktoren, oliemolen, brandspuithuis, raadhuis, school, pastorie en een schuur van de logementhouder. Er blijken 507 leggerartikelenhouders te zijn, al of niet woonachtig in Best en al of niet belastingplichtig voor het gebouwde of ongebouwde eigendom in Best. De belastingopbrengst (van het standpunt van de inspecteur van het kadaster uit gezien heette het: belastbaar inkomen) bedroeg voor ongebouwd: f 29.536,01. Deze negenentwintigduizend gulden moesten dus door ruim 500 personen en/of instellingen opgebracht worden, is gemiddeld per hoofd f 58,20. Zou men nu mogen concluderen dat ieder diemeerdan+ f 50,- belasting voor zijn grond moest betalen een zekere welstand genoot? We zullen zien.

Indien we diezelfde 507 delen op de totale oppervlakte, dan blijkt men gemiddeld 6 bunder 97 el te hebben.

Om te pogen een lijst te maken, die niet te lang wordt en toch overzichtelijk is, zijn al degenen, die meer dan 10 ha (bunder) hebben, er uitgehaald. Voor een vergelijkend onderzoek als dit waarbij met vrij recente gegevens gewerkt wordt, zijn voor de namen volgnummers ingevuld.

leggernr.	Oppervlakte totaal	Belastbaar ongebouwd	Belastbaar gebouwd	Aantal huizen
1	15.64.67	210.71	21.00	3
2	11.06.60	192.90	21.00	1
3	21.41.17+	330.15+	60.00+	3
4	17.54.77+	312.81	24.00	2
5	18.03.80+	239.83	30.00+	2
6	14.67.78	256.17+	33.00+	4
7	14.06.50	242.31	9.00	1
8	15.15.50	305.34+	18.00	2
9	17.39.54+	315.59+	15.00	2
10	15.11.50	324.41+	24.00	2
11	14.77.30	284.35+	15.00	1
12	10.19.10	269.33+	15.00	1

leggernr.	Oppervlakte totaal	Belastbaar ongebouwd	Belastbaar gebouwd	Aantal huizen
13	16.06.80+	264.75+	36.00+	1
14	12.92.30	173.88	33.00+	3
15	18.83.70+	273.34+	24.00	3
16	22.23.20+	388.25+	45.00+	4
17	10.45.05	180.53	81.00+	7+
18	10.53.42	237.30	27.00	4
19	23.80.99+	474.88+	39.00+	3
20	15.95.40	221.11	9.00	1
21	15.92.03	207.74	30.00+	2
22	12.44.10	233.31	27.00+	2
23	15.16.90	259.74+	24.00	3
24	28.86.60++	294.98+	27.00+	1
25	10.20.30	165.83	-	-
26	17.98.60+	136.86	-	-
27	12.22.06	179.70	15.00	1
28	11.89.50	37.05	-	-
29	26.21.53+	368.91+	24.00	3
(30	9.39.80	199.19	9.00	1 >
Totaal	466.80.71	7.382.06	726.00	62

N.B. De nr. 30, die eigenlijk buiten de lijst valt, is alleen vermeld, omdat de eigenaar van leggernr. 29 ook voor de helft eigenaar is van de eigendommen op leggernr. 30: dus waarlijk een grootgrondbezitter! Voor de berekening blijft nr. 30 buiten beschouwing.

Wat leert ons nu deze lijst? Deze 29 eigenaren hadden gezamenlijk 13% van de grond in bezit, of gemiddeld 16 ha. De belastingopbrengst ongebouwd is van hen gezamenlijk 24,9% van het totaal, of gemiddeld f 254,--. Ze hadden dus ook kennelijk de duurdere grond. De belastingopbrengst gebouwd is gezamenlijk 19,2% van het totaal of gemiddeld f 25,-- (totaal gemiddelde f 19,--). Zij hebben ongeveer 1/6 deel van de huizen in bezit, waaronder veelal de duurden. Degenen, die blijkens deze gegevens boven het gemiddelde zitten, zijn in bovenstaande lijst met een + teken gemerkt. Omdat met gemiddelden is gewerkt, zijn de conclusies wat globaal, maar daarom niet minder interessant.

Eigenaar 24 is beslist dé grootgrondbezitter met behoorlijk waardevolle percelen en een duur huis. Het blijkt de fundatie Amelrijck Booth te zijn in Oirschot. Onmiddellijk daarna volgt eigenaar 29, een rector in Deerde, waarbij de aantekening ad 30 van belang is. Dan volgt nr. 19 met 3 huizen en veel dure grond, die toebehoort aan een misschien wel arme weduwe, die echter beslist een rijke boerin blijkt te zijn. Ook nr. 16 mag er wezen: hij heeft zelfs 4 huizen; hij behoort met nr. 17 (een tapper met 7 huizen) in deze tot de hoogst bezittende klasse; hij is klompemaker. Hij wordt onmiddellijk gevolgd door nr. 3, burgemeester, die wat minder en wat mindere grond heeft, maar dure huizen heeft.

Nr. 13 heeft maar een huis van een zekere welstand, waarschijnlijk een grote boerderij en blijft net boven het gemiddelde. Het Mi* wederom een weduwe (met kinderen) te zijn.

Nr. 15 die geen dure huizen heeft, maar veel grond is ook klompemaker. Nr. 26 is alleen grondbezitter: de Cantorije van Oirschot. Nr. 5 heeft niet zo veel erg goede grond maar ..... als weduwe zat ze er toch niet zo slecht bij. Nr. 9 is een gegoede landbouwer met 2 niet zo erg beste huizen en nr. 4 blijkt wéér een weduwe te zijn. Om dit verhaal voorlopig te besluiten maar om toch ook te laten zien dat het niet altijd zo'n welstand was: er waren ook weduwen die voor f 0,61, voor f 1,05 of voor f 1,36 waren aangeslagen. Trouwens, als je als landbouwer uit Acht f 0,13, als onderwijzer uit Strijp f 0,79 of als sekretaris uit Oirschot f 0,62 belasting schuldig bent in een andere plaats (Best), dan is naar ons idee het innen nauwelijks de moeite waard. Maar ja, de Domeinen werden aangeslagen voor ...f 0,06:

IX. DE "DESOLATE TOESTAND" VAN OERLE EN MEERVELDHOVEN IN 1753

Op 1 oktober 1752 ontvingen de schepenen van Oerle en Meerveldhoven een brief van de rentmeester der Domeinen in Brabant en de algemene ontvanger der bede (bede: een bepaalde belasting), waarin hun werd gevraagd verslag uit te brengen inzake het effect van de sinds 1746 verleende vermindering van belasting. De hoge overheid was ermee bekend, dat de armoede in de Kempische dorpen zonder meer schrijnend was, en zij gaf de dorpsbesturen de gelegenheid, opnieuw verkleining van de belastingdruk te bepleiten. De schepenen van Oerle en Meerveldhoven grepen deze kans aan om de narigheid in hun dorpen breed uit te meten. Hier volgen enkele passages uit hun verslag, gedateerd 9 juni 1753 (oud archief Oerle-Meerveldhoven, inventarisnummer 8).

En wat van de situatie, toestand en vermogen van onse plaatse in partikulier sijn, deselve bestaat in één woort geseyd: arm, als ziende dorpkens off plaatse gelegen seer verre van riviere, besonder Oirle. De landerijen in teul bestaat in savelagtige, sandige gront; de weyden in groesen van deselve natuur, die besonderlijk met drooge somers wijnig vrugten sijn voortbrengende, dat de beesten in leven moeten gehouden worden met loff van boomen en heggen. Daartoe moeten de inwoonders, willen sij haar vee van honger niet sien vergaan, haar hooy 12 á 2 uren ver tot seer groote schaade en ongerieff voor haar gelt gaan koopen en per as tuys brengen, waardoor den akkerbouwers en veehandel in een nare en desolaten staat is. Ook, dat op de eerste genoemde plaats wel 1000, en op de tweede wel 400 vaten coren jaarlijx te kort komen, en ook geen off wijnig boter overentie, waarvan gemeenlijk de lasten worden betaalt. Turff slaan is op de voornoemde dorpkens onmogelijk, omdatter geen moer- of turffgronden te vinden sijn. Fabriequen zijnder geen (als OP Oirle wijnige schoenmakers); nering off hanteering van eenige negotie wort er niet gevonden off gedaan. De huysen sijn van een slegt gebouw en op

veele plaatse dakeloos; de matrialen om die te herstellen sijnder niet te vinden, en die buyten loes te halen zijn de ingesetene onmagtig. Voetsel voor menschen en beesten isser nodige, en dienvolgens de inwoonders armhertig en elendig. En daarvan veel op te halen (bedoeld wordt: aan belasting) is onnodig: onse voorsaten de regenten hebben in haar tijd dat al voorgedragen en bekent gemaakt.

(... Volgt een opsomming van de leningen die nog door de dorpen Oerle en Meerveldhoven moeten worden afgelost. ...)

Daarenboven sijn de ingesetene van de voornoemde plaatse door inlogeringe van troepen, en knevelarijen die sij daarvan hebben moeten uytstaan en lijden, tot in den gront uytgeput; door de Engelse off Britse troepen (de Staatse en Oostenrijkse troepen stonden blijkbaar minder goed aangeschreven) soude de ingesetene voordeele van kunnen gehad hebben datter levens te misse off overensie was geweest. Soodat bij hetgeene voorschreven als de heldere dag op te maken is, dat de voornoemde dorpen Oirle en Meerfelthove en de ingesetene van dien in den desolaatste staat sijn die bedagt kan worden, en in veel erger natuur als zij in den jare 1736 zijn geweest, schoon sij in die tijd in een elendige en armhartige staat waren.

De schepenen overdreven niet toen zij dit rapporteerden. In hetzelfde register dat dit verslag bevat, leest men verscheidene malen dat weduwen en weduwnaars toestemming vroegen om de onroerende goederen van hun kinderen publiek te verkopen (op zichzelf niets bijzonders), om reden dat zij geen geld hadden om hun vervallen huis te repareren of om de verponding (belasting op onroerend goed) en andere heffingen te betalen. Het kwam ook wel voor dat een eigenaar zijn goed zonder meer aan het armbestuur schonk: Dit laatste verkocht het geschonkene dan meestal weer, daar het anders op zijn beurt met de lasten kwam te zitten. Inkomsten leverden huizen en grond blijkbaar weinig of niet op. Geen wonder dat sommigen niet meer wilden weten dat zij eigenaars van bepaalde landerijen waren, zodat de sekretaris moest schrijven "... dat in de Sitterse Ackers alhier onder Oirle verschijde perseelen lant verlaten en decert gelegen zijn " Van deze gronden werd geen belasting betaald, wat nadelig was voor het gemeentebestuur, dat dus de vrijheid nam ze te verkopen. Ook zonder betaling wilden de schepenen de grond wel aan een nieuwe eigenaar kwijt; zij besloten "... een koopdag te beleggen om te bezien om die aan de man te helpen, hetzij voor of sonder Belt..." (20 mei 1760).

X. LIJST VAN WONINGEN TE VELDHOVEN IN DE 18de EEUW

(vervolg)

III. SCHOOT

82. 1741 De weduwe van Jan van Til
1751 De kinderen van Jan van Til; bewoner: Nol van Til
1757 Arnoldus van Til
83. 1741 De weduwe van Nijs Swagemakers; bewoner: Jan Cleijmans
1746 Dezelfde; bewoner: Hendrik Lathouwers
1757 Dezelfde; bewoner: Wouter Rijkers
1766 Dezelfde; bewoner: Cornelis Jan Eisen
1771 Cornelis Jan Elsen; bewoonster: de weduwe Griet Jan Eisen
1781 Govert Jan Eisen; medebewoner: Cornelis Jan Eisen
1786 Dezelfde; bewoner: Anthony Lummers
84. 1741 Jan van de Vorst; onbewoond
1746 Dezelfde; bewoner: Jan van Gelove
1751 De kinderen van Jan van de Vorst; bewoonster: de weduwe van Jan van Gelove
1757 Dezelfden; bewoner: Claas Koenen, later: Nicolaas van der Krieken
1766 Nicolaas van der Krieken
1771 De weduwe van Nicolaas van der Krieken
1781 Dezelfde; bewoner: Francis Rooijmans
1786 Johannes van Laarschot
85. 1741 De weduwe van Willem Hulselmans; bewoner: Jan Drijvers
1746 Dezelfde; bewoner: Arnold van Til
1751 Arnoldus Hulselmans
1757 Dezelfde; medebewoner: Nol van Leuwen
1766 Dezelfde; nu enige bewoner
86. 1741 De kinderen van Dielis Verheggen; bewoner: Francis Peels
1751 Hendrik van Til
1757 De weduwe van Hendrik van Til; bewoner: Claas Blox, later: Adriaan van der Sande
1766 Dezelfde; medebewoner: Jan Uijtregts
1771 Arnoldus Tops; medebewoner: Flip Eijmans
1781 Dezelfde; medebewoner: Martinus Louwers
1786 Dezelfde; nu enige bewoner
87. 1741 De kinderen van Dielis Verheggen; bewoner: Daniël de Grooff
1746 Dezelfden; bewoner: Paulus van Rooy
1751 Anthony Rooijmans
1786 Dezelfde; medebewoner: Francis Rooijmans
88. 1741 De weduwe van Peter Beysens
1746 Dezelfde; bewoner: Peter Heuvelmans

- 1751 De kinderen van Peter Beysens; onbewoond
1757 Bewoner: ... van de Zande; later: onbewoond
1766 Bestaat niet meer.
89. 1741 Claas van Beugen
1766 Jan Schroevens; vervallen huisje ernaast bestaat niet meer
- 1781 De kinderen van Jan Schroevens; bewoners: Lambert Bijsterveld en N. Bloks
1786 Dezelfden; bewoner: Lambert Bijsterveld
90. 1741 Jan Elsen en Dirk Hendrix
1746 De weduwe van Jan Eisen, en Dirk Hendrix
1751 De weduwe van Jan Eisen en de kinderen van Dirk Hendrix
1766 De weduwe van Jan Eisen
1781 Willem van der Meeren
91. 1741 De weduwe van Francis Swagemakers en de kinderen van Dielis Verheggen; bewoners: eerstgenoemde en Adriaan van Trigt
1751 De kinderen van Francis Swagemakers en Wouter Verheggen; bewoners: Cobus van de Vliet en Adriaan van Trigt
1757 De kinderen van Francis Swagemakers; medebewoner: Cobus van de Vliet
1766 Dezelfden; bewoner: Jacobus Swagemakers
1771 De weduwe van Jacobus Swagemakers en Hendricus Smets; bewoners: Corst van der Heijden en Marten Vermeulen
1781 De weduwe van Jacobus Swagemakers en Francis van Nieuwland (Naland); bewoner: Marten Vermeulen; de "camer" is afgebroken.
92. 1741 Symon Swagemakers; bewoner: Arnold van Leeuwen
1746 Bestaat niet meer
93. 1741 Hendrik Swagemakers; bewoner: Jan Eliëns
1746 Dezelfde; bewoners: Arnold van Leeuwen en Jan Eisen
1751 Gielen Schuts
1766 De kinderen van Gielen Schuts; bewoner: Wouter van de Gruijthuijsen
1781 Francis van Nieuwland (Naland)
94. 1741 De weduwe van Nol Verschuren
1746 Dezelfde; medebewoner: Jan Eliëns
1751 De weduwe van Dirk Tops; medebewoner: Jan van der Wallen
1757 Dezelfde; medebewoner: Jan Eisen
1766 Arnoldus Tops; bewoners: Adriaan van der Sande en Marie Nol Verschuren
1781 Dezelfde; bewoner: Adriaan van der Sande
95. 1741 Michiel Schuts
1751 Bestaat niet meer
96. 1741 Peter van Vlierden
1757 De weduwe Smets; bewoner: Adriaan van de Vliet

- 1766 Jenneke Aarts; bewoner: Dirk Martens
1781 Willem Verpaalen
1786 Michiel van Gemert.

(wordt vervolgd)

XI. LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875 (door Th. A. Kuypers)

D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (vervolg)

De gezondheid van pastoor Verhoeven liet + 1856 te wensen over. Regelmatig had hij last van zijn oude kwaal. In 1854 vroeg hij verlof om bij "onpasselijkheid" en bij slecht weer in de winter thuis in zijn huiskapel de H. Mis te mogen lezen. De aanleg van de nieuwe steenweg, waarvoor hij bijzonder geijverd had, werd de aanleiding om in 1855 de pastorie grondig te verbouwen en de wildernis vóór de pastorie in een siertuin te laten omvormen. De kosten werden gedeeltelijk door de kerkekas en gedeeltelijk door hemzelf gedragen. Met veel voldoening zal hij in zijn "engelsche tuin" met paden, bomen, houtgewas en vijvers gewandeld hebben, biddend in zijn brevier of met zijn hond zo maar genietend van het fraaie geheel. Zijn gastvrij huis was een klein "paradijsje" geworden.

Alle aardse geluk is echter vergankelijk. In 1856 was er rouw op de pastorie. Op 21 november stierf daar Joannes Dominicus Sopers, geboortig uit 's-Hertogenbosch. Twintig jaar lang had hij een hartelijk onderdak gevonden op de pastorie. Van huis uit bemiddeld deed hij verschillende schenkingen aan de kerk. Hij werd in 1816 priester gewijd en in dat jaar benoemd tot kapelaan te Gemert. Pastoor Verhoeven en hij waren stads- en studiegenoten. Van jongsaf kenden ze elkaar en mogelijk waren beide families met elkaar bevriend. Na één jaar kapelaanschap in Gemert werd hij overgeplaatst naar Loon op Zand. Hier deed hij in 1822 afstand van zijn functie. Na zijn ontslag heeft hij mogelijk bij zijn familie in Den Bosch gewoond. In 1836 kreeg hij tegen betaling van kostgeld inwoning op de pastorie van Veldhoven. Pastoor Verhoeven riskeerde veel door hem in huis te nemen, want kapelaan Sopers was een getroubleerd man. In haar "Aantekeningen over Veldhoven" schrijft mevrouw A. Bergmans-Moeskops: "J.B. Moeskops (= grootvader van mevrouw Bergmans) vertelde: Mijnheer Sopers was enigszins geestelijk gestoord. Hij deed 's zondags de hoogmis, in welke mis pastoor Verhoeven preekte. Deze was erg lang van stof. Telkens herhaalde hij: Ik moet jullie **nog** eens op het hart drukken. Intussen wandelde dan mijnheer Sopers in kazuivel, een pijp rokend, op straat. Eens had pastoor Verhoeven zólang gepreekt,

dat Sopers zich van zijn misgewaden had ontdaan en hij weigerde per-
tinent de H. Mis na de preek voort te zetten." (Manuscript in privé
bezit van mevrouw Bergmans) Het pleit voor het geduld en de collegi-
aliteit van pastoor Verhoeven, dat hij met zulk een confrater twin-
tig jaar lang hetzelfde dak deelde. In de Rekening van het jaar 1857
staat een post van 25 gulden "van de familie van den Eerw. Heer So-
pers ontvangen voor casuivel etc. waarmede zijn Eerw. is gekist ge-
worden".

In 1858 was de hele schuld van de kerk afgelost. Bij de aflossing
van de laatste 200 gulden schreef pastoor Verhoeven met grote vol-
doening: "hiermede is de geheele schuld op de kerk voldaan" (ook de-
ze nota is later bij de Rekening van het jaar 1858 bijgeschreven).
Voor de financiën van de kerk was het een keerpunt. In plaats van
schuld kwam nu bezit. Reeds in datzelfde jaar werd aangekocht een
stuk Metallique (= een Oostenrijks effect) rentende 21%, voor
f 500,65. De nominale waarde was 1000 florijnen of 1250 gulden. Van
jaar tot jaar werd het bezit aan waardepapieren groter, jaar op jaar
steeg de opbrengst van de renten, geld maakte weer geld. Men kan met
recht zeggen, dat de kerk ging "rentenieren". In 1875 bedroeg de op-
brengst van de rente ruim één derde van de gewone inkomsten van de
kerk. Toch was het een zuinigheid, die de wijsheid bedroeg, want
pastoor Verhoeven verwaarloosde nu het onderhoud van kerk en pasto-
rie. Daardoor kwamen zijn opvolgers voor grote onkosten te staan.
Eén ding hadden zij in ieder geval voor op pastoor Verhoeven des-
tijds: er was nu wél geld.

In 1866 kocht pastoor Verhoeven een nieuwe, brandvrije brandkast
(voor 100 gulden plus f 3,20 voor vracht vanaf Den Bosch) en plaat-
ste die op zijn slaapkamer. "In deze kast is van onderen een aparte-
ment voorzien met een slot. De sleutel van dit slot is bestemd voor
den penningmeester, zoodat deze kast volgens verordening van ZDHoog-
W. J. Zwijsen met een dubbel en verschillend slot voorzien is ....
Alhoewel ik in het bovengedeelten ook voor mijne zaken eenig gebruik
maak, behoort dezelve nogtans aan het R.C. gemeentebestuur Veldho-
ven. Immers de zaken van belang voor onze R.C. gemeente leggen onder
in het appartement, waarvan den sleutel behoort aan den penningmees-
ter." (Groot Rekenboek, pag. 338). Het oude archiefkastje verhuisde
nu naar de kapel "en word alsnog gebruikt om zaken van minder be-
lang, zoo als trouw- en doopboeken, vroegere rekenboeken of rekenin-
gen en kwitantien te bewaren." (Groot Rekenboek, pag. 338).

Omdat het jammer zou zijn als bij zijn dood de voortuin verdeeld zou
worden, wilde pastoor Verhoeven op raad van zijn vrienden en aan-
drang van de kerkmeesters zijn aandeel wel aan het kerkbestuur ver-
kopen voor 600 gulden. In een niet gedateerde brief, ondertekend
door G. Verhoeven, president en F.v.d.Sanden, loco-sekretaris, vroeg
het kerkbestuur aan Mgr. J. Zwijsen verlof dit stuk tuin "tegen ee-
nen redelijken prijs van 600 gulden" aan te kopen. Op dezelfde brief
schreef monseigneur op 7 maart 1860 de gevraagde goedkeuring. Voor
de kerkekas was het geen bezwaar. Het jaar 1859 was met een batig
saldo van ruim 700 gulden afgesloten. (Brief in archief parochie).
Op 28 juli 1860 werd bij notariële koopakte, opgemaakt door Henri-

cus de Wit, met als getuigen kapelaan H. Liingen en Johannis van de
Put, dienstknecht, de koop bekrachtigd. (Koopakte in archief pam
chie). In deze akte wordt als koopsom 400 gulden opgegeven, "omdat
zulks de cadastrale zoo wat was van onderhavig perceel land, alhoe-
wel hetzelfde mij nogtans veel meer heeft gekost als de 600 guldens,
die ik ervoor ontvangen heb." (Aldus pastoor Verhoeven in Groot Re-
kenboek, pag. 337).

De eerste getuige, kapelaan H. LÜngen, had toen reeds een belangrij-
ke beslissing genomen. Op 26 januari 1860 had hij aan Mgr. J. Zwijsen
ontslag gevraagd uit zijn functie in Veldhoven. Na lange over-
weging en op raad van zijn biechtvader, de deken en zijn pastoor,
zo schreef hij, had hij besloten om bij de paters Trappisten in te
treden (archief bisdom). Waarom zijn ontslag niet direct volgde, is
me niet bekend. Een jaar later, op 31 januari 1861, deelde hij Mgr.
J. Zwijsen mee, dat zijn besluit steeds meer in de parochie bekend
werd. Hij wilde nu de volgende week bij de Trappisten intreden en
vroeg daarom ontslag uit zijn functie en canonieke toestemming om
in deze orde opgenomen te worden (archief bisdom). Een paar dagen
later, op 4 februari 1861, werd hem nu wel ontslag verleend. De ar-
chivaris van de Achelse Kluis, pater Domien de Jong, deelde me mee,
dat hij daar niet ingetreden was. Het meest waarschijnlijke lijkt
me, dat kapelaan Liingen na zijn ontslag naar Amersfoort gegaan is,
waar destijds zijn ouders woonden. Vermoedelijk hebben zij hem af-
geraden naar de Trappisten te gaan en hem de raad gegeven in het
"Hollandse" te blijven. Zijn bidprentje vermeldt alleen zijn geboor-
tedatum 31 maart 1820, zijn priesterwijding op 1 juni 1844 en zijn
sterfdag te Amersfoort 19 november 1895, alwaar hij oek begraven
werd.

Joannes Sengers, geboren te Asten op 2 januari 1833, volgde hem op
als kapelaan te Veldhoven. Hij bleef slechts korte tijd en keerde
in 1862 als assistent naar Hulsel terug, waar hij voor zijn benoe-
ming naar Veldhoven reeds assistent geweest was. In zijn plaats kwam
hier op 4 april 1862 als kapelaan Johannes Pijnenburg, geboren te
Esa op 11 januari 1834. Hij zou tot 1879 in Veldhoven blijven. Uit
de in het begin aangehaalde brief van 22 augustus 1872 hebben we hem
reeds leren kennen als iemand, die begrip had voor zijn pastoor. We-
derzijds was er een goede verstandhouding en hoezeer pastoor Verhoe-
ven op zijn kapelaan en kapelaan Pijnenburg op zijn pastoor gesteld
was, bleek wel uit het voornemen van pastoor Verhoeven om kapelaan
Pijnenburg pastoor van Veldhoven te laten worden en als emeritus
bij hem te gaan inwonen. Deze vriendschap met zijn kapelaan zal de
laatste levensjaren van pastoor Verhoeven, die begrijpend gezelschap
zo op prijs stelde, grotelijks verlicht hebben.

Voordat we zijn laatste levensjaren gaan beschrijven, moeten we
eerst nog melding maken van de kwestie over de biechtstoelen in de
kerk en over het godsdienstonderricht, dat door pastoor Verhoeven
aan de kinderen gegeven werd. We kennen deze zaak alleen uit zijn
brief aan Mgr. J. Zwijsen van 20 juni 1861, bewaard in het archief
van het bisdom. Hier vinden we de "echte" pastoor Verhoeven weer te-
rug. Met recht in zijn eer en goede bedoelingen aangetast, verant-

woordde hij zich tegenover zijn bisschop in klare taal en met duidelijke argumenten, strijdend met open vizier. Zijn zaak was een gerechte zaak. Tegelijk echter wilde hij zich als een kind volledig neerleggen bij de beslissing van vader bisschop in het volle vertrouwen, dat zijn zaak daar in goede handen was. Op te maken uit de brief was er het volgende aan voorafgegaan.

De deken van Eindhoven was in 1860 te Veldhoven op jaarlijkse visitatie geweest. Hij had de boeken nagekeken, de kas gecontroleerd, de kerk bezocht, de schoolkinderen op hun godsdienstkennis getest en een rapport over deze visitatie naar het bisdom gestuurd. Bij pastoor Verhoeven viel over zijn boeken en zijn kas niets te vermelden. Maar ja, de man moest zijn functie waarmaken en zo rapporteerde hij, dat de biechtstoelen in de kerk te eenvoudig waren en dat de godsdienstkennis van de kinderen niet voldoende was. Daarop stuurde het bisdom een briefje naar Veldhoven, waarin pastoor Verhoeven verantwoording gevraagd werd over de biechtstoelen in de kerk en over zijn godsdienstonderricht aan de kinderen. Dit was zijn antwoord:

Veldhoven, den 20 juni 1861

Doorluchtigste Hoogwaardig Heer:

Met zeer veel gevoelen heb ik Uwen Missive van 30 mei 1.1. ontvangen, en wat hierin van de biechtstoelen vermeld word raakt mij alleen niet, maar ook het Kerkbestuur, waarom wij in een officieel schrijven UDH, de reden ontwikkeld hebben, welke ons die eenvoudige biechtstoelen in de kerk heeft doen plaatsens, zooals UDHoogw. verder in dien officiële brief zult zien, tevens niet anders van meening zijnde, dan dat die biechtstoelen volgens de voorschriften van UDHoogw. voldoende waren; en het valt mij niet alleen maar ook het Kerkbestuur smartelijk van ongehoorzaamheid jegens UDH. verdacht te zijn. Zooals UDH. in gemelde officiële brief verder zult kunnen zien. Intusschen wanneer UDH. niettegenstaande onze aldaar beschouwde aanmerkingen zoude goedvinden andere meer kostbare biechtstoelen in de kerk te doen plaatsens, zal het mij en ook de overige leden van het Kerkbestuur zeer aangenaam zijn, dat UDHoogw. door onzen Zeer Eerw. Heer Deken gelieve te doen bepalen hoedanig die biechtstoelen behoren te wezen, en waar geplaatst te worden.

Het is omtrent 35 jaren dat ik hier te Veldhoven ben geplaatst. Ik heb hier kerk, ameublementen en ornamenten alles in eenen vervallen en ellendigen staat gevonden. Ik heb gedurende al dien tijd niet opgehouden de belangen van de kerk voor de mijne te stellen; en in vroegere jaren, toen het mijnefinantiële omstandigheden wat beter toelieten, uit mijne eigene gelden meer als 2 duizend guldens van mijn beperkt vermogen toegedragen om in de behoeften der kerk te voorzien. En dat ik nu, benevens de overige leden van het Kerkbestuur, aan wie immers ook deze zaak behoort, en welke ik UDH. om hunne kinderlijke onderdanigheid moet recomanderen, door onze spaarzaamheid in verdenking van ongehoorzaamheid schijnen gebracht valt ons smartelijk.

En niet minder grieft het mij de klacht wegens het onderwijs der kinderen hetgene mij alleen betreft, en waarom ik te meer de vrijheid neem UDHoogw. dezen mijnen confidentiële te zenden. In hoever eigenlijk de kinderen bij de visitatie van 1860 reden tot klachten hebben gegeven, weet ik niet. Ik was toen belet in persoon de visitatie in de kerk bij te wonen; en den Zeer Eerw. Heer Deken, vergezeld door mijnen kappellaan den Eerw. Heer Lngen, heeft zelfs de kinderen ondervraagt. Ik wil wel gelooven, dat dezelve aan Zijn Z.Eerw. niet goed voldaan hebben, zoo zijn Zeer Eerw. mij ook bij de terugkomst berigtte. Toch, behalven dat men onder de 90 á 100 kinderen ook al eenige met mindere capaciteit zal ontmoeten, is zoodanig eene omstandigheid en ook de manier van vragen vooral bij boerenkinderen, die niet allen dezelve vrijmoedigheid bezitten, iets buitengewoon. Zoodat ik geloof, wanneer ik die kinderen zelfs had ondervraagd en hen door mijne vragen wat geleid, zij beter zouden voldaan hebben. Intusschen wat er van zij: ik verzeker UDH. dat ik alle jaren die kinderen van hunne eerste, tweede en derde communie zelfs in persoon examineer. En dat ik, schoon zij geen theologanten zijn, in hen in het algemeen niet die onwetenschap bespeur, waarvan zij verdacht schijnen te zijn. Ook word regulier aan hen op de door UDH. bepaalde tijden altijd onderrigting gegeven, terwijl ik niet in gebreken blijf ook de ouders hierin hunne pligt voor te houden, en hen, door op de uithoeken personen te bestemmen, gelegenheid verschaf om nadere onderrigting te geven of in den catechismus te onderwijzen. Ik weet niet wat hier verder aan te doen; en het valt mij zeer grievend hierin van nalatenheid beschuldigd te worden. Ik had zelfs gemeend UDHoogw. hierover in persoon te komen spreken, toch de moeilijkheid van de reis etc. heeft mij wederhouden. Intusschen vertrouw ik, dat UDH. dit mijn confidentieel schrijven ten besten zult duiden, en antwoord van UDHoogw. wegens de biechtstoelen inwachtende teeken ik mij met den diepsten eerbied.

Doorl. Hoogw. Heer

UDH. nederigen dienaar (w.g.) G. Verhoeven,
pastoor.

(wordt vervolgd)

Correctie een Aanvulling

Op bladzijde 35 (9de regel van boven) staat, dat H. Liingen op 26 januari 1860 ontslag vroeg als kapelaan. Dit jaartal staat op de originele brief. Achteraf bezien lijkt het me een schrijffout van de kapelaan te zijn. Bij het begin van een nieuw jaar maakt men heel gemakkelijk de fout om zich met het jaartal te verschrijven en het afgelopen jaar neer te schrijven. De brief is dan geschreven op 26 januari 1861. Het is moeilijk aan te nemen, dat Mgr. J. Zwijsen eerst een vol jaar niets laat horen en dan op de brief van 31 januari 1861 per kerende post antwoord geeft.

In Campinia, jaargang V, pagina 121 heb ik geschreven, dat er vanuit

Veldhoven geen jongens in het pauselijk leger gediend hebben bij de verdediging van de Pauselijke Staat. Ook hier moet ik de correctie aanbrengen, dat minstens één jongen en wel Joannes Lamberte, als Zouaaf gediend heeft. Het Museum voor de Zouaven te Oudenbosch kan mogelijkwijze hierover meer inlichtingen geven.

En dan tot slot nog een correctie en aanvulling bij Henricus van den Wildenberg, kerkmeester van de H. Caecilia (zie Campinia, jaargang VII, pagina 168).

Daar Franciscus van der Sanden in 1854 tot lid en penningmeester van het kerkbestuur van de H. Caecilia te Veldhoven benoemd werd, was ik oorspronkelijk in de veronderstelling, dat dit gebeurd was vanwege het overlijden van Henricus van de Wildenberg. (Een "overlijdensregister" over deze jaren is in het archief niet aanwezig.) Later bleek me, dat deze veronderstelling niet juist was. In 1854 heeft Mgr. J. Zwijsen een nieuw "Algemeen Reglement op de Kerkbesturen in het Bisdom Den Bosch" voorgeschreven. Ten gevolge daarvan moesten in alle parochies de leden van de kerkbesturen opnieuw benoemd worden. H. van de Wildenberg is bij deze gelegenheid, waarschijnlijk vanwege zijn leeftijd, niet herbenoemd. In zijn plaats kwam een jongere kracht, namelijk zijn schoonzoon Fr. v.d. Sanden. H.v.d. Wildenberg stierf vijf jaar later in augustus 1859. Enkele maanden nadien, met Kerstmis 1859, stierf ook zijn vrouw. Bij hun dood schonken hun kinderen f 80,- aan het kerkbestuur met de verplichting gedurende 25 jaren twee gezongen jaargetijden te doen voor hun overleden ouders. Volgens "Groot Rekenboek" (pagina 478) is tot en met 1885 deze verplichting nagekomen en beëindigd.

Th. A. Kuypers.

2. **ECHTPAREN VAN CROONENBURG (Kroonenburg, Cronenburg, Croonenborgh) van 1620 tot 1972, genummerd in alfabetische orde der voornamen met ouders en kinderen VAN CROONENBURG**
(door A.B. van Cronenburg, Catharina straat 40 B, Rotterdam, tel. 010 - 52 26 51)

(vervolg)

197. IDA VAN CROONENBURG
d.v. Albertus en van Joanna van Rooy
geb. 27-1-1832 te Best
trouwt 28-11-1862 te Oirschot met
Anthonis van Esch
geb. 25-7-1838 te 's-Hertogenbosch
198. IDA GIJSBERT PAUWELS VAN CROONENBURGH
trouwt 19-5-1692 te Oirschot met
Jan Jans van Engelant
trouwt 14-5-1701 te Oirschot met
Dirck Jan Goossens

199. JACOBUS VAN CROONENBORGH
z.v. Joannes Jacobus en van Maria Godefridus van Liemd
geb. 11-10-1619 te Best
is gehuwd met
Catharina Michaël van Bilsen
kind:
Henricus, ged. 22-9-1651
200. JACOBUS FRANCO VAN CROONENBURGH
trouwt 16-6-1641 te Oirschot met
Maria Johanna Wouters van den Venne
kinderen (Oirschot):
Theodorus, ged. 5-7-1650
Joannes, ged. 30-9-1654
Egidius, ged. 2-7-1656
Egidius, ged. 15-8-1657
201. JACOBUS FRANCISCUS VAN CRONENBURG
z.v. Hendrikus Bartholomeus en van
Maria Anna Catharina Hendriks
geb. 22-2-1949 te Eindhoven
trouwt 5-12-1969 te Millingen met
Hildegonda Maria Lucia Hendriks
geb. 13-9-1950 te Millingen
202. JACOBUS JOHANNES VAN CRONENBURG
z.v. Ferdinandus en van Johanna van den Berg
geb. 1877 te Heenvliet
trouwt 3-2-1897 te Rotterdam met
Elisabeth Cornelia Hollaar
geb. 1875 te Middelharnis
203. JAN CROONENBURG
trouwt 21-5-1719 met
Allegonda van Herpen
geb. 16-12-1694
kind ('s-Hertogenbosch):
Theodorus Anselmus, ged. 11-10-1731
204. JAN VAN KRONENBURG
is gehuwd met
Hendrina Gerardus Hurcx
overl. 2-8-1803 te Best
205. JOANNES VAN KROONENBURG
z.v. Josephus en van Theodora Roosen
geb. 12-4-1817 te Oirschot, overl. 9-1-1894 te Oirschot
trouwt 30-1-1853 te Oirschot met
Hendrina van den Aker
kinderen (Oirschot):
Theodora, geb. 24-8-1853
Hendrika, geb. 2-5-1857
Maria, geb. 5-4-1860

Josephus, geb. 11-10-1863
Henricus, geb. 2-11-1865
Johanna Maria, .geb. 31-3-1869

206. JOANNES VAN KRONENBURG
z.v. Josef en van Adriana van den Akker
geb. 10-7-1872 te Best, overl. 26-3-1950 te Eindhoven
trouwt 4-2-1901 te Mierlo met
Lucia Maria yálpiik
geb. 19-6-1877 fel5fratum
trouwt 12-4-1902 te Stratum met
Francina Janssen
geb. 30-4-1874 te Stratum
kind (Stratum):
Cornelia Adriana Henrica, geb. 25-6-1902
207. JOANNES VAN KROONENBURG
z.v. Martinus en van Johanna Maria van den Brand
geb. 12-5-1887 te Sint-Oedenrode, overl. 7-12-1954 te Liempde
is gehuwd met
Woutrina Meulenbroek
208. JAN VAN CRONENBURG
z.v. Bartholomeus en van Joanna Clanssen
geb. 16-4-1882 te Nuenen, overl. 2-3-1955 te Eindhoven
trouwt 29-9-1908 te Antwerpen met
Maria Vermeiren
geb. 20-2-1886 te Boom
kind:
Alexander Willebrordus Guillaume, geb. 12-1-1912
209. JOANNES VAN KROONENBURG
is gehuwd met
Catharina Raaimakers
kind (Oirschot):
Johannes Adrianus, geb. 27-1-1935
210. JAN-BAPTIST VAN CROONENBURG
geb. 31-5-1842 te Goirle, overl. 1-12-1926 te Goirle
is gehuwd met
Adriana van der Schoot

(wordt vervolgd)

3. St. Odulphus, Bisschop van Utrecht
(door J. Th. M. Melssen)

In 1977 verscheen bij de B.V. Noord-Hollandsche Uitgeversmaatschappij te Amsterdam een studie van M.P. van Buijtenen, oud-rijksarchivaris in Utrecht, onder de naam "Langs de heiligenweg" met als ondertitel "Perspectief van enige vroeg-middeleeuwse verbindingen met Noord-Nederland".

In deze studie is voor onze streek vooral van belang het feit, dat Van Buijtenen door middel van *Patrozinienforschung* (=patroon-heiligen-onderzoek) een aantal historische gegevens aan het licht brengt, die normaliter en tot op heden dan ook niet aan het licht worden gebracht. Hij schrijft dan ook "Stammend uit de randgebieden van de geschiedvorsing, zoals nadrukkelijk werd betoogd, is 'Patrozinien-Forschung' van nature voorbestemd tot het vervullen van een bijkomende taak. Alleen als aan de overige bronnen geen historisch samenhangende uitspraken vallen te ontlokken, wil zo'n patroonheilige het zwijgen een enkele keer soms doorbreken." (pag.17).

De patroonheilige, die wij telkens weer in deze studie naar voren zien komen is de Heilige Odulphus uit Oirschot. Hij weet aan te tonen, dat het telkens om dezelfde Odulphus gaat en leidt ons langs de *heiligenweg* van St. Odulphus. Odulphus, gesproten uit Frankische adel te Oirschot als zoon van de eveneens te Oirschot in de middeleeuwen vereerde Sint Bodgis (Ludgis of Bugisis), werd priester gewijd en zag op verzoek van zijn ouders af van een intrede in een klooster. Hij wijdde zich aan de zielzorg te Oirschot met weinig enthousiasme en liet zich overhalen naar Utrecht te komen. Door bisschop Frederik (820 - 835) werd hij ingeschakeld in de bestrijding in Frieslands zuidwesthoek van wat anti -trinitatische ketterijen zouden zijn geweest. Hij slaagde hierin en bleef op verzoek van de Utrechtse kerkvorst te Stavoren, waarna hij eenmaal teruggekeerd (in Utrecht) omstreeks 865 overleed. Zijn leven werd kort na 917 geschreven (pag. 30-31).

Van Buijtenen tracht een uitvalsbasis van deze *heilige* familie te vinden en wijst naar het graafschap Loon, waar in (Borg)Loon St. Odulphus als patroon der kerk wordt genoemd (1131-1171) en waar omstreeks 850 een apocriefe graaf Odulf de macht in handen heeft. Hij concludeert dan ook: "Aangezien patrocina echter niet uit de lucht komen vallen, moet er ergens een relatie Loon-Oirschot (Odulphus) hebben bestaan." (pag. 32). In tweede instantie memoreert hij de "custos" Odulphus, monnik van St. Riquier, die in de jaren 866 en 867 talrijke relieken verwerft voor het klooster Centula (pag. 32-33). Hij vermoedt een relatie via de abdij van St. Truiden in Haspengouw, welke abdij nog in de 15e eeuw cijzen int in Oirschot en omgeving (pag. 35-36).

Hij vervolgt zijn *heiligenweg* langs Dendermonde en Stavoren en gaat in op het méér voorkomen van de (parochie c.q. kerk-) patroonheilige Odulphus t.o.v. de H. Frederik, die ten tijde van Odulphus bisschop van Utrecht was (pag. 51 e.v.).

Door middel van één beschrijving uit de kroniek van Evesham (Worces-

ter) uit de 12e eeuw vindt de schrijver een aanwijzing, dat aan Odulphus van circa 830 tot zeker circa 840 de pastorale zorg in het bisdom Utrecht door bisschop Frederik is toevertrouwd, nadat Frederik zijn bisschopsambt had neergelegd om boete te gaan doen na een door hem begane doodzonde (pag. 54-55).

Via Ohne, Varlar, Coesfeld en Varsseveld (waar eveneens Odulphus wordt vereerd) leidt van Buijtenen ons naar Erfurt, Quedlinburg-Maagdenburg (pag. 58 e.v., 69 e.v., 79 e.v.) waar hij ten slotte het bewijs vindt, dat St. Odulphus bisschop is geweest van Utrecht (pag. 88-91).

Naast Odulphus weet de schrijver nog een tweede bisschop aan de Utrechtse lijst toe te voegen, namelijk abt Alfrid van St. Amand, tussen 866 en 870 (pag. 52).

De studie is voorzien van afbeeldingen, waaronder zegels van Varlar (klooster) en (Borg)Loon (kerk) uit de 12e tot de 17e eeuw met afbeeldingen van de H. Odulphus, terwijl als Bijlage IV een verzoek van deken en kapittel van de collegiale kerk van St. Petrus te Oirschot is opgenomen, gericht aan hun collegae van St. Salvator te Utrecht om in het bezit te mogen worden gesteld van relikwieën van St. Odulphus voor hun kerk, waar ook de relikwieën van St. Bugisus, vader van St. Odulphus, in 1150 in een nieuwe schrijn zijn geplaatst (pag. 131-132).

XII. A. DE VERKOPING VAN HET HUIS DEN BERGH TE SPOORDONK IN 1672....

Zoals J. Vriens schreef in Campinia jaargang III, blz. 41 - 49, had de familie Van Merode, tak heren van Oirschot, omstreeks 1670 zoveel schulden gemaakt voor het bekostigen van haar procedures over de halve heerlijkheden van Oirschot en Hilvarenbeek, dat een faillissement en de gerechtelijke verkoping van haar heerlijke rechten en onroerende goederen in genoemde plaatsen onvermijdelijk waren. De grootste som was Maximiliaan van Merode, en na hem zijn oudste zoon Ferdinand, verschuldigd aan Catarina Stevens, weduwe van de sekretaris van de Brusselse Raad van Brabant Hendrik de Cort, te weten 16.000 gulden met verlopen interest. Deze schuld leidde tot beslaglegging op de halve heerlijkheden van Oirschot/Best en Hilvarenbeek/Diessen/Riel alsmede op zekere tienden te Oirschot, welke bezittingen men nader vindt omschreven in de bij bovengenoemd artikel afgedrukte aankondiging van publieke verkoping. Vooral de lijst van heerlijke rechten te Oirschot/Best die men daarin aantreft, is de moeite van het bekijken waard. De nieuwe heren van Oirschot behoorden tot de familie Sweerts de Landas. Een kleine schuld, maar voor die tijd nog aanzienlijk genoeg, had Maximiliaan van Merode aan Gerrit van Hollant, gerechtsbode te Montfoort, en diens echtgenote Armeken Coenraets, namelijk 4500 gulden met verlopen interest. De lening was gesloten op 3 juli 1661, en het bedrag was verhypothekeerd op de halve heerlijkheid van Oirschot

alsmede op de allodiale (eigen, niet in leen ontvangen) goederen van de schuldenaar te Oirschot. Van Hollant had bedoeld dat de lening slechts kortlopend zou zijn, dus toen hij in 1667 nog niets had teruggezien van de geleende som en evenmin enige interest had ontvangen, wendde hij zich tot de Staten van Utrecht. Deze stuurden een brief aan Maximiliaan met het beleefde verzoek spoedig te betalen (1), doch zonder resultaat. Gerrit en Anneken zochten het toen hoger op: ze zonden een rekest aan de Staten-Generaal. De Hoogmogende Heren behandelden de zaak niet zelf, maar droegen haar over aan de Raad van Brabant (2), die eerst toestemming gaf tot beslaglegging en uiteindelijk, op 11 november 1669, tot verkoop bij executie (3). Aangezien in de aankondiging van de verkoping der halve heerlijkheden geen sprake is van de vordering van Van Hollant, mag men aannemen, dat de laatste de totale door hem teruggeëiste som heeft ontvangen uit de opbrengst van de verkoping van Maximiliaans, later Ferdinands, allodiale goederen onder Oirschot. Een exemplaar van de akte van publieke verkoping van deze goederen bevindt zich in het oud administratief archief van Oirschot en Best (4), en is gedateerd 9 maart 1672 (de inzet had reeds op 29 december 1671 plaatsgehad). Na de vermelding, dat de verkoping geschiedt op eis van Gerrit van Hollant, vindt men een opsomming van de gerechtelijke handelingen, die tot dan toe met betrekking tot de inbeslaggenomen goederen hebben plaatsgehad, alsmede van de verschillende "kopen" en de voorwaarden. De volgende goederen worden in de akte genoemd:

Eerste koop. Het adellijk huis Den Bergh, door water omgeven, met bijgebouw, binnenhoven, tuinen, boomgaarden, landerijen, hooischelf en visrecht; samen met de "Verlooren Kost" 81 lopen. Tevens: de akker naast de Vloet, 3 lopen 5 roeden; de akker bij de watermolen, 11 lopen; drie stukken in de "Boucht", 2 lopen 19 roeden; de "Braecke", 3 lopen 24 roeden; de "Koolhoff", 1 lope 14 roeden; de halve "Vloetacker", 11 lopen; de "Polsdonckbeemt", 8 lopen; de koeweide aan de Vloetdijk, 5 lopen; de "Schoorbeemt", 16 lopen; de "Banisveltbeemt", 10 lopen; de "Deurskens", 16 lopen; de akker aan de overzijde van de straat bij Jenneken Hendrik Peters, 1 lope 8 roeden; het "Moleneusel", 31 roeden.

Tweede koop. Drievijfde deel in de hoeve, die gebruikt wordt door Aart Jan Leunis. Deze hoeve omvat: huis en aanstede, 3 lopen 44 roeden; de akker bij het bakhuis, 1 lope 11 roeden; de "Putacker", 11 lopen; het "Kleyn Streepjen", 44 roeden; de "Groote Streep", 2 lopen 16 roeden; het nieuwe land aan het "Busselen", 1-lope 31 roeden; de "Hoogenacker", 2 lopen 10 roeden; nog een akker bij het bakhuis, 2 lopen 4 roeden; de akker aan het "Hooch", 1 lope 40 roeden; de "Hoochstraetacker", 1 lope 28 roeden; de "Vyerloop", 2 lopen 34 roeden; de "Sluysdries", 5 lopen; nog 21 lopen naast de "Sluysdries"; de "Streep" aan de overzijde van de straat, 1 lope 21 roeden; het heideveld bij de Postelse Hoeve, 12 lopen; de koeweide aan de overzijde van de Aa (Beerze), 12 lopen; de halve "Vloetbeemt", 8 lopen; de kanten rondom de akkers achter het bakhuis, 4 lopen; de halve "Langhdonck", 40 lopen; de kanten rondom de "Sluysdries" en de "Streep", 11 lopen.

Derde koop. Drievijfde deel in de hoeve die gebruikt wordt door Peter Symons Verhoeven. Deze hoeve omvat: huis en aanstede met de "Sluys-acker", 9 lopen; de tuin bij de "biehall", 18 roeden; de "washoff", 2 lopen; de akker achter de schuur, 1 lope 26 roeden; de "Dries-eghd", 1 lope 42 roeden; de "Grootacker", 6 lonen 8 roeden; het "KleynMolenstuck", 1 lope 27 roeden; het "Groot Molenstuck", 2 lopen 22 roeden; de "Langhstreep", 4 lopen 31 roeden; de "Boonacker", 34 roeden; de "Kleyne Brantacker", 1 lope 36 roeden; de "Groote Brantacker", 2 lopen 32 roeden; de "Kleyn Langhdonck", 2 lopen 16 roeden; de "Groote Langhdonck", 4 lopen 18 roeden; het "Heyvelt", 8 lopen; de halve "Langhdonck", 40 lopen; de "Deeckensbeemt", 8 lopen; de beemd bij het huis, 12 lopen; de "Vloetbeemt", 8 lopen; de kanten van de akker achter de schuur, "Busselen" en "Sluys Aa", 3 lopen; de kanten van de "Molenstucken", 11 lopen; de kanten van de "Brantacker" met de "Cleyne Beemt", 8 lopen; de kanten van de "Langhdonck" en het "Moleneusel", 12 lopen.

Vierde koop. De hoeve op de Cattenbergh, die gebruikt wordt door Aart Peters van Nunen. Deze hoeve omvat: huis en aanstede, 41 roeden; het "Groot Hoogh", 2 lopen 31 roeden; het "Kleyn Hoogh", 1 lope; de "Streep", 7 lopen 34 roeden; de "Huijp", 4 lopen; de "Kleyn Hoeff", 1 lope 27 roeden; de "Achterste Hoeff", 1 lope 43 roeden; het land bij de schuur, 2 lopen 13 roeden; de binnenste koeweide bij het "Vroue wenackerken", 3 lopen; het "Leeg Veltjen" aan de "steeg", 4 lopen; de "Sluysdries", 2 lopen; de dries achter Coppen, 2 lopen; het "bunderken" bij Luycas Peters, 4 lopen; het "Kesken", 11 lopen; het "Hannicxlaer", 8 lopen.

Vijfde koop. De hoeve aan het Beersevelt, die gebruikt wordt door de weduwe van Gerrit Peters van Roij, en begrensd wordt door: de goederen van Andries Cornelis Veckemans en anderen, het goed van Daniël Peters van Mierden, de gemeint. Deze hoeve omvat: huis en aanstede, 1 lope 19 roeden; de "Nieuwe Camp", 9 lopen 42 roeden; een nieuw erf van 7 lopen 1 roede; het "Vryelaer", 3 lopen 5 roeden; de "Moosten", 12 lopen; de koeweide van Jan Hobbelen, 6 lopen; de "Goindonck", 10 lopen; de "camp" bij het huis, 11 lopen; het huisje in de "Boucht", bewoond door de weduwe van Peter van Gestel, met beemdje, samen 2 lopen.

Zesde koop. Drievijfde deel in de waterkorenmolen en oliemolen bij Den Bergh, die gebruikt worden door mulder Hermen Jan Snellaerts tegen een pacht van 18 mudden rogge per jaar.

Zevende koop. Drievijfde deel in de windkorenmolen in de herdgang Kerkhof, die gebruikt wordt door mulder Jacob Hermens tegen een pacht van 30 á 32 mudden rogge per jaar.

Van deze goederen werden koop één, vier en zeven (Den Bergh, de hoeve op de Cattenbergh en drievijfde deel in de Kerkhofse molen) gekocht door ... Catarina Stevens, weduwe van Hendrik de Cort. En dat voor respectievelijk 5500 gulden, 2000 gulden en 3200 gulden. De onderhavige akte vermeldt niets over de kopers van de andere goederen. Dat doet wel het oudste verpondingsregister van de herdgang Spoordonk (5), althans voor de kopen twee, drie en zes. Uit de omschrijvingen in dit register zou men kunnen opmaken, dat reeds gedeeltelijk eigenaar van

de desbetreffende goederen was: de jonker De Merode de Hounalie (waarschijnlijk Wernart genaamd). Indien deze veronderstelling juist is, mag men aannemen dat hij tweevijfde deel ervan bezat. Hij kreeg dan als mede-eigenaren naast zich: voor de kopen twee en drie Gijs-hert Pieck van Thienhoven en voor de waterkorenmolen en de oliemolen Maarten Christiaan Sweerts de Landas.

Noten:

1. R.A.N.B., Archief van de Raad van Brabant, inv. nr . 351 f. 377
2. R.A.N.B., Archief van de Raad van Brabant, inv. nr . 351 f. 373, 375r+v, 381
3. R.A.N.B., Archief van de Raad van Brabant, inv. nr . 741 f. 313
4. Streekarchief Noord-Kempenland, Oud administratief archief van Oirschot en Best, nog ongenummerd. Stuk kan deel hebben uitgemakt van een procesdossier.
5. Streekarchief Noord-Kempenland, Oud administratief archief van Oirschot en Best, nog ongenummerd, f. 23v, 24v en 146.

XII. B. .... EN EEN EEUW LATER

De heren P. van den Biggelaar en A. van Esch uit Oirschot ontdekten in het protokol nr. 304 van het oud-rechterlijk archief van Oirschot en Best een akte van publieke verkoping die meer licht werpt op de tot nog toe voor ons mysterieuze verdwijning van het huis Den Bergh te Spoordonk, tegen het einde van de 18de eeuw. De hierna volgende gegevens zijn ontleend aan de transkriptie van de heer Van Esch. Op 24 november (inzet) en 15 december 1772 (toewijzing) werd het goed Den Bergh publiek verkocht door Godefridus Dominicus Carolus van der Schuure, ridder, gepensioneerd luitenant van de dragonders in het regiment van generaal Cornabe (leger van de Republiek der Verenigde Nederlanden), inwoner van Oirschot.

De volgende goederen, opgemeten door de gezworen landmeter Reynier van Heumen, werden door de ridder te koop aangeboden.

1. Het adellijk huis of kasteel Den Bergh, bestaande uit het "groot huys" en het "laaghuys" (tegen elkaar aangebouwd en "schedende langs den gevel"), en, daarbij: een muur (waarin ashok en privaat), een stal voor drie paarden, een koets- en brandhuis, een grote schuur met aangrenzende stal voor 18 á 20 runderen en nog eens 3 á 4 paarden, een bakhuis en een tuinkamer of zomerhuisje. In het woonhuis: kamers, kapel, keuken en overwelfde kelders.
2. De "neerhuysinghe" of boerenwoning met een brouwerij, visrecht op de Aa (Beerze), tuinen waarin twee vijvers en vele vruchtboomen, weiland, en grachten die in verbinding stonden met de Aa; gelegen bij de watermolen, in totaal 32 lopen en 17 roeden. Belendende percelen: de gemene grond en "de Bogt". De gehele dijk vanaf de molen of straat

tot aan de boerenwoning behoorde tot het erf. De eigenaar moest voor eenvierde deel het schoor dat bij de molen in de straat lag, onderhouden.

3. Acht percelen teelland in de "Bogt" of "Bergsbogt", te zamen met de koeweide aan de Vloetdijck 36 lopen en 17 roeden groot. Belendende percelen: de gemene grond, Corstiaan Sanders, de gemene straat, Hendrik Smits, het Galgesteegeje. Lasten: 13 vaten rogge per jaar aan de armen van de buurtschap Kerkhof; eenvierde van het onderhoud van het schoor in de straat bij de molen.

4. De "Bussers-acker", teel- en weiland, groot 6 lopen en 14 roeden. Belendende percelen: de gemene grond, Maria weduwe van Hendrik Jan Bressers.

5. Een perceel teelland genaamd het "Groot Hoogh", 3 lopen en 25 roeden, omsloten door de goederen van Wilhelmus Johannes de Cort, heer van Hilvarenbeek.

6. Een perceel weiland genaamd het 'Moolen-eeuwsel", groot 7 lopen en 17 roeden. Belendende percelen.: Jan Dircx van Noenen, Adriaan van Heerbeek, de Groote Aa, de gemene straat.

7. Vier percelen groes- en teelland in de "Schoorbeempt", te zamen 15 lopen en 25 roeden. Belendende percelen: Hendrik Jan Aart Smits, de kinderen van Hendrik van Achel, de gemene grond, Peter van Beeck

8. Een perceel hooiland en land met houtgewas, genaamd de "Banisbeempt", groot 19 lopen 26 roeden. Belendende percelen: Mathea Udens weduwe van sekretaris De Marcq, Theodorus van Dooren, Herenanus Snelaars, de gemene grond.

9. Een perceel hooiland en land met houtgewas, genaamd de "Polsdonck" of "PriemsteegW", gelegen in de buurtschap Heiel en 15 lopen 481 roeden groot. Belendende percelen: de gemene grond, Aibertus de Visser, Jan van Gils. Lasten: 3 gulden per jaar aan het kapittel van Oirschot.

De onder 1 tot en met 9 genoemde goederen waren verdeeld in 25 "kopen". Een groot deel van het onder 1 genoemde, met name de eigenlijke "kasteelwoning", werd, evenals de boerenwoning (2) en enkele van de landerijen, gekocht door C.H.J. Sweerts de Landas, drossaard van Oirschot. Het bijzondere van de onder 1 vermelde goederen is in het kader van deze verkoop, dat ze niet werden verkocht om opnieuw te worden bewoond, maar om te worden afgebroken. De koper kreeg in feite alleen het bouw materiaal (dat hij zelf moest slopen); de grond werd verkocht met de boerenwoning, die wel intact bleef. De afbraak mocht niet beginnen voordat Van der Schuure, tot dan toe bewoner van het "kasteel", en Dielis Jans Essens, huurder van de "neerhuysinghe" zouden zijn verhuisd. De nieuwe eigenaar van laatstgenoemde woning en van de grond tussen de grachten mocht de slopers niets in de weg leggen. Deze bepaling zal in de praktijk weinig moeilijkheden hebben opgeleverd, aangezien bedoelde eigenaar tevens medesloper was. De afbraak moest vóór Pinksteren 1774 zijn voltooid. De verkoper bedong, dat hij zelf de behangsel uit de kamers, de bedsteden met hun toebehoren, de botermolen uit de boerenwoning, het "groes" dat boven in de stal lag (veevoer?), de mesthopen van de binnenplaats, de ashopen, en 20 jonge fruitbomen mocht meenemen. Of huize Den Bergh in-

derdaad binnen 11 jaar tot de grond toe werd afgebroken, zal uil na-
der onderzoek moeten blijken.

XIII. DE HEREN VAN VUGHT EN OIRSCHOT IN DE 12de EN 13de EEUW

(door T. Klaversma, Boerhaavelaan 52, Eindhoven)

(vervolg)

5. Het geslacht der heren van Vught in de 13de eeuw (vervolg)

Over de enige mannelijke lekengetuige in de oorkonde van 1219, Boudewijn heer van Vught, bestaat wat meer zekerheid. Hij moet in 1219 nog tamelijk jong zijn geweest, want in 1257 was hij nog in leven. Men krijgt de indruk, dat hij het niet gemakkelijk heeft gehad. In 1232 werd een overeenkomst gesloten tussen Hendrik I, hertog van Brabant, en heer Boudewijn, bedoeld om - na alle twisten die tussen hen hadden plaatsgehad - een ware vrede en duurzame eendracht tot stand te brengen (1). Dit schijnt inderdaad gebeurd te zijn, maar heer Boudewijn trok daarbij wel aan het kortste eind. Hij moest al zijn goed tussen Molregrave en Maas aan de hertog afstaan, waarna hij het van deze in leen terug zou ontvangen naar Brabants recht. Het goed Vught met alle toebehoren, behalve hetgeen hij van de graaf van Gelre in leen had, heeft Boudewijn aan de hertog toebedeeld, zodanig dat de hertog de helft van het totale goed zou hebben (hijzelf de andere helft). Heer Boudewijn zou de rechtsbevoegdheid over de Kempen die zijn vader en diens voorgangers hadden bezeten, alleen behouden (2). Eveneens zou hij zijn (dienst)mannen houden die de hertog in diens vrije plaatsen zou opnemen, behalve degenen die se-dert kort in Den Bosch woonden. Als de laatsten echter uit Den Bosch wilden vertrekken, waren zij vrij dit te doen. Hetzelfde recht over de "mannen" heeft de hertog toegestaan aan Boudewijns broer heer Daniël; immers: ze waren uit hetzelfde vrijgoed (allodium). Dit was niet de enige vrede die hertog Hendrik in 1232 sloot. Na hevige strijd moest Egidius, voogd van Breda, zich weer onder de leenheerschappij van de hertog buigen (3). In hetzelfde jaar raakte Diederik, heer van Altena, zijn heerschappij en rechtsbevoegdheid over Drunen en Waalwijk kwijt. De inkomsten uit beide domeinen mocht hij nog houden totdat de hertog hem 185 mark zou hebben betaald. Was de betaling geschied, dan kreeg de hertog de inkomsten, met de oprechte leenhulde van heer Wigward en zijn zoon (4). Het jaar daarvoor had Otto, graaf van Gelre, het graafschap Rode voor 2000 mark moeten afstaan. En de abdis en het kapittel van Thorn moesten aan hun voogd hertog Hendrik beloven - naar het schijnt met tegenzin -, dat zij hun bezit in Baarle, Gilze en de omgeving van Breda niet zonder zijn voorkennis zouden verpachten of vervreemden (5). Daarbij komt, dat de hertog in diezelfde jaren aan Oisterwijk, Sint-Oedenrode en Eindhoven rechten schonk welke van die van Den Bosch waren afgeleid, en dat blijkbaar tal van dienstmannen van de hoge adel zich tot erger-

nis van hun heren in die plaatsen vestigden. Zo krijgt men sterk de indruk, dat Kempenland en Peelland tussen circa 1200 en 1232 een zeer omstrede grensgebied volffilen, waarop Keulen, Gelre en Brabant rechten beweerden te hebben, en waar een aantal hoge edelen woonden die aanvankelijk veel vrijheid genoten doch na verschillende strubelingen omstreeks 1232 de een na de ander het gezag van de hertog van Brabant moesten erkennen.

Van Boudewijn van Vught horen we pas weer in 1250. Dan schenkt hij al zijn goederen tussen Husdenredamme en Masmunde - d.w.z. ongeveer tussen het tegenwoordige Oudheusden en Hedikhuizen - aan de abdijs Berne. Getuigen zijn: Jan heer van Heusden, Boudewijns vrouw Margaretha, en Boudewijns leenmannen Gislbert Coc, ridder van Hemert, Jacob, ridder van Hedel en Everard, ridder van Ammerzoden (6). Waarschijnlijk was het huwelijk van Boudewijn en Margaretha kinderloos en is met hen de hoofdtak der heren van Vught uitgestorven. In 1257 verklaarde hij namelijk, dat hij al zijn goederen tussen Molregrave en Maas, alsmede alle goederen in Oosterbeek - welke laatste hij aan zijn zuster Mathilde vrouwe van Oye bij haar huwelijk in pand had overgedragen - aan de hertog had verkocht (7). Gezien de leeftijd van haar broer is Mathilde vermoedelijk de vrouw geweest van Gerard, heer van Ooy bij Nijmegen, die in 1233 samen met graaf Otto van Gelre de vrijheden van Arnhem bezwoer; Berthold en Gerard van Ooy waren dan haar zoons (8).

Noten:

1. A.R.A. Brussel, Archieven Rekenkamers, inv. nr . 1
2. Hieruit blijkt dat de Kempen toen een afzonderlijk rechtsgebied, dus een soort graafschap, vormden. Zo werden ze dan ook genoemd door de aartsbisschop van Keulen, toen hij in 1229 verklaarde, dat Gerard graaf van Gelre de grafelijkheid over de Kempen en de voogdij over de Peel van hem en de Keulse kerk in leen hield, zoals 's graven voorgangers ze in leen hielden van de voorgangers van de aartsbisschop. (Zie mijn artikel in Brabants Heem, jaargang XXV, nr. 3, blz. 57). Van een graafschap Kempenland in 1323 - door mij in hetzelfde artikel vermeld - is echter geen sprake, zoals mijn opponente Louise van Tongerlo terecht in Brabants Heem, jaargang XXV, nr. 6, blz. 149 opmerkte. Te veel vertrouwen in een cartularium in het archief van Postel, waarin Kempenland staat in plaats van Henegouwen, speelde mij parten.
3. P.C. Boeren, De heren van Breda en Schoten, blz. 166-170
4. A.R.A. Brussel, Archieven Rekenkamers, inv. nr . 1, fo. 100 recto. Deze heer Wiquard was waarschijnlijk Arnold Wiscard, een oom van Diederik van Altena. Hij komt v66r 1232 als getuige in enkele van Diederiks oorkonden voor, nadien niet meer. Later woonden er Wiscchaerts in de omgeving van Geertruidenberg (Sloet, Oorkondenboek van Gelre I nr. 469bis; J. de Fremery, Supplement Oorkondenboek van Holland en Zeeland nr. 63).
5. Boeren, t.a.p. blz. 113

6. De Fremery, t.a.p. nr. 111
7. A.R.A. Brussel, Archieven Rekenkamers, inv. nr. 1 fo. 91 recto ecto
8. W.A. van Spaen, Oordeelkundige inleiding tot de historie van Gelderland (1801 - 1805) IV, blz. 28.

(wordt vervolgd)

XIV. ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN

(vervolg)

18. Het Sint-Jansgilde te Oerle en het recht van de waag

Op hynden den elfden may 1700 drieënsestigh ten verzoeke van Jasper Sengers, hoofman van Sint-Jan galdealhier binnen Oerle, desen navolgende acte of resolutie geregistreert, en luyd woordelijk als volgt:

Extract uit de resolutiën van de Edelmogende Heeren Raden van Staat der Vereenigde Nederlanden

Maandag den 17 januarii 1763.

Is gehoord het rapport van den heer thesaurier-generaal Hop, hebbende ingevolge haar Edelmogende resolutie van den 27 der voorleden maand geëxamineert het berigt van den Raad en Rentmeester-Generaal der Domijnen van Brabant, De Schmeling, op de requeste van hoofman en deekenen der schutterije van Sint-Jan tot Oerle, quartier van Kempeland, Mayerije van 's-Bosch, te kennen gevende dat aan de voornoemde schutterije vanouds gecompiteert heeft het recht van de waag tot Oerle voornoemt, gelijk ook de gemelde schutterije bij speciale resolutie van den 26 april 1689 daarin was gemaintineert geworden; dat de supplianten en hare voorsaten van tijd tot tijd de gerechtigheid daarvan dependerende publiquelijk en voor alle man hadden verpapt op de voet van de conditiën van verpachting nevens de requeste gevoegt; dat door nalatigheid der pagters van dezelve waag de boeten tegens de contraventeurs niet zo stiptelijk en regulier zijnde geëxecuteert als wel behoorde, daardoor bij langheid destijds een onsekerheid ontstaan was soo ten opzigt der wijze van het invorderen der boeten als de groote derselve; dat zij supplianten deswegeens gaarne een bepaling souden hebben mitsgaders een reglement hoedanig tegens de contraventeurs van de waag bij de nevensgevoegde conditiën van verpachtinge vermeld te procederen, en verzoeken de supplianten dat haar Edelmogende op den voet sooals sulck bij haar Edelmogenden resolutie van den 15 juny 1761 opsigt tot het Sint-Jorisgilde tot Eersel was goedgevonden, gelieven te statueeren een boete van 30 stuivers tegens de overtreeders van de kleyne waag, en een boete van 60 stuivers van de groote waag, ordinario modo in te vorderen en te verdelen eenderde part voor den aanbrenger, eenderde part voor

den waagmeester of pagter die de calange doen sal, en eenderde voor den armen van Oerle; en dat haar Edelmogenden voorschreven aan haar supplianten gelieven te accorderen om op approbatie van haar Edelmo- genden met overleg en communicatie van de regenten van Oerle te for- meren een behoorlijk reglement en lijst waarna en waarop het recht van de waag door die van de voormelte Sint-Jans-schutterije voortaan sal geheeven worden.

Waarop gedelibereert zijnde, is goedgevonden en verstaan, te arres- teren het reglement en lijst hierna geinsereert, volgens welken ten behoeven van hoofman en deekenen der schutterije van Sint-Jan tot Oerle zal geheeven worden het regt van de waag tot Oerle voor- noemt, met last aan de supplianten dit reglement te laate registree- ren ter griffie van de Leen- en Tolkamer en ten comptoire der Domey- nen tot 's-Bosch.

Reglement en lijst volgens welke ten behoeve van hoofman en deken der schutterij van Sint-Jan tot Oerle sal worden geheven het regt van de waag tot Oerle voornoemt.

Art. 1. De waagmeester of zijn collecteur zal ontvangen van de ver- copers van alle waren en koopmanschappen hieronder gemeld die in de waag zullen gewogen worden, dog van geene anderen, soveel als bij ider derselve staat gespeceficeert, te weten:

- van yder 100 pond tabak - twee stuyvers
(en met de kleyne waag gewogen wordende, onder de 100 pond tegens drie stuyvers van het 100 pond)
- van yder beest met breede tanden - twee stuyvers
- van de wol die te Oerle verkogt word - tegen drie stuyvers de 100 pond
- van yder steen vlas die te Oerle verkogt word - een oort stuy- vers
- van het mout dat tot Oerle verkogt en geleverd word - tegens twee st. van het 100 pond min of meer na advonant
- van een busselen gaaren van ider agt pond - twee oort st.
- wegende daaronder - een oor stuy- vers
(en daarboven na advonant)
- van ider geheel beest of varken - twee stuyvers
- van een kalf - eene stuyver
- van een schaap - eene stuyver
- van een hesp of ham van agt pond en daaronder - een oor st.

- van ieder steen pluymen - een oor stuyver,
(min of meer na advonant)
- van ieder steen wolle - een oor stuyver
(min of meer na advonant)
- van ieder agt pont cooper - een oor stuyver
(min of meer na advonant)
- van ieder 100 pond ijzer - twee stuyvers
(min of meer na advonant)
- van ieder 100 pond booter - drie stuyvers
(min of meer na advonant)
- van ieder agt pond ruyt - een oor stuyver
(min of meer na advonant)
- van ieder huyl die in de waag komt - drie oor stuyvers

De pagter sal gehouden wesen, in het declareren van het wegen de ponden te speceficieren na aftrek van het opgewigt, en sulks:

- van de tabak 13 pond op het hondert;
- van de boter 5 pond op het hondert;
- en met de kleyne na advonant -
- van het garen een loot op het pond;
- en kleynder gewigt na advonant -
- van speck of hammen 2 pond op het hondert;
- van rundvlees 4 pond op het hondert;
- van ijzer 2 pond op het hondert;
- van wol een pond op het hondert.

En ingeval eenige andere goederen, hierboven niet gespeceficeert, door uuyt- en ingesetenen van Oerle vrijwilligh in de waag mogten gebragt worden om gewogen te worden, sal van dezelve betaald worden met de kleyne tegens drie stuyvers het hondert pond, en met het hon- dert of gros tegens twee stuyvers.

Art. 2. De contraventeurs van dit reglement en lijst zullen verbeu- ren een boete van vijftien stuyvers voor de kleyne waag en van dar- tig stuyvers voor de groote waag.

Art. 3. De winkeliers en kooplieden tot Oerle sullen van de goederen hierboven gemeld komend van besloote steeden, die zij inslaan, vrij en exempt zijn, en zullen deselve goederen onder de agt ponden ten haargin huysen mogen uytwegen sonder desweegens iets aan de geregtig- heid van de waag te betalen.

Art. 4. Den voorschreven winkeliers en kooplieden, benevens alle an- dere, zullen in haren huysen, schuiren of kelders binnen Oerle niet vermogen te hengen of gebruyken eenige waag daarin meer gewogen kan worden als 24 nond teffens zonder toestaan van den waagmeester of zijn collecteur, op verbeurte van de waag en een boete van sestig stuyvers, tenzij zij zig, des door den waagmeester of zijn collec- teur gerequireert wordende, binnen drie maal 24 uren na de voormel- te requisitie onder eede in handen van den officier en twee scheepe-

nen wilden expurgeeren van door het hangen en gebruycken van sodanige waag geen goederen aan de waag subject, hierboven gemeld, te zullen wegen of doen weegen, hetzij voor haarselvs hetsij voor anderen.

Art. 5. De waagmeester of zijn collecteur sal gehouden zijn alle jaar ten zijnen kosten zijn gewigt te doen ijkten bij een gesworen ijkmeester, sonder te mogen wegen met ongeijkte steenen, keyen, loot of ijzerwerk, op de verbeurte van sestig stuyvers.

Art. 6. De waagmeester of zijn collecteur sal ten aanvang van zijn pagt of bedieningen voorschreven ten allen tijden op requisitie van den officier, bij gestaafden eede in handen van den voornoemten officier, ten overstaan van twee schepenen moeten beloven, dit reglement en lijst in allen deele exactelijk te sullen observeren en nakomen, op peene van te verbeuren. een boete van sestig stuyvers voor yder contraventie.

Art. 7. De boetens in dit reglement gemeld sullen ordinario modo voor scheepenen van Oerle moeten ingevordert worden, en verdeeld worden tusschen den aanbrenger, den waagmeester die de calangie doen sal en den armen van Oerle, yder voor eenderde partd.

Art. 8. Dit reglement sal tot Oerle moeten worden gepubliceert en ter secretarie aldaar geregistreerd, mitsgaders opgeborgen ter plaatse daar de waag sal gehouden worden, teneynde eenyder weten waarna sig heeft te reguleeren.

Onder stont: was geteekent Eg. Wasseneer ut. Lager stont: Accordiert met het register; was geteekent D. van Roijen. In margine stontd: geregistreert ter griffie van de Leen- en Tholcamer der hoofstad, Meyorie en quartier van 's-Hertogenbosch, in het register der resolutten van deselve emmer, dienende aldaar op den datum wanneer dese resoluttie genomen is; actum den 5 febr. 1763. Onder stont: was getekent H.J. van Heurn. Lager stont: Geregistreert ten comptoire der Domijnen van Brabant te 's-Bosch in libr. van resol. beginnende 13 december 1758, fo. 214 verso. Onder stontd: was geteekent A. Varsveldt, geauthoriseerd.

Aldus dese acte geregistreert ter instantiën en versoeke als boven, ten overstaan van Willem Schippers en Wouter van Sambeek. Actum: datum ut supra.

Willem Schippers, presedent. W. van Sambeek, schepe.

Mij present: C. van Heuven, secretaris.

Het bovenstaande, opgetekend uit een register in het archief van de schepenen van Oerle en Mberveldhoven (inventarisnummer 8, folio 44 recto - 47 verso), is in grote lijnen als volgt samen te vatten. Vanouds bezat de schutterij van Sint-Jan te Oerle het recht van de waag. Op 26 april 1689 werd dit recht door de landsoverheid bevestigd. Het was gebruikelijk dat hoofdman en dekens niet zelf als waagmeester(s) optraden, doch de waag verpachtten. Langzamerhand zijn degenen die de waag verpachtten, nalatig geworden in het beboeten der overtreders van de waag-voorschriften. Zo is onzekerheid ontstaan over de hoogte en de wijze van invordering der boeten. Derhalve zouden de huidige hoofdman - Jasper Sengers - en dekens de voorwaarden van verpachting graag zien aangevuld met nieuwe bepalingen

gen inzake deze boeten. Zij vragen aan de Raad van State om voor schriften die overeenkomen met die welke genoemd staan in een re;olutje d.d. 15-6-1761 betreffende het Sint-Jorisgilde te Eersol, h.weten: 30 stuiwer boete bij overtreding van de kleine waag en 60 stuiwer bij overtreding van de grote waag. Deze bedragen zullen in gelijke parten worden verdeeld tussen de aangever, de waagmeester en de armen.

Uit het op de resolutie volgende reglement - waarin van de verschillende te wegen koopwaren wordt vermeld hoeveel zij bij een bepaald gewicht moeten opbrengen aan waaggeld - blijkt, dat de boeten door de Raad. van State op de helft van de gevraagde hoogte zijn vastgesteld: 15 stuiwer bij overtreding van de kleine en 30 stuiwer bij overtreding van de grote waag. Winkeliers en kooplieden mogen goederen beneden 8 pond thuis afwegen. Het is hun niet toegestaan, een weegschaal te gebruiken waarop meer dan 24 pond kan worden gewogen. De waagmeester moet zijn gewicht elk jaar door de ijkmeester laten ijkten.

competeren = toekomen

contraventeur = overtreder

resolutie = besluit van een bestuurskollege

suppliant = indiener van een verzoekschrift

dependeren van = afhankelijk zijn van, samenhangen met

statueren = vaststellen

ordinario modo = op de gebruikelijke wijze

calange = aanklacht, vordering

requireren = eisen.

C A M P I N I A

**DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT
NOORD-KEMPENLAND**

8E JAARGANG

JULI 1978

NR. 30

Redactie: TV. Klaasen, Streekarchivaris

M. van der Heijden-Bruning, Adjunkt-streekarchivaris

Redactieadres: Torenstraat 1, 5688 AM Oirschot

Postbus 11

Tel. 04997 - 2828 - toestel 33

De prijs voor een abonnement bedraagt f 12,-- per jaar, vanaf 1 april 1978, bij vooruitbetaling te voldoen, te storten op post-girorekening 10.69.032 van de gemeente Oirschot met vermelding abonnement Campinia. De prijs voor losse nummers is f 3,-- per stuk. Indien opzegging niet schriftelijk is medegedeeld voor het begin van het nieuwe kalenderjaar, wordt het lidmaatschap voor het volgende jaar automatisch voortgezet.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden
gegeven.

De niet-ondertekende artikelen zijn samengesteld door de medewerkers
van het Streekarchivariaat Noord-Kempenland.

Voor de inhoud van de ondertekende artikelen is de redactie niet
verantwoordelijk.

INHOUD

I.	Gedicht over Oirschot (door Toke van de Ven-Lommers)	54
II.	De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem (vervolg)	56
III.	De notulen der vergaderingen van schepenen, burgemeesters, armmeesters, kerkmeesters, zettters en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen (vervolg)	59
IV.	Jaarkronieken uit de schepenprotokollen van Oirschot-Best (vervolg) (door J. Santegoeds, Nuenen)	63
V. a.	De oorkonden van Best en Oirschot vanaf de 14e eeuw (vervolg)	65
	81. Schepenoorkonde van 's-Hertogenbosch 19 augustus 1469	65
VI.	Bestse toponiemen De oudste vermeldingen uit het verpondings- register van Aarle	67
VII.	Genealogica	70
	1. Echtparen van Croonenburg van 1620 - 1972	70
	2. A. Genealogische fragmenten	70
	B. Huwelijken in de hervormde kerken van Oostelbeers en Middelbeers, 1772 - 1804 (vervolg)	70
VIII.	Huizen en hun bewoners te Oirschot van de zeventiende tot de twintigste eeuw (vervolg)	73
	42. Villa "Schoonoord"	73
IX.	De samenstelling der niet-agrarische beroeps- bevolking van Blaarthem, Veldhoven en Zeelst in de jaren 1806 - 1808	75
X.	Lijst van woningen te Veldhoven in de 18de eeuw (vervolg)	87
	IV. Grote en Kleine Broek	87
XI.	Lezers leveren hun bijdrage	90
	1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875	
	D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (vervolg)	
	(door Th.A. Kuypers)	90
	2. Echtparen van Croonenburg (vervolg)	
	(door A.B. van Cronenburg, Rotterdam)	93

I NHOU'D (vervolg)

3. De mannelijke lijn in de stamboom van M.H.A. Hulsen, geboren te Best op 5-11-1962 (door H.W. Hulsen, Best)	96
XII. A. Giovanni en Martinus: het verhaal van een moord	99
B. Een oude inventaris van het archief van een Oirschotse sekretaris	101
XIII. De heren van Vught en Oirschot in de 12de en 13de eeuw (vervolg)	104
5. Het geslacht der heren van Vught in de 13de eeuw (vervolg) (door T. Klaversma, Eindhoven)	104
XIV. Archivalia aangaande de oude Kempische gilden	106

I. GEDICHT OVER OIRSCHOT

(door Toke van de Ven-Lommers)

OIRSCHGT, MIJN DORP

Oirschot, een oord	Pas hebben wij
Dat mij bekoort	'n Museum bij
Een plaats om van te dromen	Genoemd: De Vier Quartieren
Milieubewust	Veel kostbaarheid
Een lieve lust	Uit vroeger tijd
Om op verhaal te komen	Mag dit museum sieren
Sint Pieters-kerk	Bij de kapel
Een wonderwerk	Dat weet je wel
Zo groot en ook zo machtig	Daar wordt nog echt gebeden
De toren hoog	En onverpoosd
Een lust voor 't oog	Zoekt men daar troost
In een woord: hij is prachtig	Men vindt er rust en vrede
Het raadhuis dan	Ook nog genoemd
Wat zeg je ervan?	Want 't is beroemd
De raadskelder daaronder	Het Hof van Solms, te weten
Zo magnifiek	Dat Dokter Fey
En heel uniek	Zijn heerschappij
Dat ik nog steeds bewonder	Daar eenmaal heeft gezeten
En Oirschots hart	De brouwerij
Dat is de markt	Staat vlak erbij
Kom ga die eens bekijken	De vakman in het brouwen
En blik omhoog	Want o, dat bier
Dan ziet je oog	Geeft veel plezier
De mooie bomen prijken	Waarvan wij allen houden
Mooi om te zien	
Is bovendien	
Het oude boterkerkje	
Al is het klein	
Het mag er zijn	
't Is uit de kunst, dat merk je	
Wat verder staat	
In de Molenstraat	
De Groenberg nog te tronen	
Majestueus	
En glorieus	
De trots van die er wonen	
	De stoel staat klaar
	Bekijk hem maar.'
	Hij is groot, die wij bedoelen
	Bij d' industrie
	Bruist energie
	Men maakt Oirschetse stoelen

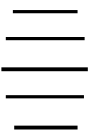
Ook nog vermeld
Het Bij sterveld
Van paters die studeerden
En lange tijd
Heel toegewijd
Daar ijverig filosofeerden

Franciscanes
Of Carmelites
De kloosters in ons midden
Aktiviteit
Arbeidzaamheid
En ook een beetje bidden

Het windje waait
De molen draait
Ja, we hebben ook een molen
Ga kijken naar
De Koren-aar
Van harte aanbevolen

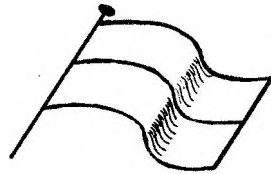
Bij 'n kleine sluis
Kan men het geruis
Van de watermolen horen
Een zeldzaamheid
In deze tijd
Nog steeds maalt men daar koren

Bij Vingerhoed
Is 't rusten zoet
Daar komt men tot bedaren
De platte buis
Staat nog in 't huis
Zoals in vroeger jaren

In elk café
Kan men tevrêe
Een hele tijd vertoeven
Het gerstenat
Komt uit het vat
Ga 't Oirschots bier eens proeven

O, men geniet
Als men ze ziet
De trapgevels, die mooie
Op huizen oud
Zijn ze gebouwd
Om 't bouwwerk te voltooien

Er is nog meer
Dat strekt tot eer
Als 't Gilde met hun Koning
In vol ornaat
Trekt door de straat
Dat is een pracht vertoning

Een dorps figuur
Op 't avonduur
Staat op een hoek te praten
Een typisch beeld
Dat nooit verveelt
Het past in onze straten

Ga wandelen vrij
Door bos en hei
Daar is het een oase
Het is zo fijn
Om daar te zijn
En even uit te blazen

Oirschot is mooi
In zomer tooi
Maar ook op andere dagen
En als men ziet
Hoeveel het biedt
Dan hoeft men niet te klagen

Heemkundekring
'n Vereniging
Om saam in alle hoeken
Van 't Oirschots land
Heel interessant
Heemkunde te onderzoeken

Oirschot, mijn oord
Op m'n erewoord
Ik blijf je steeds getrouwe
En waar ik ga
Of waar ik sta
Ik blijf van Oirschot houden

Want .....

Je bent geen stad
Je bent geen gat
Je bent een dorp gebleven
En ieder zegt:
En heel terecht:
"Het is hier goed te leven!!"

Dit gedicht van de Oirschotse mevrouw T. van de Ven-Lommers verscheen eerder in het boekje, dat de heemkundekring "De heerlijkheid Oirschot" uitgaf ter gelegenheid van haar 25-jarig jubileum. Gedichten over Best, de Veldhovense dorpen, en andere plaatsen in Kempenland zijn ook van harte welkom in "Campinia".

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM

(vervolg)

515. Zo.Ve. 12-12-1617 blz. 245/3 - 246/1

Lauwreys Hendricx heeft overgedragen aan Jan Aert Francen: zijn aandeel in het huis dat toebehoort heeft aan wijlen Aert Francen, gelegen te Zonderwijk-Veldhoven ter plaatse genaamd "tot Schoot". Op dit bezit rust een schuld van 125 gulden aan Jan Peter Rutten, waarop jaarlijks een interest van 6 gulden en 6 stuivers per honderd gulden moet worden betaald. De overdracht geschiedt onder de volgende voorwaarden. De kinderen van Frans Aert Francen mogen de "camer" aan het huis van wijlen Aert Francen niet afbreken. Zij moeten de "plaetse" afstaan aan Jan Aert Francen, die hun dit verlies in grond elders zal kompenseren. De genoemde kinderen mogen ook de schouw niet afbreken of er iets aan veranderen. Mocht Jan Aert Francen zijn huis willen afbreken, dan dient hij de schouw te laten staan. Hij moet dan de "plaetse" weer aan de kinderen van Frans Aert Francen afstaan; zij zullen hem er andere grond voor in de plaats geven. Jan Aerts, ten slotte, is verplicht de wand die aan de schouw grenst te onderhouden.
Schepenen: Michiel Nijssen - Frans Hendricx

516. 18-12-1617 blz. 246/2 - 246/3

De kinderen van Frans Aert Francen, bijgestaan door hun voogden, staan hun moeder Mariken toe, dat zij de "camer" voor de rest van haar leven blijft bewonen en gebruiken. Ook krijgt zij het gebruik

van de "Coolhoff" in de Bocht en van de vruchtbomen. Dit alles geldt, zolang zij ongehuwd blijft. Als enkele van de kinderen bij haar in de "camer" willen wonen, dan hebben zij daar het recht toe tot het tijdstip dat zij zelf trouwen. Mariken belooft, haar onmondige dochter geheel te onderhouden totdat het meisje de volwassen leeftijd bereikt of trouwt. Zij krijgt daarvoor de jaarlijkse inkomsten van deze dochter.

Schepenen: Peter Wouters Frans Hendricx

517. Zo.Ve. 19-12-1617 blz. 247/1 - 248/1

Wouter Corstiaens als man van Lijsken en Jan Joris als man van Jenneken hebben, met bemiddeling van Jan Jacops, Willem Janssen, Jacop Tielemans en Gielen Nijssen, een deling gemaakt van de goederen, die zij hebben geërfd van hun grootvader Matheus Janssen, hun grootmoeder Heylken en hun oom Jan Theuwens.

Aan Wouter Corstiaens is ten deel gevallen: een stuk land of groesveld genaamd de "Gijpaert", gelegen te Zonderwijk-Veldhoven ter plaatse genoemd de Cromstraet (belendende percelen: Jan Jan Jacops, de gemene straat).

Aan Jan Joris zijn ten deel gevallen: een "tienstede" met het gehele huis dat daarop staat, gelegen te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: Jan Hendricx, Willem Janssen, Wouter Hendricx, de gemene straat); een akker te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: de erfgenamen van Peter Diericx, Jan Aerts, Wirick Hendricx, Gielen Nijssen). Uit zijn deel moet aan Matheus Wouters een bedrag van 100 gulden worden betaald, en aan de Tafel van de Heilige Geest te Veldhoven een rente van 9 vat rogge per jaar.

Schepenen: Michiel Dionijssen - Peter Wouters

(De schuld aan Matheus Wouters is gelost door middel van een nieuwe belofte op 10 april 1624.)

518. Zo.Ve. 19-12-1617 blz. 24⁸/₂ - 249/1

Jan Joris en Jan Jacop Embrechts hebben beloofd, zes jaar na eerstkomende Lichtmis aan Wouter Corstiaens de som van 50 gulden te betalen, waarvan de interest 6 gulden 5 stuivers per 100 gulden per jaar zal bedragen. Jan Joris heeft beloofd, Jan Jacop Embrechts ter zake van deze belofte schadeloos te houden.

Schepenen: Michiel Dionijssen - Peter Wouters

(Dit bedrag van 50 gulden is aan Wouter Corstiaens voldaan op 10 april 1624.)

519. 15-1-1618 blz. 249/2

Jacop Marcelis belooft, drie jaar na eerstkomende Lichtmis aan Adam Willems de som van 60 gulden te betalen, waarvan de interest de 16de penning per jaar zal bedragen. Hiermee worden alle voorgaande beloften tenietgedaan.

Schepenen: Michiel Dionijssen - Peter Wouters

Adam Willems heeft in het bijzijn van Jacop Reynder Bierens en de vorster .... Janssen verklaard, dat de genoemde schuld is afgelost;

15 december 1621.

520. 15-1-1618 blz. 249/3

Jacop Marcelis bekent, dat hij Adam Willems nog 30 gulden aan verlopen pacht- of rentetermijnen schuldig is, en belooft, deze op Pasen eerstkomend te betalen.

Schepenen: Michiel Dionijssen - Peter Wouters

Adam Willems heeft verklaard, dat het verschuldigde bedrag hem is voldaan; 15 december 1621.

521. 15-1-1618 blz. 249/4

Alit Janssen en haar voogd hebben beloofd, zes jaar na eerstkomende Lichtmis aan Jan Peter Rutten de som van 16 gulden te betalen, waarvan de interest 6 gulden 5 stuivers per 100 gulden per jaar zal bedragen. Hiermee is een belofte van Jan Jan Hendricx aan Hap Peter Happen tenietgedaan.

522. Zo.Ve. 22-1-1618 blz. 250/1

Niclaes Janssen heeft overgedragen aan Peter Martens: een stuk groesveld van 30 roeden, gelegen te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: de kinderen van Paulus Janssen, Niclaes Janssen, Willem Hendricx, Peter Martens); een stuk groesveld van 20 roeden, eveneens gelegen te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: de kinderen van Paulus Janssen, Claes Janssen, de gemene straat, het eerstgenoemde stuk groesveld). De overdracht van het tweede perceel wordt verricht bij schenking, wegens goede diensten door Peter Martens aan Niclaes Janssen bewezen.

Schepenen: Michiel Dionijssen - Frans Hendricx

523. Zo.Ve. 22-1-1618 blz. 250/2

Peter Martens heeft beloofd, aan Niclaes Janssen ter zake van de overdracht van 30 roeden groesveld 36 gulden te betalen op Lichtmis eerstkomend en 69 gulden een jaar daarna, zonder interest.

Schepenen: Michiel Dionijssen - Frans Hendricx

(Gekasseerd: 7 januari 1628).

(wordt vervolgd)

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN

(vervolg)

523. V. 5-9-1805 3/110v-112r

Vergadering van de president, de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Veldhoven naar aanleiding van de resolutie van het Departementaal Bestuur van Brabant d.d. 27 augustus 1805, waarin door de gekommitteerden tot de verpachting der tienden in het kwartier van Kempenland erop wordt geattendeerd, dat de dijken van Veldhoven naar Waalre en Riethoven niet zijn beplant en dat de eerstgenoemde dijk zo breed is, dat er wel twee rijen bomen kunnen worden geplant, en dat de sloten langs de dijken niet voldoende zijn schoon gemaakt. Bij de komende najaarsschouw moeten deze sloten beter zijn schoongemaakt. De dijk naar Waalre moet aan beide zijden met twee rijen heesters worden beplant. Ook de dijk naar Riethoven moet zover er heesters voorhanden zijn, worden beplant. Een extrakt zal worden gezonden aan de schout-civiel en de gemeentebesturen van Veldhoven, Riethoven en Waalre. De vergadering besluit voor 14 september a.s. om 8 uur 's morgens op te roepen uit ieder huisgezin een mankracht boven 16 jaar en indien er geen man in het gezin is een vrouw, en wel ten raadhuize alhier om aan de resolutie van het Departementaal Bestuur te kunnen voldoen. Niet-nakomen hiervan wordt beboet met 12 stuiver per man of vrouw door de schout-civiel (een derde voor de armen, een derde voor de schout-civiel, een derde voor het Rot waaronder de schade valt).

524. V.Z.B.M.G. 10-10-1805 3/112v-113r

Vergadering van de schout-civiel van het ambt Oerle met de gekommitteerden uit de gemeentebesturen van Veldhoven, Zeelst, Blaarthem, Meerveldhoven en Gestel, aangaande het reglement inzake het turven in het gemene Broek, opgesteld door het Departementaal Bestuur van Brabant. De vergadering der vijf gemeenten besluit dit reglement goed te keuren uitgezonderd artikel 2, dat men gaarne zag gewijzigd in de zin van artikel 3.

Getekend: G. de Wit, Joh. van Rooy, J.H. Beijssens, G. Verheijden
H. Baselmans, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, Jan
M. Baselmans, C.v. Dommelen, G.v.d. Waerden, A. de
Hertog, sekretaris J.F. de Wit.

525. V.Z.B.M. 5-11-1805 3/113v-116r

Extrakt uit het register der resolutiën van het Departementaal Bestuur van Brabant: Reglement inzake het turven in het Broek, in gemeenschappelijk bezit van de gemeenten Veldhoven, Meerveldhoven, Zeelst en Blaarthem met Gestel.

1) De president van iedere gemeente is bevoegd tot het verlenen van

permissie, om in het gemeenschappelijk Broek turf te steken. Het mag echter alleen maar "patten" turf zijn, met heide begroeid, en er moet een behoorlijke evenredigheid zijn ten aanzien van de ingezetenen.

2) De schout-civiel en de resp. presidenten van de gemeentebesturen zullen aanvangstijd en einde van het turven bepalen. Bij misdragingen hiertegen wordt de gestoken turf verbeurd verklaard en een boete van 12 gulden opgelegd.

3) Schout en presidenten zullen jaarlijks aan ieder huisgezin een bepaalde grootte van het te turven gedeelte toewijzen. Deze plaats moet dan door ieder gezin duidelijk worden afgetekend. Wie buiten zijn grenzen turf steekt moet een boete van 6 gulden betalen.

4) Wie de afpalingen weghaalt of verandert of die van anderen verandert, zal met 12 gulden worden beboet.

5) Wie op ander terrein turf steekt of daar gestoken turf weghaalt, moet de turf teruggeven, 12 gulden boete betalen en wordt volgens 's Lands wetten bestraft wegens dieverij.

6) De turf mag niet dieper dan één voet worden gestoken, wie dit wel doet, moet 12 gulden boete betalen.

7) Ieder mag de turf uit de hem toegewezen plaats naar de hei brengen of op de hoogten, om daar te laten drogen. Hierbij moet men elkaar de nodige passage verlenen, echter zonder belemmering of nadeel van de ander.

8) In geval van meningsverschil over de aangewezen turfplaatsen moet de schout-civiel worden ingeschakeld, die de partijen zal trachten te verenigen. Het resultaat moet dan echter eerst ter kennis van de president worden gebracht, die hierover de laatste beslissing zal nemen.

9) Jaarlijks in september kan aan de ingezetenen op hun verzoek permissie worden verleend tot het steken van russen door de president van de betreffende gemeente, mits men opgave doet van het gevraagde getal russen en de bestemming ervan. De president zal dan een desbetreffend permissiebiljet afgeven. Indien de russen echter niet voor het genoemde doel worden gebruikt, zal de overtreder 3 gulden boete moeten betalen en indien het getal russen met meer dan 10 is overschreden, zal de overtreder voor iedere rus boven deze tien 6 stuiver boete moeten betalen.

10) Om dit reglement effectiever te maken, kan een ieder behalve degenen die uit de aard van hun functie hiertoe gemachtigd zijn, geautoriseerd worden, aangifte van overtreding te doen mits er twee geloofwaardige getuigen aangewezen kunnen worden. Aansprakelijk zijn voor deze boeten de ouders voorhun kinderen, bazen en vrouwen voor hun dienstknechten en dienstmaagden, voogden voor hun pupillen.

11) De boeten worden bestemd een derde voor de schout-civiel, een derde voor de aanbrenger en een derde voor de armen van de plaats, waarin de overtreder woont, en indien de schout zelf bekeurt, is de helft voor hem en de helft voor de armen.

12) Indien inwoners van Gestel, die dus niet onder het sehoutambt Oerle vallen, dit reglement overtreden, zullen deze wel onder het schoutambt Oerle arrestabel zijn. Mocht dit echter niet kunnen ge-

schied, dan zal men de overtreding moeten aangeven aan de schout-civiel van Eindhoven, die de overtreeders dan zal vervolgen en de boeten innemen. Een derde van de door deze genoten boeten zal hij echter afdragen aan de schout van Oerle.

Getekend: Vogelvanger

526. V.Z.B. 19-12-1805 3/116v-117v

Vergadering van de schout-civiel en de leden van de gemeentebesturen van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem. Aangezien alle twee jaren een lid van de gemeentebesturen moet aftreden, wordt aan het Gedeputeerd Bestuur van Brabant een nominatie opgegeven van drie personen om uit deze drie iemand te benoemen voor de uitgelote personen. Aftredend is in Veldhoven Arnoldus van den Wildenberg, lid van de rechtbank en schepen, in Zeelst Johannes H. Beijsens, lid van het gemeentebestuur en in Blaarthem Corstiaan van Dommelen, lid van de rechtbank en schepen. Op de nominatie komen voor Veldhoven: Arnoldus van den Wildenberg, Joseph van der Sanden, H.H. van Stiphout, voor Zeelst: Johannes H. Beijsens, Herbertus P. Borgers, Remisius Tops, voor Blaarthem: Corstiaan van Dommelen, Peter van Dommelen, Adriaan van Baarschot.

Getekend: G. de Wit, W.v.d. Eijnden, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, A.v.d. Wildenberg, Francis Donkers, J. Somers sekretaris J.F. de Wit

527. V.Z.B. 31-12-1805 3/118r

Extrakt uit het register der Resolutiën van het Departementaal Bestuur van Brabant. Benoemd voor Veldhoven tot lid van het gemeentebestuur en schepen: A. van de Wildenberg, voor Zeelst tot idem: H.P. Borgers, voor Blaarthem: tot idem C. van Dommelen. De hoofdofficieren en schouten worden gelast aan de benoemden hiervan kennis te geven. Zij en de Hoge Vierscharen, de gemeentebesturen en de benoemden ontvangen extrakt van deze resolutie.

Ondertekend: Vogelvanger

528. V.Z.B. 15-1-1806 3/118v-119v

A. van den Wildenberg (Veldhoven), H.P. Borgers (Zeelst) en C.v. Dommelen (Blaarthem) hebben de voorgeschreven eed afgelegd.

Getekend: A.v.d. Wildenberg, H.P. Borgers, C. van Dommelen, G. de Wit, W.v.d. Eijnden, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, J. Somers, sekretaris J.F. de Wit

529. V.Z.B. 15-1-1806 3/120r

Tot presidenten van de drie gemeenten zijn benoemd: Veldhoven J. Somers, Zeelst J. van Rooy, Blaarthem Jan M. Baselmans, voor de civiele rechtbank der genoemde gemeenten Joh. van Rooy, en wel voor de tijd van 3 maanden.

530. V.Z.B. 18-1-1806 3/122r-123r

Vergadering van de gemeentebesturen van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem (niet aanwezig P. v.d. Wildenberg en W.v.d. Eijnden) in verband met 1) de publikatie van de Ho.Mo. van 4 oktober 1805 inzake de ordonnantie van de belasting op het recht van successie, 2) de notifikaties van de Sekretaris van Staat d.d. 4 december j.l. inhoudende bepalingen over deze ordonnantie, 3) het verbaal der handelingen van het Gedeputeerd Bestuur van Brabant d.d. 14 december 1805. De vergadering besluit tot het houden van een dodenregister en tot het afgeven van permissiebiljetten ter begraafing van de lijken van B.A. Schriba, schoolmeester in Veldhoven te "qualificeren", en Joachim Geene, schoolmeester te Zeelst voor Zeelst, en wel onder de voorwaarden gesteld in de eerstgenoemde resolutie en de notifikatie van de Sekretaris van Staat.- Tevens wordt gelezen de ordonnantie der Ho. Mo. op het stuk der Patenten van 2 december 1805, waarna de sekretaris wordt gemachtigd om de te verzoeken Patenten te tekenen en aan de verzoekers ter hand te stellen en wel onder de vereiste zegels.

Getekend: Joh. v. Rooy, J. Somers, A.v.d. Wildenberg, Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, H.P. Borgers, sekretaris J.F. de Wit

531. V. 20-1-1806 3/120v-121v

Vergadering van het gemeentebestuur van Veldhoven: verschenen is de slager Hendrik Moeskops, die ingevolge de ordonnantie volgens welke binnen de Bataafse Republiek een belasting op het Bestiaal zal worden geheven, gelet op artikel 7, onder eed wenst te worden genomen. Hetzelfde verzoeken de broodbakkers Hendrik Elsen en Huijbert Mikkers ingevolge artikel 30 van deze ordonnantie, volgens hetwelk belasting op het Gemaal zal worden geheven. Idem Pieter van Geldrop en Mathijs Verbugten, grutters alhier, ingevolge artikel 41 van deze ordonnantie, volgens hetwelk eveneens een belasting op het Gemaal zal worden geheven. De voorgeschreven eed werd door genoemden afgelegd in handen van de president-schepen en loco-schout J. Somers.

Getekend: Hendrik Moeskops, Hubertus Nikkers, Mathijs Verbugt, Hendrik Elsen (kon niet schrijven), Pieter van Geldrop (kon niet schrijven), J. Somers, W.v.d. Eijnden, A.v. d. Wildenberg.

(wordt vervolgd)

IV. JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST

(door J. Santegoeds, Nuenen)

NOVEMBER

1593

Dagvaert gedaen ter cause vande ordinarisse heerwagens:

Op Sinte Cathalynen dach, wesende 25, tot Vessem dachvaert gehouden soo ter cause vande heerwagens als anderssins, ende soo de geene aende heerwagens van Oerschot geassigneert als Oerschot, Waelre, Weerd, Aelst, Blaerthem, Velthoven, Gestel, Strathem, Woenssel, Strijp, Zeelst, Merefelt, Eyndoven, nijet en hebben betaelt, alsoo de selve giext by Aerden Sgraets geauthorizeert omme den selven te voldoen, ofte te compareren inden Have tegen den XVe december naestcomende, prout in literis de datu 18 november lestleden, cum auctorisatie.

Propositien ende resolutien:

Opten selven dach hebbe ick Aert Sgraets de propositien ende resolutien ter instantie vande heer Clusio schouteth van Kempelant ende den quartiere ges. prout in ysdem.

Brieven vanden Bosch tot hender ontlasting der renten:

Ten selven dage brieven gepresenteert van wegen der stad vanden Bosch tot decharge vande renten daer aff die vanden Bosch willen ontlast zyn.

Advertentie om nieuwe sauvegarde te lichten:

Den bode van Heusden genoempt Iebeesloon brieven gebrocht datmen nieuwe sauvegarde soude lichten binnen vuygaende jaer 94.

Albert Janssen ten Berge:

Dat men oyck binnen februarie toecomende soude comen affrekening doen met Aert Janssen vande vuytgegeven assignaten by hem vuytgegeven.

Fort van Raemdonck:

Datmen oyck voerts soude comen demantileren de forten by Raemdonck. O Godt, hoe wordt men geplaeght.

Differentie inde gilde van Sinte Catheryn:

De gilde van Zinte Catheryne tot Oerschot heeft geteert in drye nartyen, de oude lieden tot Symon Themwers inden Wildeman, de jonge lieden eenige tot Jan int Ekerschot opt Raetshuys, alwaer Niclaes Herberts het veendelen als veendricht heeft gehaelt, bycans nyet sonder moeten, de andere oyck tot Ryn Huybers inden Raven, somme al crackeel.

Vuytvaert Huybrecht Molenbroex:

Opten XXVIII november is duyvaert van Huybrecht Molenbroex binnen Oerschot ten huysse Wouter de Crom gehouden, ende waren in grote getalle, daertoe alle de gildebreeders van Ste. Sebastianen zyn genoot.

Adriaen van Waelre:

Adriaens van Waelre, commanderende oft ymmers sargeant synde opt

slot van Turnout, alhier geweest den 27, 28 - 29, 30'november. Is hy daer langer Godt sy geloof, tis al zyn leven een goet bloet geweest.

Opten 29 heeft Adriaen zyn huys verhuert aen Peter Stoters voer 30 gld tsiaers geduerende vier jaren, met twee aff te staen, prout in scedula.

Nat weder:

Het heeft meesten tyt zeer suet weder geweest.

Prys vande coren:

Het coren te weten rogge 18 st, de gerst 19 st, de boeckweyt 13 st, de haver 8 st, voerts nae advenant.

Prys vande vleesch:

Het pont runtvleesch seer goet vijff oert, schapen vleesch ende verckenvleesch II st, oyck wenich min ende meer.

Prys vande gelde:

Het geit gelyck te vorens.

Te mogen passeren:

Men heeft overal mogen verkeren, so in Hollant, Zeelant, Vrieslant, Gelderland, Vtrecht, ect. onder pasport ten Bosch te nemen XVIII st.

Een dam by Creveceur:

Soo den dam by Creveceur in t'gadt vander Diesen soo is gedampt en cander nyet passeren, maer nochtans op licent het passert so et can.

firmant; assignatie geexecuteert:

Opten lesten november wesende Sinte Andries dach tsavonts hier seeckeren ruyteren van Bredae gecomen omme te executeren van oude assignatien byden grave van Hollach vuytgegeven.

Ende soo Adriaenen van Waelre liggende opt slot van Turnout hier met seeckere syne soldaten lach, meynden de voerscreven ruyteren ingevallen te hebben, maer sy en quamen nyet inde plaetse.

DECEMBER

Opten Ie december smergens hier een deel vande ruyteren vanden Bosch doercomen, dienn sorghden vande nedercant te wesen ende om de soldaten vande voerscreven Adriaen gecomen, den selven dach syn Adriaens soldaten vertrocken naer Turnout.

Den selven dach savonts seeckere soldaten vanden Bosch in executie gecomen voer het brantgelt ende hoygelt van tarten.

Opten IIe december tot Best ende Vleut seeckere ruyteren gecomen die der huyslieden peerden voerde voet vuytspanden, ende oyck vuyten huysen namen, ende men most hen voer elck pert geven soms 6 ende soms 8 gld.

Opten selven dach hebben de soldaten van Eyndoven hier geexecuteert voer d'brantgelt aldaer ende van executie gegeven tot Jannen BresSENS VIII st.

De boeven syn over al soo rudich geweest een lange wyl ende alnoch van allen canten doer t'crijchsvolck datmen sonder pericule van spoliatie nergent en heeft mogen verkeerren, jae naulijx tsavonts buyten shuys gaen.

Opten IIIe is een deel vande soldaten ontrent XXV soldaten van Adriaenen hier smergens innegecomen, ende alsdoen syn wyff genoempt Fycken, dochtere Niclaes Goessens, mede genomen. Adieu Adriaen ende Fyckens, maect datghe syt wel blyckens.

Opten selven ontrent XXIII soldaten tsachternoens van Heusden gecomen alhier in ende ontrent der kercken, soeckende Adriaenen ende syne soldaten, hebbende tot dyen eynde ten huysse Jan Niclaes Goessens geweest omme hem te soecken, ende so hy ewech was synse gevolght.

Opten VIIe ben ick ter saecke van tsolliciteren daffdoeninge der heerwagens met Goyaert Nyssen, secretaris tot Vessem, naer Brussel gegaen, ende gekeert den XXIe, ende aen Haverhals gelooft 1 gld binnen een maent nae date vande XVIIe te betalen hoe wel de wagens ende eerden vande vyanden genomen wesende, de voerlieden syn gekeert opten

Opten kersavont ende den dach eest soe ontydagen wijnt geweest als men in menigen tyt heeft gehoort, maer het weder was al groeyende.

Opten XXVIII een dachvaert gehouden geweest tot Oerle, ende van daer ben ick met Craentken tot Vessem gegaen, daer de smaeldeylinge vande heerwagens gemaect is, dat Oerschot aenloopt 503 gld 6 st.

Opten selven dach tsavonts is Denis Ghysberts van enige soldaten vuyten huysse gehaelt ende hem soo lange getravelleert, dat hy heeft moeten geloven 110 gld Hollants gelts.

Finis anni 1593.

(wordt vervolgd)

V. a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW

(vervolg)

81. SCHEPENOORKONDE VAN 'S-HERTOGENBOSCH
19 augustus 1469

(oud administratief archief van Oirschot en Best, voorlopig oorkondennummer 258.)

Notum sit universis quod cum honorabilis vir dictus Johannes de Baest rector altaris sancte Brigide in capella nostre domfine Orscotane Leodiensis diocesis inter cetera in suo testamento aut ultima sua voluntate legasset atque reliquisset Katherine filie Theoderici

Drunen de Tongris famule sue talem successionem bonorum qualis eidem testatori per et post obitum quondam Elizabeth sororis dum vixit dicti testatoris advoluta fuit et est ac omne jus eidem testatori sibi in et ad huiusmodi bona quovismodo competens et competere valens necnon pratum unum appellatum commune Coninxbeempt quod cum suo commodo ab ipsius testatoris fratribus sibi hereditarie acquisierat ita et taliter quod huiusmodi bona pro duabus terciis partibus eorundem Yda filia sua et pro reliqua tertia parte Hubertus eius filius ex corpore Petronille filie Johannis Plaetsen de Loscastris per ipsum testatorem suscitati et procreati post obitum prelibate Katherine famule sue domesticae habeant et assequantur illaque ad eosdem Ydam et Hubertum hereditario jure devoluantur prout hec clarius in instrumento desuper confecto videbantur contineri, constituti igitur coram scabinis infrascriptis Hubertus dictus de Baest filius naturalis quondam domini Johannis de Baest et Arnoldus dictus Potter tamquam maritus et tutor legitimus Yde sue uxoris filie naturalis dicti quondam domini Johannis potentes ad subscripta vigore suprascripti testamenti totam partem et omne jus ad ipsos ac ad alterum ipsorum spectans in pretacto prato Coninxbeempt vocate necnon in successione bonorum in pretacto testamento narratorum ut dicebant legitime et hereditarie supportaverunt Rutgero de Arkel ad opus Philippe filie Jacobi dicti vanden Doren cum jure eis in dicto testamento ac litteris mencionem inde facientibus competente et effestucando resignaverunt modo in talibus consueto, promittentes dicti Hubertus et Arnoldus ut debitores principales indivisi super se et bona sua omnia ab eis ad presens habita ac imposterum ab eis habenda et acquirenda quod ipsi huiusmodi supportacionem et resignacionem ratas et firmas perpetue sine contradictione observabunt et quod ipsi omnes obligacionem et impeticionem ex parte eorum et quorumcumque suorum heredum et successorum in premisis existentes prefate Philippe deponent omnino. Testes interfuerunt scabini in Buscoducis Ghiselbertus Pels et Daniel de Gewanden. Datum decima nona die mensis augusti anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo nono.

Yda en Hubertus, onechtelijke kinderen van heer Johannes van Baest, rector van het Brigitta-altaar in de kapel van Onze Vrouw te Oirschot, verwekt bij Petronilla, dochter van Johannes Plaetsen van Loscastris, hebben hun rechten aangaande de goederen, die Johannes van Baest na overlijden van zijn zuster Elizabeth had verworven en aangaande een weiland genaamd Coninxbeempt, dat Johannes van zijn broers had verworven, overgedragen aan Rutger van Arkel ten behoeve van Philippa, dochter van Jacobus vanden Doren. De goederen van zijn zuster Elizabeth had Johannes van Baest aan zijn huishoudster Katherine, dochter van Theodericus Drunen, toegewezen met de bepaling, dat deze na overlijden van genoemde Katherine aan Yda en Hubertus werden toebedeeld.

VI. BESTSE TOPONIEMEN

De oudste vermeldingen uit het verpondingsregister van Aarle

In 1629 viel de stad Den Bosch in handen van de Staten-Generaal. Tot de Vrede van Munster in 1648 bleef echter onduidelijk welke partij, de Spaanse of de Staatse, op het platteland van de Meierij de overhand had. Van beide zijden werden troepen ingekwartierd, werd geplunderd, en werden hoge belastingen geheven. Op 5 juli 1635 vaardigden de Staten-Generaal een plakkaat uit, waarbij zij in Brabant, en wel in de "plaetsen ende steden onder de gehoorsaemhey van desen staet resorterende" invoerden het "middel van de verpondingen ende contributiën op de onroerende goederen" (Groot Placaet-Boeck, 's-Gravenhage 1658, kol. 1526 - 1531). Een belasting op huizen, erven, werkplaatsen en landerijen, te heffen naast de reeds bestaande belastingen. De invoering lukte in 1636 in Den Bosch, doch het platteland van de Meierij kon zich langer verzetten. De voor de heffing benodigde kohieren wilden maar niet tot stand komen. Maar na 1648, toen duidelijk was hoe de zaken lagen, moest men wel. De eerste kohieren, van 1650, werden door de regering in Den Haag afgekeurd, de daarop volgende ook. Om de zaak wat te bespoedigen besloten de Staten-Generaal tot de heffing van een groot bedrag ineens in plaats van de verponding. Toen kwamen in 1656 de kohieren in de vereiste vorm gereed, zodat op 6 september 1657 de verponding definitief kon worden ingevoerd. (Zie V.A.M. Beermann, Stad en Meierij van 's-Hertogenbosch van 1648 tot 1672, Helmond 1946, blz. 153-154.)

In Oirschot en Best had elke herdgang (buurtschap) zijn eigen verpondingskohier. Deze registers worden, zoals U weet, door het streekarchivariaat intensief geraadpleegd voor de samenstelling van hoofdstuk VIII: "Huizen en hun bewoners". Ze vormen echter ook een onuitputtelijke bron voor het toponiemen-onderzoek. Wij stellen ons voor, in deze en de eerstvolgende afleveringen van "Campinia" de oudste vermeldingen (die van circa 1656 dus) uit het oudste verpondingskohier van de herdgang Aarle te publiceren, in de oorspronkelijke volgorde. De daarin voorkomende toponiemen zullen telkens nog eens achteraan alfabetisch worden opgesomd. Een personenindex op de Aarlese verpondingsregisters, waarin ook de latere vermeldingen (tot circa 1750) zijn verwerkt, is reeds vervaardigd en kan op het streekarchivariaat worden geraadpleegd.

fol. 2

Jan Gijsberts van Croonenborch-			
Huys ende aenstede, 6 lop.	-3	17	-8
Nyeuw erff aen de Grootingh, 2 lop.	-1	-2	-0
	-4	19	-8
Dyrck Ariëns van den Berck			
Half huys met 't 4 part in d'aenstede, 2 lop. 13 royen	-1	11	-0

Beemptjen aen den Geestaert, 2 lop.	-0	13	-8
	-2	-4	-8
fol. 2 vo.			
Kynderen Jacob Dyrck Doormaelen			
Huys ende aenstede, 4 lop.	-2	-2	-0
Start van Dyrck van Alen, 1 lop. 26 royen	-0	19	-8
Cleyn ackerken, 38 royen	-0	10	-0
Acker van Peter van Cromvoirt ende Dyrck van Alen, 1 lop. 21 royen	-0	19	-8
Driesken bij Ariën Dyrck, 11 lop.	-0	15	-0
	-5	-6	-0
Jan Ariën Dyrck van den Berckt			
Het 4 part in sijn vaders aenstede, 2 lop. 13 royen	-1	-7	-0
De half aenstede van Henrick Ariëns, 2 lop. 34 royen	-1	18	-0
Het 24 deel in de Bodemsteechde, 13 royen	-0	-1	12
Het 6 part in den Beckers Heurck, 23 royen	-0	-2	12
Het 36 deel in de Geenckens Dijcken, 9 royen	-0	-0	-8
	-3	10	-0
fol. 4			
Jan Henricx van de Molengracht cum suis			
Half huys ende aenstede van Ariën Dyrck, 4 lop. 26 royen	-2	18	-0
Het 4 part in de hoffstadt bij Goyaert Martens, 1 lop.	-0	13	-0
Den halven Langhecker, 43 royen	-0	12	-8
Een 24 deel in de Bodemsteechd, 13 royen	-0	-1	12
Het 6 deel in den Beckers Heurck, 23 royen	-0	-2	12
Het 36 deel in de Geenckens Dijcken, 9 royen	-0	-0	-8
	-4	-8	-8
Adriaen Anthonis van den Velde			
Grooten Startacker, 5 lop.	-3	-6	-4
Het Hooffken, 30 royen	-0	-8	-4
	-3	14	-8
fol. 4 vo.			
Jan Thomas van den Acker			
Huys ende aenstede, 3 lop. 1 roede		-8	
De Braecke, 1 lop. 21 royen	-0	19	
Nyeuwen tamp, 2 lop.	1	1	-0
Nyeuw erff aen de Voirt, 1 lep.	-0	-6	-0

Cautterman, 11 lop.	-0	11	-4
Den halven Broeckbeempt, 2 lor).	-0	15	-0
Het 6 part in den Blaecken Schomdonck, 2 lop.	-0	11	-0
Driesken in den Haerden Beempt, 20 royen	-0	-3	12

	-6	15	12
--	----	----	----

fol. 6

Eljnant Aerts van Doormaelen

Huys ende aenstede, 1 lop. 11 royen	-1	-4	-0
Nyeuw erff op de Grooting, 3 lop. 34 royen	-1	13	-0
Het Maerselaer, 1 lop. 6 royen	-0	13	-0
Nyeuw erff aen de Malckersteechd, 3 lop. 13 royen	-1	14	-0
Weyken bij Laureys Ariëns, 2 lop.	-1	-0	-0
In de Geenckens Dijcken 21 lop.	-0	18	12
Het 3 deel in de Leegh Verdonck, 3 lop.	-0	12	-8
Hooghacker tot Verrenbest, 1 lop. 41 royen	-1	-4	12
De Geenckens Dijck van sijn vader, 2 lop.	-0	12	-8

	-9	12	-8
--	----	----	----

fol. 6 vo.

Jan Dyrck Gruijters

In den Haerden Beempt, 2 lop.	-1	-7	-4
Den halven beempt in de Scheecken, 2 lop.	-0	13	-2
De Paliaert tot Verrenbest, 1 lop. 30 royen	-1	-1	-0
Beckers Heurck, 5 lop.	-0	11	-4

	-3	12	10
--	----	----	----

Peter Dyrck Gruijters den Ouden

Acker over de hegh, 1 lop. 18 royen	-1	-0	-0
Camp van Joorden Jan Aerts, 21 lop.	-0	15	-0
Acker aen den Haerden Beempt, 44 royen	-0	14	-0

	-2	-9	-0
--	----	----	----

Alfabetische volgorde der opgenomen toponiemen:

Beckers Heurck
 Blaecken Schomdonck
 Bodemsteechde
 Braecke
 Broeckbeempt
 Geenckens Dijcken
 Geestaert
 Grooten Startacker
 Grootingh
 Haerden Beempt
 Hooffken

Hooghacker (Verrenbest)
 Cautterman
 Langhecker
 Leegh Verdonck
 Maerselaer
 Malckersteechd
 Paliaert (Verrenbest)
 Scheecken
 Schomdonck, Blaecken
 Startacker, Grooten
 Verdonck, Leegh
 Voirt

(wordt vervolgd)

VII. GEFEALOGICA

1. **ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972**, door A.B. van **Cro-**
enburg, Rotterdam

Zie hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 2, blz. 93

2. **A. GENEALOGISCHE FRAGMENTEN**

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

2. **B. HUWELIJKEN IN DE HERVORMDE KERKEN VAN OOSTELBEERS EN MIDDEL-
 BEERS, 1772 - 1790**

41. ondertrouw 1-4-1780; huwelijk 16-4-1780			
ASSEN, Willem	geb. Middelbeers	won. Middelbeers	
X			
MULDERS, Wilhelmina	geb. Liempde	won. Middelbeers	
42. ondertrouw 17-6-1780; huwelijk 2-7-1780			
VAN ROBERT, Johannes	geb. Middelbeers	won. Middelbeers	
X			
VAN HOOF, Johanna Maria	geb. Middelbeers	won. Middelbeers	
43. ondertrouw 7-10-1780; huwelijk 22-10-1780			
VAN BEST, Johannes	geb. Oostelbeers	won. Oostelbeers	
X			
VAN DIJK, Dora Jacob	geb. Sint-Oedenrode	won. Oostelbeers	
44. ondertrouw 4-11-1780; huwelijk 19-11-1780			
LIEBREGTS, Johannes	geb. Westelbeers	won. Westelbeers	
X			
ADRIAANS, Maria	geb. Westelbeers	won. Westelbeers	

45. ondertrouw 11-11-1781; huwelijk'25-11-1781
ANSEMS, Wouter geb. Diessen won. Westelbeers
weduwenaar van
Adriaantje Snelders
X
DAS, Elisabeth geb. Eersel won. Westelbeers

46. ondertrouw 5-1-1782; huwelijk niet vermeld
ANSEMS, Hendrik geb. Westelbeers won. Westelbeers
X
VENNIX, Elisabeth geb. Oostelbeers won. Oostelbeers

47. ondertrouw 8-6-1782; huwelijk 23-6-1782
MERKEN, Johannes geb. Westelbeers won. Oostelbeers
X
VENNIX, Annemie Hannes geb. Oostelbeers won. Oostelbeers

48. ondertrouw 6-7-1782; huwelijk 20-7-1782
VAN DER LAAK, Peter geb. Westelbeers won. Oostelbeers
X
VERSTEEGE, Innemie Gerrit geb. Oostelbeers won. Oostelbeers

49. ondertrouw 23-8-1783; huwelijk 7-9-1783
NEONEN, Adriaan Jan geb. Oostelbeers won. Westelbeers
X
ADRIAANS, Cornelia geb. Westelbeers won. Westelbeers

50. ondertrouw 6-9-1783; huwelijk 21-9-1783
LUBREGTS, Cornelis geb. Westelbeers won. Westelbeers
X
VAN REUSEL, Annemie Dirks geb. Veldhoven won. Westelbeers
Martens

51. ondertrouw 10-1-1784; huwelijk 26-1-1784
VAN RIJTHOVEN, Jan geb. Diessen won. Westelbeers
weduwenaar van
Johanna Leyten
X
KLESSENS, Johanna Mie geb. Vessem won. Vessem

52. ondertrouw 10-1-1784; huwelijk 25-1-1784
VAR RIET, Cornelis geb. Middelbeers won. Westelbeers
X
VAN MOL, Dora geb. Wintelre won. Westelbeers
weduwe van
Peter Albert Adriaans

53. ondertrouw 30-1-1784; huwelijk 15-2-1784
ETEBREGTS, Wilbort geb. Westelbeers won. Middelbeers
X
LOEIJKENS, Maria Catharina geb. Vessem won. Middelbeers

54. ondertrouw 31-1-1784; huwelijk 15-2-1784
'mg, Johannes geb. Westelbeers
weduwenaar van Jenneke
Dirks Janssen
X
DEKKERS, Johanna Cornelis geb. Diessen won. Hilvarenbeek

55. ondertrouw 27-3-1784; huwelijk 11-4-1784
SNELDERS, Martinus geb. Oostelbeers won. Middelbeers
X
VAN HOOFF, Jacomijn geb. Vessem won. Middelbeers

56. ondertrouw 22-1-1785; huwelijk 6-2-1785
VAK DIJK, Johannes Jacobus geb. Sint-Oedenrode won. Oostelbeers
X
VAN NUNEN, Antonetta Andries geb. Sint-Oedenrode won. Oostelbeers

57. ondertrouw 22-1-1785; huwelijk 6-2-1785
TÓMIEN, Peter geb. Wintelre won. Oostelbeers
X
VAN DEN BIGGELAAR, Ida geb. Oostelbeers won. Oostelbeers

58. ondertrouw 2-4-1785; huwelijk niet vermeld
DE ROOIJ, Peter geb. Middelbeers won. Middelbeers
X
SLEEGERS, Johanna geb. Eersel won. Middelbeers

59. ondertrouw 9-4-1785; huwelijk niet vermeld
DEN OTTER, Johannes geb. Sint-Michiels- won. Oostelbeers
gestel
X
VERSTEEGEN, Johanna geb. Oostelbeers won. Oostelbeers

60. ondertrouw 9-4-1785; huwelijk niet vermeld
BIERINGS, Hendrik geb. Oostelbeers won. Middelbeers
X
VAN DE LEYSDONK, Peternel geb. Netersel won. Oostelbeers

(wordt vervolgd)

VIII. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT
VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW

(vervolg)

42. "vill a 15 ehoónoord" , 1835 - 1977
Bestseweg 34; sektie D nr. 3546

De kadastrale leggers van de gemeente Oirschot vermelden de volgende eigenaars:

- A. IDA WILLEMS KOPPENS, bouwvrouw** 1832
Artikel 326
Sektie D nr. 1327: "De Nieuwe Erven" - bouwland
grootte: 32 roeden
Verkoop in 1832
- B. OEDS OENES VAN DEN BERG, koopman** 1832
Artikel 805
Sektie D nr. 1327: "De Nieuwe Erven" - bouwland
grootte: 32 roeden
Stichting van gebouw in 1835 (Schoonoord);
splitsing van sektie D nr. 1327; daarna:
Sektie D nr. 2002: huis en erf, 4 roeden 80 ellen
Sektie D nr. 2003: bouwland, 27 roeden 20 ellen
Verkoop in 1845
- C. FREDERIK ADOLPH SUINGEN, kapitein - luitenant**
ter zee 1ste klasse, en consorten 1845
Artikel 1216
Sektie D nr. 2002: huis en erf, 4 roeden 80 ellen
Sektie D nr. 2003: bouwland, 27 roeden 20 ellen
Verkoop in 1887
- D. EMMA MARIA FREDERICA GEVERS**
21-10-1895 vertrokken naar Arnhem, echtgenote van
HERMAN THEODOOR PRINS, gepensioneerd kapitein,
7-9-1894 overleden te Oirschot 1887
Artikel 3476
Vereniging van de onder C genoemde sektienummers
en sektie D nr. 2156 (door koop verkregen) in
1897; daarna:
Sektie D nr. 2754: huis en tuin, 57 A 50 CA
Verkoop in 1920
- E. JOSEPH HENRI FELIX graaf DU MONCEAU**
gepensioneerd luitenant-kolonel en kamerheer
van Hare Majesteit de Koningin,
27-10-1925 vertrokken naar Ede 1920
Artikel 4803
Sektie D nr. 2754: huis en erf, 57 A 50 CA
Verkoop in 1926

- N.V. HAUSMAN, MAATSCHAPPIJ TOT EXPLOITATIE VAN**
ONROERENDE GOEDEREN, te 's-Gravenhage 1926
Artikel 5238
Sektie D nr. 2754: huis en erf, 57 A 50 CA
Verkoop in 1943
- PAULINE JOHANNA JOSEPHINA MARIA** jonkvrouw
VAN DER DOES DE WILLEBOIS, echtgenote van
CHARLES vicomte VAN AEFERDE, te Raeren (België)
voor de ene helft, en
ADHEIËR GUSTAVE FREDERIC EDUARD REGOUT
te Nijmegen, voor de andere helft 1943
Artikel 6145
Sektie D nr. 2754: huis en tuin, 57 A 50 CA
Verkoop in 1951
- MARIA JOSIJNA VAN HEIJNINGEN**, echtgenote van
FRANCISCUS ADRIANUS MARIA TERMEER, lederfabrikant 1951
Artikel 6474
FRANCISCUS ADRIANUS MARIA TERMEER, lederfabrikant,
weduwenaar van MARIA JOSIJNA VAN HEIJNINGEN, en
12 consorten 1973
Artikel 8938
Sektie D nr. 2754: huis en tuin, 57 A 50 CA
Verkoop van 8 A naar artikel 6493 in 1952
Toegevoegd 5 A 84 CA van sektie D nr. 2753
Daarna:
Sektie D nr. 3035: villa, tuin en erf, 55 A 34 CA
Hermeting in 1966.
Vereniging van de sektienummers D 1316, D 1317,
D 1318, D 1323, D 1324, D 1325, D 2540, ged. D 2807,
ged. D 3035, D 2541.
Daarna:
Sektie D nr. 3302: villa, huis, tuin, bouwland en
boomgaard, 2 HA 38 A 90 CA
Scheiding in 1972:
1 HA 53 A 20 CA naar artikel 8849 (sektie D nr. 3547)
Daarna:
Sektie D nr. 3546: villa, huis en tuin, 85 A 70 CA
Verkoop in 1975
- ANTONIUS THEODORUS JOSEPHUS VAN LAARHOVEN**
directeur ener N.V., gehuwd met
ADRIANA MARIA VRIENS, voor één derde;
MARTINUS ADRIANUS VAN LAARHOVEN,
directeur ener N.V., gehuwd met
JOHANNA CECILIA VAN KOLLENBURG, voor één derde;
CORNELIS GERARDUS MARIA VAN LAARHOVEN
directeur ener N.V. gehuwd met
MARIA, JOHANNA PIJNBU G, voor één derde. 1975
Artikel 8849
Sektie D nr. 3546: villa "Schoonoord", huis en tuin,
85 A 70 CA.

IX. DE SAMENSTELLING DER NIET-AGRARISCHE BEROEPSBEVOLKING VAN
BLAARTHEN, VELDHOVEN EN ZEELST IN DE JAREN 1806 - 1808

Op 2 december 1805 werd door minister Gogel het recht van natent ingevoerd: een zegelbelasting die inhield het betalen voor toelating tot de uitoefening van een beroep of bedrijf. Ambachtslieden en neringdoenden moesten zich bij hun gemeentebestuur laten inschrijven in een patentregister, en het voor hun beroepsuitoefening verschuldigde bedrag betalen. Zij kregen dan een gezegelde akte van patent, die één kalenderjaar geldig was. Boeren en boerenarbeiders behoeften het recht van patent niet te betalen (zie het hierbij afgedrukte artikel 8 van de verordening). Oefende iemand twee duidelijk aan elkaar verwante beroepen uit, dan betaalde hij slechts eenmaal. Er waren acht klassen van ambachten; voor fabrieken en voor winkeliers bestond een aparte verdeling; bovendien maakte het uit of men in een grote of kleine stad of op het platteland woonde. Uit Blaarthem, Veldhoven en Zeelst is een patentregister van de jaren 1806 - 1808 bewaard gebleven (oude archieven der gemeente Veldhoven, inv. nr 1330). (Van de jaren 1808 - 1809 zijn nog enkele losse verzoekschriften om akten van patent bewaard; deze zijn in het onderstaande overzicht niet verwerkt.) De inschrijvingen van 1808 zijn minder in getal dan die van 1806 en 1807 en het laatste kwart van het register is niet meer gebruikt: ging de middenstand in aantal achteruit of werd aan de patentbelasting langzamerhand minder streng de hand gehouden? Het recht van patent verdween tijdens de inlijving bij Frankrijk, maar werd in 1819 opnieuw ingevoerd als een belasting op de geschatte opbrengst van beroep of bedrijf (A.C.J. de Vrankrijker, Geschiedenis van de belastingen, Bussum 1969, blz. 64), en bleef tot 1892 bestaan. Van de voormalige gemeente Zeelst bevinden zich nog patentregisters over 1846 - 1892 in het oud archief; van de voormalige gemeente Veldhoven-Meerveldhoven zijn geen patentregisters meer aangetroffen.

Bij het bekijken van het hierna volgende overzicht dient men er rekening mee te houden, dat sommige personen twee of meer beroepen van uiteenlopende aard, gelijktijdig of opeenvolgend, uitoefenden en dus vaker in de lijsten voorkomen. Ook de knechts moesten het patent betalen; tussen bazen en knechts is in het overzicht geen onderscheid gemaakt. Het kwam trouwens voor, dat iemand zich het ene jaar opgaf als "smidsbaas" en het volgende als "smid in loondienst". Dat bepaalde beroepen in de meerderheid waren, is duidelijk: opvallend veel linnenwevers en "fabriceurs". De laatsten waren waarschijnlijk ondernemers die garens bij de thuiswevers bezorgden en later de geweven stoffen weer ophaalden, tegen een overeengekomen betaling. Vast staat dat zij veelal zelf ook als wever werkzaam waren, en dat verscheidenen van hen zichzelf als koopman in linnen beschouwden. Het is niet goed mogelijk, konklusies te trekken uit de verschillen in samenstelling en aantal der "middenstand" tussen de drie dorpen, aangezien exakte gegevens omtrent inwonertal in de jaren 1806 - 1808 ontbreken. De eerder in CAMPINIA verschenen tabellen van aantallen inwoners, be-

lastingopbrengsten en dergelijke in de dorpen van Kempenland boden daartoe ook te weinig houvast.

Aangezien de drie dorpen in de genoemde jaren nog één jurisdictie vormden onder een gemeenschappelijke schepensbank, lijkt het niet onverantwoord even een blik te werpen op de totalen. In Blaarthem, Veldhoven en Zeelst waren over de jaren 1806 - 1808 in een bedrijf of nering werkzaam: 70 linnenwevers, 31 fabriceurs, 19 biertappers, 13 winkeliers, 8 schoenmakers, 8 timmerlieden, 5 kleermakers, 5 slachters, 4 smeden, 4 metselaars, 4 klompenmakers, 3 roggebroodbakkers, 3 grutters, 2 kramers, 2 schoolmeesters, 2 molenaars, -1 horlogemaker, 1 koperslager, 1 kuiper, 1 rademaker, 1 rietmaker, 1 "snuifmalder", 1 stoellapper, 1 strodekker, 1 touwslager, 1 varkenskoopman en 1 waskaarsenmaker. Deze totalen betekenen niet, dat er ieder jaar zoveel mensen in deze beroepen aan het werk waren: velen werden slechts in één of twee van de behandelde jaren in het patentregister ingeschreven en - zoals gezegd - enkelen wisselden van beroep.

	1806	1807	1808
I. BIERTAPPERS			
A. Blaarthem			
1. De kinderen van H. van Dommelen	--	--	X
2. Christiaan van Dommelen	X	X	--
3. Dielis van Gennip	X	X	X
4. Jan van den Heuvel	X	X	X
B. Veldhoven			
1. Wouter J. van den Eynden	X	X	X
2. Bastiaan van den Hurk	--	--	X
3. Peter van den Hurk	--	X	--
4. Hbybert /Nikkers		X	
5. Hendrik Moeskops	X		
6. De weduwe van Hendrik Smets		X	X
7. Johannes Smulders		X	X
8. Jan Somers (aanvankelijk tevens koopman)	X	X	X
9. Jan Verhagen	X	X	X
C. Zeelst			
1. Herbertus P. Borgers	X	X	X
2. Anthony van Lierop	--	X	X
3. Gijsbert van Lot(te)ringen	X	X	X
4. Peter van Mol	X	X	X
5. Johannes van Rooy (president-schepens)	X	X	X
6. Bartel Smulders (Smolders)	X	X	X
II. FABRICEURS			
A. Blaarthem			
1. Hendrikus Verlinden	X		

	1806	1807	1808
<u>B. Veldhoven</u>			
1. Hendrik Elsen	x	x	
2. Dielis van Esbeek	X	X	
3. Joost Gruythuysen	-	X	
4. Hendrik van der Linden		X	
5. Leendert Sanders	x	x	
6. Jan Schippers			
7. Bartel van Zon	X		
8. Jan-Baptist Vloors (Vloers)	X		X
<u>C. Zeelst</u>			
1. Antony Beysens	--	X	X
2. Hendrik J. Beysens	x	x	x
3. Adriaan Borgers	--	X	--
4. Jan van Dijck	x	x	x
5. Goort Eliëns senior	X	--	--
6. Goort Eliëns junior	x	x	x
7. Johannes Eliëns	x	--	--
8. Wouter van Gennip	x	x	--
9. Jacobus Iwen (wonende te Veldhoven)	--	--	x
10. Hendrik Jansens	X	X	--
11. Arnoldus van Kuyk	x	x	--
12. Antony van Lierop	X	X	
13. Adriaan van Lieshout	x	x	x
14. Hendrik van Ock	x	x	x
15. Geert Senders	x	x	
16. Johannes Senders	--	X	
17. Arnoldus Tielemans	x	x	
18. Remisius J. Tops	x	x	
19. Peter van der Weyden	--	x	
20. Wouter van der Weyde		x	--
21. Gerard de Wit (schout-civiel)	--	X	X
22. Henricus de Wit	X	X	
<u>III. GRUTTERS</u>			
<u>B. Veldhoven</u>			
1. Tielen van Geldrop	x		
2. Mathijs Verbugten	X	X	X
<u>C. Zeelst</u>			
1. Jan van Gemert	X	X	X
<u>IV. HORLOGEMAKER</u>			
<u>B. Veldhoven</u>			
1. Peter van den Hurk	x		X

	1806	1807	1808
<u>V. KLEERMAKERS</u>			
<u>B. Veldhoven</u>			
1. Mathijs Bekker	x		
2. Huybert van Heeswijk			
<u>C. Zeelst</u>			
1. Antony Jansens		X	
2. Godefridus Jansens	X		
3. Jan Jansens			
<u>VI. KLOMPENMAKERS</u>			
<u>B. Veldhoven</u>			
1. Simon van Dam			X
2. Adriaan de Leest			X
3. Peter Wijnants			
<u>C. Zeelst</u>			
1. Hendrik van Keulen			
<u>VII. KOPERSLAGER EN VENTER</u>			
<u>A. Blaarthem</u>			
1. Dionisius Mansoek			
<u>VIII. KRAMERS</u>			
<u>B. Veldhoven</u>			
1. Hendrik Bruynsings			
<u>C. Zeelst</u>			
1. Martinus van der Weyde			
<u>IX. KUIPER</u>			
<u>C. Zeelst</u>			
1. Hendrik Snoeks			
<u>X. LINNENWEVERS</u>			
<u>A. Blaarthem</u>			
1. Laurens Greeven			
2. Hendrik van der Linden (Verlinden)			
<u>B. Veldhoven</u>			
1. Hendrik Biesen			
2. Willem van Bij sterveld			
3. Christiaan Box			X

	<u>1806</u>	<u>1807</u>	<u>1808</u>
4. Hendrik van Doorn	x	x	x
5. Leonardus van den Eynden	x	x	x
6. Hendrik Elsen			x
7. Jan Elsen	x	x	x
8. Dielis van Esbeek			x
9. Hendrik Groenen		x	--
10. Joseph van den Heuvel	x		--
11. Adriaan Coenen		x	x
12. Antony Coenen	k	x	
13. Jan van der Kriken	x	x	x
14. Hendrik van der Linden			x
15. Jan Maas	x		--
16. Adriaan Meelen	x	--	
17. Jan Plasmans		x	--
18. Marynus Renders		x	--
19. Marcelis Rooyarts	x	x	x
20. Jan Rooymans junior	x	x	
21. Jan van Sanbeek	x		--
22. Adrianus Schippers			x
23. Nicolaas Schippers		x	x
24. Bartel van Zon		x	x
25. Hendrik van Trigf	x	x	--
26. Antony van Uytregt	x	x	
27. Antony van de Ven	x	--	
28. Joseph Verberne		x	x
29. Andries Verheggen	x	--	
30. Simon Verpaalen	x	x	
31. Hendrik van der Wallen	x	x	
32. Hendrik van der Walle junior		x	
C. <u>Zeelst</u>			
1. Gijsbert Beynen	●	--	
2. Wouter Beynen			
3. Johannes Biemans			
4. Jan W. Boogers			
5. Peter Boons	●	--	
6. Adriaan van Dijk			
7. Antony van Doorn	●	--	
8. Peter Eliëns	●	--	
9. Arnoldus van Gerwen			
10. Adam Goris			
11. Marcelis de Greff	●	--	
12. Thomas de Groot			
13. Willem van Grotel	●	--	
14. Jan Francis van Ham			
15. Willem Couwenberg	●	--	
16. Goort Kuypers	●	--	
17. Peter Kuppens (Koppens)			x

	<u>1806</u>	<u>1807</u>	<u>1808</u>
18. Willem van Lierop			--
19. Dirk van der Linden	•	--	
20. Jan van der Linden junior			
21. Jacobus van Mierlo	•	--	
22. Francis van Neunen			
23. Francis Peero			
24. Hendrik van Rijsingen	•	--	
25. Johannes Scheepens			
26. Huybert Senders	•	--	
27. Jan Huybert Senders			
28. Lambert L. Senders			--
29. Lambert P. Senders			--
30. Peter Senders	•	--	
XI. <u>METSELAARS</u>			
B. <u>Veldhoven</u>			
1. Adriaan Proost	x	x	
2. Jan Smulders	x	x	x
C. <u>Zeelst</u>			
1. Johannes van Mol			
2. Francis Smolders			
XII. <u>MOLENAARS</u>			
C. <u>Zeelst</u>			
1. Andries de Loure (wonende te Meerveldhoven)			
2. Balthazar de Loure (wonende te Meerveldhoven)			
XIII. <u>RADFNAKER</u>			
B. <u>Veldhoven</u>			
1. Jan P. Liebregs			
XIV. <u>RIETMAKER</u>			
B. <u>Veldhoven</u>			
1. Hendrik Blom			x
XV. <u>ROGGEBROODBAKKERS</u>			
B. <u>Veldhoven</u>			
1. Hendrik Elsen			
2. Huybert likkers			
C. <u>Zeelst</u>			
1. Hendrik van de Looy			

	<u>1806</u>	<u>1807</u>	<u>1808</u>
XVI. <u>SCHOENMAKERS</u>			
A. <u>Blaarthem</u>			
1. Jan van der Heyden			
B. <u>Veldhoven</u>			
1. Peter van den Eynden			
2. Peter van den Hurk			
3. Hendrik Ryga			
4. Jacobus van Sanbeek			
5. Jan van Sanbeek (tevens schoenverkoper)			
6. Marten van Sanbeek			
C. <u>Zeelst</u>			
1. Jan Lodewijks			
XVII. <u>SCHOOLMEESTERS</u>			
B. <u>Veldhoven</u>			
1. Bernardus A. Schriba			x
C. <u>Zeelst</u>			
1. Joachim Geene			
XVIII. <u>SLACHTERS</u>			
B. <u>Veldhoven</u>			
1. Hendrik Moeskops (tevens vleesverkoper)	x		
C. <u>Zeelst</u>			
1. Michiel van Gemert (tevens vleesverkoper)			
2. Dirk van der Heijden	x		
3. Dirk van Zantvoort	x		
4. Leonardus Smulders (tevens vleesverkoper)	x		
XIX. <u>SMEDEN</u>			
A. <u>Blaarthem</u>			
1. Hendrik Prinsen			
B. <u>Veldhoven</u>			
1. Jan van Neunen			
C. <u>Zeelst</u>			
1. Jan van Brussel			
2. Nicolaas van der Sanden			

	<u>1806</u>	<u>1807</u>	<u>1808</u>
XX. <u>SNUIFMALDER</u>			
A. <u>Blaarthem</u>			
1. Martinus van Gerwen			
XXI. <u>STOELLAPPER</u>			
B. <u>Veldhoven</u>			
1. Peter Verleg			
XXII. <u>SfRODEKKER</u>			
C. <u>Zeelst</u>			
1. Michiel van Gemert		x	
XXIII. <u>TIMMERLIEDEN</u>			
B. <u>Veldhoven</u>			
1. Wouter C. van den Eynden			x
2. Huybert Mikkers			x
3. Huybert Nagelmakers			
C. <u>Zeelst</u>			
1. Adriaan Baselmans			
2. Johannes Baselmans			
3. Jan A. Baselmans		x	x
4. Mathijs Baselmans		x	
5. Hendrik van Keulen			
XXIV. <u>TOUWSLAGER</u>			
C. <u>Zeelst</u>			
1. Francis van Deursen	x		
XXV. <u>VARKENSKOOPMAN</u>			
B. <u>Veldhoven</u>			
1. Jacobus Jacobs			x
XXVI. <u>WASKAARSENMAKER</u>			
A. <u>Blaarthem</u>			
1. Jan M. Baselmans	x		
XXVII. <u>WINKELIERS</u>			
A. <u>Blaarthem</u>			
1. Jan M. Baselmans			
2. Renier Dikkens		x	

	<u>1806</u>	<u>1807</u>	<u>1808</u>
3. Nicolaas Hoffman	x	x	x
B. <u>Veldhoven</u>			
1. Huybert Mikkers	--	x	
2. Mathijs Verbugten		x	
3. Jan Verschuuren (later zijn weduwe)		x	x
4. Paulus Verschuuren		x	x
C. <u>Zeelst</u>			
1. Jan van Gemert			
2. Hendrik van Ock		x	x
3. Cornelia van Osch			
4. De kinderen van Dirk Senders		x	
5. Willem Senders			x
6. Henricus de Wit		x	x

Uittreksel uit de verordening

Art. 4

Dienvolgende zal elk Ingezeten, welke met den 1 Januarij 1806 eenigen Handel, Bedrijf, Beroep of Nering begeert voortzetten, of uit eenigen anderen hoofde aan de Impositiën, in deze Ordonnantie vermeld, contribuabel is, binnen drie maanden daarna, en mitsdien vóór den 1 April, daar van kennis geven aan het Gemeente-Bestuur zijner Woonplaats, en zulks bij een ongezegeld Billet, volgens het Formulier Litt. B I, achter deze Ordonnantie gevoegd; waarvan de Gemeente-Besturen zullen zorge dragen, dat ten allen tijde een genoegzaam aantal op een daartoe ingerigte plaats voorhanden, en gratis te bekomen is. Vervolgens zullen zij gehouden zijn, het verzochte Patent ter Secretarij van voorschreven Bestuur te ligten, hetzelfde vóór de afgifte mede onderteekende; - niet kunnende schrijven, zal daar van melding op het Patent worden gemaakt.

En zal de gene, welke bevonden mogt worden na den 31 Maart 1806, zonder behoorlijk Patent eenige der voorschrevene Neringen, Beroepen of Bedrijven te hebben uitgeoefend, verbeuren eene Boete van één honderd Guldens, en langer dan drie maanden na dien, en alzoo na den 30 Junij 1806, twee honderd Guldens, en voorts met augmentatie van honderd Guldens voor elke drie maanden nalatigheid, ten profijte als in Art. 61 is bepaald, onverminderd het Regt van Patent, door denzelfden, op een van stilstand van zijn Bedrijf, Nering of Beroep, te voldoen. Desgelijks zal elk een iegelijk, welke te eeniger tijde eenigen zoodanigen Handel, Bedrijf, Beroep of Nering zal willen aanvangen, of zal komen te vallen in de termen der verdere bepalingen van deze Ordonnantie, gehouden zijn, vooraf zich te voorzien van de vereischte Acte of Patent, op gelijke Boete, en met dezelfde vermeerdering voor elke drie maanden.

Art. 5

Zoodanige Acte of Patent zal den Verkrijger de bevoegdheid geven, om gedurende den loop van één jaar, na dato der uitgifte, den daarin vermelden Handel, Bedrijf, Beroep of Nering, binnen den geheelen omtrek dezer Republiek uitte oefenen, aantevangen en voortzetten, zonder daartoe eenig ander Verlof, Consent, Acte, of wat het ook anders moge zijn, en van 's Lands wege niet gevorderd wordt, te behoeven, des echter, dat de te accorderene Patenten niet zullen vrijstellen van de voldoening aan zoodanige bepalingen van Algemeene en Plaatselijke Policie, als betrekking hebben tot de zekerheid en veiligheid van Personen en Eigendommen, of strekken om vermeerdering van bezwaar voor de Armen Fondsen te voorkomen, noch in sommige Takken van Practikale Wetenschappen, zullen ontslaan van het vereischte om op een der Binnen- of Buitenlandsche Akademiën of Universiteiten te zijn gegraduëerd, en eindelijk niet zullen bevrijden van de verplichting, om zich de benoodigde Acten of Commissiën aanteschaffen, gevorderd tot het waarnemen van het Beroep van Makelaar, Notaris, Procureur, Solliciteur, Schoolmeester, Chirurgijn, Apotheker, Vroedmeester en Vroedvrouw, Essaijeur, Landmeter, Wijnroeijer en dergelijken.

En zal, na het eindigen van ieder Jaar, het verkregen Patent moeten worden verwisseld, vóór of uiterlijk binnen de laatste maand vóór den vervaltijd, en zulks bij de Boete, Artikel 4 bepaald.

Art. 8

Van dezen Impost, en mitsdien van het nemen van Patent, zullen vrij en daar toe ongehouden zijn,

Geestelijke Personen.

Ambtenaren, vallende in de termen van Art. 32, der Ordonnantie op het Middel van het Klein-Zegel, en in deze Lijst niet gemeld.

Renteniers en andere Personen, welke geenerlei Handel, Bedrijf, Beroep of Nering exerceeren.

Landlieden, Landbouw of Boeren-bedrijf, en geen anderen Handel, Bedrijf, Beroep of Nering, aan het nemen van Patent onderworpen, exerceerende.

Arbeiders en Daglooners, (Inlandsche) tot Landbedrijven, Boeren, Tuin- en Akkerwerk gebezigd wordende. Wordende door Inlandsthe begrepen alle zoodanigen, welke gedurende één Jaar of langer hun vaste Woonplaats binnen dit Gemeenebest onafgebroken gehouden hebben.

Kantoor-bedienden, geen Salaris of Voordeel genietende.

Schippers en Voerlieden, aan het binnen- of buitenlandsch Lastgeld onderworpen.

Zeevarende Liederen.

Vissschers.

Domestieken, waar van het volle Dienstboden geld wordt betaald; en *Jongens of Meisjes*, in of voor Fabrieken of Trafijken werkende, geen twintig jaren oud zijnde.

Zullende alle Handel, Beroep, Nering of Bedrijf, welke in de bovenstaande Lijst niet als vrijgesteld is vermeld, aan het Regt van Patent, ofschoon ook onder de Contribuabelen niet speciaal omschreven, nochtans onderworpen zijn, en gelijk gesteld en begrepen moeten wor-

den met een Bedrijf en de Klasse waar onder hetzelfde in de 2de Afdeling van het 2de Hoofdstuk ressorteert, waar mede zoodanige Handel, Beroep, Bedrijf of Nering, het meeste overeenkomst heeft, ter decisie van den Raad van Finantiën in het Departement, of Commissarissen ter Judicature van de Middelen te Lande over het Ressort, waar de Contribuabele woonachtig is.

Art. 30

ZESDE KLASSE

Tot de zesde Klasse behooren

Architecten.

Apothekers.

Broodbakkers. (Roggen)

Chirurgijns.

Convoij loopers.

Dansmeesters.

Essaijeurs.

Foelijslagers.

Horologiemakers.

Kaarsenmakers.

Kolfbaanhouders voor elke opene en noch geheel noch gedeeltelijk overdekte Baan.

Kostschoolhouders.

Kooplieden, volgens de vorige omschrijving, doch geen tien duizend Guldens in het jaar omzettende.

Landmeters.

Lombardiërs, of Bank van Leeninghouders.

Logementhouders of Herbergiers, vier of vijf Kamers in gebruik of tot Logement gemeubileerd hebbende, of met minder Kamers, drie Dienstboden hebbende.

Muzijkmeesters.

Pikeurs.

Paarden-Doctors.

Paruikmakers.

Slagters.

Schermeesters.

Teekenmeesters.

Translateurs.

Tappers.

Wijn roeijers.

Vervolgens alle de bij de derde Klasse genoemde Fabrieken, Trafijken, Werkmeesters en Werkbazen, van gelijken aard, vijf tot twaalf Personen employeerende.

Art. 32

ACHTSTE KLASSE.

Tot de achtste Klasse worden gebracht de navolgende Personen:

Builders.

Besteedsters van Meiden.

Courant Ombrengers of Loopers.

Fruitverkoopers. (Inlandsche)

Groenteverkoopers.

Haarsnijders.

Hoepelmakers.

Honden Scheerders.

Kaaijwerkers.

Kaardemakers.

Kaarders.

Koffijbranders.

Korenverschieters.

Koussenbreijers.

Kruijers.

Laken nopsters.

Musikanten.

Mélkverkoopers.

Naaisters of Naaivrouwen.

Pakkers.

Pensenarissen of Pensverkoopers.

Schippers Knechts.

Schoen lappers.

Schoenpoetsers.

Scholen. (Kinder-, Breij- en Spel)

Sjouwers.

Slagters, ten platten Lande geen Winkel doende, of voor eigen rekening Slagtende.

Turfdraggers.

Vlotters.

Vroedvrouwen.

Wolspinders.

Weevers.

Wolkammers.

Wastere.

Zeeftenmakers.

Eindelijk alle Gezellen, Knechts en Werklieden, welke alleen en zonder voor particuliere Personen te werken, in dienst of werk zijn van één of meer der hier voren opgenoemde Gepatenteerden, en twintig jaren oud of daar boven zijn.

Art. 36

Alle *Entrepreneurs* van *Schouwburgen*, waarin *Treur-*, *Blij-*, *Toneel* en *Kluchtspelen*, *Opera's*, *Pantomimes* en dergelijken, door levende Personen worden uitgevoerd, mitsgaderS: *Paardenrijders*, *Koördendansers* en *Voltigeerders*, de *Kermissen* frequenterende, of voor eenigen tijd zich dan hier dan elders ophoudende, zullen op elke Plaats, waar zij hunne *Vertooningen* geven, gehouden zijn te verzoeken een *Patent*, berekend naar de hoeveelheid *Representatiën*, welke zij voornemens zijn te geven, elke *Representatie* tegen één *Stuiver* per *Zitplaats*, welk hun *Loocaal* bevat.

Alle andere *Vertooningen*, waartoe *Zitplaatsen* zijn of worden bestemd, en de *Prijs* der hoogste plaats of plaatsen op dertig *Stuivers* of meer is of zijn bepaald, zullen op elke Plaats, waar *Vertooningen* gegeven

worden, moeten zijn voorzien van een Patent, berekend naar de dagen, waarop de Vertooningen gegeven worden, eiken dag tegen ééneu Stuiwer van elke Zitplaats, welke het Locaal bevat, en wanneer de Prijs der hoogste plaats beneden dertig Stuiwers is bepaald, eenen halven Stuiwer, als voren.

In alle zoodanige Vertooningen, alwaar geene Zitplaatsen zijn, wordt derzelve getal op veertig gerekend, en mitsdien de hoogste plaats of plaats op dertig Stuiwers of meer gesteld zijnde, twee Guldens, en dezelve beneden de dertig Stuiwers gesteld zijnde, één Gulden voor eiken dag.

X. LIJST VAN WONINGEN TE VELDHOVEN IN DE EEUW

(vervolg)

IV. GROTE EN KLEINE BROEK

97. 1741 Hendrik Liebregts en Jan van Son
1757 De kinderen Hendrik Liebregts, later Jan Hendrik Liebregts, en de weduwe Jan van Son
1766 Jan Liebregts en Jan van Son
1781 Jan Liebregts en Johanna Pasmans; bewoners: eerstgenoemde, Jan van de Wittenboom en Jacobus van Doorn
1786 Dezelfden; bewoners: eerstgenoemde en Joris Meelen
98. 1741 De weduwe Nijs Swagemakers; bewoner: de heer Herinx
1757 Hendrik Swagemakers; bewoner: de heer Truijens
1766 De abdij van Postel; bewoner: pastoor Hendricus Daams
1781 Dezelfde; bewoner: pastoor Leenaarts
99. 1741 Hendrik Panken
1766 De weduwe Hendrik Vermeeren
1781 Dezelfde; bewoner: Hendricus Eisen
100. 1741 De kinderen Jan van de Sande
1751 Nicolaas van de Sande
101. 1741 Pieter Godefridus Schenaers (Schinnaars); bewoners: de kinderen Wouter van Gerwen
1751 Dezelfde; bewoner: Arnold van Gerwen
1757 Dezelfde; bewoner: Arnold van Gerwen, later Dirk Bussers
1766 Dezelfde; bewoner: Dirk Bussers
1781 De weduwe Antony van Busselen
1786 Dezelfde; medebewoner: Cornelis van Lieshout
102. 1741 Elias van Tuijl
1751 Arnoldus van Gerwen; bewoner: Dries van Weert
1757 Dezelfde; aanvankelijk onbewoond, later door eigenaar bewoond
1766 Dezelfde
1781 Hendricus Eisen; bewoner: Aart Elsen

- 1786 Dezelfde; bewoner: Jan Rooijmans
103. 1741 De kinderen Jan van Son; medebewoner: Hendrik Jan Meeren
1746 Jan van Son; bewoner: Jacob de Grooff
1751 Dezelfde; bewoner: Hendrik Cauwenberg
1757 De weduwe Jan van Son, later Adriaan van Trigt; bewoner: Joris van Eijck
1766 Adriaan van Trigt; nu zelf bewoner
1781 De weduwe Adriaan van Trigt
104. 1741 Jan Clasen
1766 De kinderen Jan Claas Kuijpers
1781 Baltus Kuijpers
105. 1741 De weduwe Paulus Eijmans
1746 De kinderen Paulus Eijmans
1757 Hendrik Peter Panken, later Norbertus Klessens
1766 Norbertus Klessens
1781 De kinderen Norbertus Klessens; bewoner: Pieter Verlegh
1786 Dezelfden; bewoner: Andries Box
106. 1741 Cornelis Verlinden
1757 De weduwe Cornelis Verlinden
1771 Dezelfde; medebewoner: Luycas Eijmans
1781 Anthony van der Linden; medebewoner: Luycas Eijmans
107. 1741 Arnoldus van Ravesteijn en Jenneke Baers
1746 Arnoldus van Ravesteijn en Goyert Verhagen
1757 De weduwe, later de kinderen Arnoldus van Ravesteijn, en Goyert Verhagen
1766 Goyert Verhagen en de kinderen Arnoldus van Ravesteijn
1771 Goyert Verhagen; bewoners: Jacobus van Ravesteijn en Jacobus van Heijst
1781 Dezelfde; nu weer zelf bewoner
1786 De kinderen Goyert Verhagen; bewoner: Arnoldus Kluytmans
- 107a. 1781 Jacobus van Heijst
1786 Dezelfde; bewoner: Jan Versneppen
108. 1741 Jenneke Polier, weduwe
1757 De kinderen Jan van Geldrop; bewoner: Francis van de Sande
1771 Afgebroken
109. 1741 Corstiaan Marcus
1757 De weduwe Corstiaan Marcus, later: Jacobus Schuts
1766 Jacobus Schuts
1781 Arnoldus van de Wildenberg; bewoonster: de weduwe Andries Box
110. 1741 Antony Backers; onbewoond
1751 Dezelfde; bewoner: Willem Box
1757 Jan Aalbert van den Berkt
1771 Jacobus Schuts; bewoner: Johannes van Breugel
1781 Arnoldus van de Wildenberg

111. 1741 De kinderen Van Bommel
1751 Dezelfden; bewoner: Jacobus van Bommel
1757 Dezelfden; bewoners: Jacobus en later tevens Jan van Bommel
1766 Jan van Bommel
112. 1741 Hendrik van Stiphout
1766 Nicolaas van Stiphout en Johannes van Hout
1781 Nicolaas en Hendrik van Stiphout; bewoners: eerstgenoemde en Pieter Spoor
113. 1741 De gemeente; bewoner: predikant Arnoldus Ross
1786 Dezelfde; bewoner: predikant Diedericus van Hensbeek
114. 1741 Joost van Breda
1751 Jan Hbybers
1757 De kinderen Jan Huybers; bewoners: aanvankelijk de eigenaars, later: Francis Louwers
1766 Dezelfden; bewoner: Francis Louwers
1771 Dezelfden; nu zelf weer bewoners
1781 Jan Huybers
115. 1741 Hendrik van der Criecken en Jan Huybers; bewoner: Hendrik Leenders
1746 Dezelfden; bewoner: Hendrik Cauwenbergh
1751 Jan Huybers; bewoner: Hendrik van der Criecken
1757 De weduwe Jan Huybers; bewoner: aanvankelijk Hendrik van der Criecken, later: Goort Jan Verhagen
1766 Bestaat niet meer
116. 1741 Dielis Verlinden
1746 De weduwe Dielis Verlinden; medebewoner: Lisabet van de Gender
1751 Jan Linger(s)
1766 Dezelfde; onbewoond
1771 Hendrik van Stiphout
117. 1741 De kinderen Dielis Verheggen; bewoner: Francis Lauwers
1746 Dezelfden; bewoner: Jan Verheggen
1751 Jan Verheggen
1757 Dezelfde, later Hendrik van Lierop
1766 Jan Verheggen; medebewoonster: Sijke Box
1771 Dezelfde; nu enige bewoner
1781 Dezelfde; bewoonster: de weduwe Wouter Gruythuysen
118. 1741 De kinderen Goort Hendrix; bewoner: Hendrik van den Berkt
1757 Hendrik van den Berkt; medebewoonster later: de weduwe Maffer
1766 De weduwe Hendrik van den Berkt
1771 Jan van den Berk
1786 Dezelfde; medebewoner: Nicolaas Lummers
119. 1741 Johanna van der Boomen

- 1746 Dezelfde; bewoner: Marcelis van Doren
1751 Dezelfde; nu weer zelf bewoonster
1781 Dezelfde; bewoonster: de weduwe Marcelis van Doren
1786 De weduwe Marcelis van Doren
- 119a. 1766 Helena Rijkers
1781 Nicolaas Bijnen; bewoner: Bartel van Donk
1786 De weduwe Arnold Ross

(wordt vervolgd)

XI. LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875
(door Th. A. Kuypers)

D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (vervolg)

Op 6 maart 1866 vierde pastoor Verhoeven zijn gouden priesterjubileum. Hoe het gevierd werd weten we niet. Mgr. J. Zwijsen zorgde voor een klein douceurtje door het kostgeld van de kapelaan tot f 200,-- te verhogen. Op het einde van de brief van 12 maart 1866 (archieff Bisdom) bedankte pastoor Verhoeven de bisschop hartelijk voor deze verhoging. De eigenlijke inhoud van deze brief betroffen geldzaken. Hij wilde graag de Pauselijke stukken (totaal 9000 fr. volgens deze brief. In de Rekening van het jaar 1866 staan genoteerd: 3 stukken á 1000 fr. en 8 stukken á 500 fr., in totaal dus 7000 fr. Deze en soortgelijke kleine foutjes geven al aan, dat zijn vitaliteit aan het afnemen was) in solidere effecten beleggen. Ook voor zijn ongehuwd nichtje beheerde hij drie van deze stukken á 1000 fr.. Monseigneur zelf had hem deze tip gegeven. Aan zijn nichtje zou hij echter niet de ware toedracht meedelen, om haar vertrouwen in de pauselijke leningen niet te schokken. Hij wilde graag de wijze raad van monseigneur volgen, "terwijl ik, wat die stukken van mijn nichtje betreft, hiervoor aan haar wel onder een ander voorwendsel zal schrijven, zonder dat hierdoor die pauselijke lening bij haar eenige verdenking geeft". De pauselijke stukken bleven hem zorg baren. Volgens Rekening van het jaar 1867 was "uitgelooterd een kapitaal Pauselijke van 1000 fr." voor 470 gulden. Een nieuw stuk Pauselijke van 1000 fr. werd weer aangekocht voor f 356,90. Het gaat op speculeren lijken. In zijn brief van 16 oktober 1868 aan Mgr. J. Zwijsen (archieff Bisdom) vroeg hij om raad, hoe in deze kwestie te handelen. "Het is UDHoogw. bekend, hoe het met de pauselijke obligatiën van 1860 en 1864 gesteld zij. Onze kerk heeft in deze geldleening nomineel 7000 fr. en ik weet niet, wat nu hier mede te doen. Ofwel dezelve na Parijs

te laten verzenden en deze te laten bestempelen, waaraan, zoo ik geïnformeerd ben, deze moeten onderworpen worden, alvorens de intresten door Italië worden uitbetaald, ofwel, zoo men mij heeft aangera- den, deze in pauselijke van 1866 te verwisselen. Die van 1860 en 64 staan zoo men mij berigt heeft den 13 dezes te Antwerpen tegen 671, daartegen die van 1866 tegen 66 percent verhandeld wierden; maar aan deze laatste van 1866 is die waarborg niet, welke die van 1860 en 64 hadden, en zoo ik vertrouw nog wel zullen hebben.

Ik durf nogtans nog het een nog het andere op mijne eigene verant- woordelijkheid te doen, en deze stukken zoo hier te laten leggen zonder den intrest van deze te kunnen genieten, is ook niet voor- deelig. Het zal mij dus aangenaam zijn desaangaande het gevoelen van UDHoogw. te vernemen, waarna ik mij alsdan (zal) vervoegen." Uiteindelijk besloot het kerkbestuur om de pauselijke stukken te la- ten omwisselen in certificaten der geconsolideerde Romeinse schuld. Het hield een erkenning in van de Italiaanse Staat. Voor geld doet men al wat! In Rekening van het jaar 1868 staat vermeld: "Aan stem- pelen der pauselijke te Amsterdam - f 9,35" en in Rekening van het jaar 1869: "aan converteren der pauselijke - f 10,93." (zie ook: brief van 13 maart 1869 in archief Bisdom). Het einde van deze geld- geschiedenis is te vinden in Rekening van het jaar 1871: "De pause- lijke van 1860 en 1864 ten bedrage van 7000 fr. verkocht en opge- bragt - f 1888,54." In hetzelfde jaar werden voor f 2019,17 aange- kocht 800 dollars "Americaansche" á 6 pct. Op deze manier kreeg het kerkbestuur van Veldhoven te maken met de strijd om de Pauselijke Staat en de eenheid van Italië.

Na zijn gouden priesterfeest ging het met pastoor Verhoeven lichame- lijk gezien in dalende lijn. Zo veel als hij vroeger schreef, zo weinig deed hij het nu nog. Alleen de officiële boeken werden nog bijgehouden. Hij was snel vatbaar voor zijn oude kwaal, en dat bracht regelmatig ongemak met zich mee. Hij werd afhankelijk van de hulp van anderen. Hij was echt aan zijn emeritaat toe. Hij kreeg echter niet de kans om van een welverdiende rust te genieten. Het was hem niet vergund het Allerheiligste onder zijn dak te mogen be- waren. Om van de pastorie naar de kerk te gaan had hij ruim een kwartier nodig. Het gewone werk in de parochie deed zijn kapelaan wel, maar tot op de laatste dag van zijn leven moest pastoor Verhoe- ven, willend of niet-willend, kunnend of niet-kunnend, de zorg dra- gen van parochie en huishouden. Door zijn nauwgezetheid en consciën- tieusheid bleef dit voor hem een steeds drukkende zorg en een voort- durende opgave. Gelukkig kon hij steunen op de hartelijkheid en het meelevan van zijn kapelaan J. Pijnenburg. Ook zou het ondankbaar zijn Gerardus van den Hilakker niet te vernoemen, jaren lang zijn trouwe huisknecht en koster. Met zijn pastoor was hij vergrijsd in deze dienst. (Hij was in 1802 geboren. Bij het toedienen van het H. Vormsel was hij meerdere malen peter van de vormelingen. In het re- gister van het H. Vormsel wordt gezegd, dat hij "geestelijk jongman" was, d.w.z. dat hij voor zich de gelofte van zuiverheid had afge- legd.) Toen hij niet meer kon, vroeg hij ontslag. Martinus van Keme- na volgde hem in 1871 op (zie: brief van 29 oktober 1871 aan de

deken van Eindhoven in archief Bisdom en brief van 20 november aan Mgr. J. Zwijsen in archief parochie).

Ik kan de verleiding niet weerstaan hier twee brieven uit 1868, daags na elkaar geschreven, geheel op te nemen, niet omdat de inhoud belang- rijk is, maar omdat ze ons iets verhullen over gedrag en handelwijze van pastoor Verhoeven. (Brief van 1 juli 1868 en van 2 juli 1868 aan Mgr. J. Zwijsen, beide brieven in archief Bisdom). De brieven zelf behoeven geen explicatie.

"Veldhoven den 1 julij 1868

Doorluchtigste Hoogwaardig Heer!

Ik heb den brief van UDHoogw. van den 8 junij inderdaad ontvangen, doch welkers inhoud niet mij, maar den Eerw. Heer pastoor van Woensel uitnoodigde om zijne rekening af te zenden; en dus, alhoewel dezen brief aan mij geadresseerd was, heb ik denzelven in een enveloppe na den Eerw. Heer pastoor van Woensel verzonden, omdat ik dacht dat den- zelve in abuis aan mij was verzonden; en hiertoe had ik alle grond, daar ik reeds in maart 1.1. tegelijkertijd met de indiening van eenen nieuwen candidaat als kerkmeester mijne rekening in duplo aan den Zeer Eerw. Heer Deken heb verzonden.

Ik had dan ook niet noodig geoordeeld dezen brief van UDHoogw. als mij niet betreffende, te beantwoorden; en heb zulks zelfs met opzet gela- ten om den Eerw. Heer Secretaris of wie den schrijver van dien brief mogt geweest, niet te compromitteren.

Of UDHoogw. mijne Rekening in duplo ontvangen hebt, weet ik niet. In allen geval legt dit niet aan mij. Doch dit is zeker, alsdat UDHoogw. mij de goedkeuring van den candidaat als kerkmeester hebt toegezonden welkers aanvraag, zoo ik boven gemeld heb, ik gelijktijdig met de Re- kering in duplo aan den Zeer Eerw. Heer Deken heb verzonden. Waarop nog Zijn Zeer Eerw. mij geantwoord heeft, alles in order te hebben ontvangen.

Ik vertrouw nogtans, dat de Rekening waarna UDHoogw. vraagt wel zal ten regten komen, maar waar dezelve te zoeken is, is mij onbekend. Ik heb dezelve vroegtijdig genoeg afgeleverd en bijgevolg is deze vertra- ging geheel buiten mijne schuld.

UDHoogw. hierop niets verders kunnende antwoorden teeken ik mij met de meeste hoogachting en diepsten eerbied

Doorluchtigste Hoogw. Heer
UDHoogw. nederigen dienaar
(w.g.) G. Verhoeven, pastoor."

"Veldhoven den 2 julij 1868

Doorluchtigste Hoogwaardig Heer:

Ik verkeerde, zelfs nog gisteren wanneer ik UDHoogw. schreef, in het zekere denkebeeld, dat ik mijne Rekening met de indiening van eenen candidaat als kerkmeester, aan den Z.Eerw. Heer Deken had verzonden, doch nu herinner ik mij, dat zulks was den St. Pieterspenning,,en waarop den Z. Eerw. Heer Deken mij alsdan antwoordde; alles in order

te hebben ontvangen.

Ik was in dit denkbeeld, wanneer ik de missive van 8 juni van UDHoogw. ontving, waarin, zoo ik UDHoogw. gisteren ook gemeld heb, niet ik, maar den Eerw. pastoor van Woensel wierd uitgenoodigd zijne Rekening over te maken, zoodat ik hieruit vermoedde, dat dezen brief, die ik ook daarom na Woensel heb verzonden, mij niet raakte, zoodat het eene abuis het andere als uitlokke. Want was den inhoud van de missive van 8 juni als aan mij rakende geschreven, zoude ik voorzeker mijnzelven bedacht, de zaak onderzocht en het abuis van mijnen kant ontdekt.

Dan daar Uwe laatste Missive, zelfs nadat ik dezen gisteren reeds beantwoord had, mij zeer occupeerde, zoo heb ik de archiven van mijne kerk nagezien, en vond weldra de Rekening van 1867 in duplo in elkan- der gevouwd, zoo als ik UDHoogw. bij dezen hier overzend. UDHoogw. kunt uit deze rekening zien, dat dezelve reeds den 2 april ondertee- kend, en dus vroegtijdig in gereedheid gebracht, doch om mijn vroeger opgenomen denkbeeld niet is verzonden, waaruit dus dit mijn abuis is voorts gekomen.

In vertrouwen, dat UDHoogw. mij dit abuis zult gelieven te verschoo- nen teken ik mij met de meeste hoogachting in diepsten eerbied

Doorluchtigste Hoogw. Heer
UDHoogw. nederigen dienaar
(w.g.) G. Verhoeven, pastoor."

Op een paar uitzonderingen na gaat de verdere bewaard gebleven cor- respondentie over zakelijke aangelegenheden: het herbenoemen van kerkmeesters, het aanstellen van een nieuwe koster en advies vragen in geldzaken. De laatste brief van zijn hand in archief parochie is van 23 juli 1874 (goedkeuring om een stuk werkelijke schuld van f 500,-- aan te kopen) en in archief Bisdom is het de brief van 21 augustus 1874 (goedkeuring gevraagd om een hypotheek van 425 gld. te royeren ten laste van Joseph van Esbeek, zonder beroep, en Egidius van de Ven, meubelmaker).

(wordt vervolgd)

2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG (Kroonenburg, Cronenburg, Croonen- borgh) van 1620 tot 1972, genummerd in alfabetische orde der voornamen met ouders en kinderen VAN CROONENBURG (door A.B. van Cronenburg, Catharinastraat 40 B, Rotterdam, tel. 010 - 52 26 51)

(vervolg)

- 211. JOANNES VAN CROONENBORGH
z.v. Gijsbert Pauwels van Croonenborgh en van Mayken Henrick
Gijsbert Vlemincx
ged. 20-4-1657 te Best
trouwt met
Maria de Coning

kind (Oirschot):
Catharina, ged. 26-9-1684

- 212. JOHANNES VAN KROONENBURGH
trouwt 21-11-1706 te Breda met
Aeltjen Jongbloed
- 213. JOHANNES CROONENBURG
z.v. Paulus Croonenburg en van Henrica Snreuwel
ged. 18-3-1734 te Diessen
overleden 7-1-1786 te Gilze-Rijen
trouwt 10-5-1772 te Gilze-Rijen met
Wilhelmina Broers
ged. 24-3-1746 te Gilze-Rijen
overleden 24-4-1810 te Gilze-Rijen
kind:
Cornelis, ged. 6-4-1773
- 214. JOHANNES VAN CROONENBORGH
z.v. Johannes Cornelis van Croonenborgh en van Johanna Jans
van den Eijnden
ged. 11-2-1799 te 's-Hertogenbosch
trouwt 30-5-1824 te Sint-Michielsgestel met
Johanna van Hiertom
ged. 21-2-1802 te Empel
kind (Sint-Illichelsgestel):
Johanna, ged. 9-6-1826
- 215. JOHANNES VAN CRONENBURG
z.v. Theodorus Josephus van Cronenburg en van Catharina van
Collenburg
ged. 4-3-1805 te Best
trouwt 19-5-1843 te Sint-Michielsgestel met
Johanna van den Boogaart
geb. 28-2-1817 te Gemonde
overleden 9-12-1844 te Schijndel
trouwt 16-5-1846 te Liempde met
Helena Verzantvoort
geb. 13-4-1816 te Liempde
kinderen (Schijndel):
Lambertus, geb. 9-1-1852
Hendricus, geb. 24-12-1853
Adriana, geb. 25-8-1856
- 216. JOANNES VAN CRONENBURG
z.v. Peter van Cronenburg en van Johanna Boogaerts
geb. 27-6-1831 te Oirschot
trouwt 30-1-1859 te Oirschot met
Maria Hendrikx
d.v. Antony Hendrikx en van Johanna Luijten
geb. 30-9-1837 te Oirschot
kinderen:
Johanna, geb. 22-4-1860 (overleden 6-1-1945 te Oirschot)

- Antonius, geb. 31-1-1869
Antonetta, geb. 25-1-1884
217. JAN AERT GIJSBERT VAN CRONENBORCH
geb. 1635 te Oirschot
trouwt 5-7-1667 te Oirschot met
Maria Jan Wouters van Elmp
geb. 1634 te Oirschot
kind (Oirschot):
Gertruda, ged. 1-5-1669
218. JOHANNES ADRIAAN VAN KROONENBURG
z.v. Adrianus van Kroonenburg en van Theodora van Beek
geb. 26-6-1895 te Oirschot
trouwt 28-4-1920 te Oirschot met
Helena Maria van de Sande
geb. 10-7-1893 te Oirschot
kinderen (Oirschot):
Adrianus Theodorus Hendrikus, geb. 25-2-1921
Maria Theodora, geb. 10-6-1922
Theodora Maria, geb. 19-10-1923
Henricus Joannes, geb. 17-6-1926
Cornelis Josephus, geb. 7-3-1928
Johannes Leonardus Josephus, geb. 23-3-1930
Leonardus Johannes, geb. 16-1-1933
Joannes Aloysius, geb. 11-1-1935
219. JOANNES GISBERTUS VAN CRONENBURG
z.v. Gisbertus Joannes van Cronenburg en van Joanna Jacobs
overleden 31-12-1650
trouwt 20-1-1635 te Best met
Gertruda Petrus van Loon
kinderen (Best):
Catharina, ged. 26-11-1635
Maria, ged. 20-2-1642
Catharina, ged. 23-8-1646
Petrus, ged. 20-4-1648
220. JOANNES GIJSBERT VAN CRONENBORCH
gehuwd met Catharina N.N.
kind (Best):
Petrus, ged. 28-4-1648
221. JOHANNES HENDRIKUS VAN CROONENBORGH
gehuwd met Catharina wouters willems Goyaerts
kind (Best):
Anna, ged. 20-3-1618
222. JOANNES HENRICUS VAN CROONENBORCH
gehuwd met Maria Johannes snellaers
kind (Oirschot):
Cornelis, ged. 25-10-1647

223. JOHANNES HENDRICUS VAN CROONENBURGH
ged. 4-2-1626 te Best
trouwt 27-5-1657 te Best met
Aldegonda Antony van de Laerschot
kinderen (Oirschot):
Anna, ged. 24-1-1657
Cornelis, geel. 4-5-1659
Maria, ged. 26-1-1661
224. JOANNES HENRICUS VAN CROONENBORCH
gehuwd met Aleydis Antonis Eelens
kind (Oirschot):
Cornelis, ged. 4-5-1659
225. JAN HENRICX VAN CROONENBORCH
ged. circa 1638 te Oirschot
trouwt 12-1-1664 te Oirschot met
Elisabeth denis willems Goorts
ged. circa 1640 te Oirschot
226. JOHANNES HUBERTUS VAN CROONENBURG
z.v. Dielis van Kroonenburg en van Aldegonda Salomons
geb. 8-1-1817 te Nuenen
overleden 6-5-1889 te Rotterdam
gehuwd met Anna Theresia Rusconi

(wordt vervolgd)

3. De mannelijke lijn in de stamboom van M.H.A. Hulsen, geboren te Best op 5-11-1962
(door H.W. Hulsen, Willem II-straat 26, Best)
- Waar niet anders vermeld, vinden de gebeurtenissen plaats te Sint - Oedenrode -
- I. TI-IEODORUS JOANNES HULSEN
geb. vermoedelijk tussen 1605 en 1610
geh. vermoedelijk in 1638 met Maria
kinderen:
1. Nicolaas Theodorus
geb. 11-12-1639
- II. NICOLAAS THEODORUS
huwt + 1676 met Eyke
kinderen:
1. Dirk Claes, geb. 16-11-1677
2. Goort Claes (zie III)
- III. GODEFRIDUS CLAES
geb. 19-5-1682
huwt 7-2-1712 Cathalijn Jacobus Jansse, 25 jaar, uit Erp

kinderen:

1. Maria Godefridus, geb. 1-10-1712
2. Jacobus Godefridus (zie IV)
3. Nicolaas Godefridus, geb. in 1717
4. Gerardus Godefridus, geb. 20-2-1718

IV. JACOBUS GODEFRIDUS

geb. 12-4-1716

huwt 5-2-1747 met Adriana van der Heijden

kinderen:

1. Godefridus Jacobus, geb. 8-3-1748
2. Joanna Maria Jacobus, geb. 7-2-1751
3. Joannes Jacobus, 10-1-1758
4. Henricus Jacobus (zie V)

V. HENRICUS JACOBUS

geb. 3-8-1761

huwt 4-2-1798 Joanna J. van Son, geb. 28-6-1770

kinderen:

1. Jacobus Henricus (zie VI)
2. tátharina Henricus, geb. 8-3-1800
3. Adriana Henricus, geb. 4-2-1803
4. Joanna Henricus, geb. 10-4-1805
5. Petronella Henricus, geb. 22-5-1811
6. Aldegonda Henricus, geb. 15-11-1813

VI. JACOBUS HENRICUS

geb. 24-10-1798

huwt 6-2-1829 Gijsberta Beckers, geb. 7-11-1805 te Schijndel

kinderen:

1. Hendrina, geb. 20-2-1830
2. Martinus (zie VII)
3. Johannes, geb. 30-3-1835
4. Catharina, geb. 20-7-1837
5. Jan, geb. 28-2-1839
6. Johanna, geb. 21-6-1841
7. Martinus, geb. 27-11-1843
8. Adriaan, geb. 31-10-1845
9. Joanna Maria, geb. 30-7-1847
10. Petrus, geb. 23-5-1849
11. Joanna Maria, geb. 26-8-1853

VII. MARTINUS JACOBUS

geb. 16-11-1832

huwt 1) 3-7-1858 Maria Vermeltvoort, geb. 8-5-1830

2) 31-1-1868 Antonetta Verschuijten, geb. 5-6-1832

kinderen uit huwelijk 1:

1. Hendrikus (zie VIII)
2. Johannes, geb. 28-12-1863
3. Thomas, geb. 29-4-1865

kinderen uit huwelijk 2:

1. Johannes, geb. 21-10-1868

2. Martinus, geb. 28-8-1869
3. Johanna, geb. 4-11-1870
4. Gijsbertus, geb. 22-8-1872
5. Johannes, geb. 8-11-1873

VIII. HENDRIKUS MARTINUS

geb. 9-4-1859

huwt 10-2-1887 Catharinayurkx, geb. 4-2-1856

kinderen:

1. Johannes Josephus, geb. 17-2-1888
2. Marinus Hendricus (zie IX)
3. Johanna Maria, geb. 26-5-1891
4. Martinus Gijsbertus, geb. 23-7-1892
5. Antonius, geb. 29-3-1894
6. Lamberdina, geb. 21-7-1895
7. Johannes, geb. 12-5-1898
8. Lambertha, geb. 9-5-1902

IX. MARINUS HENDRICUS

geb. 21-10-1889

huwt 16-11-1920 Maria Marg. van de Sande, geb. 10-8-1892) in Best

kinderen (geboren te Best):

1. Henricus Willem (zie X)
2. Catharina, geb. 2-11-1922
3. wilhelmina, geb. 29-11-1923
4. Henrica, geb. 23-4-1925
5. Lamberdina, geb. 17-5-1926
6. Martinus Jozephus, geb. 3-6-1927
7. Johanna w.w., geb. 7-8-1928
8. wilhelmus, geb. 21-11-1929

X. HENRICUS WILLEM

geb. 17-8-1921

huwt 9-6-1960 Ardina Vermeulen, geb. 1-2-1929, in Eerde

kinderen (geboren te Best):

1. Maria M.H., geb. 9-9-1961
2. Marinus H.A., geb. 5-11-1962
3. Adrianus J.w., geb. 2-4-1964
4. Henricus W.M., geb. 19-10-1965

XII. A. GIOVANNI EN MARTINUS: HET VERHAAL VAN EEN MOORD

In 1838 werd aan de weg van Oirschot naar Boxtel, ter plaatse nu genaamd "Kinderbos", een zestienjarige Italiaan vermoord door een twintigjarige Nederlander. Van het 'proces, dat tegen de moordenaar werd aangespannen, zijn een aantal stukken bewaard gebleven, die zich bevinden or het Algemeen Rijksarchief in Den

Haag. De inhoud van deze stukken zal in deze en de zes volgende afleveringeavan "Campinia" ongewijzigd worden gepubliceerd. Nader commentaar is, dachten wij, overbodig: de tekst - hoewel hier en daar wat "officieel" - spreekt voor zichzelf.

ARA 's-Gravenhage, Archief Keizerlijk en Hoog Gerechtshof, inv. nr 246.

No. 13251

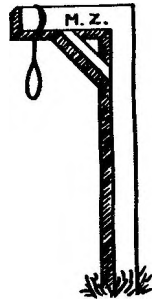
HET HOOG GERECHTSHOF TE 'S-GRAVENHAGE, KAMER VAN BESCHULDIGING, GEHOORD HET RAPPORT VAN DEN PROCUREUR-GENERAAL OP DE PROCEDURES, DOOR DEN REGTER VAN INSTRUCTIE BIJ DE REGTBANK VAN EERSTEN AANLEG ZITTING HOUDENDE TE Eindhoven TER REQUISITIE VAN DEN OFFICIER BIJ DEZELVE REGTBANK GEINSTRUEERD, TEGEN

Martinus Zoeren

oud volgens zijne opgave 20 jaren, van beroep wever, geboren te Arnhem, laatst woonachtig te Oirschot, thans gedetineerd in het huis van arrest te Eindhoven,

HOUDENDE HETZELVE RAPPORT, DAT UIT DE INSTRUCTIE zoude zijn GERE-SULTEERD, dat de beschuldigde in den namiddag van den 2den Junij 1838 ter plaatse, genaamd Rusthoek aan den weg van Oirschot naar Boxtel moedwillig en voorbedachtelijk van het leven heeft beroofd Giovanni Castione, oud zestien jaren, geboren te Premoselle, koninkrijk Sardinie, hier te lande in dienst zijnde bij Johannes Baptista Borghino, koopman in prenten en schilderijen en voor denzelven reizende en dat hij na dien moord van den gezegden Giovanni Castione heeft gestolen prenten en gelden, en zulks op den openbaren weg.-

Dat de beklaagde bij arrest van het Hof van Assises in de Provincie Noord-Brabant van den 28sten Maart 1836, ter zake van twee diefstallen in bewoonde huizen door middel van inwendige braak, mitsgaders van valsheid in een onderhandsch geschrift is veroordeeld tot

tuchthuisstraf van twee jaren.

DE STUKKEN TOT DEZE ZAAK BETREKKELIJK, DOOR DEN GRIFFIER GELEZEN ZIJNDE.

GEZIEN HET REQUISITOIR VAN DEN PROKUREUR-GENERAAL DOOR DENZELVEN GETEEKEND EN TER TAFEL OVERGELEGD DAARTOE TENDERENDE, DAT HET HOF DEN BEKLAAGDE TER ZAKE

voorschreven

ZOUDE STELLEN IN STAAT VAN BESCHULDIGING, EN VERWIJZEN NAAR HET HOF VAN ASSISES VOOR DE PROVINCIE Noord-Brabant

OVERWEGENDE, DAT HET FEIT AAN DEN BEKLAAGDE TEN LASTE GELEGD, BIJ DE WET WORDT VERKLAARD TE ZIJN misdaad,

OVERWEGENDE, DAT DE INSTRUCTIE DER ZAAK GENOEGZAME BEZWAREN TEN LASTE VAN DE BEKLAAGDE OPLEVERT, OM DENZELVEN DESWEGE IN STAAT VAN BESCHULDIGING TE STELLEN.

Stelt den beklaagden Martinus Zoeren ter zake voorschreven in staat van beschuldiging dat is ter zake van moedwilligen doodslag met voorbedachten rade gepleegd (assassinat) vergezeld van diefstal op den openbaren weg, en zulks na reeds te voren wegens misdaad te zijn veroordeeld geweest.- en verwijst denzelven aan het Hof van Assises voor de Provincie Noord-Brabant.-

LAST EN BEVEELT, DAT, OVEREENKOMSTIG HET BEVEL VAN GEVANGENNEMING VAN DE REGTBANK VOORNOEMD, IN DATO DEN 16den Augustus 1838, DE BEKLAAGDE UIT HET HUIS VAN ARREST, WAARIN DEZELVE IS GEDETINEERD, GEVANKELIJK ZAL WORDEN OVERGEBRAGT NAAR HET GEVANGENHUIS, BEHOORENDE TOT HET HOF VAN ASSISES, WAARAAN hij is VERWEZEN.

GEDAAN EN GEWEZEN IN 'S-GRAVENRAGE, DEN 25sten Augustus 1838, BIJ DE HEEREN EN Mrs Baron van Hugenpoth van Aerdt, President Swellengrebel, de Hertoghe Huber, Baron van Herzeële, Loke en Hofstede.

RADEN IN DEN HOVE, DIE DEZEN HEBBEN ONDERTEEEKEND, BENEVENS DEN GRIFFIER

w.g. Van Hugenpoth H. Swellengrebel de Hertoghe Huber
T. van Herzeële V. Loke W.H. Hofstede
Arntzenius, subst. Griffier

XII. B. EEN OUDE INVENTARIS VAN HET ARCHIEF VAN EEN OIRSCHOTSE SEKRETARIS

Op 25 september 1601 overleed te Oirschot Aert Anthonis Sgraets, sekretaris van de schepensbank. Hij liet zijn tweede vrouw na, te weten Judith van Arkel (of: van Erckel), alsmede kinderen uit zijn huwelijk met haar en uit dat met zijn eerste vrouw, Catharina Marcellis van Gestel.

In het archief van de familie Van Merode, dat bewaard wordt op het Algemeen Rijksarchief in Brussel, bevindt zich een inventaris van Sgraets' papieren (daaronder niet begrepen de charters en de proto-kollen, op enkele uitzonderingen na). De inventaris, voorlopig genummerd VD D721, werd op 7 oktober 1601 op verzoek van de heer van Oirschot, Floris van Merode, opgemaakt in aanwezigheid van de schout, de schepenen Dierick de Hoppenbrouwer en Henrick van der Sterre, en de kerkmeester Henrick Verbeeck. De tekst ervan luidt, zonder de aanhef, als volgt.

In der kercke in een kasse met twee schapkens ende in 't bovenste bevonden dese naevolghende.

In den iersten een bussele, bijeengebonden, van veelderhande pampieren, missiven ende andere stucken den quartiere van Kempelandt aengaende, ende eenighe oock den anderen quartieren meede aengaende; geteekent met de letter A. Dese heeft den schoutet in bewaringe genomen.

Noch seeckere stucken van process aengaende Wouter Gijsbert Hoppenbrouwers tegen Agnese weduwe Lambert Willem Goyarts; geteekent B. Item 't processe van Henrick Appels tegen Bernart van der Ameyden, ende andere diversche processen, in een bussel bijeengebonden; geteekent C.

Een groot stuck den quartier van Kempelandt aengaende, geintituleert: "Remonstrantie voor Aert Sgraets, griffier des quartiers van Kempelandt etc.", beginnende van julio 1600; geteekent D. Dit heeft den schoutet in bewaringe genomen.

Diversche missiven van cleynder importantie; geteekent E.

Eenen sack van de overdeylinge tusschen den VIII hertgangen deser vrijheydt; geteekent F.

Een reekeninge ende specificatie van den vier quartieren der Meyerije van 's-Hartogenbosch in de oncosten tot Nimmeghen etc. van decembri '98 tot julio 1600; G. Mijn edele heere van Duffel in bewaringe genomen.

Cohier der renthen die de vrijheydt van Oirschot jaerlijcx geldende is aen diversche personen, d'welck voer een eeuwich registre gehouden sal worden.

Ende is gerenoveert opten XIIen decembris anno 1586 doer Henrick Spierinx, Michiel van der Vleuten, Andries van den Sande ende Aert Sgraets, commissarissen hyertoe bij mijnen edelen heere heer Rychalt van Merode, heer tot Oirschot, Hilvarenbeeck, ende de geheelder weth der voirschreven vrijheydt van Oirschot genomen, volgende seeckere acte dyenaengaende gepasseert. Ende het jaerkeurboeck deser vrijheydt

van Oirschot, met noch seeckere propositiën ende resolutiën der gemeynte aengaende tesamen bijeengebonden; geteekent H.

Item verscheyde brieven van den rentmeester Broeckhoven, rentmeesters van de wederzijde, taxen van oncosten, ende missiven van den heere Boot, met noch veele andere stucken bijeengebonden; geteekent met de letter J.

Item de prothocollen van den jaeren 1595, '96, '97 ende achtentnegentich, tsamen in één volumen bijeengebonden.

Item twee groote stucken, innegebonden; het eene geintituleert "D'Journael van Kempelandt ende anderssins", beginnende 1594, ende het andere "Tweede Journael", beginnende VIIe julii 1599; daerinne steeckende diversche stucken van overbrengghen van ruyterteeringen binnen Oirschot ende veele missiven ende propositiën van dachvaerden.

Minute, rekeninge, bewijs et reliqua voer Henrick Jan Gerarts, Aert Rutgers Verhoeven ende Dierick Goyart Willems., provisorsen der Taefelen des Heylige Geest in Oirschot, van hennen ontfanck ende administratie zedert den XIIen julii 1593 tot nochtot; geteekent K.

Het processe van den innegesetenen der vrijheydt van Oirschot tegen den vier quartieren der Meyerije van 's-Hartogenbosch, aengaende van den Duytschen knechten opten XXIen septembris 1577 binnen Oirschot gelegen hebbende; L.

Copye autentyck van den vonnisse, geweest te hove aengaende de questie van de gemeynte tusschen Oirschot ende Liempde; M.

Item een boeck oft prothocoll van notarischap van Aerden Sgraets, notaris; geteekent N.

Stucken van processe aengaende Jannen van der Meer tegen Jannen in 't Muelenbroeck, ende andere stucken van andere personen; O.

Item seeckere stucken daerop geschreven staet "Abt Perck contra Maerselaer"; geteekent P.

Noch stucken van processen van verscheyde partijen; geteekent Q.

Stucken van den processe tusschen Oistelberze ende Middelberse ter eenre ende der vrijheydt van Oirschot ter andere zijde; geteekent R. Een chijsboecxken in Lattijnen aengaende de capelle van Onser Liever Vrouwen in Oirschot; S.

Seeckere stucken van processen aengaende Everart in 't Ekerschot tegen den setteren ende hefferen van den Kerckhoff, ende andere stucken bijeengebonden; geteekent T.

Een open doosken daerinne verscheyde missiven van cleynder importantiën.

Vier reekeninghen van Herman Stockelmans als ontfangener-generael van der gemeynte van Oirschot, van den jaeren 1589, '92, '95 ende '98.

Item een rekeninghe van Goyart Henricx, generael ontfangener van den jaere 1591.

Item twee reekeninghen van Gijsbert Vlemincx, ontfangener-generael van Oirschot van den jaeren 1594 en 1597.

Item noch een rekeninghe van Niclaes Adriaens, ontfangener-generael in Oirschot in den jaere 1590.

Item reekeninghen Goyart Peterssen van Roestenborch, ontfangener-generael in Oirschot in de jaeren 1587, '90, 1593, '96 ende '99, bij malcanderen gebonden.

Eenen inventaris van allen ende yegelijcken brieven, munimenten ende

bescheeden, mentie maeckende van verscheyde erfelijcke pachten, be-loopende tesamen tot XXJ mudden roggen der maete van Oirschot, aengaende den propriëtarissen van eender hoeven genaempt de hoeve ter Lusdonck; geteeckent met de letter V.

Item sammighe parapieren inhoudende van den impost de anno '92 ende andere billetten van uytteringe van ruyteren, bijeengebonden; geteeckent X.

Sommighe stucken van certificatiën ende requesten van verscheyde materiën ende andere cleyne stucxkens van cleynder importantie; geteeckent Y.

Veelderhande stucken van processen van veele verscheyde partijen ende materiën, bijeengebonden; geteeckent Z.

Missiven van veel diversche personen; geteeckent AA.

Naerder instructie van den Xen ende XXen penninck; BB.

Eenen sack, daerinne seeckere stucken tusschen Seventhen ende Marten Thomassen; geteeckent CC.

Eenen sack met seeckere stucken tusschen Ameyden ende Appels; geteeckent DD.

Stucken, bijeengebonden, tusschen Henrick Verhoeven ende Dierick Janssen van Roey; EE.

Noch eenen sack met stucken tusschen Ameyden ende Appels; geteeckent FF.

Een leenboeck toebehoirende joffrouwe Demonde van Haren; geteeckent GG.

Seeckere stucken tusschen Everart van den Velde contra Gerarden van den Dijck cum suis; HH.

Item noch eenen sack daerinne eenighe stucken tusschen Appels ende Ameyden; geteeckent JJ.

Vier stucken, bijeengebonden, van Ariën Jan Joris contra Jan van Kuyck, Jannen Henricx van Wyntelre contra Rutger van Kerckoerl; KK.

Noch een bussele van processen verscheyde partijen aengaende, bijeengebonden; geteeckent LL.

Noch verscheyde stucken van processen van verscheyde personen; bijeengebonden; geteeckent MM.

Item noch stucken bijeengebonden, verscheyde; geteeckent NN.

Twee rekeninghen voer den Heyligeestmeesters in Oirschot, noch II reekeninghen van den Heyligen Geest voerschreven, bijeengebonden; geteeckent OO.

Stucken tusschen Willemken van Elderen contra Jacop Symon Bax ende andere; geteeckent PP.

Copie van den vonnissbrieff voer Jannen in 't Ekerschot ende andere; geteeckent QQ.

De rolle van den jaeren '95, '96, '97, '98, '99 ende 1600; geteeckent RR.

Een groot stuck van declaratie oft specificatie van den schaden ende interesten die Jacob Franssen Beyherdts, rentmeester van der Meyerije van 's-Hartogenbossche, suppliant in desen, heeft geleeden; geteeckent SS.

Noch seeckere stucken van geloften ende opdrachten; geteeckent TT.

Seeckere stucken, bijeengebonden, den vier quartieren der Meyerije van 's-Hartogenbosch aengaende; V.

Eenen swartten lijnwaeten sack, daerinne veel stucken tusschen mijnen edelen heere van Duffel ende Diericken Vos.

Seeckere taxen uuytgesonden over Kempelant van den rentmeesters Bak, Hoevel, Go. Eyck ende andere; geteeckent XX.

Eene groote bussel van stucken van processen bijeengebonden, veele verscheyde partijen aengaende; geteeckent YY.

Item noch eene groote bussele van verscheyde missiven; geteeckent ZZ.

Een boeck van notarischap oft prothocoll van Aert Sgraets, notaris des capittels van Oirschot; AM.

Copie van den vonnisse tusschen der vrijheyte van Oirschot ende Oisterwijk; BBB. Dit heeft mijn edele heere van Duffel in bewaringhe medegenomen.

Seeckere stucken tusschen Oirschot ende Liemde; CCC.

XIII. DE HEREN VAN VUGHT EN OIRSCHOT IN DE 12de EN 13de EEUW

(door T. Klaversma, Boerhaavelaan 52, Eindhoven)

(vervolg)

5. Het geslacht der heren van vught in de 13de eeuw (vervolg)

Uit het voorgaande en het nog volgende krijgt men sterk de indruk, dat de heren van Vught tevens heren van heel of half Oirschot zijn geweest. Bij de verdeling van de erfenis heeft Bpudewijn uiteraard Vught en jurisdictie over de Kempen gekregen, maar ook broer Daniël ontving een deel van de erfenis, zoals uit de oorkonde van 1232 blijkt. NU zijn er aanwijzingen, dat heer Daniël Oirschot erfde. ImmerS: niet Boudewijn maar Daniël komt als getuige voor in twee Postelse oorkonden van 1222 en 1224, waarbij de Vorselse molen te Bladel en lanctte Mierde aan Postel worden geschonken. Andere getuigen zijn Egidius Berthout die bezit had ten zuiden, en Gisilbert van Tilburg wiens bezit ten westen en noorden van Bladel en Mierde lag. (1)

De drie getuigen waren geen aanwijsbare naaste familie yanclé berken-ders, Diederik heer van Ghore en Diederik heer van Altena ok koMen zij in geen andere van de vele oorkonden van laatstgenoemde voor. Zo rijst het vermoeden, dat heer Daniël van Vught ook in de buurt van Bladel en Mierde bezit had, en wel ten noorden en oosten van beide' plaats. En daar ligt Oirschot met omgeving. Bovendien: BaUdeWijt heer van Vught gaf overvloedig aan de abdij Berne, nietSechter aan het kapittel van Oirschot, hetgeen erop kan wijzen dat hij weinig of niets meer met Oirschot te maken had. Toegegeven moet worden: ook heer Daniël behoort niet tot de weldoeners, maar van heMis geen enkele gift aan een religieuze instelling bekend. MisSchien is hij te jong gestorven - na 1232 komt hij niet meer in de oorkonden voor Homvoor zijn zieleheil tijdig voorzieningen te kunnen treffen'. Zijn Zeen Wal-ter echter - Walterus filius domini Danielis de WOchte "7 legateerde aan de Oirschotse kanunniken 40 Leuvense penningen. Dit ZaleVetHria 1250 zijn geweest, toen immers het Brabantse geld de Keufse munt in

deze streken begon te verdringen; Walter moet dus omstreeks 1250 een volwassen man geweest zijn.

Ongeveer 30 jaar later werd de schenking van Boudewijn van Vught aan Berne aangevochten door een Daniël Orschathe, ridder, die vermoedelijk de oudste zoon was van heer Walter van Vught, of althans een erfgenaam. Hij en zijn zonen, zowel uit zijn eerste als uit zijn tweede huwelijk, verklaarden in 1278 voor schepenen van de stad Kleef dat zij de abdij Berne niet meer lastig zouden vallen over de goederen die heer Jordanus van Berne in leen had gehouden van de edelman Boudewijn van Vught, en die gelegen waren tussen Masemunde en Mese-denredamme. Aan deze verklaring hechtten de schepenen het stadszegel (2). Omdat de abdij Berne zich blijkbaar tot Kleef heeft gewend en niet, zoals later in 1305, tot de Brabantse hertog - die reeds in 1235 tot beschermer van Berne was benoemd (3) - , is het waarschijnlijk dat Daniël Orschathe een Kleefs leenman was. Dit doet weer vermoeden, dat hij dezelfde was als ridder Denekinus de Arschot, Denekinus de Orscoet, Denekinus de Orscote, Danekus de Orscheyt, Denekinus de Orschet, in Kleefse oorkonden van 1284, 1286, 1292, 1293, 1295 en 1303 (4).

Nu kennen we uit dezelfde tijd een ridder Daniël de Orscoth, die in 1282 door hertog Jan I van Brabant gepasseerd werd, toen de laatste het dekenaat in het kapittel van Oirschot instelde. De hertog was immers niet alléén patroon van het kapittel; naast hem stond ridder Daniël die evenals hij halfheer van Oirschot was. Dat de hertog zich niets van hem aantrok is niet zo vreemd, wanneer men aanneemt, dat deze Daniël - ook in Brabant Denekinus genoemd (5) - dezelfde is als de Denekinus uit de Kleefse oorkonden. Een veronderstelling die aan waarschijnlijkheid wint, doordat zich onder de weldoensters van het Oirschotse kapittel een vrouwe Margaretha van Cleve bevindt, van wie de kanunniken 30 penningen hadden. Want reeds in die tijd begonnen de strubbelingen over het hertogdom Limburg tussen Jan van Brabant en Reinald van Gelre, die ten slotte uitliepen op de Brabantse overwinning bij Woeringen in 1288. Eén van de legeraanvoerders die daar vochten, was Dirk Loef van Kleef, en juist in diens oorkonden komt Denekinus van Oirschot meestal voor. Daniël stond in die jaren dus waarschijnlijk vijandig tegenover de Brabantse hertog. Hij trok zich van de regeling van de hertog niets aan, en presenteerde met succes een zekere Dirk Berthout als pastoor aan de aartsdiaken van Kempenland. Maar na de slag bij Woeringen legden de tegenstanders van de hertog al spoedig het hoofd in de schoot en ook Dirk Loef van Kleef verzoende zich met hem. Dit zal de reden zijn geweest, dat Daniël van Oirschot in november 1289 alsnog met de verordening van de hertog uit 1282 instemde (6).

Uit al de genoemde oorkonden blijkt, dat Daniël van Oirschot ook daarna nog, tot 1303, meermaals getuige was voor Dirk Loef van Kleef, en dus als één van diens mannen herhaaldelijk in het Kleefse gebied vertoefde, misschien zelfs er woonde. Dit heeft overigens niet verhinderd dat de verhouding tot Jan II van Brabant, die in 1294 was opgevolgd, redelijk was, zoals enkele oorkonden uit 1301 aantonen. Zij vermelden dat heer Daniël, alias Denekinus van Oirschot, leenman van de hertog

is, en dat deze hem kort tevoren 19 bunder onontgonnen veengrond heeft doen toekomen (7). Vreemd is dit niet, want in 1300 en 1301 konden Dirk Loef van Kleef en Jan II van Brabant het goed met elkaar vinden (8). Omstreeks 1303 zal heer Daniël overleden zijn, want reeds in 1306 is een Everard van Orschot getuige in een oorkonde van Otto, graaf van Kleef, en Reinald van Gelre (9). Deze Everard was vermoedelijk een zoon van heer Daniël, en nam diens plaats in bij het Kleefse gravenhuis (10), terwijl een andere zoon, Walter, de halve heerlijkheid van Oirschot erfde.

Noten:

1. Archief der Abdij Postel
2. De Fremery t.a.p., nr. 200
3. Gereon Wijnhoven in Tijdschrift voor de Abdij Berne, jaargang 1963, blz. 167 en jaargang 1966/67, blz. 20
4. Lacomblet t.a.p., nrs. 796, 923 en 941
Richard Knipping, Regesten der Olnr Erzbischof III, nrs. 3088 en 3926
5. M.A. Erens, Oorkonden der Abdij Tongerlo II, nrs. 328 en 337
Campinia jaargang I, blz. 42
6. Frenken t.a.p., blz. 208
7. Erens t.a.p., nrs. 328, 337 en 338
8. Knipping t.a.p. III tweede helft, nrs. 3751 en 3813
9. Beelaerts van Blokland en anderen, Nederlandse Kastelen en hun Historie III, blz. 219
10. Van 1247 tot 1275 komt een Eberhard, jongere broer van de graaf van Kleef, in oorkonden voor.

(slot volgt)

XIV. ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

CAMPINIA

DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT
NOORD-KEMPENLAND

8E JAARGANG
OKTOBER 1978
NR. 31

Redactie: W. Klaasen, Streekarchivaris
Redactieadres: Torenstraat 1, 5688 AM Oirschot
Postbus 11, 5688 ZG Oirschot
Tel. 04997 - 2828 - toestel 33

De prijs voor een abonnement bedraagt f 12,-- per jaar, vanaf 1 april 1978, bij vooruitbetaling te voldoen, te storten op post-girorekening 10.69.032 van de gemeente Oirschot met vermelding abonnement Campinia. De prijs voor losse nummers is f 3,-- per stuk. Indien opzegging niet schriftelijk is medegedeeld voor het begin van het nieuwe kalenderjaar, wordt het lidmaatschap voor het volgende jaar automatisch voortgezet.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

De niet-ondertekende artikelen zijn samengesteld door de medewerkers van het Streekarchivariaat Noord-Kempenland.

Voor de inhoud van de ondertekende artikelen is de redactie niet verantwoordelijk.

Geachte abonnee,

De vakantiemaanden 1978 behoren weer tot het verleden. Boeren en tuinders hebben rijke en rijpe vrucht geoogst. De herfststorm en het bonte sterven in de natuur bekoren ons hart en geven nieuwe impulsen tot diepe bezinning, tot scheppen, dichten en komponeren. De gezellige winteravonden zijn op komst, waarin wij ons zo nu en dan met onze hobby's bezighouden, naar onderhoudende en leerzame lectuur grijpen of met familieleden, vrienden en kennissen bij een heerlijk glaasje onze gedachten en ervaringen uitwisselen. En na de winter volgt dan weer de lente met nieuw leven voor jong en oud. Dit is een prachtige, in al zijn facetten steeds weer boeiende kringloop in Gods heerlijke natuur, waarvoor wij nooit genoeg dankbaar kunnen zijn.

Het streekarchivariaat Noord-Kempenland heeft nu reeds acht jaar door samenspel van archivariaat en de abonnees van haar periodiek Campinia getracht een kring van vrienden en sympatisanten op te bouwen, die de les van het verleden gaarne willen verwerken en voorstanders zijn van een gezond huwelijk tussen oud en nieuw. Ook de historie van het verre en recente verleden vormt voor ons steeds weer een boeiende, soms hartverheffende, soms pijnlijke kringloop van warme zomerdagen, stormende herfsttijden, kille winters, maar ook steeds weer van nieuwe ontwakende lentebloei. De geschiedenis der mensheid is er vol van. Ook de ontwikkelingen in wereld en kerken van vandaag zijn niets nieuws. De konfrontatie met het verleden zal ons dit duidelijk maken. De mens van onze eeuw verschilt in wezen niet veel van die uit eeuwen geleden. Het was en is vallen en opstaan. Daarom is een zich-bezighouden met de cultuurstromingen en ontwikkelingen in het verleden via de oude geschriften of archieven zeer vruchtbaar voor de geest van de moderne mens. Dit is de ervaring van allen, die via de archieven of archiefpublicaties met het verleden kontakten leggen.

Wij zijn dan ook blij, dat het getal van onze abonnees door deze acht jaren heen zeer konstant is gebleven. Wij danken U voor Uw spontane medewerking en Uw medeleven. De redactie van Campinia zal verder trachten uit de oude geschriften voor een ieder wat wils te presenteren. Voor eventuele kopij of adviezen uit onze lezerskring houden wij ons nog steeds ten zeerste aanbevolen. Mocht U in Uw kennissenkring serieuze belangstellenden voor onze periodiek aantreffen, dan zijn wij uiteraard gaarne bereid, deze onder onze abonnees op te nemen. Wij wensen U allen gezellige winteravonden toe.

De redactie.

I NHOUD

I.	Oirschotse mensen over Oirschot	107
	"De heerlijkheid van de Heerlijkheid Oirschot"	107
	(door Toke van de Ven-Lommers)	
II.	De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem (vervolg)	109
III.	De notulen der vergaderingen van schepenen, burgemeesters, armmeesters, kerkmeesters, zettters en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen (vervolg)	111
IV.	Jaarkronieken uit de schenenrotokollen van Oirschot-Best (vervolg) (door J. Santegoeds, Nuenen)	116
V. a.	De oorkonden van Best en Oirschot vanaf de 14e eeuw (vervolg)	121
	82. Schepenoorkonde van 's-Hertogenbosch 22 augustus 1425	121
	83. Schepenoorkonde van Oirschot 23 januari 1433	122
	84. Schepenoorkonde van Oirschot 11 juli 1434	123
VI.	Bestse toponiemen (vervolg)	124
VII.	Genealogica	128
	1. Echtparen van Croonenburg van 1620 - 1972	128
	2. A. Genealogische fragmenten	128
	B. Huwelijken in de hervormde kerken van Oostelbeers en Middelbeers, 1772 - 1804 (vervolg)	128
VIII.	Huizen en hun bewoners te Oirschot van de zeventiende tot de twintigste eeuw	130
IX.	Het landgoed De Baest (door J. Andrik)	130
X.	Lijst van woningen te Veldhoven in de 18de eeuw (vervolg)	133
	V. Heijberg en Logt	133
XI.	Lezers leveren hun bijdrage	138
	1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875	
	D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (vervolg) (door Th. A. Kuypers)	138

I NHOUD (vervolg)

	2. Echtparen van Croonenburg (vervolg) (door A.B. van Cronenburg, Rotterdam)	142
XII.	A. Giovanni en Martinus: het verhaal van een moord (vervolg)	146
XIII.	De heren van Vught en Oirschot in de 12de en 13de eeuw (vervolg)	
	5. Het geslacht van de heren van Vught in de 13de eeuw (vervolg) (door T. Klaversma, Eindhoven)	148
XIV.	Archivalia aangaande de oude Kemnische gilden (vervolg)	152
	19. Wijziging en aanvulling op het oudste gildecharter van St.-Barbara te Oirschot	152
	20. Een aantekening over het verdwenen St.-Catharinagilde van Oirschot	153

I. OIRSCHOTSE MENSEN OVER OIRSCHOT

(Onder deze titel willen wij in vers of proza een aantal welgemeende ontboezemingen van rasechte Oirschottenaren, abonnees van ons blad, over hun dorp en zijn verleden publiceren. Het gaat deze Oirschottenaren dan ook niet zo zeer om een literaire kompositie. Hier spreekt de liefde voor hun eigen heem en de herinnering aan hoe het vroeger was.)

De heerlijkheid van de Heerlijkheid Oirschot (door Toke van de Ven-Lommers)

Hoe heerlijk wel ons Oirschot is?
Dat hebben wij ervaren.
Een dorp met zoveel moois erin
daar leven wij naar onze zin.
Wij, - de Oirschottenaren.

Hoe ver-beroemd ons Oirschot is?
Dat komt door onze toren.
Al is hij pas nog neergeveld
door oorlogs- en kanongeweld.
Hij staat er weer ..... herboren:

Hoe mooi de kerk van Oirschot is?
Ook zij is weer herrezen.
Verheven tot een monument
in heel de omtrek wel bekend.
Zo mooi als ooit voor dezen.

Hoe goed het volk van Oirschot is?
Godvruchtig en getrouwe.
Dat zien we bij de Heilige Eik
daar voelen we ons altijd rijk.
Daar woont ons Lieve Vrouwe.

Hoe mooi de markt van Oirschot is?
Met zijn kastanjabomen.
Zit rustig op een bankje neer
geniet maar van de goede sfeer.
Het zal je wel bekomen.

Hoe lieflijk het in Oirschot is?
Dat zie je in de lente.
Als die kastanje prachtig bloeit
wat iedereen weer altijd boeit.
Ons dorp krijgt complimenten.

Hoe 't raadhuis van ons Oirschot is?
En huizen menig ander?
't Is allemaal een pronkjuweel
van kleine huisjes tot kasteel.
Ze horen bij elkander.

Hoe goedertrouw ons Oirschot is?
Dat zie je aan de mensen.
Want ieder echt Oirschottenaar
die leeft gemoedelijk met elkaar.
Wat kun je mooier wensen.

Hoe kerngezond ons Oirschot is?
't Komt van de lucht van buiten.
Hier staat geen saaie hoge flat
wij hebben huizen keurig net.
Met bloemen voor de ruiten.

Hoe rijk aan bossen Oirschot is?
Ga wandelen door de dreven.
Naar 's Heeren Vijvers, Heerenbeek
de Mortelen, ook zo'n mooie streek.
Da's puur natuur gebleven.

Hoe rijk aan kleuren Oirschot is?
Dat zou een elk verbazen.
Hier zie je nog een paarse hei
de gele brem, de groene wei.
Waar bonte koeien grazen.

Hoe goed het in ons Oirschot is?
Men kan niet beter wensen.
Want ..... waar de wereld Oirschot heet
Daar staat de glimlach steeds gereed.
Van Oirschots goeie mensen.

###.14***

We houden ons aanbevolen voor soortgelijke kopij uit Best, Veldhoven
en andere Kempische dorpen.

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM

(vervolg)

524. Zo.Ve, 26-1-1618 blz. 251/1
Michiel Michielsens heeft aan Hendrick Hendricx overgedragen een gedeelte van een erf aan de Bersbroeken in de parochie van Zonderwijck-Velthoven (belendende percelen: Jan Bastiaens, Rut Jans, de kinderen van Peeter Janssen, de gemeent).
Schepenen: Michiel Dionijssen Peeter Wouters
525. Z. 21-1-1618 blz. 251/2 - 25
Herman Andriessen heeft aan Peeter Janssen overgedragen 11e Tuerkens Acker te Zeeist (belendende percelen: Jacop Mercelis, Jan Anthonis van Aelst, Joost Janssen, koper en Claes Janssen).
Schepenen: A. Janssen, Michiel Paulus
526. 11-1-1618 blz. 252/2
Gerit Adriaens belooft aan Willem Henricx op 28-2-1618 te zullen betalen 30 gulden. Hiermede zijn eerdere schuldbekentenissen gekasseerd.
Schepenen: Michiel Dionijssen, Jan Niclaessen
- 527.. 11-1-1618 blz. 252/3
Gerit Adriaens belooft aan Jan Gijsberts op 28-2-1618 te zullen betalen 30 gulden. Hiermede zijn voorgaande schuldbekentenissen gekasseerd.
Schepenen: Michiel Dionijssen, Jan Niclaessen
528. 25-12-1617 blz. 252/4
Jan Janssen belooft aan Peeter Janssen op Lichtmis a.s. te zullen betalen 18 gulden.
Schepenen: Michiel Paulus, A. Janssen
529. 1-12-1617 blz. 253/1
Dierick Hendricx belooft aan Gerit Tielens op 1 december 1619 te betalen 28 gulden. Hiermede zijn alle voorgaande schuldbekentenissen gekasseerd.
Schepenen: Michiel Paulus, Adriaen Janssen
530. Z. 26-12-1617 blz. 253/2 - 254/1
Testament van Johan Cristoffels en zijn vrouw Heijlken: 1. de langstlevende kiest de begraafplaats, 2. aan de Tafel van de Heilige Geest van de huisarmen toegewezen, 3. alle roerende en onroerende goederen worden na betaling van de schulden en legaten aan de langstlevende overgedragen.
Schepenen: Adriaen Janssen - Michiel Paulus

531. Z. 9-2-1618 blz. 254/2 - 255
Wilbort Janssen te Zeelst heeft aan Aert Joost Mijssen een jaarlijkse erfcijs van 12 Carolusgulden verkocht en wel 1. uit een huis en hof te Zeelst (belendende percelen: Joost Janssen, Jacob Reijnders, de gemene straat en Dierick Laureijssen), 2. uit een stuk groesveld in het Muggenhoel (belendende percelen: Goort Hendricx, het Straetken, Andries Hendricx, Jan Peeter Adriaens).
Schepenen: A. Janssen, Michiel Paulus
532. 10-2-1618 blz. 256/1
Geerit Adriaens verklaart aan Michiel Paulus schuldig te zijn een bedrag van 100 gulden tegen een jaarlijkse rente van 6 gulden en 5 stuivers (gekasseerd: 1630).
Schepenen: Adr. Janssen - Jan Joosten
533. 29-12-1617 blz. 256/2
Anna, de weduwe van Jan Lybrechts, haar momber en Lybrecht Janssen verklaren, aan Jan Rutten van Lichtmis a.s. tot over 4 jaar schuldig te zijn een bedrag van 100 gulden tegen een jaarrente van 6 gulden en 5 stuiver. Hiermede zijn alle voorgaande schuldbekentenissen gekasseerd.
Schepenen: Michiel Nijssen - Peeter Wouters
534. 29-12-1617 blz. 256/3
Willem Janssen verklaart aan Jan Rutten van Lichtmis a.s. tot over vier jaar schuldig te zijn een bedrag van 50 gulden tegen een jaarrente van 6 gulden en 5 stuiver per 100 gulden. Hiermede zijn alle voorgenoemde schuldbekentenissen gekasseerd.
Schepenen: Michiel Nijssen - Peeter Wouters
535. 12-3-1620 blz. 257
Peter Paulus verklaart, dat Willem Peters een schuld van 50 gulden en de lopende rente heeft betaald betreffende een schuldbekentenis uit het jaar 1604, waarvan de eerste schuldbekentenis van 1590 dateerde.
Schepenen: Cornelis Janssen - Jan Jacobs
536. 29-12-1617 blz. 258/1
Frans, zoon van Frans Francen verklaart, aan Jan Rutten van Lichtmis a.s. tot over 4 jaar schuldig te zijn een bedrag van 50 gulden tegen een jaarrente van 6 gulden en 5 stuiver per 100 gulden. Hiermede zijn alle vorige schuldbekentenissen gekasseerd.
Schepenen: Michiel Nijssen - Peter Wouters
537. 29-12-1617 blz. 258/2
Jan, zoon van Peeter Daniels, belooft aan Jan, zoon van Jan Hanssen, binnen 14 dagen te betalen een bedrag van 18 gulden. Dit bedrag mag hij echter met toestemming van Hendrick Janssen verrekenen met de

schuld, die hij aan deze moet betalen en wel uit de goederen, die Hendrick en zijn vrouw zijn aangestorven van Lenaert Peeters Happen, de vader van Hendricks vrouw.

Schepenen: Michiel Dionijssen - Peeter Wouters

538. 29-12-1617 blz. 258/3 - 259/1

Jan, zoon van Peeter Daniels, belooft aan Jan Jacobs van Oorle tot Lichtmis a.s. te zullen betalen een bedrag van 16 gulden. Dit bedrag mag hij verrekenen met zijn schuld aan Hendrick Janssen, afkomstig van de aankoop van goederen uit het erfgoed van Lenaert, zoon van Peeter Happen.

Schepenen: Michiel Dionijssen - Peeter Wouters

539. Z.Ve. 3-1-1618 blz. 259/2

Hendrick, zoon van Aert Francen, heeft aan zijn broer Aert Francen overgedragen een half weiland te Schoot in de parochie Zonderwijck-Velthoven (belendende Percelen: Henrick Aert Francen, de kinderen van Willem Thonis, de kinderen van Jan Danen, de weg).

Schepenen: Michiel Nijssen - Frans Hendrix

(wordt vervolgd)

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN

(vervolg)

532. Z. 22-1-1806 3/123v-124r

Vergadering van het gemeentebestuur van Zeelst: verschenen is Balthazar de Loure, molenaar van de windmolen te Zeelst en zijn broer Andreas de Loure, diens knecht, die zich ingevolge de ordonnantie volgens welke binnen de Bataafse Republiek een belasting op het Gemaal zal worden geheven, hebben aangegeven om volgens artikel 7 van deze ordonnantie onder eed te worden genomen. Tevens zijn verschenen Leonardus Smulders, Dirk van der Heijden en Dirk van Zantvoort, slagers alhier, die zich ingevolge de ordonnantie, volgens welke binnen de Bataafse Republiek een belasting op het Bestiaal zal worden geheven, hebben aangegeven om volgens artikel 7 van deze ordonnantie onder eed te worden genomen. Alle genoemden hebben de voorgeschreven eed in handen van de schout-civiel afgelegd.

Getekend: G. de Wit, B. de Laure, A. de Laure, Leonardus Smulders, Dirk van Sandvoort (kon niet schrijven), Dirk van der Heijden (kon niet schrijven), Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, H.P. Borgers, sekretaris J.F. de Wit.

533. V.Z.B. 22-1-1806 3/124v-125r

Vergadering van de leden der gemeentebesturen en de gekommitteerden van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem, naar aanleiding van de resolutie van het Departementaal Bestuur van Brabant van 31 december 1805, waarbij wordt gerequireerd, om met de eerste een nieuwe nominatie van gekommitteerden van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem op te geven. De vergadering gaat over tot loting. Er vallen uit: voor Veldhoven Dielis van Esbeek, voor Zeelst Peter Couwenberg, voor Blaarthem Martinus van den Heuvel. De nieuwe nominatie van 3 personen voor elke gemeente is als volgt: Voor Veldhoven: Dielis van Esbeek (aftredend lid), Jan H. Smets, Hendrik H. van Stiphout, voor Zeelst: Peter Couwenberg (aftredend lid), Lambertus Spoor, Jacobus van den Berg, en voor Blaarthem: Martinus van den Heuvel (aftredend lid), Hendrik Verlinden, Christiaan Smets.

Getekend: Joh. van Rooy, P. van den Wildenberg, H.P. Borgers, J. van Dijk, P. Couwenberg, F. van Lierop.

534. V.Z.B.M.G. 15-2-1806 3/125v-127v

Vergadering te Zeelst van de leden der gemeentebesturen en gekommitteerden (of daartoe gekommitteerden uit hun midden) van Veldhoven, Zeelst, Blaarthem, Meerveldhoven en Gestel, waarbij de schout-civiel G. de Wit het reglement op het gemene Broek voorleest, gearresteerd door het Departementaal Bestuur van Brabant op 5 november 1805. Aangezien er nog diverse voorzieningen tot instandhouding van het Broek ontbreken, worden in de vergadering de volgende artikelen voorgesteld: 1. in het Broek moeten behoorlijke vlieten en waterlozingen worden gemaakt en wel op kosten van de vermelde gemeenten. Deze kosten moeten worden verdeeld naar verhouding van het aantal zielen in deze gemeenten volgens de telling van dit jaar, 2. de te maken waterlozingen zullen publiek worden aanbesteed en de kosten zullen worden verdeeld als hierboven vermeld, 3. jaarlijks zullen publiek en voor een ieder zoveel percelen turf worden verkocht als goedgevonden wordt. De opbrengst zal worden verdeeld onder de gemeenten naar verhouding van het aantal zielen dezer dorpen, 4) de genoemde percelen zullen jaarlijks door de gekommitteerden der dorpen (uit ieder dorp één) gezamenlijk worden afgetekend, 5. de ingezetenen der gekombineerde dorpen mogen jaarlijks niet meer kopen dan ten hoogste 3 kavelen, 6. voor de armen en behoeftigen zal men jaarlijks gedeelten aanwijzen die gratis worden uitgegeven, 7. de verkoop van vaste turf zal geschieden door de resp. gekombineerde gemeenten en wel in dier voege dat iedere gemeente bij toerbeurt de verkoop zal verrichten en de opbrengst aan de resp. gekombineerde dorpen overdraagt, 8. voor het geval er gronden in het Broek worden verkocht of uitgegeven, zullen de transporten moeten geschieden ter sekretarie van de dorpen waarin de kopers wonen en de jura die op de publieke verkoping vallen, zullen door de resp. sekretarissen en schepenen naar rato dezer gronden moeten worden verdeeld; de werkzaamheden hieraan verbonden zullen naar redelijkheid worden betaald. Deze artikelen worden door de vergadering aangenomen behalve door de gekommitteerde van Meerveldhoven, die meent, dat Meerveldhoven evenveel zou moeten profiteren als de grote

gemeenten der gekombineerde gemeenten. Besloten wordt het Departementaal Bestuur van Brabant te verzoeken deze artikelen als bijlage bij het reglement van 5 november 1805 te voegen.

Getekend: Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, Francis Donkers, D. van Gennip, M. v.d. Heuvel, A. de Hertog, N. van Mierlo, J. van de Mortel, G.F. Hurkx, A. Mikkers, J. Somers, W. v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, P.v.d. Hurk, Jan D. Liebregts, Dielis van Esbeek, Joh. van Rooy, P. v.d. Wildenberg, H.P. Borgers, J. van Dijk, P. Couwenberg, sekretaris J.F. de Wit

535. V.Z.B.M. 11-4-1806 3/128r-129r

Vergadering van de schout-civiel en de presidenten van Veldhoven, Zeelst, Blaarthem en Meerveldhoven (Gestel dus niet), waarbij wordt besloten, de ingezetenen van de gekombineerde gemeenten die ertoe gerechtigd zijn, permissie te verlenen om dikke of moesturf te steken volgens het reglement van het Departementaal Bestuur van 5 november 1805 en wel van 1 mei tot 8 september van dit jaar. Aangaande de grootte van de af te palen plaats wordt als volgt bepaald: wie zich op de eerste dag aangeeft krijgt 14 treden of 70 voeten toegemeten, op de tweede dag 16 treden of 80 voeten (in het vierkant), op de derde dag 18 treden of 90 voeten, op de vierde dag (dus 5 mei) 20 treden of 100 voeten (iedere trede is 5 voeten), en wie na de vierde dag komt krijgt 21 treden toegemeten. Wie een plaats in het Broek wil aftekenen, moet tevoren bij de president van zijn gemeente zijn naam komen opgeven. De presidenten zullen op de eerste tot en met de vierde van 's morgens 8 tot 11 uur hiervoor (in hun woonhuizen) beschikbaar zijn. De turf die reeds in strijd met artikel 2 dit jaar is gestoken, moet wederom in de putten teruggestoten worden.

Getekend: G. de Wit, Joh. van Rooy, Jan M. Baselmans, G. Verheijden, A. v.d. Wildenberg, sekretaris J.F. de Wit.

536. Z. 25-4-1806 3/129v

Vergadering van de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeelst. Aangezien de ambtstijd van de thans fungerende burgemeesters op 30 april is afgelopen en die van de armmeeester op vrijdag voor Pasen van het jaar 1807, worden nieuwe funktionarissen gekozen. Tot burgemeesters worden gekozen Francis Senders en Henricus van Keulen en wel voor de tijd van 1 mei 1806 tot 30 april 1807, tot armmeeester wordt gekozen Jan Couwenberg en wel voor de tijd van vrijdag voor Pasen van het jaar 1807 tot vrijdag voor Pasen van het jaar 1808.

Getekend: J. van Dijk, P. Couwenberg, F. van Lierop, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, H.P. Borgers, sekretaris J.F. de Wit.

537. B. 26-4-1806 3/130v-131r

Vergadering van de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Blaarthem. Verkiezing van een nieuwe burgemeester voor de tijd van 1 mei 1806 tot 30 april 1807, Jacobus van Leen.

Getekend: Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, Francis Donkers, D. van Gennip, A. van Baarschot, M. v.d. Heuvel.

538. B. 26-4-1806 3/131r

De nieuwbeneemde burgemeester van Blaarthem Jacobus van de Leen, heeft de voorgeschreven eed afgelegd in handen van de schout-civiel.

Getekend: Jacobus van de Leen, Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, G. de Wit.

539. V. 28-4-1806 3/131v-132r

Vergadering van de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Veldhoven. Verkiezing van nieuwe burgemeesters: Lambert Donkers en Jacobus van Hulst en wel voor de tijd van 1 mei 1806 tot 30 april 1807. Tot aammeester wordt gekozen Hendrik van den Wildenberg, idem van 1 mei 1806 tot 30 april 1807.

Getekend: J. Somers, W. v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, Dielis van Esbeek, P.v.d. Hurk, sekretaris J.F. de Wit.

540. V. 1-5-1806 3/132r

De nieuwbeneemde burgemeesters en armmeeester van Veldhoven hebben de voorgeschreven eed afgelegd in handen van

Getekend: Lambertus Donkers, Jacobus van de schout-civiel, Hendrik van den Wildenberg, G. de Wit, W. v. d. Eijnden, J. Somers, A. v.d. Wildenberg, sekretaris J.F. de Wit.

541. Z. 2-5-1806 3/130r

De nieuwbeneemde burgemeesters Hendrik van Keulen en Francis Senders, en de nieuwe armmeeester Jan Couwenberg, hebben de voorgeschreven eed afgelegd in handen van de schout-civiel G. de Wit.

Getekend: Francis Senders, Hendrikus van Keulen, J. Couwenberg, Joh. van Rooy, H.P. Borgers, G. de Wit, sekretaris J. F. de Wit.

542. V.Z.B.M.G. 10-5-1806 3/132v-133r

Vergadering te Zeelst van de schout-civiel en de presidenten of deszelfs gequalificeerden van Veldhoven, Zeelst, Blaarthem, Meerveldhoven en Gestel, waarbij wordt voorgesteld, alle ingezetenen die zich voor een turfplaats hebben opgegeven op 16 mei a.s. na de middag om 1 uur op te roepen voor een generaal onderzoek, of alles met de lijsten en het reglement overeenkomt. Wie niet opkomt of geen waarnemer stuurt, diens gestoken turf zal aan de armen vervallen.

Getekend: G. de Wit, G. Verheijden, A.v.d. Wildenberg, Joh. van Rooy, A. de Hertog, Jan M. Baselmans, sekretaris J.F. de Wit.

543. V.Z.B.M.G. 29-5-1806 3/133v-134v

Vergadering te Zeelst van de schout-civiel en de presidenten van Veldhoven, Zeelst, Blaarthem, Meerveldhoven en Gestel. In verband met

de approbatie door het Departementaal Bestuur d.d. 13 mei 1806 van de 7 artikelen als additie bij het reglement van 5 november 1805, zal een deskundige moeten worden aangezocht, die de afmetingen, het hoe en het waar van de vlieten en waterlozingen zal moeten bezien en daarvan een bestek moet maken. Besloten wordt tot het bestek-maken te kommitteren G. Verheijden met assistentie voor Veldhoven J. Somers voor de eerste dag, voor Zeelst Joh. van Rooy voor de tweede dag, voor Blaarthem Jan M. Baselmans voor de derde dag, A. de Hertog voor de vierde dag en de vijfde dag zo nodig een van Meerveldhoven, de schout-civiel alle dagen. Het daggeld voor G. Verheijden zal zijn drie gulden, de overigen 1 gulden en 10 stuiver. De besteding zal geschieden bij toerbeurt 1. Veldhoven, 2. Meerveldhoven, 3. Zeelst, 4. Blaarthem met Gestel. De sekretaris van Veldhoven wordt gelast voor de nodige publikatie zorg te dragen.

Getekend: G. de Wit, J. Somers, G. Verheijden, H.P. Borgers, Jan M. Baselmans, A. de Hertog, sekretaris J.F. de Wit.

544.   Σ -   5-7-1806   3/135

Vergadering van de schout-civiel en de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeelst. Naar aanleiding van een resolutie van de Raad van Financiën van 27 mei 1806, inhoudende een schikking konform Plakkaat van de Staten-Generaal van 16-1-1798 en het besluit van het Staatsbewind van 4 maart 1805 (nr. 33), waarbij wordt bepaald dat de geestelijke tiendheffers in Bataafs Brabant overeenkomstig Plakkaat van de Ho.Mo. van 16 januari 1778, het onderhoud en de reparaties der torens en kerken in Bataafs Brabant moeten blijven voortzetten, wordt in de vergadering besloten, om krachtens het reglement van de Ho.Mo. d.d. 16 maart 1700 tot kerkmeesters aan te stellen Herbertus P. Borgers en Francis van Lierop en wel onder zodanige profijtten als in genoemd reglement zijn vastgelegd. Tevens zijn zij verplicht hun funktie waar te nemen volgens de bepalingen van hetzelfde reglement. Een kopie hiervan zal hen worden ter hand gesteld.

Getekend: Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, H.P. Borgers, F. van Lierop, J. v. Dijk, sekretaris J.F. de Wit.

(wordt vervolgd)

IV. JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST

(door J. Santegoeds, Nuenen)

JANUARI

1594

Scepenen:

Opt jaersavont soo de geordineerde schepenen den eedt souden doen hebben sy geprotesteert tegen de voergaende, overmidts datse van te voren nyet en vergadert geweest met enige vande toecomende geordineerden schepenen naer oude gewoonte, vermidts alsoo tsamen in conclavi behoirden de schepenen te nomineren ende ordineren.

Wiltbraet voerden gouverneur van Heusden:

Opten selven jaersavont is Heusken van Mechelen, capteyn van Heusden, gecomen, brengende brieven om wiltbraet voerden gouverneur van Heusden tegen drye coningen avont, ende hem byden voergenoemde schouteth volgens den brieven gecontenteert.

Executie vande pyonier geit ten Bosch:

Opten eersten dach january 94 tsmorgens omtrent vyff uren, hier gecomen seeckere soldaten vanden Bosch gesonden van Cornelissen Pels ter saecke vande pyonieren ten Bosch, over welcke soldaten commandeerde Jan Schenkel, ende hen voer executie moeten geven 8 gl.

Wint:

Opten selven dach ende snachts te vorens hevet wederom seere gewayt ende geregent datmen naulyx opte strate en toste geblyven.

De fortificatie voerden Berge ende pyonierkerren van Bredae;

Oerschot 147 - 5 st:

Opten IIe dach is hier eenen omloper gecomen omme de fortificatie voerden Berge nedergeleight synde ende de pyonierkerren van Bredae te betalen aen handen van Wouter Sprinten, daer aff den taux voer Oerschot is bedragende 147 - 5 - Hollants gelts.

Slichtinge der voerscreven fortificatie:

Opten selven dach eenen bode vande Langestate gesonden vande gouverneur vanden Berge genoempt Aert van Duvenvoerde gecomen omme de voerscreven penningen van tquartier te hebben ter saecke vande slichtinge der voerscreven fortificatie ende den selven gegeven II gld ende den tost.

Wint, regen:

Opten selven dach seer gestormt met wayen ende regen.

Prys van rogge:

Den rogge heeft gegouwen t'vat XIX st, de gerst XIII st, den boeckweyt XII st, de haver VIII) st

Prys vande gelde:

Het gelt, den rosen nobel IX gld, den ducaet acht gulden V st, Spaensche ende France pistoletten ende tronen drye gld X st, den Ytaliaense drye gld acht st, den reael ende angelot ses gld, den silveren philips twee gld sestien stuyvers, den ryxdaelder derdalve

gld, France francken XXII st, tvyffte deel vande philips daelder XI st, den Brabantse st eenen st derdalff oert, den yalt gulden II gld XIX st daerna III gld, den enckelen ryder II gld II st, den gouden carolus II gld, den silveren XXXVIII st, den Staten daelder II gld III st, den Hollanschen daelder II gld, ende voerts naer advenant, sulx datmen tot Antwerpen ende in Hollant ten minste tien off twelff tegen het hondert verliest.

Contingent vande ordinarisen heerwagens: 503 - 6 st.:

Opten IIIe eenen omloper gecomen vande II heerwagens die in Vrieslant gegaen hebben, ende affgecomen syn opten XVe december in dienst geweest zynde zedert den XXIe aprilis lestleden, tsamen metten onkosten anderen van daffdoeninge, de estimatie der wagen ende peerden alsoo geschiet ende geestimeert dattet Oerscot aenloopt vyffhondert ende drye gulden VI st.

Periculus reijsen:

Het isser overlange ende alsooch soo radich geweest van soldaten datmen nalyx buyten shuys besondert metten avont ende heeft mogen comen sonder geschobeert te worden.

Wouter Sprincen:

Opten VIe heeft Wouter Sprincen hier geschreven dat vele ingesetenen van Oerscot terstont hennen taux vande 147 - 5 st Hollants gelts bereet souden maecken soo hy tselve hadde overgemaect omme tot Breda betaelt te worden.

Boy Jan:

Opten VIe van Franchoyzen eenen brieff ontfangen addresserende aen Henricken Spierinx ende Aerden Sgraets omme aen Boy Jan te betalen den termyn van 131 gld, die geassigneert syn omme te betalen aen Eliassen Smulders tot Spooronck, op swaere executie.

Schepen verdroncken:

Het heeft desen tyt ende sonderling ontrent Kersmisse sulcken storm geweest, datter vele schepen in Hollant, die naer Spaegnien wilden verdroncken zijn, Godt betert.

Convocatie:

Opten IXe vergaderinge geweest, geroepen by Everarden int Ekerschot aengenomen hebbende den eenen wagen van Kempelant omme te comen tot betalinge etc., tot Woensel ten huysse Lys Hentkens, alwaer de sommige de helft, andere geassigneerde nyet en hebben betaelt.

Dachvaert tot Oerle:

Opten Xe wesende maendach, heeft myne heere Clusius schouteth van Kempelant tot Oerle ten huysse Aert Janssen gehouden, maer soo de omloper geinterceptieert was, alsoo alle nyet gecomen ende daerom ge-differeert totten XVe.

Joncker Jan de Bever brieven gesonden:

Opten selven dach brieven gesonden aen jo. Jan de Bever, schouteth tot Boextel ten eynde hy ende syne mede gecommiteerde noch nyet ten Bosch en souden compareren overmidts de voerscreven interceptie voerden XIXe.

De erffgenaemen van Willem van Eertwech:

Opten XIe brieven vuyt Dordrecht ontfangen van Christoffel van Wessem als erffgenaem van Willem vande Eertwech, tot M aeseeyck, omme betalinge te hebben vande termynen vande accorde vande L geltgulden tsiaers die gereduceert zyn op XXXIX geltgulden tsiaers, daeraff assignatie is gegeven op Verrenbest aen Ariaen Bernaert Joosten, heffer vander commeren IIC XXX gld, ende op LaMberden Verheyden de anno 92 170 gld, tsamen maeckende 400 gld, ende van 93 wederom op Verrenbest geassigneert 200 gld ende op Straten 100.

Versochte quitantie vande smaeldeylinge der rente:

Opten XIIIe seeckere brieven omlopende ontfangen vande voerscreven heer Clusio ten eynde men soude compareren den XVe tot Oerle innehoudende datmen soude seynden enige schepenen oft andere gecommiteerde met voltomen laste omme bezegelde inrenocabel procuratie te mogen geven onder den zegele van Eyndoven ofte Oerle, ten eynde vande smaeldeylinge der rente opte Meyerye vanden Bosch verhypotizeert cum clarius indemnitatis, ende oyck omme op alle vergaderdagen te comen ende opte propositien te resolveren geduerende een jaer, oyck omme alle belastinge soe ordinaris als extraordinaris zedert drye jaeren herwaerts over te brengen etc.

Brieven vande rekenamer omme de belastinge over te seynden:

Opten selven XIIIe oyck brieven met ordinantie vuyter rekenamer van Brussel getekent Cortenback, van datum 4 november 93 ontfangen, innehoudende vande overbrengen vande belastinge, ende geadresseert aende vryheyte van Oerscot metten 8 gehuchten off pastryen.

Omme de penningen aen Leckerbeetken te betalen:

Opten selven dach oyck omlopende scryven aen Kempelant geadresseert bij Dircken inde Sterre tot Eyndoven geschreven ontfangen, innehoudend dat soo seeckere hoofden vande ruyteren onder Don Ambrosio met diverse compaignien inden Peel gelegen hebbende eenen vereeninge byden selven Dircken was gelooft datmen die soude voldoen daeraff de cope byde gemeyne scryve stucken is berustende.

De compaignien van Bredae ende soldaten van Hooghstraten tot Mierde malcanderen ingecomen:

Item opten VIe wesende 3 Coningen dach is de compaignien van Breda gecomen tot Mierde ende soo den lieutenant vande gouverneur op eenen vuythoeck was liggende aldaer, soo syn negen soldaten van Hooghstraten aldaer gecomen ende hen overvallen hebbend met steecken ende strijten, hebben zyne perden mede genomen, ende soo syne knechten alarm maeckten is de gehele compaignien gecomen ende hebben seven vande voerscreven soldaten dootgeslagen, de resterende twee syn met twee perden gaen ryden, ende men heeft den voerscreven lieutenant in eenen rosbaer in twee bedden liggende, gequetst naer Bredae gevuert.

Dachvaert tot Oerle omme de smaeldeylinge der renten:

Opten XVe is t'Oerle een vergaderinge geweest, daerinne zyn gecompareert mr. Dirck Toerkens ende Everart int Ekerschot ende is alleenlyck geresolveert opt stuck vande deylinge vande renten tegen den XIX.

Soen gemaect:

Opten XIIIe is den zoen tusschen Jannen Joerden Peterssen deliegant ende den kinderen Anthonis Sgraets gemaect, ter saecke vande neder-slach byden selven Jannen inden persoon van Henrick Anthonis Sgraets geperpetreert opten Ve december lestleden int teren vande gilde van Sinte Barbara, ende opten VIe gestorven inde selve maent december.

Den wyn van Reyner Nijssen tot Eyndoven te comen betalen:

Opten XVIIe eenen bode van Eyndoven gecomen met brieven van Reynier Nijssen ter saecke vande wijne myne heere van Oerschot geschonken, bedragende 150 gl oft daerontrent geschiet int jaer 88 ende den selven bode gegeven XI3 st, ende Reyner schreeff dat hy opte costen vande gemeynte tot Eyndoven soude blyven liggende, gelyck hy oyck tot Bredae gelegen hadde, daeraff hebbende geprotesteert gelyck hy scryfft.

Haesen naerden gouverneur van Bredae gesonden:

Opten XIIIe met Adriaenen Jan Joris drye hazen naerde gouverneur van Breda gesonden, die daerom ontboden hadden, den eenen getocht van Peteren Joordens voer XVIIIst ende de andere twee van Goijaerden Henrick Janssen, elck voer XVI st.

Wagen geheyscht voerden gouverneur van Heusden:

Opten XVIIIe seeckere soldaten van Heusden gecomen inden avont op onsen merckt dach, tydinge brengende van eenen wagen voerden gouverneur aldaer, ende soo de clocke worden getrocken te vorens doer dyen dat het volck nyet alleen buyten maer inde Kerckhoff inde huysen, soo vande soldaten van deen als dandere syde worden gespolieert, syn vergrampt van hier getrocken, seer dreygende dat tselve was geschiet.

Heusken den tambouryn van Heusden om de achterstel ende oyck omde nieuwe sauvegarde:

Opten XIX inden avont stormen gedingt hadde is Heusken den tambouryn van Heusden gecomen met brieven vande rentmeester ende Vereijck omme terstond te comen voldoen den achterstelle der contributien, oyck dat men nieuwe sauvegarden soude lichten, datmen oyck de kerre tot Bredae soude bestellen oft voer elcke kerre betalen eenen gulden etc. ende den selven boven den cost gegeven II gl XVI st.

Noch was hy eenen brieff brengende datmen soude betaelen de verthoginge vande contributie tot het XIIe paert.

Ruyteren getrocken:

Opten XXe syn de compaignien van Breda, Heusden, Niemegen ende andere geweest ende gelegen hebbend totten Mierden, Bladel, Netersel, Weerd, Waelre, Mist, Asten, Zomeren, Schyndel, etc wederom doer Boextel naer huys getrocken, nyet sonder merckelycke costen ende schade daerse opten hals gevallen zijn.

Betalinge aan Haverhals voerden heerwagens:

Opten voerscreven XIXe is hier gecomen Frerick Dergent als vorsters van Turnout metter obligatie van Adrianen Haverhals vande heerwagens sprekende van L gld permissiegelt, ende hem is getelt by Aerden Sgraets XXXI gld, by Jannen Houbrakens cum suis XV gld ende de negen

gulden syn affgesproken by mons. Clusio schouteth van Kempelant, sulx dat de obligatie is gelicht ende onder my berustende, byden stucken vande quotizatie vande heerwagens, van welcke somme Goyaert Nyssen de helft moet dragen.

Corst de Becker:

Opten XXIe hier gecomen Niclaes den bode vanden Bosch brieven brengende van Corst de Becker omme betalinge van hondert gulden te hebben ende hem moeten geven boven den cost

Missenaer 48 gulden

Opten XXII eenen bode van Heusden gecomen van capteyn Missenaer omme te hebben betalinge van seeckere somme van 48 gulden die hy int pyonieren over lange verschoten hadde, ende hem geantwordt midts de schepenen corts in eedt waeren tomen, dat sy daeraff cleyn kennisse hadden begerende daerom te sien ordinantie vuyt crachte vande welcke etc. Den bode daeraff boven den cost tot Mathys van Litzenborch gedaen, gegeven XXII st.

Erckel gevallen:

Opten XXIIIe soo de gilde van Sinte Sebastiaen wesende tsondaechs opt raethuys hadde geteert, is jo. Andries van Erckel vanden selven raethuys gevallen ende zynen caniebeen gebroocken, ende gelegen ten huuse Aert Sgraets by zynen dochtere.

Hollant; seeckere soldaten inde kercke gecomen:

Opten XXIIIe syn hier doergecomen ontrent tsestich soldaten van Bredae recht naede een ure opten middach, ende enige voergecomen zynde syn inde kerck geweest ende het H. Sacraments huys metten slotel die int slot stack op gedaen ende de Heylige Sacramenten daervuyt geworpen ende het corporael met genomen, dwelck alzeer subtyelyck toeginck, datter schier nyemant aff en wiste dan alleenlyck de custer die stont en luyden, meynende Coninx soldaten te zyn ende hen devotie te willen gaen doen.

De selve gekeert:

Ende opten XXVe wesende Sinte Pauwels dach smergens synse wederom hier doer gecomen, geweest hebbende tot Zon ende Breugelen ende tot Spooronck het volck geschobeert.

Heusken Hoppebrouwer tot Gestel dootgebleven:

Opten selven 25 soo de voerscreven soldaten te Gestel quamen, hebben aldaer gevonden Heusken Hoppebrouwer den broeder vande schouteth met andere twee soldaten van Boextel, de selve Heusken binnen acht dagen dienst genomen hebbende, den selven met den anderen doorschoten den derden hier te meester gecomen ende oyck daeraff gestorven.

Attestatie van Alexander Tressa:

Opten 26e eenen bode van Turnout gecomen vande veendricht vande compaignie van Origon, brieven brengende dat men soude attestatie seyn den van tgeene dat Alexandro Tressa van wegen Guaerire Fonta van de executie is gegeven ende oyck datmen hem noch int particulier een maent was schuldich gebleven, den selven geantwoordt dat de heele betalinge dyen aengaende is geschiet. Den bode gegeven XX st.

Peter van Esch:

Opten 28 meesteren Peteren van Esch certificatie gegeven dat hy is woonachtich by synen vader die mede is scheiende gemetende ende wese-
sende eenen dienaer vande huysen van Oerschot.

Pyoniergelt vanden Bosch:

Opten XXIXe eenen brieff gecomen omlopende in Kempelant van Cornelis
Janssen van Roy, ingebieder vanden Bosch omme den dynstach wesende
den iersten febr. naestcomende binnen Eyndoven opt Castell off inde
stadt alle den achterstel vande pyonieren ten Bosch te comen betalen
op peene van executie. Och hoemen al pluct ende ruct.

Schoon weder:

Het heeft desen tyt ontrent een acht dagen lieffelyck weder geweest
sonder vele vriesen ofte regenen, maer het heeft te voren seer ge-
wayt sulx datter opten Kersavont ende andere dagen daerna ve-
schepen met goet verdroncken zijn. Godt betert.

Assignatie van Vierslot:

Opten XXXe hier eenen bode gecomen van Diest van Gerart Janssen van
Baertwyck ter saecke van 58 gl die hy seeghde hem by assignatie van
Vierslot ter cause vande fouragiegelt hen ter heyden gegeven te zyn,
daerop hem is geschreven datmen Vierslot temael heeft gecontenteert
vande gehele ordinantie die oyck heeft geseeght eegeen assignatien
van hem gegeven te hebben. Den bode gegeven 20 st.

(wordt vervolgd)

V. ADE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW

(vervolg)

**82. SCHEPENOORKONDE VAN 'S-HERTOGENBOSCH
22 augustus 1425**

Wolterus filius naturalis Theodorici filii quondam Hermanni dicti
vander Bruggen ab ipso et Elysabeth filia Petri dicti vanden Schoet
carnaliter genitus dimidium modium bone et dative siliginis annue
et hereditarie pactionis mensure de Oyrshot solvendum anno quolibet
hereditarie in festo purificationis beate Marie virginis de et ex
quadam hereditate sita in loco dicto int Haegelair in pastoria de
Airle in parochia de Oyrshot inter hereditatem Johannis dicti van
Beerze ex uno latere et inter hereditatem Elysabeth dicte Lambrechts
ex alio latere, item ex huiusmodi parte que Mechtildi uxori legitime
Petri dicti vanden Schoet jure successionis hereditarie advoluta est
per mortem sui patris et advoluetur per mortem sue avie in duobus
bonariis prati sitis in pastoria van Ghenen Best in parochia predi-
cta, item ex sua parte unius horrei cum orto sibi adiacenti sitis in
pastoria de Arle predicta inter communitatem ex uno latere et inter
hereditatem Johannis dicti Goeswijns soen ex alio latere quem dimi-

dium modium siliginis annue et hereditarie pactionis predictum dic-
tus Theodericus ad opus dicti Wolteri sui filii naturalis erga dic-
tum Petrum vanden Schoet Theodericum eius filium et Heylwigem eius
filiam emendo acquisierat pront in litteris scabinorum de Oyrshot
super hoc constitutis plenius dicebatur contineri legitime et here-
ditarie supportavit Rodolpho dicto Roef Jans soen van Uytrecht si-
mul cum dictis litteris et cum omnibus aliis litteris quas inde se
habere dicebat mencionem de premissis faciendam atque cum toto jure
sibi in dictis litteris et contentis in eisdem quovis modo competen-
do et effestucando resignavit modo in talibus consueto, promittens
dictus Wolterus ut debitor principalis super se et bona sua omnia
quod ipse supportationem et resignationem huiusmodi ratas et firmas
perpetue sine contradictione observabit, et quod ipse omnem obliga-
tionem ex parte sui in dicto dimidio modio siliginis annue et here-
ditarie pactionis mensure predictae exeuntem dicto Rodolpho deponet
omnino. Testes interfuerunt scabini in Buscoducis Godescalcus Roes-
et Willelmus Reeuwe. Datum vicesima secunda die mensis augusti
Domini millesimo quadringentesimo vicesimo quinto.

Wolterus, natuurlijke zoon van Theodoricus vander Bruggen en
van Elysabeth, dochter van Petrus vanden Schoet, heeft aan
Rodolphus, genaamd Roef Jans van Uytrecht, een jaarlijkse erf-
pacht van een half mud rogge overgedragen en wel 1. uit een
erf in het Haegelair in Airle (belendende percelen: Johannes
van Beerze en Elisabeth Lambrechts, 2. uit het gedeelte, dat
Mechtilde, de vrouw van Petrus vanden Schoet, van haar vader
en grootvader was aangestorven in twee bunder weiland te Ghe-
nen-Best, 3. uit een schuur met bijbehorende hof te Arle (be-
lendende percelen: de gemeynt, en Johannes Goeswijns). Deze
erfpacht had Theodoricus ten behoeve van zijn natuurlijke zoon
Wolterus verworven van Petrus vanden Schoet, diens zoon Theo-
doricus en dochter Heylwich.

**83. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT
23 januari 1433**

Wij Willem vanden Dijc, Jan die Crom, Thomaes Goswijns zoen van
Endoven, Jan Henric Roefs soen, Gherart Steenwech, Jan Wouter
Bruijskens soen ende Jan Henrics zoen van Audenhoven, scepenen in
Oerscot tugen onder onsen ghemeynen zeghel dat voir ons is comen
Godevart Hans Rademakers soen was ende heeft met scepenen brieven
opghedragen erfliken ende overghegheven Jannen Jan Smeets zoen was
tot behoef der tafelen des Heyligen Gheest van Oerscot alsolken twee
lopen rogghen syaers erfs pachts der maten van Oerscot wt ende van
acht lopen rogghen syaers erfs pachts der maten voirs. als Godevart
vercreghen heeft teghen Luppen Luppen Henrics zoen ende Luppe voirt
vercreghen heeft tegen Heylwigen sijnen suster ende Hadewigen hoe-
ren dochter ende hoeren mombar ende Jan die Gruter van Rodereyghen
hen jaerlijcs geldende was op onser Vrouwen dach Lichtmis als men
kerssen bornt wt erffenissen die Kathrien Lebbens te veesen plach

ghelegen inder prochien van Oirschot inde heerscappen vanden Kerchof tuschen der erffenissen Jans Gruters voirs. ende tuschen der erffenissen Heylwigen kijnder voirs. gelijc die scepen brieve daer op ghemaect volcomelijc inhouden ende begripen, ende Godevart voirs. heeft dair halmelingen op verteghen tot behoef der tafelen voirs. ende heeft voirt gelooft on hem ende op zijn goet Jannen voirs. tot behoef der tafelen voirs. dit opdragen overgheven ende vertijden eweliken vast ende stedich te houden ende all voircommer van sinen weggen dair in af te doen, ghegheven int jair ons Heren gheboirt dusent vierhondert dertich ende drie onten drie ende twentichsten dach in januario.

Godevart, zoon van Hans Rademekers, heeft aan Jan, zoon van Jan Smeets, ten behoeve van de Tafel van de Heilige Geest van Oirschot overgedragen een jaarlijkse erfpacht van twee lopen rogge uit een erfpacht van 8 lopen rogge, die Godevart verkregen had van Luppe, zoon van Luppe Henrics, en die Luppe van zijn zuster Heylwigis en haar dochter Hadewijch had verworven. Jan die Gruter van Rodereyghen was deze erfpacht jaarlijks schuldig uit het goed van Kathrien Lebbens in de herdgang Kerkhof (belendende percelen: Jan Gruters en de kinderen van Heylwigis).

84. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT
11 juli 1434

Wij Diederic van Aerle, Jan van Audenhoven, Danel Danels Crommen zoen, Danel Jan Crommen zoen, Godevart die Rademeker, Godevart vanden Haghelaer ende Gielis Quirijns, scenenen in Oerscot, tugen onder onsen gemeijnen segel, dat voir ons tomen is Rutgher Jans zoen was van der Ameijden ende heeft erfliken gepacht teghen Rutgheren Henric Rutgers soens zoen was van Audenhoven een stuck bemps gheheten DIE CLUSE gelegen tot Eerdbruggen inder prochien van Oerscot met eenre sijden aen Jans Rulens kijnder erve metter anderer sijden aen Heijlwigen Pottelincs erve met enen eijnde aen Peter Jan Hannen soens erve metten anderen eijnde aen die Heirstraet over tien lopen goeds ende gheefs rogen syaers erfs pachts der maten van Oerscot alle jair op onse Vrouwen dach Lichtmis als men kerssen bornt te gelden ende te betalen, ende Rutgher Henrics zoen voirs. heeft ghelooft op hem ende op alle zijn gueden Rutgheren Jans zoen voirs. dit voirs. stuck bemps te weren over den voirs. pacht als men erve sculdich is te weren met recht ende allen anderen voircommer dair in aff te doen wtgenomen enen halven ouden groten syaers Heren tsijs ende wtgenomen alsolken erf wege als daer met recht overgaende zijn te meer sekerheyden des voirs. pachts soe heeft Rutgher Jans zoen voirs. Rutgheren Henrics zoen tonderpande geset een stuck lands dat oec gheheten is DIE CLUYSE dat dair aff gedeylt is gelegen ter voirs. stede ende prochien met eenre sijden aen Heylwigen Pottelincs erve metter anderer sijden ende met enen eynde aen dat voirs. stuck bemps ende metten anderen eynde aen die Heirstraet, ende Rutgher voirs. heeft

gelooft on hem ende op alle zijn gueden Rutgheren Henrics zoen voirs. dit voirs. stuck lands te weren tot enen onderpande des voirs. nachts als men erve int recht sculdich is te weren ende dat voirs. stuck lands altoes goet ende waeldogende te maken over den voirs. pacht sonder wederseggen, gegeven int jaer ons Heren geboirt dusent vierhondert dertich ende vier opten elften dach in julio.

Rutgher, zoon van Jan vander Ameijden, heeft van Rutgher, zoon van Henric Rutghers van Audenhoven, voor tien lopen rogge per jaar een stuk weiland genaamd "die Cluse" te Eerdbruggen gepacht (belendende percelen: de kinderen van Jan Rulens, Heijlwijch Pottelincs, Peter Jan Hannen en de Heirstraet).

VI. BESTSE TOPONIEMEN

uit het oudste grondingsregister van de herdgang Aar

(vervolg)

fol. 8	gld.	st.	penn.
<u>Wouter Dyrck Gruijters</u>			
Bochtjen van Joost Croonenborch,			
2 lopens 27 royen	-1	14	12
Den Quaeden Camp, 11 lopen		10	-8
	-2	-5	-4
<u>Peeter Dyrck Gruijters de Jonge</u>			
Huys ende aenstede, 1 lopen 10 royen	-1	-4	14
Nyeuw erff aen de Voirt, 11 lopen		13	-8
Het 4 part in de Scheecken, 2 lopens		10	--
	-2	-8	-6
fol. 8 verso			
<u>Peter Stevens van Liemndt</u>			
Huys ende aenstede, 2 lopen	-1	18	-8
Langen Acker, 3 lopens 41 royen	-2	-6	-4
Grommen Ackerken, 1 lopen 6 royen		15	-8
Schootacker, 1 lopen 4 royen		15	
Den Cruijsbeempt, 3 lopens	-1	-2	-8
	-6	17	12
<u>Daniël Hermans van den Maerselaer</u>			
Het Leegh Ackerken, 31 royen		-9	
Lant op 't Maerselaer, 38 royen		10	
Weyken op 't Maerselaer, 21 lopen		15	
	-1	14	

fol.	gld.	st.	penn.
fol. 10			
<u>Weduwe Jan Dyrxc van Doormaelen</u>			
Halff huys ende aenstede, 1 lopen		15	-4
Halff aenstede van Jan Francken, 31 lonen	-2	18	-4
Driesken in Roeloff Bacx acker, 1 lopen		-5	--
Het halff Clammergat, 11 lopen		17	--
De halff Aerle-acker, 48 royen		12	-8
	-5	-8	
<u>Claerken dochtere Evert Eeckerscot</u>			
Voor in den Bertjens Acker, 11 lopen		17	12
fol. 10 verso			
<u>Adriaen Huybert Gielens</u>			
Huys ende aenstede, 1 lopen 17 royen	-1	--	12
Den Haerden Beempt, 2 lopens	-1	-4	
Den Nyeuwen Dijck, 31 lopen	-1		
Nyeuw erffken aen de Voirt, 11 lopen		13	
	-3	17	12
<u>Adriaen Bernaerts van Croonenborch</u>			
Huys ende aenstede, 37 royen	-1	-1	12
Acker in de Schooten, 1 lopen 44 royen	-1	-6	
Het halff campken, 1 lopen		-5	--
Henrick Aerts hooffken, 1 lopen		12	-4
	-3	-5	
fol. 12			
<u>Goyaert Henrick van den Acker</u>			
Huys ende aenstede, 1 lopen 25 royen	-1	12	
D'aenstede daerneffen, 4 lopens 20 royen	-3	-1	-8
Langen Acker, 3 lopens	-2		-4
Cortte Schooten, 2 lopens 37 royen	-1	17	12
Het 4 part in den Langen Acker in de Haegh, 36 royen		10	-4
Den Engels-acker, 2 lopens	-1	-8	-6
Acker op 't Hagelaer, 2 lopens 38 royen	-1	17	12
Den Bijvinck, 2 lopens 45 royen	-2		
Cleyn Haegh aen 't straetjen, 48 royen		12	14
Acker aen de Cuijpershoeff, 3 lopens	-2	-2	12
Het Hooffken, 2 lopens	-1	-2	-8
Het halff Braecxken, 35 royen		10	-4
Nyeuw erff op 't Pieckenvelt, 1 lopen		11	
Beempt van Jan Peters, 31 lopen	-1	10	
In de Haegh tot 4 stucxkens, 5 lopens	-2		
De Rijth, 11 lopen		17	-8
Het driesken op 't Papenvelt, 30 royen		-8	12
Den Broeckbeempt, 2 lopens		17	-4

	gld.	st.	penn.
Het 6 deel in de Geenckens Dijck, 1 lopen		-6	-4
Het 4 part in de Hoogh Weteringh, 1 lopen		-7	-8
Het 4 part in de Moninck, 2 lopens		12	-4
Het halff velt ter Ameyden, 1 lopen		06	-4
Het 4 part in de Bodemsteechd, 11 lopen		10	
De halff Geenckens Dijck, 11 lonen		10	
De halff coeywey in de Kremsele, 11 lopen		11	
	28	-5	
fol. 14			
<u>Goyaert Marten Gruyters</u>			
Huys ende aenstede, 1 lopen 10 royen	10	-9	12
Den Dielis-acker, 2 lopens 17 royen	-1	11	-8
Crommen Ackerken, 28 royen		-8	-4
Den Hoff-acker, 21 lopen	-1	15	
Schoot-acker daer t'eynden, 1 lopen 18 royen		18	-4
Langen Acker, 1 lopen 32 royen	-1	-2	12
De Castaert, 2 lopens	-1	-2	10
Acker in de Haegh, 3 lopens	-2	-1	12
Coeywey in de Haegh, 1 lopen		-5	
Het Geerken, 25 royen		-3	12
Beckers Heurck, 21 lopen		12	-8
	11	11	-2
fol. 14 verso			
<u>Jenneken weduwe Jan Goort Henrick</u>			
Huys ende aenstede, 41 lopen	-3	18	-8
Schoot-acker neffens Goort Martens, 1 lopen			
33 royen	-1	-2	10
Het Verlooren Lant, 1 lopen 33 royen	-1	-3	-4
Cleynen Schoot-acker, 1 lopen 15 royen		18	--
De Reut, 2 lopens 26 royen	-1	15	14
Grooten Schoot-acker, 1 lopen 42 royen	-1	-4	14
Meus van Best dries, 1 lopen		13	--
Campken aen de Molenstraet, 1 lopen		-7	
D'aenstede tot Naestenbest, 1 lopen		11	-8
Cort stuck in den Grooten Camp tot Naestenbest, 11 lopen	-1	-1	
De langh stucken daeraen gelegen, 51 lopen	-3	-8	
Ackerken op 't Hagelaer, 1 lonen		13	--
Nyeuw erff aen 't Ront Beemptjen, 21 lopen		18	-8
Coeywey op 't Maerselaer met den beemnt, 8 lopens	-1	-8	--
Den halven Broeckbeempt, 5 lopens	-1	12	-8
Den halven Broeckbeempt van Ariën Everts, 3 lopens		17	-4

	gld.	st.	penn.
Den Langen Dijck, 21 lopen	-1	-5	
Den halven Geenckens Dijck, 11 lopen		-9	
	23	-6	14

Alfabetische volgorde der opgenomen toponiemen:

Aerle-acker
 Ameyden
 Beckers Heurck
 Bertjens Acker
 Bij winck
 Bodemsteechd
 Braecxken
 Broeckbeempt
 Dielis-acker
 Engels-acker
 Geenckens Dijck
 Geerken
 Grooten Camp (Naastenbest)
 Haegh
 Haerden Beempt
 Hagelaer
 Hoff-acker
 Hooffken
 Castaert
 Clammergat
 Kremsele
 Crommen Ackerken
 Cruijsbeempt
 Cuijpershoeff
 Quaeden Camp
 Langen Acker
 Langen Dijck
 Leegh Ackerken
 Maerselaer
 Molenstraet
 Moninck
 Nyeuwen Dijck
 Papenvelt
 Pieckenvelt
 Reut
 Rijth
 Ront Beemptjen
 Scheecken
 Schoot-acker
 Schoot en
 Verlooren Lant
 Voirt

(wordt vervolgd)

VII. GENEALOGICA

1. ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972, door A.B. van Croonenburg, Rotterdam

Zie hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 2, blz. 142.

2.A. GENEALOGISCHE FRAGMENTEN

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

2.B. HUWELIJKEN IN DE HERVORMDE KERKEN VAN OOSTELBEERS EN MIDDELBEERS, 1772 - 1790

(vervolg)

61. ondertrouw 9-4-1785; huwelijk niet vermeld
 'OESTERS, Johannes geb. Middelbeers won. Middelbeers
 X
 VAN SPREEUWEN, Jennemie geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
62. ondertrouw 3-9-1785; huwelijk 18-9-1785
 VAN ANTWERPEN, Johannes geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
 weduwnaar van
 Cornelia Wouters
 X
 REIJNS, Catharina geb. Oirle won. Oostelbeers
63. ondertrouw 21-1-1786; huwelijk 5-2-1786
 VAR DER LAAK, Peter geb. Westelbeers won. Westelbeers
 X
 MERKEN, Maria geb. Westelbeers won. Westelbeers
64. ondertrouw 11-2-1786; huwelijk 26-2-1786
 ISSEN, Johannes geb. Middelbeers won. Oostelbeers
 X
 BERENS, Jacomijn geb. Wintelre won. Middelbeers
65. ondertrouw 5-4-1786; huwelijk 26-4-1786
 (te Oirschot) (te Oostelbeers)
 BRUNIS, Carel geb. Gorinchem won. Gorinchem
 X
 DE VRIES, Gerardina geb. Middelbeers won. Oirschot
66. ondertrouw 16-9-1786; huwelijk 1-10-1786
 DUMACKERS, Cornelis geb. Westelbeers won. Westelbeers
 weduwnaar van
 MArjanna van Mol
 X

VAN DE LEUSDONK, Annamie geb. Middelbeers won. Middelbeers

67. ondertrouw 30-9-1786; huwelijk 15-10-1786
HEMS, Johannes geb. Middelbeers won. Oostelbeers
X
VERSTEEGEN, Maria geb. Oostelbeers won. Oostelbeers

68. ondertrouw 28-4-1787; huwelijk 13-5-1787
KROOT, Cornelis geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
X
WOUTERS, Annamie geb. Oostelbeers won. Oostelbeers

69. ondertrouw 25-8-1787; huwelijk niet vermeld
VOS, Johannes geb. Westelbeers won. Middelbeers
weduwenaar van
Johanna Cornelis Deckers
X
JANS VAN ROVERT geb. Middelbeers won. Middelbeers

70. ondertrouw 10-11-1787 ; huwelijk 25-11-1787
FABRIE, Hendrik geb. Bladel won. Westelbeers
X
CORSTIAANS, Maria geb. Middelbeers won. Middelbeers

71. ondertrouw 15-3-1788; huwelijk 30-3-1788
VOS, Adriaan geb. Westelbeers won. Westelbeers
X
SWENS, Lissie geb. Westelbeers won. Westelbeers

72. ondertrouw 11-10-1788 huwelijk 26-10-1788
VAN DEN BROEK, Jan geb. Hilvarenbeek won. Middelbeers
weduwenaar van
Johanna van Nunen
X
DOORAKKERS, Mie Catharina geb. Westelbeers won. Westelbeers
weduwe van
Marten Hulselmans

73. ondertrouw 8-11-1788; huwelijk 23-11-1788
VAN SPREWN, Andreas geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
X
VAN DEURSEN, Hendrina geb. Gemonde won. Oostelbeers

74. ondertrouw 31-1-1789; huwelijk 15-2-1789
GOVERTS WOUTERS, Philip geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
X
BEKKERS, Christina geb. Vucht won. Oostelbeers

75. ondertrouw 25-4-1789; huwelijk 10-5-1789
LIEBRECHTS, Sebastiaan geb. Westelbeers won. Westelbeers

X
VAN DER LAAK geb. Westelbeers won. Westelbeers

76. ondertrouw 24-10-1789; huwelijk 8-11-1789
VAN HAMOKT, Jan geb. Middelbeers won. Middelbeers
X
VAN BEERS, Maria geb. Lage Mierde won. Westelbeers

77. ondertrouw 5-9-1790; huwelijk 26-9-1790
SIJMENS, Jan geb. St.-Oedenrode won. St.-Oedenrode
X
VAN DE LEUSDONK, Johanna Maria geb. Middelbeers won. Middelbeers

78. ondertrouw niet vermeld; huwelijk 15-7-1804
VAN NAHUYS, Pieter Elias geb. Oirschot won. Oirschot
X
TEN HOVE, Gesina geb. niet vermeld won. niet vermeld

(wordt vervolgd)

VIII. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT
VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

IX. HET LANDGOED DE BAEST

(door J. Andrik)

In deze publikatie wil ik in grote lijnen de ontwikkeling van het landgoed Baast aan de hand van de achtereenvolgende eigenaren schetsen. Dit vanaf de eerste vermelding tot aan de recente eigenaar, de heer J.H.L. van de Mortel. In verdere publikaties zal ik dan een meer gedetailleerde beschrijving geven van de verschillende fasen uit de ontwikkelingsgeschiedenis van dit landgoed. Het archief van het landgoed vormt een onderdeel van het rijke familiearchief van Van de Mortel en is door de eigenaar in bewaring gegeven aan het Rijksarchief in Noord-Brabant. Op dit moment is de inventarisatie daarvan nog in volle gang. Overeengekomen is met de eigenaar dat bestudering van zijn archivalia slechts na goedkeuring van hem is toegestaan. De in deze publikatie genoemde inventarisnummers zijn voorlopig; na de definitieve inventarisatie zullen de uiteindelijke nummers in dit blad opgenomen worden.

De eerste vermeldingen van het huis Baast staan in verband met de abdij Tongerlo. Deze abdij verkreeg in 1207 het patronaat, het be-

schermheerschap van een kerk, met zich brengende het recht om een bevoegd persoon voor te dragen voor het kerkelijk beneficium van de Andreaskerk in Oostelbeers (1). In de jaren daaropvolgend breidt deze abdij haar grondgebied uit in de streek rond Oostelbeers. De volgende akten betreffen het landgoed Baast:

"Schepenen van Antwerpen getuigen, dat Nicolaas, zoon van Rutgher de Oude, aan de abdij Tongerlo de goederen verkocht heeft van Baast onder de Beerzen, die nochtans belast blijven."
(Antwerpen, 1317, augustus 9) (2)

"Schepenen van 's-Hertogenbosch oorkonden, dat Nicolaas de Oude, zoon van wijlen Rutgher de Oude, zijn goederen te Baast onder Beerse verkocht heeft aan de abdij van Tongerlo, welke daarin vererfd werd."

('s-Hertogenbosch, 1317, september 22) (3)

Dat bij deze overdracht het een en ander niet naar wens is verlopen blijkt uit de inhoud van de volgende akte:

"Voor schepenen van Antwerpen beklagt zich de abt van Tongerlo over het feit, dat bij de aankoop van de goederen van Baast onder Beerse de verkoper verzwegen heeft, dat die goederen belast waren."

(Antwerpen, 1318, augustus 7) (4)

Deze akten komen voor in het boek: "De oorkonden der abdij Tongerlo". Ook de akten 537, 550, 552 en 775 vermelden de naam Baast (5).

Aan het eind van de 16de eeuw worden alle bezittingen van de abdij Tongerlo toegevoegd aan het bisdom 's-Hertogenbosch. Het was destijds "omringd door aangename dreven, visrijke vijvers en fraai houtgewas." "Huis te Baast" werd een lusthuis der bisschoppen van 's-Hertogenbosch, die er zich tijdens de zomer ophielden (6).

Na de verovering van 's-Hertogenbosch in 1629 door Frederik Hendrik nam de wereldlijke overheid kerk- en kloostergoederen in beslag die veelal aan particulieren werden verkocht, vooral aan leden van de toen dominante Nederduitsch Gereformeerde Kerk. Voor het landgoed Baast was dit Mr. Johan Gans, die samen met Peter Schuyt, het landgoed weer in particuliere handen bracht (7).

Op 7 september 1774 wordt voor schepenen van 's-Hertogenbosch het landgoed verkocht door Jan Hendrik van der Does en zijn echtgenote aan Johan van Bommel. Het landgoed wordt omschreven als "de Heerenshuysinge genaamt den Spijcker met zijne hoven en gronden met de twee considerabele groote daarbij gehoorende hoeven lands van ouds genaamt de Baaster of Bisschopshoeven." (8)

De weduwe van Johan van Bommel, Maria Agnes Vercamp, laat het landgoed na aan vier van haar vijf kinderen. Onder hen wordt het landgoed in 1818 verdeeld, te weten:

- Elisabeth Petronella Maria van Bommel
- Petrus Johannes van Bommel
- Gerardus Andreas Martinus van Bommel
- De kinderen van wijlen Maria Johanna Theresia van Bommel en Paulus Emanuel de la Court (9).

Een vierde deel van het landgoed is nu in handen van vier leden van de familie de la Court. Het duurt echter nog tot 1848 voordat het

landgoed weer verenigd is onder één eigenaar. Dit ging als volgt: In 1825 kopen de kinderen van Jhr. Paulus Emanuel de la Court de helft van het landgoed van Jkvr. Elisabeth en Jhr. Gerardus van Bommel (10). Door erfenis van Jhr. Petrus van Bommel komt ook het laatste kwart aan hen. Het geheel is nu in bezit van de vier kinderen van Jhr. Paulus Emanuel de la Court. Jhr. Joseph de la Court overlijdt ongehuwd in 1842 en Jkvr. Cornelia de la Court overlijdt, eveneens kinderloos, in 1831 (11). In 1847 doet Louis Prosper Meunier afstand van zijn rechten op de nalatenschap van zijn overleden echtgenote Jkvr. Johanna de la Court. Na het overlijden van Jhr. Paulus Emanuel de la Court krijgt zijn zoon Jhr. Leopold in 1848 het gehele landgoed. Zijn zoon, Jhr. Willem Jacob de la Court, overlijdt ongehuwd en laat de Baast na aan de twee zonen van zijn overleden broer Joseph: Jhr. Arnold en Jhr. Emanuel de la Court. Tijdens de onderhandelingen over een boedelscheiding tussen hen overlijdt Jhr. Emanuel de la Court. In 1932 vervalt het landgoed aan zijn neef J.B.V. M.J. van de Mortel, de zoon van Henri van de Mortel en Jkvr. Cecile de la Court. Diens zoon, J.H.L. van de Mortel, is momenteel eigenaar. Het huis wordt thans omschreven als: "Een eenvoudig landhuis met lang zadeldak tussen sluitgevels aan de korte zijden en torentjes op het dak, geheel verbouwd en vergroot in 1954." (12)
Het landgoed is voor het laatst in 1968 gerestaureerd.

Noten:

- (1) L. Schutjes: Geschiedenis van het bisdom 's-Hertogenbosch, deel V, blz. 403
- (2) M.A. Erens: De oorkonden der abdij Tongerlo, deel II, nr. 536
- (3) Idem, deel II, nr. 539
- (4) Idem, deel II, nr. 554
- (5) Idem, deel II
- (6) A. van der Aa: Aardrijkskundig woordenboek van Nederland, deel II, blz. 26
- (7) Inventarisnummer 1
- (8) Rijksarchief Noord-Brabant, Rechterlijk Archief 's-Hertogenbosch, inv. nr. .1759, folio 58, verso
- (9) R.A. Noord-Brabant, Notariële Archieven, inv. nr. . 3541
- (10) Idem, nr. 3548
- (11) Idem, nr. 3927
- (12) Voorlopige lijst der Nederlandsche Monumenten van Geschiedenis en Kunst (uitgave: Rijkscommissie voor de Monumentenzorg, deel X, blz. 278)

(wordt vervolgd)

X. LIJST VAN WONINGEN TE VELDHOVEN IN DE lade EEUW

(vervolg)

V. HEIJBERG EN LOGT

120. 1741 Dries Driese en Peter Schoofs; bewoner: Dries Driese
1746 Kinderen Dries Driese en Peter Schoof s; bewoners: kin-
deren van Dries Driese
1751 Kinderen van Dries Box
1757 Kinderen van Dries box; latere bewoner: Adriaan van den
Vloet
1766 Hendrick van Don; bewoners: Harte Roose en Bartel van
Donck
1771 Hendrik van Don; bewoner: Peeter van Hout
1781 Hendrik van Donk; bewoners: Andries Box en Hendricus
van Laarschot
1786 Hendrik van Donk; bewoners: Dirk Scheepen en Bartel van
Donk
121. 1741 De weduwe van Jan van Emme
1746 Dezelfde
1751 Wouter van den Ende
1757 Dezelfde
1766 Fransis van Enne en Antoni van den Eijnde
1771 Dezelfden
1781 De weduwe Francis van Emmen en Anthonij van den Eijnden
1786 Anthonij van den Eijnden
122. 1741 Hendrik D. Wijs; bewoner: Claas Blox
1746 Gile Swagemakers; bewoner: Claas Blox
1751 Corstiaan van der Meere; bewoner: Symon Verpalen
1757 Dezelfden
1766 Corstiaan van der Meere; bewoner: Nol van Hout
1771 Corstiaan van der Meeren; bewoner: de weduwe van Arnol-
dus van Hout
1781 Corstiaan van der Meeren; onbewoond
1786 Corstiaan van der Meeren; **bewoner:** Adriaen Beerens
123. 1741 Luijcas Smets
1746 De weduwe van Luijcas Smets
1751 Dezelfde
1757 Dezelfde
1766 Adriaen Smets
1771 Dezelfde
1781 Afgebroken
124. 1741 Het kind van Jacob Schoofs en de kinderen van Jacob
Heuvelmans; bewoners: Jan van der Criecken en Willem
Driese
1746 Dezelfden
1751 Hendrik Brouwers en de kinderen van Jacob Heuvelmans;
bewoners: Jan van der Criecken en Dries Box

- 1757 Cornelis Brouwers en Philips de Roij; bewoners: Joost
van Breda en Dries Box
1766 Cornelis Brouwers; bewoners: Piet van der Steen en
Dries Box
1771 Cornelis Brouwers
1781 Adriaan Nagelmaakers; bewoners: dezelfde en Cornelis
Brouwers
1786 Adriaan Nagelmaakers; bewoners: dezelfde en de weduwe
Joost van de Sling
125. 1741 Dielis Verlinden; onbewoond
1746 Jacob van de Poel; onbewoond
1751 Leendert Cauwenberg; bewoner: dezelfde
1757 Dezelfde
1766 Dezelfde
1771 Dezelfde
1781 Hendricus Kouwenberg
1786 Hendrikus Kouwenberg; bewoner: Jan Smets
126. 1741 Jan van Esbeek
1746 Dezelfde
1751 Dezelfde
1757 Dezelfde
1766 Het kind van Jan van Esbeek; bewoner: Cornelis van
Laerschot
1771 Johannes van Laerschot
1781 Dezelfde
1786 Jan Smets; onbewoond
127. 1741 Jan van Ende; bewoner: Cornelis van Boxtel
1746 Dezelfden
1751 De weduwe van Jan van Eijnde; bewoner: Jan Clerx
1757 De weduwe van Jan van den Eijnde; bewoner: Jan Clerx,
later Wouter van den Eijnde en Francis van Emmen
1766 Dezelfden
1771 Cornelis van den Eijnde
1781 Dezelfde
1786 De weduwe van Cornelis van den Eijnde
128. 1741 De weduwe van Peter van Hurk; bewoner: Francis Ooms
1746 De weduwe van Peter van Hurk; bewoner: Leendert Couwen-
berg
1751 De weduwe van Peter van Hurk; bewoner: Francis van Em-
men
1757 De weduwe van Peter van Hurk; bewoner: Willem van Dore
1766 Sis van Emmen; onbewoond
1771 Dezelfde; onbewoond
1781 Dezelfde; onbewoond
1786 Dezelfde; onbewoond
129. 1741 Peter Schoofs
1746 Dezelfde
1751 Dezelfde

- 1757 Dezelfde
1766 De weduwe van Peter Schoofs; bewoner W. van Deurse
1771 Adriaan Smets; onbewoond (in de kamer woont Andries Box)
1781 De weduwe van Adriaan Smets; medebewoner: Willem Scheepers
1786 De weduwe van Adriaan Smets; medebewoners: Huijbert Nagelmaakers en Johannes van der Weegen
130. 1741 Jan van Don; onbewoond (tot een schuur gemaakt)
1746 Jan van Don; bewoner: Jacob van Heuvel
1751 Jan van Don; onbewoond
1757 Hendrik en Gerart van Don; bewoner: Hendrik van Don
1766 Hendrik van Don
1771 Dezelfde
1781 Dezelfde
1786 Dezelfde
131. 1741 Antonij van Hooff; bewoner: Jan van Don
1746 Jan van Don
1751 Dezelfde
1757 Hendrik en Gerart van Don; onbewoond
1766 Hendrik van Don; onbewoond
1771 Dezelfde; onbewoond
1781 Dezelfde; onbewoond
1786 Dezelfde; onbewoond
132. 1741 Hendrik van Hoof; medebewoner: Hendrik Leenders
1746 Dezelfden
1751 Hendrik van Hoof
1757 Dezelfde
1766 Johannes van Hoof
1771 Armenhuis; bewoner: Arnoldus Smets
1781 Hendrik van Don; bewoners: Anthonij van de Goor en de weduwe van Jan Haanackers
1786 Hendrik van Don; bewoonster: de weduwe van Marten Louwers
133. 1741 Hendrik Feijlingius
1746 Dezelfde
1751 Dezelfde
1757 Dezelfde
1766 Antonij van Meurs
1771 Dezelfde
1781 Dezelfde
1786 Dezelfde
134. 1741 De weduwe van Jan van der Linden; bewoner: Stefanus Hermanni
1746 Dezelfden.
1751 Dezelfden
1757 Dezelfden
1766 De kinderen van Jan Verlinden; bewoner: J. Rijsterborg

- 1771 Hendrik, Gerit en Antonetta Verlinden; onbewoond
1781 Dezelfden; bewoners: de weduwe van Jacob Kuffer en de weduwe Schriba
1786 Gerit en Hendrik van der Linden; bewoners: Joseph Jansen en de weduwe van Jan Schoofs
135. 1741 De weduwe van Peter van Hurk; bewoner: Jan van Gelove
1746 De weduwe van Peter Hurx; bewoner: Jan Heesters
1751 De weduwe van Peter Hurx; bewoonster: Anna Senders
1757 De weduwe van Peter Hurx; bewoners: Peter van der Steen en ... Moeskops
1766 Jan van den Hurck
1771 Jan van den Hurck; medebewoner: Nelis van Laarschot
1781 De weduwe van Jan van den Hurck; medebewoner: Bartel van Hout
1786 De weduwe Jan van den Hurck; medebewoner: Willem Scheepers
136. 1741 Hendrik van Hooff; bewoners: Jan van der Grieken en Jan Huijsmans
1746 Hendrik van Hooff; bewoner: Jan Huijsmans
1751 Dezelfden
1757 Hendrik van Hooff; bewoners: Peter Hendrix, Aalbertus van den Berk en in de kamer Maria Huijsmans
1766 Johanna van Hooff; bewoners: Willem Verpaale en Maria Ooms
1771 Armenhuis; bewoner: Arnoldus Jan Elsen, de kamer is onbewoond
1781 Armenhuis; bewoners: Peter van Hout en Arnoldus Smets
1786 Armenhuis; bewoners: Dirk Elsen en Arnoldus Smets
137. 1741 Adriaan Bots; bewoners: Hendrik van der Grieken en Jan van de Steen
1746 Adriaan Bots; bewoner: Corstiaan van de Plas
1751 Dezelfden
1757 Dezelfden
1766 De weduwe van Adriaan Bots; bewoners: Piet Schippers en Jennemie van Eijck
1771 Pieter Schippers
1781 Pieter Schippers; medebewoonster: de weduwe van Marten Rosen
1786 Pieter Schippers
138. 1741 Arnold Swaans
1746 Dezelfde
1751 Dezelfde
1757 De kinderen van Arnold Zwaans
1766 Dezelfden
1771 Dezelfden
1781 Dezelfden
1786 Dezelfden; verdwenen

139. 1741 Armenhuisje; bewoner: Wouter Willems
1746 Hetzelfde
1751 Hetzelfde; bewoonster: Mary Wouters
1757 Hetzelfde; verdwenen
140. 1741 Willem Panke en de weduwe van Peter van Hurk
1746 Dezelfden
1751 Dezelfden
1757 Dezelfden
1766 Willem Pancken
1771 Dezelfde
1781 De weduwe van Adriaan Smets en de weduwe van Jan van den Hurk; bewoner: Gerit van den Berk
1786 Dezelfden; bewoner: Peeter van Hout
141. 1741 Hendrik Emmen en het kind van Pank Jansen; bewoner: Hendrik van Emmen
1746 De kinderen van Hendrik van Emmen en het kind van Pank Jansen; bewoners: Jan van de Steen en de kinderen van Emmen
1751 Dezelfden
1757 Dezelfden; bewoners: Piet van de Steen en Francis Hendrik Emmen
1766 Francis Hendrik Emmen en Sis Panke; bewoners: Francis Hendrik van Emmen en de weduwe van Gommert Verlinde
1771 Francis Hendrik Emmen en Francis ranken; onbewoond
1781 Hendricus van Emmen; bewoner: Peeter Boogers
1786 Dezelfden
142. 1741 Hendrik van Toor en Jan ranken
1746 De weduwe van Hendrik van Toor en Francis Panke; medebewoner: Francis Louwers
1751 Dezelfden
1757 De weduwe van Hendrik van Toor en Francis Panke; bewoners: de weduwe van Hendrik van Toor, Francis Louwers, Hendrik van der Grieken
1766 Sis Panke; medebewoner: Hendrik van der Krieken
1771 Dezelfden
1781 De erfgenamen van Francis Panken; bewoners: Michiel Schampers en Evert van den Broek
1786 Jan Maas
143. 1741 Peternel Maas
1746 Dezelfde
1751 Dezelfde
1757 Dezelfde
1766 Hendrien Maas; medebewoner: Corstiaan van der Plas
1771 Dezelfden
1781 Jan Maas; medebewoner: Willem Maas
1786 Jan Maas; afgebroken.

(wordt vervolgd)

XI. LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1. Denarochie van de H. Caecilia te veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875
(door Th. A. Kuypers)

D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven

(vervolgd)

Tegen het einde van april 1871 werd pastoor Verhoeven ernstig ziek. Kapelaan Pijnenburg schreef 30 april aan Mgr. J. Zwijsen: "Verleden zaterdag heeft Zijn Eerw. (= pastoor Verhoeven) na eene ongesteldheid van slechts een dag op last van Doctor v.d. Akker de laatste H.H. Sacramenten ontvangen, ten gevolge van eene verkoudheid, vergezeld van hevige koorts (non intermittentes). Hedenmorgen (Zondag) scheen Zijn Eerw. wat beter. Omstreeks de middag kwam wederom de Doctor en vond Zijn Eerw. volgens zijne getuigenis weinig of niet beter en blijft altijd het ergste vreezen. Mogt er binnenkort eene merkbare verandering plaats hebben, zal ik wederom de vrijheid nemen, Uwe Doorluchtige Hoogwaardigheid hiervan kennis te geven." (Brief in archief bisdom)

Op 12 mei 1871 kon de kapelaan aan de bisschop schrijven: "Sedert eenige dagen bevindt Zijn WelEerw. zich merkkelijk beter, de bezetting op de borst is veel verminderd, het gebruik van spijzen is zeer wel, zoodat het gevaar voor het oogenblik verdwenen schijnt. De Doctor nogtans toont zich zeer onzeker wegens de toekomst, hij vreest voor eene verzwakking, zoodat volgens zijne verklaring, Zijn WelEerw. nog wel eenigen tijd kwijnend kan zijn maar het vermoedelijk niet veel verder zal brengen." (Brief in archief bisdom)
Het herstel hield echter aan. Pastoor Verhoeven was taai en hij kroop er weer bovenop. Op 27 juni 1871 kon hij zelf aan de bisschop schrijven:

"Doorluchtigste Hoogwaardig Heer

Na eerst eenige dagen het H. Sacrificie der mis thuis opgedragen ben ik voor de eerste maal met het Pius-feest (den 16 juni) naar de kerk gegaan, en heb er zelfs tot mijnen troost de hoofdmis gecelebreerd. Ook gepasseerde zondag heb ik in de kerk de mis gelezen. Ik hoop, dat ik hierin nu wel zal kunnen continueren, daar mijne sterkte, inziende mijne hooge jaren (79), zoo al zachtjens begint toe te nemen, en vertrouw dus ik met behulp van mijnen goeden kapelaan nu wel de noodige bezigheden zal kunnen hervatten. Mijn voornemen was ook onder goedkeuring van Uwe Doorluchtige Hoogw. den Assistent, den Eerw. Heer Sprengers terug te zenden, nadat het vormen van mijne gemeentenaren (aanstaanden woensdag) had plaats gehad; dan, daar hiervan de bezigheden zoo goed als zijn afgelopen, kan UDH. over Zijn Eerw. na welgevallen disponeren, terwijl ik UDH. tevens dankbaar ben voor het zenden van genoemden Assistent, die zoo aan mijne gemeente als aan mij in alles voldaan heeft.

Na ook UD Hoogwaardigheid mijne erkentenis betoond te hebben voor de deelneming in mijn herstel, teeken ik mij met den diensten eerbied

Doorl. Hoogw. Heer
UDH. nederigen dienaar
(w.g.) G. Verhoeven, pastoor."

(Brief in archief bisdom)

Pastoor Verhoeven was wel hersteld, maar hij bleef gebrekkig en hulp-behoevend. Na lang nadenken nam hij voor zichzelf een zware beslissing. Hij wist dat zijn krachten bijna verbruikt waren en dat de tijd, die hem nog restte enkel "sukkelen" was. Daarom wilde hij ontslag vragen uit zijn funktie en als rustend priester op de pastorie blijven wonen. Zo schreef hij de brief van 22 aug. 1972, waarmee dit levensverhaal begonnen is. Het zou goed zijn deze brief nu, na kennis gemaakt te hebben met zijn leven, nog eens te lezen.

Zijn wens werd niet vervuld. De bisschop verleende hem geen ontslag op de gevraagde voorwaarde. Noodgedwongen moest hij in funktie blijven. Zijn werk bleef hij doen, zo goed hij kon. Zijn korrespondentie met het bisdom ging door. Aan het beverige handschrift ziet men, dat hij versleten was. De dood alleen kon hem rust en vrede brengen. Hij was erop voorbereid voor Gods rechterstoel te verschijnen en verantwoording over zijn leven af te leggen. In de Goede Week van 1875 riep God zijn trouwe dienaar.

Op 23 maart (= dinsdag) 1875 schreef kap. J. Pijnenburg, die ook reeds de deken van Eindhoven, G.W. van Saneren, op de hoogte gesteld had, aan Mgr. J. Zwijsen: "Zondag (= Palmzondag) heeft Zijn Eerw. (= pastoor Verhoeven) ofschoon ten gevolge eener verkoudheid wat ongesteld nog de H. Mis gelezen. Maandag vond Doctor van den Acker van Eindhoven Zijn Eerw. zoo ernstig dat hij het zeer raadzaam oordeelde, dat Zijn Eerw. de laatste H.H. Sacramenten werden toegediend; vandaag dinsdag is zijn toestand merkkelijk verergerd, Zijn Eerw. schijnt koortsachtig daar hij steeds ijlends is en het zich laat aanzien alsof het niet lang meer zou duren, ten minste wij vreezen het ergste." (Brief in archief bisdom)

Op deze dag stuurde ook de deken van Eindhoven een briefje naar Den Bosch. Hij had intussen al de nodige voorzieningen getroffen.

"Gisterenavond schreef mij de kapelaan van Veldhoven, dat Zijn Eerw. Pastoor op raad van den Doctor de laatste H.H. Sacramenten zijn toegediend. Ik heb dezen morgen den Eerw. lijder bezocht, en niet goed bevonden, zoodat ik meen met grond te vreezen, dat het spoedig een einde zal nemen. Zondag heeft Zijn Eerw. nog mis gelezen. De ziekte is met verkoudheid begonnen en beneemt eet- en slaaplust; de polslag is zeer ongeregeld.

Assistentie uit het Seminarie zal niet noodig zijn. De kapelaan van Gestel zal daar Donderdag helpen, en met de Paasch-dagen zal Prof. Panken daar behulpzaam zijn. Pastoor Boons zal morgen en Donderdag in de sacristie biecht hooren."

Met de mededeling dat ook in Woensel de zaken voor Pasen geregeld zijn en dat in Maastricht generaal Killig is overleden werd dit korte briefje gesloten. Het is een zakelijk bericht zonder veel per-

soonlijke bekommernis voor de "Eerw. lijder". De "show must go on." (Brief in archief bisdom)

Nog korter was het briefje van Goede Vrijdag (= 26 maart 1875): "Gisterenavond is de Eerw. Heer Pastoor van Veldhoven overleden. Ik heb de deservitorus provisories aan den Eerw. H. kapelaan opgedragen. De Uitvaart is bepaald op Donderdag 1 April. Ik heb de eer zeer hoogachtend te zijn, etc." (Laatste brief aan-gaande pastoor Verhoeven in archief bisdom)

Zo stierf pastoor Verhoeven op de avond van Witte Donderdag, 25 maart 1875, op zijn pastorie te Veldhoven. In de kerk herdachten de gelovigen de instelling van het H. Sacrament des altaars en het priesterschap. Hij stierf op bijna 83-jarige leeftijd, na 59 priesterjaren, waarvan 49 in Veldhoven. De parochie had haar goede herder verloren. Iedereen treurde. Op donderdag in de paasweek volgde de uitvaart in de kerk, waarna hij begraven werd op het (vroegere) katholieke kerkhof in d'Ekker.

Zijn bidprentje heb ik niet kunnen vinden. Noch in de verzameling van het Bisdom noch in die van de Achelse Kluis komt het voor. Vermeldenswaard is, dat op 1 december 1874'te Den Dungen geboren werd Antonius Verhoeven, zijn naamgenoot en 45 jaar later zijn opvolger als pastoor. Deze Antonius Verhoeven doopte, toen hij nog kapelaan was te Tilburg, Cornelius van Rooij, geboren 25 oktober 1914, de tegenwoordige pastoor van de H. Caecilia te Veldhoven.

Wat nu nog volgt is eigenlijk een trieste geschiedenis, maar dient geloof ik, toch vermeld te worden.

In 1892 werd het tegenwoordige katholieke kerkhof (de grond was geschonken door Lambertus Klessens, door pastoor Verhoeven in 1874 als kerkmeester aangezocht) in gebruik genomen. Vanaf die tijd werden er geen katholieken meer begraven op het oude kerkhof. In 1903 diende de Protestantse Gemeente bij het kerkbestuur (= pastoor H. Achterbergh, Ivo Rooijers en Henricus van der Sanden, zoon van Francis van der Sanden, ruim 20 jaar kerkmeester onder pastoor Verhoeven) een verzoek in om tot verdeling van het kerkhof over te gaan. Dit verzoek werd aan Mgr. W. van de Ven voorgelegd, tegelijk met het voorstel, om de stoffelijke resten van pastoor Verhoeven vanwege zijn vele verdiensten over te brengen naar het nieuwe kerkhof, daar een stenen kruis te plaatsen en het katholieke gedeelte van het oude kerkhof met bomen te beplanten, alles op kosten van het kerkbestuur. (Zie: "over deeling van oud kerkhof in de Akkers - over verkoop van boomen - over lijkenhuisje - overbrengen van het stoffelijk overschot van Pastoor G. Verhoeven" in "Memoriale Parochiae" (vanaf november 1871) in archief parochie, pag. 85 - 86). De bisschop keurde een en ander goed. De zerken van het oude kerkhof werden in de grond gegraven en het geheel werd opnieuw benlant. Het is triest te weten, dat het kerkbestuur, toen de familie van pastoor Verhoeven de onkosten van overbrenging en het plaatsen van een kruis niet wilde bekostigen, niets meer gedaan heeft. De man, die bijna 50 jaar aan deze parochie gestalte gegeven en tot het laatste toe zijn krachten daarvoor had opgeofferd, had toch zeker verdiend een waardige rustplaats te vinden op het nieuwe kerkhof, vlak bij zijn kerk. Vanwege de fi-

nanciën behoefde het kerkbestuur dat niet te laten. Door de noeste arbeid van pastoor Verhoeven kon het kerkbestuur profiteren van de gezonde financiële basis, door hem gelegd. Het zou een daad van pietereit geweest zijn geheel in de geest van pastoor Verhoeven, die, zoals vroeger al opgemerkt is, graag in de herinnering van het nageslacht bleef voortleven.

Naar aanleiding van het feit, dat Veldhoven 15.000 inwoners telde, schreef Drs. H. Moeskops, oud-Veldhovenaar, een artikeltje in "De Kempenaer" van 26 april 1957. In dat artikel vermeldde hij ook pastoor Verhoeven en zijn werk. "Zijn grafzerk", zo schreef hij daar, "welke op het oude kerkhof lag, is bij opruimingswerk op het oude kerkhof in de grond gegraven. Het zou een daad zijn van gepaste pietereit, wanneer aan de grafsteen van deze destijds zo vereerde herder, wiens nagedachtenis nog bij velen voortleeft, een waardige plaats werd gegeven."

In een brief aan archivaris W. Klaasen van 31 mei 1971 (archieff gemeente Veldhoven) kwam hij nog eens op deze zaak terug. "Ik zou er evenals in mijn artikel van 1957 voor willen pleiten, om de grafzerk van pastoor Verhoeven op te graven. Het is een blok hardsteen van naar schatting 60 á 70 kubieke centimeter. Ik heb gezien dat hij werd ingegraven. Als ik mij goed herinner was dat op de plaats als op bijgevoegde situatieschets* aangegeven, vlak bij de plaats waar vroeger een knekelhuisje stond."

In 1975 is het honderd jaar geleden, dat pastoor Verhoeven stierf. Een straatnaam kunnen we hem niet meer geven. Er is reeds een pastoor Verhoevenstraat, volkomen terecht genoemd naar Antonius Verhoeven, zijn naamgenoot en opvolger in 1919.

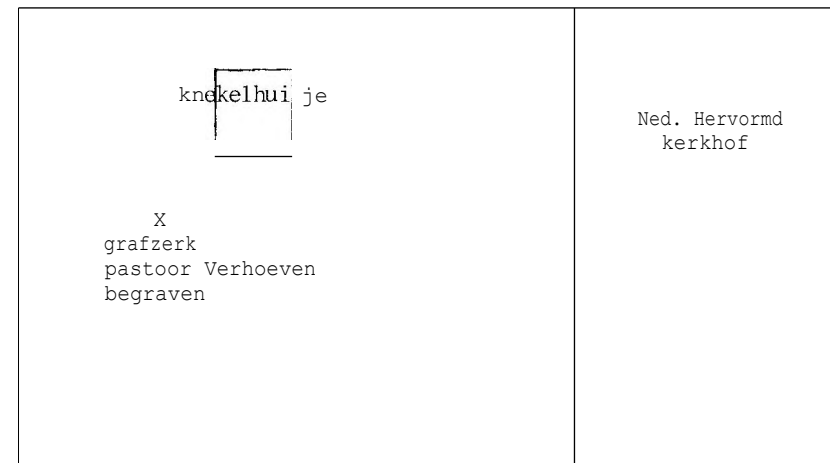
De ingegraven grafzerk gaan zoeken en bijvoorbeeld een plaats geven in de kerk, lijkt me weinig zinvol. Laat ook de zerk rusten op de plaats waar zijn gebeente rust. Ik heb de hoop hem door deze studie van zijn leven en werk een waardiger gedenkteken te geven en als pastor aan "zijn" kerk iets goed te maken van wat anderen nalieten.

Moge hij in vrede rusten!

Veldhoven, februari 1973.

* Situatieschets van het oude kerkhof met de plaats waar pastoor Verhoeven begraven werd op pagina 142.

situatieschets

2. **ECHTPAREN VAN CROONENBURG** (Kroonenburg, Cronenburg, Croonenborgh) van 1620 tot 1972, genummerd in alfabetische orde der voornamen met ouders en kinderen VAN CROONENBURG (door A.B. van Cronenburg, Catharinastraat 40 B, Rotterdam, tel. 010 - 52 26 51)

(vervolg)

227. JOHANNES JACOBUS VAN CRONTNBORGH
 gehuwd met Catharina Michiels Willems
 kind:
 Michel, ged. 5-3-1655
228. JOANNES JACOBUS VAN CRONENBURG
 gehuwd met Maria Godefridus van Liempt
 kind (Best):
 Jacobus, ged. 11-10-1679
229. JOANNES JOANNES VAN CRONENBORGH
 trouwt 12-10-1738 te Oirschot met
 Maria Petrus Essens
 trouwt 3-11-1749 te Oirschot met
 Jennemia Claesse Verrooten
 kinderen (Best):
 Joanna, ged. 15-7-1739
 Adrianus, ged. 8-11-1740

- Joannes, ged. 30-12-1743
Helena, ged. 3-11-1746
230. JOANNES JOSEPHUS VAN ICRONENBURG
z.v. Josephus Joannes van Croonenburg en van Catharina Godefri-
dus van der Linden
ged. 14-3-1752
overleden 29-4-1789
trouwt 25-2-1781 te Oirschot met
Henrica Arnoldus de Louw
ged. 16-3-1752
kinderen (Best):
Arnoldus, 30-11-1781
Josephus, 10-4-1784
Anna Maria, 9-6-1786
Joanna, 5-1-1789
231. JOHANNES JOSEPHUS VAN CRONENBORGH
z.v. Josephus Joannes van Cronenborgh en van Theodora van den
Hurk
ged. 15-6-1755 te Best
overleden 13-5-1813
trouwt 20-1-1787 te Oirschot met
Henrica Peeter Goosens van de Sande
overleden 13-5-1813
kinderen (Oirschot):
Josephus, ged. 8-7-1789
Joanna Maria, ged. 17-3-1792
Theodorus, ged. 14-11-1795
Anna, ged. 14-3-1798
Cornelis, ged. 7-2-1801
Petrus Johannes, ged. 27-2-1804
Cornelia, ged. 2-8-1808
232. JOHANNES CORNELIS CROONENBORGH
z.v. Theodorus Anselmus Croonenborgh en van Anna Barbara van
Rixtel
ged. 17-7-1769 te 's-Hertogenbosch
overleden 15-10-1808 te 's-Hertogenbosch
trouwt 29-1-1797 te 's-Hertogenbosch met
Johanna Janse van den Eijnden
d.v. Joannes van den Eijnden en van Maria Kievits
ged. te Gemert en overleden 28-4-1819 te 's-Hertogenbosch
kind:
Johannes, ged. 11-2-1799
233. JOHANNES CORNELIS VAN KROONENBURG
trouwt p.m. 1870 te Boxtel met
Johanna van de Pas
kind:
Gerardus Arnoldus, geb. 11-8-1871

234. JAN LEENDERS VAN CROONENBORGH
z.v. Leonardus Johannes van Croonenborgh en van Willemijn Jan
Boogers
ged. 27-1-1756 te Best
overleden 12-2-1838 te Woensel
trouwt 27-8-1793 te Oirschot met
Helena Adriaan van Croonenborgh
d.v. Adrianus Jan van Croonenborgh en van Anna Maria Francis
van de Schoot
ged. 19-1-1755 te Best
235. JOHANNES MARINUS VAN KROONENBURG
z.v. Adriaan van Kroonenburg en van Theodora van Beek
geb. 1-5-1897 te Oirschot
trouwt 20-5-1925 te Oirschot met
Joanna Maria van de Vondervoort
geb. 12-5-1896 te Best
236. JOHANNES MARTINUS VAN KRONENBURO
z.v. Henricus van Kronenburg en van Jacoba Maria van der
Linden
geb. 15-5-1905 te St.-Michiels Gestel
trouwt 19-5-1927 te Son met
Cornelia Maria Sanders
geb. 9-1-1906 te Son
kinderen (Eindhoven):
Johanna Jacoba, geb. 28-11-1927
Henricus Antonius, geb. 5-3-1929
Henricus Johannes Josephus, geb. 6-3-1932
Jacoba Johanna, geb. 20-7-1934
237. JOHANNES PAULUS VAN CRONENBURGH
trouwt 22-1-1702 te Best met
Maria Johanna Houbraken
kinderen (Best):
Paulus, ged. 20-11-1702
Joannes, ged. 22-11-1703
Paulus, ged. 12-11-1707
Leonardus, ged. 5-11-1709
Leonardus, ged. 5-9-1711
Josephus, ged. 15-4-1713
Petrus Johannes, ged. 16-10-1715
Elisabeth, ged. 1-12-1719
238. JOANNES PAULUS VAN CROONENBORGH
trouwt met
Maria Johannes Moppenbrouwers
kind (Best):
Josephus, ged. 13-10-1717
239. JOANNES PETRUS VAN CRONENBORGH
trouwt 20-7-1692 te Oirschot met
Anna Johanna van Cleijnenbreuge]

- kind:
Petrus, ged. 27-11-1694
240. JOANNES PETRUS VAN CROONTNBORCH
trouwt met Anna Olofs
kind (Oirschot):
Aldegonda, ged. 8-3-1697
241. JAN PETRUS VAN CROONENBORGH
trouwt 20-6-1700 te Oirschot met
Petronella Godefridus van Berendonck
kinderen (Oirschot):
Peter Johannes, ged. 12-3-1701
Catharina, ged. 18-9-1702
Petronella, ged. 2-3-1705
242. JAN PETERS VAN CRONENBORGH
trouwt 20-2-1707 te Oirschot met
Angelina Willems van Kenienaven
overleden te Oirschot 5-7-1755
kinderen (Best):
Helena, ged. 30-1-1708
Adrianus, ged. 5-7-1709
Wilhelma, ged. 26-8-1711
Joanna, ged. 6-9-1713
Josephus, ged. 28-1-1716
243. JOHANNES PEETERS VAN CROONENBORGH
z.v. Petrus Johannes van Croonenborgh en van Maria Theodora van
den Hurk
ged. 21-7-1749 te Best
overleden 4-11-1818
trouwt 5-11-1780 te Oirschot met
Willeminj Sijmon van Heesch
overleden 24-10-1794 te Best
trouwt 27-9-1795 te Oirschot met
Elisabeth Everts Kemps, ged. te St.-Oedenrode
kinderen (Best):
Henricus, ged. 27-10-1781
Anna Maria, ged. 6-5-1783, overleden 14-12-1790
Joanna Maria, ged. 4-6-1785
Adriana, ged. 4-5-1787
Leonardus, ged. 3-4-1789
Anna Maria, ged. 6-5-1791, overleden 29-1-1793
Wilhelma, ged. 16-8-1796, overleden 31-10-1796
Henri, ged. 23-1-1811
244. JOHANNES PETRUS VAN CRONENBURG
z.v. Hendricus van Cronenburg en van Johanna van Luijtelaar
geb. 15-7-1855 te Veldhoven
trouwt 17-10-1884 te Strijp met
Johanna Maria Francine van de Ven, d.v. Johannes van de Ven en
van Francine Kuipers

- geb. 19-4-1857
245. JOHANNES WILLEM VAN CRONENBURGH
z.v. Joseph Dionisius van Croonenburgh en van Helena Peter van
Taartwijck
ged. 20-8-1738 te Best
overleden 13-12-1806
trouwt 20-1-1771 te Best met
Willeminj Adriaen van de Laak
ged. 1738, overleden 18-5-1810
kinderen:
Adrianus, ged. 4-4-1772
Helena, ged. 30-5-1774
246. JOHANNES WILHELMUS THOMAS VAN CRONENBURG
z.v. Hendrikus Bartholomeus van Cronenburg en van Maria Anna
Catharina Hendriks
geb. 24-5-1950 te Eindhoven
trouwt 8-12-1971 te Eindhoven met
Wilhelmina Henrica Theodora Schel
geb. 1-1-1951 te Eindhoven

(wordt vervolgd)

XII. A. GIOVANNI EN MARTINUS: HET VERHAAL VAN EEN MOORD

(vervolg)

A.R.A. 's-Gravenhage, Archief van
de Hoge Raad, plaatsingsnummer
152.

No. 47

De Hooge Raad der Nederlanden,

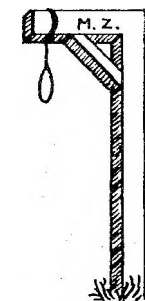
Op het heroen in cassatie van
Martinus Zoeren, gedetineerd te
's-Hertogenbosch, requirant in
cassatie van een arrest door het

Provinciaal Gerechtshof in Noord Brabant op den 22
januarij 1839 tegen hem gewezen;-

Gehoord het raneort van den Raad Jonkheer Bee-
laerts van Blokland;

Gezien de memorie door den veroordeelden Martinus
Zoeren aan den Hoogen Raad ingediend, houdende zijne middelen van
cassatie;

Gehoord de Prokureur Generaal in zijne conclusien, tenderende tot
vernietiging van het arrest van het Provinciaal Gerechtshof in Noord

Braband tegen Martinus Zoeren geweest en dat een nieuw onderzoek dezer zaak zal worden bevolen in de openbare terechtzitting van het Provinciaal Gerechtshof van Gelderland; - ten welken einde de veroordeelde in staat van hechtenis aan den Prokureur Generaal bij het gezegde Gerechtshof zal worden overgeleverd; - de kosten te dezer zaak gevallen te betalen door den Staat; -

Gezien de acte van insinuatie namens den Prokureur Generaal on den 26n februarij 1839 aan den veroordeelden beteekend, tot kennisgeving dat de behandeling zijner zaak op den 6n Maart 1839 is bepaald; -

Overwegende, dat het Provinciaal Gerechtshof van Noord-Braband, na bij deszelfs arrest onderscheiden daadzaken en omstandigheden, in het brede, te hebben vermeld, verklaard heeft: dat door den zamenhang en het onderling verband van al deze vereenigde daadzaken en omstandigheden ten genoegen regtens en overtuigend is bewezen: dat op den persoon van Giovanni Castione is gepleegd een doodslag, dat die misdaad is gevolgd geweest van diefstal op den openbaren weg; dat Martinus Zoeren aan denzelven schuldig is, en dat die doodslag is gepleegd met voorbedagten rade; -

Overwegende dat derhalve de regter blijkens deszelfs zoo even vermelde uitspraak, al die daadzaken en omstandigheden, welke in het arrest vermeld zijn, heeft noodig geoordeeld om tot de overtuiging te geraken zoo van het bestaan van de misdaad als van de schuld des aangeklaagden; -

Overwegende dat ofschoon bij sommige dier daadzaken en omstandigheden, in het arrest, de bewijsmiddelen worden opgegeven, waardoor de regter de overtuiging daarvan heeft verkregen, dit echter niet is geschied ten opzichte van het bestaan der misdaad; -

Overwegende dat alhoewel de wet de beoordeling der kracht welke aanwijzingen, in ieder bijzonder geval hebben, aan de bescheidenheid des regters overlaat, zulks niet het geval is, wat aangaat het bestaan der aanwijzingen zelve, dat is der daadzaken of omstandigheden die door den regter als aanwijzingen worden beschouwd, elk bestaan niet anders kan worden bewezen, dan on de wijze bij artikel 443. van het wetboek van Strafvordering uitdrukkelijk voorgeschreven; -

Overwegende bovendien, dat het Hof den gezegden Martinus Zoeren ook nog heeft schuldig verklaard aan herhaling van misdaad, zonder in deszelfs arrest verder daaromtrent iets te vermelden, noch de wijze op te geven waarop aan hetzelfde deze verzwarende omstandigheden was gebleken; -

Overwegende dat de wet uitdrukkelijk bepalende, dat niemand wegens misdrijf kan veroordeeld worden tenzij de regter door wettelijke bewijsmiddelen de overtuiging hebbe bekomen, dat eene strafbare daad werkelijk heeft plaats gehad, en dat de beklaagde daar aan schuldig is, terwijl zij tevens op straffe van nietigheid voorschrijft, dat het arrest met redenen moet zijn bekleed, uit dit een en ander in verband beschouwd, onbetwistbaar volgt, dat geen arrest bestaanbaar is, tenzij uit hetzelfde blijke, dat de regelen omtrent het bewijs door den regter niet zijn veronachtzaamd; -

Gezien artikel 206. 211. en 443. van het wetboek van strafvordering

als mede artikel 106. van de wet on de regterlijke organisatie en het beleid der Iustitie; -

Vernietigt het arrest van het Provinciaal Gerechtshof van Noord-Braband den 22 Januarij 1839 tegen Martinus Zoeren geweest; -

Beveelt een nieuw onderzoek dezer zaak in de openbare terechtzitting van het Provinciaal Gerechtshof van Gelderland, ten welke einde de veroordeelde in staat van hechtenis aan den Prokureur Generaal bij hetzelfde gerechtshof zal worden overgeleverd; -

De kosten te dezer zake gevallen te dragen door den Staat.-

Gedaan en Gewezen te 's Gravenhage ter openbare terechtzitting van den 25n Maart 1839, bij de Heeren Mrs Westenberg, presiderend Raad, Jonkheer Beelaerts van Blokland, Gevers, van Nes van Meerkerk, Spoor en Baron van Welderen Rengers en op den Hooff, Raden in de Hoogen Raad, die dit arrest hebben onderteekend benevens den Griffier.

w.g. D. Westenberg

T. Beelaerts van Blokland

Hugo Gevers

E.R. van Nes van Meerkerk

A.G. Spoor

E.R. v. W. Rengers

Op den Hooff

A.H. Burgerhoudt
Subst. Griffier.

(wordt vervolgd)

XIII. DE HEREN VAN VUGHT EN OIRSCHOT IN DE 12de EN 13de EEUW

(door T. Klaversma, Boerhaave en J. van der Vliet)

(vervolg)

5. Het geslacht der heren van vught in de 13de eeuw (vervolg)

Walter verkocht in 1320 de halve heerlijkheid aan Rogier, heer van Leefdaal (1), die getrouwd was met Agnes, dochter van Dirk Loef van Kleef. Dit is waarschijnlijk een verstandige daad van Walter geweest, want evenals heer Denekinus hebben de latere heren soms heel wat te stellen gehad met de Brabantse hertogen, die de rechten van hun zwakkere partners in de Oirschotse heerlijkheid nogal eens negeerden (2). Desondanks is het jammer, dat hiermee het geslacht van de ridders en halfheren van Oirschot uit de Brabantse geschiedenis verdwijnt. Wel leefde het verder in het land van Kleef.

Op 29 oktober 1317 deden Adolf, graaf van Berg, en Dirk, heer van

Isenburg als scheidsrechters uitspraak in de geschillen tussen Hendrik, aartsbisschop van Keulen en anderen enerzijds, en Dirk, graaf van Kleef en anderen anderzijds. Eén van de punten van de: e uitspraak was: De twist van Walter van Oerschoet met de graaf van Kleef over een leen zal bijgelegd worden. Dit een koorverdrag van 13 december 1321, waarbij Dirk Loef van Kleef kasteel en graafschap Hdlchrath aan aartsbisschop Hendrik van Keulen verkoopt, blijkt dat Walter van schayt één van de twee burgmannen van Hdlchrath is, die voor de overdracht moeten zorgen en in de tijd van die overdracht kasteel en graafschap moeten verdedigen en besturen. Ook in oorkonden van 29 oktober 1322 en 6 januari 1323 treffen we Ifolter van Orschoyt met de andere burgman Hendrik van Illichelhoven nog als dienaar van Dirk Loef van Kleef aan. Terwijl Walter van Oirschot nooit de bloedverwant van het Kleefse gravengeslacht wordt genoemd, is dit wel het geval met Everard van Orscoyt, die op 22 maart 1321 met andere familieleden een minnelijke schikking tot stand brengt tussen Diederik (Loef) van Kleef, graaf van Hlchrath en zijn broer Sifrid Loef inzake hun erfenis van vaders- en moederszijde (3).

In 1330 was Dirk, zoon van Everard van Orscot, kanunnik van het kapittel van Zyfflich hij Kleef, desondanks ontving hij er een kanonikaat en prebende van het stift Xanten hij door een besluit van paus Johannes XXII (4). Daniël, alias Denekinus was voor het Oirschotse kapittel de laatste weldoener uit dit geslacht. Hij legateerde aan de kanunniken 9 vaten, deels rogge, deels mout, die de pastoor van Oerscot op St.-Thomas moest betalen. Hij heeft dus evenals Jan I van Brabant gemeend, dat een zekere nivellering tussen het rijke inkomen van de pastoor en de karige inkomens van de kanunniken nodig was (5). Ook vrouwe Margaretha van Cleve liet de deken aan de kanunniken betalen, zoals we hiervoor hebben gezien. Haar gift is dus van na 1289 en dit maakt het vrijwel zeker, dat zij de tweede vrouw van heer Daniël was en in verband met hun zoon Eberhard was zij mogelijk een dochter van Eberhard van Kleef, in oorkonden vermeld van 1247 - 1275, broer van graaf Dirk VI van Kleef.

De vierde die blijkbaar door dezelfde nivelleringsgedachte bezielde was, was Agnes, vrouwe van Vhene. Voor haar jaargetijde moest de pastoor ieder jaar 41 vat, deels rogge, deels mout aan de kanunniken betalen. De overeenkomst tussen deze gift en die van heer Daniël van Oirschot doet verwantschap vermoeden. Nu behoorden tot de weldoeners ook Gerard, dictus de Venne, die met zijn vrouw Maroya 6 Keulse penningen schonk, evenals vrouwe Agnes van Vught en Daniël van Dendermonde. Dit wijst op een gift van vóór 1250 en in die tijd (29 nov. 1243) vinden we als laatste getuige in een oorkonde van Volpert, heer van de Lecke en zijn zoon Hendrik een G. van Vene (6). Zijn deze twee dezelfde persoon, dan moet aan Veen bij Heusden worden gedacht. Daar woonde trouwens al in het begin van de 12de eeuw een aanzienlijk geslacht, want reeds in een oorkonde van vóór 1121 is een Gerard van Veen laatste getuige na o.a. Wigerus de Hysdene, Folcuwoldus de Berne en Gotselinus de Pedelo (7).

Als hypothese zou men kunnen stellen, dat Marova een dochter Agnes, vrouwe van Vhene, een kleindochter van Agnes, vrouwe van Vught zijn geweest. Hoe dit zij, het is opvallend, dat vele weldoeners uit

de tijd tot p.m. 1400, onder wie enige die duidelijk Oirschottenaren zijn, blijkens het jaargetijdenboek een schenking doen uit de cijns van Vught of uit de cijns van een heer Hendrik van Vught. Wie deze heer Hendrik, die zelf aan de kanunniken 16 denariën legateerde (in Vught), was, is mij niet bekend, maar al deze giften met daarbij de andere gegevens tonen aan, dat in de 12de en 13de eeuw de heren van Vught tevens halfheren van Oirschot zijn geweest. Er is vaak beweerd: Vught was eenmaal de hoofdstad van Kempenland of Taxandrië. En ook: Oirschot was eenmaal de hoofdplaats van Kempenland. Gezien de in mijn relaas vermelde gegevens lijkt in beide een kern van waarheid te schuilten.

GESLACHT VAN VUGHT

- Rutger van WITE (Vuite) = Vught ? p.m. 1105
- Burchard van Withe (Vuithe) = Vught ?p.m. 1134
- Willem of Daniël, heer van Vught p.m. 1170
- Daniël of Willem, heer van Vught p.m. 1190

X

--Agnes, vrouwe van Vught 1219

Boudewijn heer van Vught 1219-1257	Daniël van Vught 1232	Matilde 1257 X heer van Oy	Maroya ? X G.v.Vene
X Margaretha	Walter van Vught	(Gerard? 1233)	Agnes ?, vrouwe van Vhene na 1289

Daniël Orschathe
alias Denekinus
van Oirschot
1278 - 1303

X

1. N.N.

Walter van Oirschot
1317 - 1323
halfheer van Oirschot
burgman van Hulchrath

Margaretha van
Kleef (dochter van
Eberhard, 1247 - 1271
broer van Dirk VI van
Kleef?)

Eberhard van Oirschot
1306 - 1321

Dirk van Orscot
kanunnik te Zyfflich
en Xanten

GESLACHT VAN STAPELS

Willem van Stapelo n.m. 1105
 Walter van Stapele 1134 - 1169
 Willem van Stapele 1167
 Godfried ??? p.m. 1200

Jutta en Petronilla
 vrouwen van Stapele ? 1219

Petronilla .X ? Dirk, heer van Heriner

Dirk heer van Herlaer 1235 - 1282	Godfried van Herlaer ridder t vóór 1281
Arnold	Willem
	Nicolaas (8) ridder 1352

N.B. De jaartallen geven aan, wanneer de personen in oorkonden voorkomen.

Noten:

1. W. Klaasen, Campinia le irg. blz. 42
2. J. Vriens, Camoinia 3e jrg. blz. 41 - 45
3. W. Kisky, Die Regesten der Bischeife von ^{1.781n TV, achtereenvol-}
gens de nrs. 1004 punten 89 - 92, 1274, 1336, 1361 en 1227.
4. Peter Wener, Urkundenbuch des Stiftes Xanten 1935, nr. 621
5. Frenken, blz. 207
6. J. Meerman, Codex diplomaticus, blz. 6
7. Koch, Oorkondenboek van Holland en Zeeland I, nr. 103
8. Campinia, jrg. 1975, blz. 162
Een Nicolaas van Herlaer, ridder, had blijkens een schenenoorkonde van Oirschot goederen te Oirschot geruild met de nroost van de abdij Tongerlo (29 nov. 1352). Stamde het nog uit het bezit van Willem van Stanele?

XIV. ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN

(vervolg)

19. wijziging en aanvulling op het oudste gildecharter van St.-Barbara te Oirschot

Op 2 juni 1991 **za1** het echt 500 jaar geleden zijn, dat de tot nu toe oudst-bekende kaart van het Oirschotse St.-Barbaragilde voor de schepenen werd gepasseerd. Op Sakramentsdag 1491 (het was toen 2 juni) namen hopman, koning, vaandrig, dekenen en de gildebroeders van St.-Barbara de heilige verplichting op zich en wel "elk onder verbintenis van zijn persoon en van al zijn goederen", de voorschriften, in hun gildecharter vermeld, getrouwd en voor altijd te onderhouden. Deze formulering kan o.i. niet worden misverstaan en is een serieuze bezinning waard in en buiten onze twintigste-eeuwse gilden. Onderstaande transkriptie van een akte uit het jaar 1630 gaat in hoofdzaak over de datumverlegging van de schiet- en teerdag (14 dagen v(56r het "ommedragen van O.L. Vrouw" te Oirschot) naar de zondag na O.L.Vrouw-Visitatie (de zondag na 2 juli). De reden voor deze wijziging zal de lezer uit de navolgende akte duidelijk worden. Een aanvulling aangaande een ordonnantie betreffende de plicht van de leden bij overlijden van een gildebroeder spreekt voor zichzelf. Ik moge hierbij opmerken, dat deze gegevens aan de Oirschotse gildebroeders reeds bekend zijn (in een plaatselijk blad reeds gepubliceerd).

"Alsoo dye edele heeren hopman, coninck, vendricht, dekenen ende gemeijne gildebroederen vande reijne maget ende martelerse Sinte Barbara in het maecken ende concipieren van henne ordinantien ende carten gepasseert voir schenenen deser Vrijheijt inden jaer XIIIIC eenentnegentich op heijligen Sacramentsdach onder andere hadden geconcipieert ende geordineert hennen gemeijnen schietensdach te houden ende observeren veertijen daegen voir d.atmen onse Lieve Vrouwe de reijne maget Maria binnen Oirschot plach omme te draegen ende dat denselven dach te seer ombequaem ende ongelegen valt voir de voirsch. gemeijne gildebroederen soo denselven gemeijnlijck ende sonder foute jaerlijcx is vallende binnen oft int hert vanden oogst wanneer de gemeijne gildebroederen hen generende met het labeuren ende teulwerck sonder merckelijcke schaede nyet en connen vaceren om eentsamentelijck te saemen te schieten ende teeren, soo hebben dye selve edele heeren hopman, coninck, vendricht, dekenen ende het meeste deell vande voirsch. gemeijne gildebroederen voir ons schepenen voirsch. in propere personen gecompereert sijnde om het voirsch. inconvenient te eviteren geraempt ende eendrachtelijcken geaccordeert ende geordineert dat sij den voirsch. schietensdach voortaan sullen houden op sondach naer onser Liever Vrouwen Visitatiendach wanneer de selve gildebroederen gehouden sullen sijn te compareren achtervolgende de caerte van date voirsch. om te teren naer ouder gewoonten indien het de hopman, coninck, vendricht, dekenen ende gemeijne gildebroederen goet vijnden ende bij hen sulcx door grooten oorloge ende andere swaericheijden van sieckten ende andersints nyet en vonden ge-

raeden gedaen te worden allet opten peenen inde selve caertren breder begrepen ende verhaelt. Item noch als vooren geordineert dat als yemant vande voorsc. gildebroeders cornet te overliiden dat alsdan allen de gildebroeders sullen moeten compareren om den selven hennen overleden gildebroeder te helpen begraven voorde syele te bidde ende in dyerst der misse mede te offeren onte peenen inde voirsch. caerte begrepen, ende sullen de erffgenaemen vande voirsch. overleden daer voirsch. aende gildebroeders boven tgene inde voirsch. caerte begrepen staet moeten contribuieren een half tonne goets heers welcke voirsch. conditien dye voirsch. edele heeren hopman, coninck, vendricht, dekenen ende gemeijne gildebroeders vande voirsch. gilde gelooft hebben ende geloven mits desen elck een opte verbintnisse van sijne persooene ende allen sijne goederen present ende toecomende de voirsch. conditien pointen ende articulen ten eeuwichen daegen te houden ende doen houden voor goet vast gestendich ende van werden ende die te onderhouden ende achtervolgen doen houden ende achtervolgen ten eeuwichen daegen. Actum den achtsten julij anno 1630, testes Loon et Ekerschot."

20. Een aantekening over het verdwenen St.-Catharinagilde van Oirschot

In de jaarkroniek uit de schepenprotokollen van 1593 (Campinia nr. 30, blz. 63) vinden wij een interessante vermelding over het verdwenen St.-Catharinagilde van Oirschot. Men verzocht ons deze vermelding onder hoofdstuk XIV (Archivalia aangaande de oude Kempische gilden) nog eens te willen plaatsen, waaraan wij hieronder gaarne gevolg geven:

"Differentie inde gilde van Sinte Catheryn: De gilde van Zinte Catheryne tot Oerschot heeft geteert in drye partyen, de oude lieden tot Symon Themwers inden Wildeman, de jonge lieden eenige tot Jan int Ekerschot opt Raetshuys, alwaer Niclaes Herberts het veendelen als veendricht heeft gehaelt, bycans nyet sonder moeten, de andere oyck tot Ryn Huybers inden Raven, somme al crackeel."

Oud en jong, maar ook de jongeren onder elkaar waren het niet eens. Werd er misschien toen reeds een kiem van ontbinding gelegd?

(wordt vervolgd)

COLOFON

Samengesteld en vervaardigd door	Streekarchivariaat Noord-Kempenland
Lay-out en typewerk	C. Aarts-Keesom
Offset	H. Tempelaars

C A M P I N I A
DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT
NOORD-KEMPENLAND

8E JAARGANG
JANUARI 1979
NR. 32

Redactie: W. Klaasen, Streekarchivaris
Redactieadres: Torenstraat 1, 5688 AM Oirschot
Postbus 11, 5688 ZG Oirschot
Tel. 04997 - 2828 - toestel 33

De prijs voor een abonnement bedraagt f 12,-- per jaar, vanaf 1 april 1979, bij vooruitbetaling te voldoen, te storten op post-girorekening 10.69.032 van de gemeente Oirschot met vermelding abonnement Campinia. De prijs voor losse nummers is f 3,-- per stuk. Indien opzegging niet schriftelijk is medegedeeld voor het begin van het nieuwe kalenderjaar, wordt het lidmaatschap voor het volgende jaar automatisch voortgezet.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

De niet-ondertekende artikelen zijn samengesteld door de medewerkers van het Streekarchivariaat Noord-Kempenland.

Voor de inhoud van de ondertekende artikelen is de redactie niet verantwoordelijk.

Geachte abonnee,

De laatste aflevering van jaargang 8 ligt thans voor U. De redactie en medewerkers van Campinia wensen U een gezegend en voorspoedig 1979 toe. Zij doen dit ondanks het alom heersende en misschien wel enigszins gegronde pessimisme aangaande de toekomstspijkten van onze wereld. Zij weten namelijk, dat ook U de les der historie kent en Uw lering wilt trekken uit het verleden. De machtigen dezer aarde en vele van haar denkers, technici, opvoeders, medici, sociologen en geestelijke autoriteiten staan machteloos tegenover de problemen, die zij uiteindelijk vaak zelf in het leven hebben geroepen door de mens en zijn vernuft wederom op het altaar te verheffen, machteloos tegenover de materiële en geestelijke vervuiling van onze maatschappij. Men meent een modern leven te Propageren, maar is in wezen hopeloos ouderwets en maakt steeds weer dezelfde fouten. Voor de zoveelste keer: "l'histoire se repète". Juist daarom mogen wij U een goed jaar toewensen. Moge 1979 voor ons allen wederom een tijd van bezinning worden en van heroriëntatie op positieve onveranderlijke waarden en waarheden. De geschiedenis zal de onomstotelijke waarheid aan de dag brengen en deze zal uiteindelijk overwinnen. Laten wij derhalve deze waarheid blijven zoeken, de waarheid over hetgeen gisteren of eergisteren goed of slecht was, om het ware gezicht van het heden daarmee te confronteren. Alleen door een eerlijk en helder zicht op verleden en heden zal de enig heilzame gevolgtrekking ten dienste van een gezonde toekomst van onze wereld kunnen worden gemaakt. In deze geest wensen wij onze lezersvrienden een gelukkig 1979 toe.

De redactie.

I N H O U D

I.	Oirschotse mensen over Oirschot "De Oirschotse ulariaschool in de 20-er en 30-er jaren" (door Toke van de Ven-Lommers)	154 154
II.	De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem (vervolg) De notulen der vergaderingen van schepenen, burgemeesters, aimmeesters, kerkineesters, zeters en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen (vervolg)	159 152
IV.	Jaarkronieken uit de schepenrotokollen van Oirschot-Best (vervolg) (door J. Santegoeds, Nuenen)	166
a.	De oorkonden van Best en Oirschot vanaf de 14e eeuw (vervolg)	170
	85. Schepenoorkonde van 's-Hertogenbosch 30 maart 1416	170
	86. Schepenoorkonde van Oirschot 29 maart 1418	171
	87. Schepenoorkonde van 's-Hertogenbosch 30 mei 1424	172
	88. Schepenoorkonde van Oirschot 10 mei 1426	172
	89. Schepenoorkonde van Oirschot 12 februari 1427	173
	90. Schepenoorkonde van 's-Hertogenbosch 6 juni 1131	174
VI.	Bestse toponiemen (vervolg)	174
VII.	Genealogica	178
	1. Echtparen van Croonenburg van 1620-1972	178
	2. Genealogische gegevens omtrent het geslacht Van Collenburg vanaf 1629	178
VIII.	Huizen en hun bewoners te Oirschot van de zeventiende tot de twintigste eeuw	179
	43. Het Raadhuis te Oirschot	179
IX.	Het landgoed De Baest (vervolg) (door J. Andrik)	186
IX. A.	De oudste documenten betreffende het Oirschot- se kapittel (door J.P.J. Lijten)	188
X.	Lijst van woningen te Veldhoven in de 18de eeuw (vervolg)	191

I N H O U D (vervolg)

VI.	Heers	191
XI.	Lezers leveren hun bijdrage	196
	1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875 E. De pastorie (door Th. A. Kuypers)	196
	2. Echtparen van Croonenburg (vervolg) (door A.B. van Cronenburg, Rotterdam)	199
	3. Genealogische gegevens omtrent het geslacht Van Collenburg vanaf 1629 (door Nico van Cuijck, Oirschot)	203
XII.	A. Giovanni en Martinus: het verhaal van een moord (vervolg)	208
XIII.	A. De heren van Vught en Oirschot in de 12de en 13de eeuw (vervolg) Aanvulling op voorgaande afleveringen (door T. Klaversma, Eindhoven)	210
	B. Een koningskroon voor Hertog Philips de Goede (door F.J. van Ettore)	211
XIV.	Archivalia aangaande de oude Kempische gilden (vervolg)	218
	21. Reglement van het St.-Annagilde te Best 20 oktober 1760	218

I. OIRSCHOTSE MENSEN OVER OIRSCHOT

CORRIGENDA:

Campinia nr. 31, blz. 128

Hoofdstuk VII Genealogica

2.B. Huwelijken in de hervormde kerken van Oostelbeers en
Middelbeers, 1772 - 1790

nr. 62: gehuwd met REIJNS, Catharina

moet zijn:

gehuwd met KEIJNS, Catharina

Camninia nr. 31, blz. 151

Hoofdstuk XIII De heren van vught en Oirschot in de 12de
en 13de eeuw

Geslacht van Stapele

In de stamboom behoort achter Jutta en Petronilla, vrouwen
van Stanele, géén vraagteken te staan.

Naast de streep tussen Willem en Nicolaas, ridder, behoort
wél een vraagteken te staan.

De Oirschotse Mariaschool in de 20-er jaren
(door Toke van de Ven-Lommers)

Wat denk ik gèrè terug aan de tijd van de school
Waar me héél veel van hij is gebleven,
Want ja, op een dorpschool, zo'n vijftig jaar terug
Daar kon je van alles beleven.

Ge kwaamt met je vier in de bewaarschool terecht
Bij 'n klein en vriendelijk nonneke,
Daar zat je dan netjes in bankskes van vier
Als haringskes vast in een tonneke.

We leerden er bidden met de oogskes stijf dicht
De handjes mooi samen gevouwen,
We zongen de liedjes: "O Jezuke zoet"
"Maria de liefste der vrouwen".

We pluisden de lapjes heel fijn uit elkaar
We vlochten met reepjes de matjes,
En werd door Meseur een verhaaltje verteld
Dan zaten wij stil op ons gatjes.

Zo hebben wij op die bewaarschool geleerd
Te bidden, te luisteren, te spelen,
Papiertjes te vouwen en kindergezang
We hoefden ons nooit te vervelen.

En dan naar de "leerschool", zo werd ze genoemd
Daar wilden ze namelijk proberen,
Om aan die klein peuters, verlegen en bleu
De letters en cijfers te leren.

We kregen een lei, daar begonnen we mee
Een griffel erbij om te schrijven,
In 'n sponzedoos zat dan 'n vochtige spons
Om 't leike mee zuiver te wrijven.

De Eerste Communie, die deden we al vroeg
We waren toen amper maar zeven,
Toch heeft 't een stempel in 't leven gezet
Die altijd nog bij is gebleven.

We kregen de boekjes van Ot en van Sien
Een telraam was handig hij 't rekenen,
En alle Meseurs legden duidelijk uit
Wat 't allemaal wel moest betekenen.

Zo ging het maar verder en in mijne geest
Schiet dikwijls me nog iets te binnen,
Maar alles vertellen, dat wordt me te veel
Daar kan ik nu niet aan beginnen.

Maar Vaderlandse Geschiedenis, daar weet ik nog van
De oorlog van tachtig jaren,
En Hugo de Groot, die ontvluchtte in de kist
Om zodoende z'n leven te snaren.

En de Bijbelse geschiedenis: 't aards paradijs
Dat zal ik ook nooit meer vergeten,
Hoe Adam en Eva verkeerd hadden gedaan
Door van dië appel te eten.

Een héél grote landkaart hing voor in de klas
Met steden, rivieren en meren,
De Rijn en de Schelde, de Maas en de Waal
We moesten het allemaal leren.

Ik breide 'ne kous en 't was net ene zak
Ook moesten we letters borduren,
We naaiden op 'n lapke dat smoezelig werd
En 't nonneke stond maar te gluren.

D'r was een meseur, die gaf ons muziek
We moesten dan allemaal zingen,
De Heilige liedjes, die zongen w't eerst
En dan over andere dingen.

Van "Hopsasa heisa" of "Moeders paraplu"
"t Wilhelmus" of iets van Oranie
"De herdertjes" in Kersttijd en met Sinterklaas
Natuurlijk "de stoomboot" uit Spanje.

Maar twee keer per week, ja dan kwam voor 'n uur
De Hoogeerwaarde heer Deken,
Dan waren we stil en een klein beetje bang
En luisterden goed naar z'n preken.

Ja, Godsdienst, die stond in die tijd wel voorop
We moesten Catechismus leren,
Een moeilijke les was 't iedere week
Maar we kenden ze, zonder mankeren.

En hadden we extra ons best dan gedaan
Dan kregen we een complimentje,
En hadde voor Godsdienst een tièn op 't rapport
Dan was de beloning een prentje.

Op school werd ook daaglijks wel zes keer gebid
En iedere morgen ter kerke,
Om acht ure kindermis, die goed werd bezocht
Dan baden we om hulp bij ons werken.

En met Vastenavond dan klonk 't door de kerk:
"O God, U zij lof, IJ zij ere",
Zo baden wij samen eerbiedig en vroom
Om 't Heilig Sacrament te vereren.

Geregeld te biechten met heel onze klas
Dan liente in de rij, lijk soldaten,
'n Non liep voorop en 'n non achteraan
En heel zachtjes moogde dan praten.

Dat biechten als kind, dat vergeet je maar nooit
Ge onderzocht dan oeuw zondig geweten,
Ge dacht aan de fouten van thuis en van school
Opdat ge maar niks zoudt vergeten.

Die zonden, die waren gewoonlijk niet erg
We waren nog jong en onschuldig,
Maar we gingen te biechten en we vonden 't gewoon
En wachtten ons beurt af, geduldig.

We leefden nog echt uit de korf zonder zorg
We wisten van toeten noch blazen,
Toch konden we op tijd wel ons menneke staan
We waren (ook) geen houteren Klazen.

Ik denk aan de klassen met ramen zo groot
Wie zou ze toch kunnen vergeten,
De lessenaar of tree, die stond vóór in de klas
Daar was dan Meseur op gezeten.

En als dan Meseur eens héél efkes nie keek
Dan zaten we stiekem te praten,
Daar heb ik me dikwijls aan schuldig gemaakt
Ik kon dè verdirsse nie laten.

De kasten die waren met boeken gevuld
En inktpotjes, schriften en gumkes,
Met krijtjes en pennen en tekenmanier
De potloden waren ooit stumpkes.

Ik denk aan de gang, want daar hingen ons kleer
De bontjes met krullekesharen,
De mofkes en mutskes en tegen de muur
Daar stonden de klompkes aan paren.

We droegen op school toen nog altijd ene schort
Dat was heel gewoon in die tijden,
De meesten hadden ook nog een strik in het haar
En sommigen een speldje bezijden.

We droegen japonnekes met mouwkes heel lang
Heel zedig, dat zal ik je vertellen,
En lang zwarte kousen, soms eigen gebreid
Met kousenband of jarretellen.

Bij 't overgaan kregen we jaarlijks een prijs
De schoonste prijs was voor de beste,
Daar heb ik het nooit niet zo wijd mee gebracht
Al was ik dan ook niet de leste!

Ik denk aan de nonnen in de kleren van toen
De pijen, de trippen, de kappen,
Zo dik en zo warm, hoe hielden ze 't uit
Dat kan ik nog altijd niet snappen.

Die nonnen, we kenden de goei en de kwaai
Soms hadden ze het toch op oew geladen,
Maar dat lag aan je eigen, want paste goed op
Dan konde 't er heel goed bij raden.

Met de Plechtige Communie, op 't eind van de school
Dan kregen we helemaal nieuw kleren,
En weken tevoren, dan moesten we 't Lof
En de toewijding aan Maria gaan leren.

Ik denk aan de namen als Baaïke en Jans
Aan Pieta en Drika en Sjoke
Aan Bertha en Jaantje, aan Betje en Dien
Marietje en Leentje en Toke.

Ik had m'n vrindinnen bekant heel de klas
M'n beste vriendin dat was Leentje,
In opstellen maken was ze zo goed
En tekenen! Zo was er geen eentje.

En dan op de speelplaats, daar zwierden we rond
Daar liepen we dan te bedisselen,
Wat of we zouden spelen, als schippertje lief
Of hinken, of boomke verwisselen.

We draaiden een kuiltje met den hak in de grond
En lieten de knickers dan rollen,
Dán was er de kaatstijd en deden we stand
En dán was het tijd om te tollen.

Soms speelden we samen in 'n heel **grote kring**
Of we wandelden rond **met** ons **tweeën**,
We hadden een springtouw **van tien meter** lang
En 's winters **gaan slipneren** of **sleeën**.

Die winters van **vroeger, zo koud en zo streng**
Dan kon het ooit **vriezen dat 't kraakte**,
Wat konden we **slipperen op 'n heel gladde baan**
Die we samen **op de speelplaats dan maakten**.

Ik denk aan **de Koestraat want daar was onze school**
Daar liepen **we groepke** bij **groepke**,
Soms slenterden wij **op ons dooie gemak**
Bij den Dominee over 't **stoepke**.

De roomkarren hobbelden **over** de straat
Met heel dikke naarden bespannen,
Het waren die knollen, dat mocht dan ook wel
Want die roomkarren stonden vol kunnen.

Bij Lobach, den dokter, stonden klompen aan de deur
Die waren van sommige patiënten,
Bij Brouwer de Kroon stonden tonnekes bier
Piet Soethout was rome aan't venten.

Een schrift en ook hoeken **verkocht** Hein de Croon
Ook pennen en dergelijke **zaken**,
En bij Cees van Kempen, dat was me **toch wat**
Daar kon je oew portret laten maken.

Bij Bakker **v.d. Sande** stond de **handwagen klaar**
Want Mina ging venten met mikken,
Bij Pietje van de l/al zag **je kolen en** steen
En planken en balken **heel dikke**.

Maar nou dwaal ik af, nu **efkes weer terug**
Naar de school met de **klassen en banken**,
Wat zou ik toch gère die **Meseurs nog ene** keer
Heel hartelijk willen bedanken.

Voor al wat ze deden **voor de kinderen** van toen.
Waar zou toch m'n klas zijn **gebleven?**
Elk ging zijne weg, maar die **Oirschotse school**
Vergeet ik toch nooit van m'n leven!

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDROVEN-
BLAARTHEM

(vervolg)

540. Zo.Ve. 3-1-1618 blz. 260/1

Jan Aert Francen verklaart aan zijn broer Henric Aert Francen schuldig te zijn 96 gulden en nog eens 100 gulden van Lichtmis a.s. tot over 3 jaar en wel voor de overdracht in nr. 539 vermeld (Camninia aflevering 31, hoofdstuk II). Mocht Henric het geld eerder nodig hebben, dan moet hij dit een half jaar tevoren aanzeggen.

Schepenen: Michiel Anijssen - Frans Hendricx

541. Zo.Ve. 4-1-1618 blz. 260/2 - 261/1

De kinderen van Franc Aert Francen, Peter Francen, Hendrick Aert Francen als momber en Peeter Peeter Cops als toeziende voogd van de minderjarige kinderen, hebben krachtens akte van 14-12-1617 aan Dierck Peeters van Vessem overgedragen een half weiland te Schoot in Zonderwijck-Velthoven (belendende percelen: de waterloop, Ileijsken de weduwe van Jan Danen, de dijck) en wel voor een pachtsom van 2 gulden en 10 stuiver. Tevens moet aan de Pastorie van Veldhoven jaarlijks een half vat koren worden betaald.

Schepenen: Michiel Dionijssen - Peeter Wouters

542. Zo.Ve. 4-1-1618 blz. 261/2

De kinderen van Franc Aert Francen (zie nr. 541) hebben aan Dierick Peeters overgedragen een akker genaamd "het Loopensaet" te Zonderwijck-Velthoven (belendende percelen: Paulus Peeters, Faes Goyaerts, de weg, Wouter Henricx).

Schepenen: Michiel Dionijssen - Peeter Wouters

543. Zo.Ve. 4-1-1618 blz. 261/3 - 262/1

De kinderen van Franc Aert Francen (zie nr. 541) hebben aan Dierick Peeters overgedragen de "Tonis Ecker" te Zonderwijck-Velthoven (belendende percelen: Faes Henricx, de weg, de kinderen van Matheus Wouters).

Schepenen: Michiel Dionijssen - Peeter Wouters

544. Zo.Ve. 4-1-1618 blz. 262/2

De kinderen van Franc Aert Francen (zie nr. 541) hebben aan Jacob Peeters hun deel van de Schoot Ecker in Zonderwijck-Velthoven overgedragen (belendende percelen: Jan Aerts, de weg, Wouter Henricx).

Schepenen: Michiel Dionijssen - Peeter Wouters

545. Zo.Ve. 4-1-1618 blz. 262/3

De kinderen van Franc Aert Francen (zie nr. 541) hebben aan Jooris Hendricx hun deel van het Danen Bochtjen overgedragen (belendende

percelen: de weg, Dierick Peeters).

Schepenen: Michiel Dionijssen - Peeter Wouters

516. Zo.Ve. 7-1-1618 blz. 263/1

Hendrick Aerts Francen heeft aan Dierck Peeters van Vessem de Thonis Acker in Zonderwijck-Velthoven overgedragen (belendende percelen: de weg, Matheus Wouters en zijn kinderen).

Schepenen: Peeter Wouters - Frans Hendricx

547. Zo.Ve. 7-1-1618 blz. 263/2

Corstiaen Hendricx verklaart aan de mombers van de minderjarige kinderen van Frans Aert schuldig te zijn een bedrag van 32 gulden voor afgekocht goed, betaalbaar van Bamis j.l. tot over 3 jaar tegen een jaarrente van 16 penningen.

Schepenen: Peeter l'buters - Frans Hendricx

548. Z. 18-1-1618 blz. 264/1

Hendrick Janssen heeft namens zijn moeder Maria Hendricx met zijn oom en momber Govaert Hendricx aan Gerit Aertssen een weiland in het Muggenhoel te Zoelst overgedragen (belendende percelen: de onderschout Hendrick Gerits, het straetken, Gerit Cornelissen, de gemene straat) met uitzondering van een huisje met hof op dit weiland.

Schepenen: Adriaen Janssen - Michiel Paulussen

549. Z. 19-11-1617 blz. 264/2 - 265/1

Adam Janssen heeft aan zijn zonen Joost en Tonis Adams, aan de mombers van zijn dochters te weten Frans Peeters en Peeter Lamberts en aan zijn zwager Tonis Segers overgedragen al zijn erfgoederen te Zeelst en wel tegen een jaarlijkse betaling van 50 gulden zolang hij leeft. Tevens zijn de erfgenamen gehouden al zijn schulden te betalen.

Schepenen: Adriaen Janssen - Michiel Paulussen

550. Z. 12-3-1618 blz. 265/2 - 266/1

Hendrick Reijnders verklaart aan Peeter Janssen voor een gepachte akker tot St.-Jan 1618 schuldig te zijn 13 gulden en 6 stuivers.

Schepenen: Adriaen Janssen - Michiel Paulussen

551. Z. 14-2-1618 blz. 266/2

Goort Joris heeft aan Hendrick Janssen te Woensel een heideveld in het Horeven te Zeelst overgedragen (belendende percelen: Hendrick Symons, de heide, Willem Mercelis, Jan Peeter Adriaens).

Schepenen: Adriaen Janssen - Michiel Paulussen

552. 16-2-1618 blz. 266/3

Jan Aert Francen verklaart aan Hendric Aert Francen op Lichtmis a.s. schuldig te zijn een bedrag van 172 g. met een interest van 6 gulden

en 5 stuivers per 100 gulden.

Schepenen: Gielis Nijssen - Frans Hendricx

553. 16-2-1618 blz. 267/1

Joris Hendricx verklaart aan de minderjarige kinderen van Frans Acrt schuldig te zijn een bedrag van 12 gulden en 10 stuivers, betaalbaar tot Lichtmis a.s..

Schepenen: Gielis Nijssen - Frans Hendricx

554. 16-2-1618 blz. 267/2

Dingna Danen en haar mombler Willem Henrick lianen en Jan Peeters als Aerts verklaren, dat Laurcijs mombler van de minderjarige kinderen van Gerit Henrick Danen hun schuld volgens schepenobligatie hebben betaald.

Schepenen: Michiel Dionijssen - Frans Hendricx

555. 16-2-1618 blz. 26 7/3

Jacob Peters verklaart aan de minderjarige kinderen van Frans Aert schuldig te zijn een bedrag van 35 gulden, betaalbaar tot Lichtmis a.s..

Schepenen: Michiel Nijssen - Frans Hendricx
Gekasseerd: 8-9-1519

556. 16-2-1618 blz. 267/4

Jan Aert Francen verklaart aan Henrick Acrt Francen schuldig te zijn een bedrag van 172 gulden, betaalbaar tot Lichtmis a.s..

Schepenen: Michiel Nijssen - Frans Hendricx

557. 16-2-1618 blz. 267/5

Jooris Hendricx verklaart aan de minderjarige kinderen van Frans Aerts schuldig te zijn een bedrag van 12 gulden 10 stuivers, betaalbaar tot Lichtmis a.s..

Schepenen: Michiel Nijssen - Frans Hendricx
Gekasseerd: 8-9-1619

wordt vervolgd)

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN

(vervolg)

545. B.G. 26-7-1806 3/136

Vergadering van de leden van de gemeentebesturen en gekommitteerden van Blaarthem en Gestel (niet aanwezig: J.v.d.Mortel, F. Ilurks, A. Mikkers). Naar aanleiding van de resolutie van de Raad van Financiën van 27 mei 1806, inhoudende een schikking konform Plakkaat van de Staten-Generaal d.d. 16-1-1798 en het besluit van het Staatsbewind van 4 maart 1805, waarbij wordt bepaald, dat de geestelijke tiendheffers in Bataafs Brabant overeenkomstig het Plakkaat van de Ho.Mo. d.d. 16 januari 1778, het onderhoud en de reparaties der torens en kerken moeten blijven voortzetten, wordt in de vergadering besloten, om krachtens het reglement van de Ho.Mo. van 16 maart 1700 tot kerkmeesters aan te stellen Jan M. Baselmans en Christiaan van Dommelen en wel onder de profijtten en verplichtingen vervat in genoemd reglement.

Getekend: Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, A. den Hertog, Francis Donkers, N. van Mierlo, A. van Baarschot, D. van Gennip, M.v.d. heuvel.

546. V. 11-11-1806 3/137

Vergadering van de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Veldhoven naar aanleiding van de publikatie van Zijne Majesteit de Koning van Holland van 9 oktober 1806, om voor 15 november a.s. bij wijze van anticipatie op de verponding over 1806 te betalen een even groot bedrag als dat der verponding over 1805. Besloten wordt een rekwest aan het Departementaal Bestuur van Brabant te zenden met het verzoek de benodigde gelden te mogen negotiëren, daar de ingezetenen van Veldhoven wegens de schrale oogst in deze korte tijd het verschuldigde niet kunnen bijeenbrengen.

547. B. 11-11-1806 3/138

Vergadering van de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Blaarthem naar aanleiding van de publikatie van de Koning van Holland d.d. 9 oktober 1806, om voor 15 november a.s. bij wijze van anticipatie op de verponding over 1806 te betalen een even groot bedrag als dat der verponding over 1805. Besloten wordt een groot rekwest aan het Departementaal Bestuur van Brabant te zenden met het verzoek de benodigde gelden te mogen negotiëren, daar de ingezetenen van Blaarthem wegens de schrale oogst van dit jaar niet in staat zijn in deze korte tijd het verschuldigde bijeen te brengen.

548. V.Z.B.M. 19-12-1806 3/139r

Vergadering van de leden van de gemeentebesturen van Veldhoven,

Zoelst, Blaarthem en Meerveldhoven (niet aanwezig Francis Donkers voor Blaarthem, Poulus Louwers en Hendrik Baselmans voor Meerveldhoven), waarbij wordt besloten Legnardus Vromans als schutter en bedeljager van Veldhoven, Zeelst, Blaarthem en Meerveldhoven voor zijn diensten te danken en hem tevens te gelasten, zijn geweer en zijdegeweer bij de president van Veldhoven in te leveren.

Getekend: J. Somers, W.v.d. Fijnden, A.v.d. Wildenberg, Joh. van Rooy, H.P. Burgers, P.v.d. Wildenberg, Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, G. Verheijden, sekretaris J.F. de Wit.

549. Z. 8-1-1807 3/139v-140r

Vergadering van de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeelst, waarbij door de schout-civiel wordt medegedeeld, dat pastoor J. Kuijners hem op 6 januari j.l. heeft verzocht een schikking te treffen tussen de pastoor en het gemeentebestuur aangaande de plaats van de gemeenteklok, die zich in de parochiale kerk bevindt, en wel binnen een week. De mededeling wordt voor kennisgeving aangenomen. De vergadering wenst geen andere dan schriftelijk ingediende aanvragen te behandelen. De Eerwaarde ontvangt hiervan afschrift.

Getekend: J.v. Rooy, P.v.d. Iiildenberg, H.P. Burgers, J.v. Dijk, P. Couwenberg, F. van Lierop, sekretaris J.F. de Wit.

550. V.Z.B.M.G. 28-3-1807 3/140v-141v

Vergadering van de schout-civiel en de presidenten der gerechtigde gemeenten in het gekombineerde Broek van Veldhoven, Zoelst, Blaarthem met Gestel en Meerveldhoven, inzake het turfsteken in het Broek in het komende seizoen: 1) het turven of aftekenen van plaatsen zal beginnen op maandag, 6 april a.s., 2) aan ieder gezin wordt een plaats van 20 treden (per trede 5 voet) toegewezen die ieder volgens het reglement moet aftekenen in aanwezigheid van twee onpartijdige en geloofwaardige getuigen, die dit desgewenst met een niechtige eed moeten bevestigen, 3) er mogen geen plaatsen in aanmerking worden genomen dan die welke volgens voorgaand artikel zijn afgetekend; indien er turf in is gestoken, wordt deze toegekend aan degenen die nog geen plaats hebben en deze in bijzijn van getuigen hebben afgetekend, 4) turf die reeds vóór de genermitteerde tijd is gestoken, zal worden toegekend aan degene die de plaats volgens het reglement het eerst heeft afgetekend en niet aan hem die de turf heeft gestoken, 5) degenen die de turf vóór de benaalde tijd hebben gestoken, worden beboet en krijgen geen plaatsen toegewezen, waarin nieuwe in dit jaar gestoken turf ligt, maar wel andere plaatsen waarin geen turf gestoken is. Ten slotte belooft de schout-civiel een premie van twee gulden aan de aanbrengrers van overtredingen.

Getekend: G. de hit, Joh. van Rooy, C. Verheijden, ll.v.d. Wildenberg, Jan M. Baselmans.

551. Z. 11-4-1807 3/142

Vergadering van de leden van het gemeentebestuur en de gekonunitteerden van Zeelst. Benoeming van nieuwe **burgemeesters en** een armmeester: burgemeesters van 1 mei 1807 tot 30 april 1808 Hendrik Arn. **Senders en Peter van den Gildenberg junior, tot** armmeester van vrijdag voor Pasen 1808 tot vrijdag **voor** Pasen 1809 Jan Jansens.

552. V. 15-4-1807 3/143

Vergadering van de leden van **het** gemeentebestuur en de gekommitteerden van Veldhoven (niet aanwezig: W.v.d. Lijnden). Verkiezing van nieuwe burgemeesters **en een** armmeester: burgemeesters van 1 mei 1807 tot 30 april 1808 Jan Verschuuren en Joost Gruijthuijzen, armmeester Hendrik Donkers van 1 mei 1807 tot 30 april 1808.

Getekend: J. Somers, A.v.d. nldenberg, P.v.d. Hurk, D.v. Fsbeek Jan P. Liebrechts, sekretaris J.F. de Wit.

553. B. 25-4-1807 3/144

Vergadering van de leden **van** het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Blaarthem. Verkiezing van een nieuwe burgemeester en armmeester. Burgemeester: Francis van den Wildenberg van 1 mei 1807 tot 30 april 1808, ainuaeester: Hendrik Verlinden van Pinksteren 1807 tot Pinksteren 1809.

Getekend: Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, Francis Donkers, van Baarschot, D. van Gennin. **A.**

554. B. 25-4-1807 3/144v

De nieuwgekozen burgemeester en armmeester van Blaarthem hebben de eed afgelegd in handen van de schout-civiel.

Getekend: Francis van den Wildenberg (kon niet schrijven), Hendrikus Verlinden, G. **de wit**, Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, sekretaris J.F. de hit.

555. V. 4-5-1807 3/143v

De nieuwe burgemeesters en **armmeester van veldhoven hebben de voorgeschreven eed** in handen van de schout-civiel **afgelegd**.

Getekend: Jan Verschuuren, **Joost Gruijthuisen** (kon niet schrijven), Hendrikus Donkers, C. de **Wit**, J. Somers, A.v.d. Wildenberg, sekretaris J.F. de wit.

556. Z. 23-5-1807 3/145r

Jan van Gemert, grutter te Zeelst, die zich ingevolge de ordonnantie, volgens **welke** een belasting on het Gemaal zal worden geheven heeft aangegeven om onder eed te worden genomen, heeft deze eed in handen van de schout-civiel. afgelegd.

Getekend: Jan van Gemert (kon niet schrijven), G. de Wit, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg.

557. Z. 23-5-1307 3/145v

Michiel van Gemert, slager te Zeelst, heeft zich aangegeven om, in gevolge de ordonnantie, volgens welke een belasting op het Bestiaal zal worden geheven, onder eed te worden genomen. Hij heeft deze eed in handen van de schout-civiel afgelegd.

Getekend: M.v. Gemert, G. de Wit, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg.

558. Z. 24-5-1807 3/142v

De burgemeesters van Zeelst Hendrik Arn. Senders en Peter van den Wildenberg junior, en de ainuneester Jan Jansens, hebben de voorgescreven eed in handen van de schout-civiel afgelegd.

Getekend: Hendrikus Senders, P.v.d. Wildenberg, Johannes Jansen, G. de Wit, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, sekretaris J.F. de Wit.

559. V.Z.B.O.M. 7-8-1807 3/146-148

Vergadering te Zeelst van de rechtbank van Veldhoven, Zeelst, Blaarthem, Oerle en Meerveldhoven. Present voor Veldhoven: J. Somers en A.v.d. Wildenberg, voor Zeelst: Joh. van Rooy en P.v.d. Wildenberg, voor Blaarthem: Jan Baselmans en C. van Dommelen, voor Oerle: de president J. van Sambeek, voor Meerveldhoven: G. Verheijden en P. Louwers. Naar aanleiding van een missive van de schout-civiel van het schoutambt Oerle aan de Landdrost van Brabant, waarin deze klachten uit over de tegenwoordige vorster van het schoutambt (waar eerder twee vorsters waren, voor iedere rechtbank één). Deze klachten zijn: onachtzaamheid, slapte, dronkenschap. De schout voelt zich zodoende als een lichaam zonder handen en niet in staat de wetten en reglementen van het land uit te voeren. Hij verzoekt derhalve de vorster te ontslaan en een nieuwe markante figuur als zodanig te benoemen. De Landdrost stelt dit verzoek in handen van de rechtbank van Oerle en Meerveldhoven en verzoekt om de noodzakelijkheid van de aanstelling van een dienaar der Justitie in het schoutambt Oerle te verifiëren. Hij verzoekt tevens met de besturen van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem te overleggen welk traktement aan een dergelijk dienaar der Justitie kan worden uitgekeerd. Hierop antwoorden de rechtbanken van Oerle-Meerveldhoven en van Veldhoven-Zeelst-Blaarthem, dat de missive van de schout-civiel op waarheid berust, en dat men een traktement van 100 gulden per jaar kan geven en bovendien 25 gulden voor kleding.

Getekend: J. van Sambeek, J. Somers, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, G. Verheijden, P. Louwers, sekretaris J.F. de Wit.

560. Z. 26-9-1807 3/149

Vergadering van de schout-civiel en het gemeentebestuur van Zoelst. Ingevolge resolutie van het Departementaal Bestuur van Brabant d.d. 2 april 1805 zijn de geestelijke tiendheffers verplicht overeenkom-

stig plakkaat van de Po.Mo. d.d. 16 juni 1778 het onderhoud en de reparatie van de toren en kerken in Brabant te continueren. De parochiale kerk van Zeelst, het Belfort Klokhuis en de tiendklok, die reparaties van node hebben, werden vroeger door de gemeente en het okkuperende kerkgenootschap onderhouden. De vergadering besluit:

1) een rekwest aan de Landdrost in dit Departement te zenden met het verzoek de nodige reparaties te doen geschieden, en 2) dat de reeds gedane reparatie - d.w.z. de kosten van dien - aan de gemeente en aan het okkuperend kerkgenootschap worde gerestitueerd.

Ondertekend: G. de Wit, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, H.P. Borgers, F. van Lierop, J.v. Dijk.

(wordt vervolgd)

IV. JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST

(door J. Santegoeds, Nuenen)

FEBRUARIUS

1594

Cauerson van Turnout:

Opten Ie february 1594 hier gecomen Cauerson deurweerder tot Turnout residerende, besloten brieven brengende vande hove dat wy souden comen betalen 800 gld van tgene de ruyteren anno 1585 tot Turnout verteert hebben, oft te rescriberen binnen X dagen.

Opten selven dach Niclaes vande Spycker accorde gemaect.

Van Mijssenaer van Heusden:

Opten IIe twee boden van Heusden van caniteyn Missenaer ter cause van te hebben 48 gld vant pyoniergelt ende hem geantwoordt als boven ende hen gegeven nihil.

Sauvegarde tomen:

Opten selven dach Niclaes Ariens van Heusden gecomen mede brengende nieuwe brieven vande sauvegarde onder my berustende.

Adriaen van Waelre:

Opten selven dach is Adriaen van Waelre dienren heet Clapcul, liggende ende wesende sargeant opt Turnout met vele soldaten hier gecomen ende tsanderdaeghs wederom vertrocken. Habe qui peult Arend que veult. Ad eorum festum diem colendum veniebant.

Heer Laureys int water gevallen:

Op Lichtmis dach was heer Laureys Rose vande berd ' comende int water gevallen dye Bartel van Gestel daervuyt trock.

Schepenen gedaeght:

Opten IIIIe syn de schepenen in cas van anpoll. gedaeght van wege Peter Alarts tegen Jannen Philins Stans omme te hove tegen Aswoensdach te compareren.

Quade hoest:

Op dese tyt heefter tot Oerschot ende hier rontsom oenen quade hoest met grooten hooftepijn geregneert over de menschen, sulx datter menich mensch sieck te bedde aff heeft gelegen.

Wouter Sprincen:

Opten VIIe is Wouter Sprincen van Vossem hier **geweest omme zyne verschoten** penningen tot Bredae aende kerren ende **Berge** aende nyonieren ter gemcynre versuecke verschoten.

Aert van Weerden:

Den selven dach de weu Aert van Weerden geschreven omme betalinge van hondert een ende vyfftych gulden tsiaers.

Geloofte van heer Laureys Rose te doen:

Opten selven dach geordineert omme acht personen van elcken hertganck eenen te roepen omme de geloofte van heer Laureys Rose tauderen tyden opgeven te doen voer schepenen vanden Bosch.

Vuytvaert:

Opten selven dach het vuytvaert van Henrick Anthonis Sgraets thuys gehouden.

Jan de Wael naer Bruessel om Turnout:

Opten VIIIE is Jan de Wael naer Bruessel gesonden ter instantie van de schepenen ter saecke vande beschryvinge van dyen van Turnout ende hem gegeven XX st.

Lambert Everts cum suis aende schepenen dagement gedaen:

Opten selven heeft Henrick Appels als geauthorizeert, seeckere onene brieven van daeghsel bij Henricksen Aert Lamberts, Lamberden Everts, Jannen Meus Gorterssen ende consorten ter cause van seeckere schade van spoliatie ende gevanckenisse hen inden jare 90 aengedaen doerden ruyteren van Tiel, inden raede van Brabant verworven, aende schepenen geexploiteert ende dyen volgens hen gedaecht omme te hove te compareren ende redenen ter contrarie te sustineren tegen den IXe martij toecomende.

IIII Quartieren tot Roy vergadert:

Opten IXe februarij eenen gemeyne vergaderinge gehouden tot Sinte Oeden Roy vande vier quartieren, daertoe gecommiteert zvn ende oyck van Oerschot gecompareert Bartel Lenaerts van Gestel ende mr. Dirck Toerkens.

Hertoch Ernestus tot Bruessel comen:

Onten XXXe january wesendc tsondaeghs ten twee uren tsachternoens is zyne hoogheyte Hertoch Ernestus binnen Bruessel gecomen.

Taux vande Bede:

Onten XIe february 1594 is Ghysbrecht Vleminx vanden Bosch **comen mede** brengende den taux van Kersmis bede lestleden omme binnen ses weken te betalen ter some van VIIC VIII gld. XVIII st. II **oert, daugmentatie** daerby tot LXXXVIII gld. XII st. III **oert ende vande gewonnen penningen tot** XXXVM over Brabant vande renten **LXXXIX gld. VI st.**

Blockmeesters ten Bosch:

Opten selven dach brieven **gebrocht vande blockmeesters vande Kerckstraet omme terstont te comen betalen XCI gld. III st.**

Slot van rekening van Jacop Bax **ende vande Carthuyseren:**

Opten selven dach den bult vande heere van Helmont vanden Bosch comen met **brieven van Huybrecht ende Alart Verschout** omme te comen **brenge de besegelde brieven** vande **accorde van Carthuyseren** van **Colen ende betalinge te doen** vande **accord des slots vande rekeninge** Bax. **Den bode gegeven X st.**

Vide de **geloofte** van Rosen, concept:

Opten selven dach ten **huuse des secretaris gecompareert** Laureys Jochems, Anthonis Gielens, **Ghysbert Laureysen,** Rut **Geverts, Jan Erven** ende Jan Leyten omme **versekertheydt aen** heel en **Laureijsen van** 900 gld. te doen, ende daeraff interest te geloven, maer **soo Ghysbert Vleminx ende Adriaen Jan Joris vonden Bosch nyet en waren comen,** alsoo gediffereert tot sondach naestcomende.

Leckerbeetken:

Opten XIIe hier eenen bode van Eyndoven gecomen, brieven brengende van Dirck Inde Sterre omme te hebben **de** penningen die hy aen Leckerbeetken, wesende cornet vande compaignie van Grobbendonck voer eenen cortesie beloofd hadde, dat het **volck vande** majesteyt metten geschut vuyt Kempelant soude blyven, **daerby oyck** was cenen missive vande voerscreven cornet genoempt Gerart **Abrahams** vuyt Diest geschreven ende Dirck scryft datmen den **dynstach** aen zynen handen soude comen betalen tot Eyndoven. Den bode **gegeven** vyff st.

Impost verpacht:

Opten selven dach de brieven vande **impost gecomen** dat de rentmeester opten XVIIe Maeslant ende Oesterwyck **ende ontent XVIIe** deser Kempelant ende Pelant soude vernachten, **in te gaen enten XIIIe marty** naestcomende, ende datmen de selve soude collecteren.

De geloofte van heer Laureysen **Rose:**

Opten XIe Laureys Joachim **Schoenen,** Michiel **Joosten vande** Wacrdc, Adriaen Jan Joris Philips, Ghysbert **Jan Laureys Verhoeven, Ghysbert** Nicolaes Vleminx, Rutger **Geverts van Ostaden, Jan Jan Erven** ende Jan Adriaen Leyten, inde **naome vande gemeynt geloofte drye ende** tsestich gulden tsiaers aen Heer **Laureysen Rose dacraff de gemeynt** hem heeft geloofte schadeloos te ontheffen **prout in prothocolle.**

Dachvaert:

Opten XVe tot Eyndoven dachvaert geweest ende mr. Dirck Toerkens aldaer gecompareert.

Secretaris van Vessem ende **Oerschot:**

Den XVIIe dach de secretaris van Vessem hier gecomen voerts ontgin XVIIe naerden Bosch **gegaen.**

Impost verpacht:

Onten selven XVIIe ende XVIIe syn de imposten inde quartieren wederom verpacht by den rentmeester Brocchoven, men te gaen den XIIIe marty

nnestcomende ende Oerschot aen syn selven gehouden doer Toerkens.

Ruyteren seeckere wullen laecken genomen:

Opten XVIIe inden avont zyn hier gecomen seeckere neerdruyteren die Louteren de Crom, Heus Honpebrouwer ende Geraerd Peters de Cort henne laecken naemen inde straet naerden hovel comende vuyter Beexer merckt.

Certificatie ut supra:

Opten XVIIIe certificatie gegeven Crommen Gerat Peterssen de Cort, ingesetenen ende Jannen Dirck Hoppebrouwer, ingesetenen van Helmont datse hier mede schieten geven ende contribuieren, daerin behorende te genieten het effect der saugarden.

Blockmeesteren vande Vuchteren dyck:

Opten XIXe eenen brieff vande blockmeesters vanden Vuchteren dyck ten Bosch gecomen omme affrekening te comen maecken van hennen achterstel ende oyck Eymberden Dielen Dirx te bedwingen tot hen geassigneerde betalinge.

Jan Gielis van Mechelen.

Opten XVIe heeft Goyaert Peters Verhoeven my wederom overgelevert eenen assignatie van hondert XL gld. geassigneert op Naestenbest. Oyck brieff gecomen van Jannen Gielis van Mechelen omme alhier te collecteren.

Turnout beschoten:

Opten XVIIIe soo syn enige compaignien vande neercant (soo verstaen wordt) tot Turnout gecomen ende daerop met grove stucken geschoten hebbend sondere innemen gekeert, hoe wel nochtans wel LXXXV schoten daerop hadden geschoten.

Poten XIXe eenen omloper gecomen van Neusden vande rentmeester ende Vereycken ten eynde men terstond soude comen leveren de leerren oft contentement der selver tot Breda. Den selven gegeven XII st.

Rekening van Beyherts:

Opten selven dach is Toerkens met den secretaris van Vessem vanden Bosch gecomen, seggende dat de gecommiteerde van Jacob Beyherts rekeninge tegen den donderdach soude moeten comen ten Bosch.

Rogmerckt:

Opten selven XIXe is hier vele rogs opte saterdachsche weeckmerckt veel gecomen ende vercocht midts dat de selve weeckmerckt alsoo vry is als enige jaermerckten souden mogen syn ende dat van vrydachs smiddachs ten twelff uren tot sondachs ten twelff uren smiddachs ende den rogg goudt XVIII st. het vat.

Lambrecht inde Sterre gesteecken.

Opten XXIc is Lambrecht inde Sterre gesteecken doer Adriaen Simpel, daeraff hy opten IIe marty gestorven is.

Bisschop vanden Bosch:

Opten XXIIIe is de compaignie vanden Bosch den bisschop vanden Bosch dasius geconvoyeert hebbende, hier door gecomen opten middach

ende naerden Bosch gekeert.

Vide het beginne der scheidinge vande renten:

Opten selven dach mons. Clusius, schouteth van Kennelant vuyt Lyndon geschreven ende de brieven ontfangen datmen soude comen betalen de taxe vande Langstraet, Oerschot eenlopende IC XXVII gld. tot voldoeninge vande renten der Meyeryen vast hy provisie aen heeren heiricken van Honiegen domheer van Cuyck ende oyck om de sollicitatie te Bruessel te doen van verminderinge der lasten. Den bode gegeven V) st.

Dachverlies versueckende rckcninge ende attestatie van Laborlotte: Opten selven dach mons. Dachverlies aen Oerschot particulicrlyck geschreven omme finale rekeninge te hebben vande obligatie van XVC gld. hem de anno 89 ende 90 gegeven omme de liquidatie gedaen zynde de obligatie te restitueren. Item noch schreeff hy omme attestatie te geven van wegen heer Laureyns Doublet schoonsoen van mons. Warendorp, oft de selve Warendorp nyet aende capiteyn Laboirlotte anno 86 en heeft geassigneert 1000 gld. ende oyck omme certificatie te hebben alles bezegelt oftmen de selve oyck heeft betacit ende aen wyen.

Rekeninge Jacon Beyherts:

Opten selven hebbe ick aende secretaris van Vessem geschreven omme terstont volgende zyne commissie tot sHertogenhosche te compareren ten eynde vande differente poneten der rekeninge Jacop Beyherts. Wy zyn gecompareert opten XXVe ende gekeert IIe marty, tsamen ses dagen.

Wagenpeerden voerde gardement van neusden:

Opten XXVIIIe february Hans de tambouryn van Neusden hier gecomen met brieven vande oversten Brederode omme van Roy ende Oerschot elck te hebben twee stercke wagenpeerden omme hy hem gebruyckt ende geresitueert te worden, ende hem geschreven datmen tselve den quartiere soude voorhouden. Den tambouryn dyen aengaende gegeven.

(wordt vervolgd)

V. a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW

(vervolg)

**85. SCHEPENOORKONDE VAN 'S-HERTOGENBOSCH
30 maart 1416**

Elisabeth filia quondam Wolteri dicti Putgers soen van Audenhoven cum suo tutore ad hoc ab ea electo et ei a iudice rite dato septimam parten ad se spectantem in annua et hereditaria nactione duorum modiorum siliginis mensure de Oirschot quam nactionem quondam Everardus Smit solvere nromiscrat dicto quondam Woltero Rutpers soen anno quolibet hereditarie in festo Purificationis beate Marie virginis ex quibusdam hereditatibus que ad dictum quondam Wolterum pertinere con-

sueverant sitis in parochia de Oirscot in pastoria vanden Kerchof ut dicta Elisabeth dicehat legitime et hereditarie vendidit Henrico filio quondam Henrici Fabri van Hamont ab eodem emptore jure hereditario habendo et nossidendo supportavit et effestucando resignavit modo in talibus consueto promittens dicta Elisabeth cum suo tutore predicto ut debitor principalis super se et bona sua omnia per ipsam prefato emptori de dicta septima parte dicte pactionis et ut dictum est vendita debitam et iustam prestavit warandiam, et quod omnem obligationem in dicta septima parte dicte pactionis exeuntem prefato emptori deponet omnino. Testes interfuerunt scahini in Buscoducis Zihertus de Hoculem et Reynerus Loden. Datum vicesima secunda die mensis marcii feria secunda post dominicam qua cantatur letare anno Domini millesimo CGCCⁱⁱⁱⁱ decimo sexto.

Elisabeth, dochter van Wolterus Rutgers van Audenhoven, heeft het haar toekomende zevende part van een jaarlijkse erfpacht van 2 mud rogge, die Everardus Smit aan Wolterus Rutgers van Audenhoven verschuldigd was, verkocht aan Henricus, zoon van Henricus Fabri van Hamont.

86. SCHEPENOOKONDE VAN OIRSCHOT
29 maart 1418

Wij Goedevert Eckermans, Happen van Heesterbeec, Diederick van Aerle, Ansem Hannen soen, Joerden van Rodeheymeric Peters Heymeric soen ende Willem Willems soen van Dormalen, scepenen in Oerscot tughen onder onsen ghemeynen 'seghel dat voer ons comen is Rutgher Wouters Leyten soen was ende heeft opghedragen erfliken ende overghegeven Joerden Everarts Smeets soen was een soevende deel van twee mudden roggen syaers erfspachts der maten van Oerscot als Wouter sijn vader voersc. jaerlijcs gheldende hadt wt vier stucken lands gheheyten Lucembraec, die Groet Marcstat, die Cleyn Marcstat ende Deykenrijs ghelijc die scenenen brieven van Oerscot begrinen ende inhauden die daerop ghemacct sijn, ende Rutgher voersc. heeft daer halmelinghen op verteghen tot behoef Joerdens voersc., ende dat Rutgher voersc. heeft voert gheloeft op hom ende op allen sijn goeden Joerden voersc. dit voersc. opdragen overgheven ende vertijen eweliken vast ende stedich te handen, ende allen voercommer daer in af te doen die van sinen wegghen daer op comen mach sonder wedersegghen, ghegeven in den jaer als men streef van der gheboert ons Heren dusent vierhondert ende achtion op ten neghen ende tweintichsten dach in meert.

Rutger Wouters Leyten heeft aan Joerden Everarts Smeets overgedragen een zevende deel van een erfpacht van 2 mud rogge uit 4 stucken land, te weten: de Lucembraec, de Groet Marcstat, de Cleyn Marcstat en de Deykenrijs.

87. SCHEPENOOKONDE VAN 'S-HERTOGENBOSCH
30 mei 1424

Penritus filius quondam Ilenrici Fabri de Hamont septiman partem annue et hereditarie pactionis duoruin modiorum siliginis mesure de Oirscot quam pactionem quondam Everardus dictus Smyt solvere promittens quondam Woltero dicto Rutgers soen de Audenhoven anno quolibet hereditarie in festo Purificationis beate Marie Virginis ex quibusdam hereditatibus que ad dictum quondam Wolterum pertinere consueverant sitis in parochia de Oirscot in pastoria vanden Kerchof quam septiman partem pactionis predicte dictus Henricus erga Elisabeth filiam quondam Wolteri dicti Rutgers soen de Audenhoven adquisierat prout in litteris scabinorum de Buscoducis super hoc confectum plenius continetur legitime et hereditarie supportavit Ilenrico dicto Moedel filio quondam Wolteri Rutgers soen de Audenhoven simul cum dictis litteris atque cum toto jure sibi in dictis litteris et contentis in eis quovis modo competentibus, et effestucando resignavit modo in talibus consueto, promittens dictus Henricus ut debitor principalis super se et bona sua omnia quod ipse huiusmodi supportationem et resignationem rats et firmas perpetue sine contradictione observabit et quod ipse omnem obligationem ex parte sui in predicta septima parte exeuntem dicto Henrico Moedel deponet omnino. Testes interfuerunt scahini in Buscoduci Jacobus .`Tonic et Johannes Monix. Datum penultima die mensis maii feria tertia post dominicam qua cantatur vocem in anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo quarto.

Henricus, zoon van Henricus Fabri van Hamont, heeft het zevende deel van een jaarlijkse erfpacht uit de goederen van Wolterus Rutgers van Audenhoven (hertgang Kerkhof), welke erfpacht Everardus Smyt aan Wolterus schuldig was en die genoemde Henricus van Elisabeth, de dochter van Wolterus verkregen had, aan Henricus genaamd bedel, zoon van Wolterus Rutgers van Audenhoven, overgedragen.

88. SCHEPENOOKONDE VAN OIRSCHOT
10 mei 1426

Wij Rutgher Henrics heer Goedeverts soens soen, Diederick die Crom, Goedevert van Ellaer, Jan Jans Smeets soen, Jan Heinric Roefs soens soen, Jan Vosse ende Peter die Busscher, scenenen in Oerscot, tughen onder onsen ghemeynen seghel, dat voer ons comen is .Joerden Everarts Smeets soen was ende heeft met scenenen brieven van Oerscot opghedragen erfliken ende overghegeven Heinriken geheyten Moedel soen Wouters Rutgers soens was van Audenhoven een soevende deel van alsolkenen twe mudden roggen syaers erts nachts der maten van Oerscot als hi vercregen hadt tegen Aelbrechten Jan Moerkens soen was van Boextel als men ende momhoer Aleyten sijns wijfs Wouters Rutgers soens dochter was van Audenhoven ende als men Wouteren sinen zweer was voersc. jaerlijcs gheldende was op onser Vrouwen dach lichtwisse wt erflicnissen gheheyten Lucembraec, die Groet lercstat, die Cleyn Mercstat

ende Deijckenrijs gelijk die scepenen brieven van Oerscot begripen ende inhauden die daer op ghemaect siin ende Joerden voersc. heeft daer halmelingen op vertegen tot behoef Heinrics voersc., ende dat Joerden voersc. heeft voert gheloeft op hom ende op allen sijn goeden Heinriken voersc. dit voersc. opdragen overgheven ende vertiien eweliken vast ende stedich te hauden ende allen voercommer af te doen die van sinen wegen daer op comen mach sonder wederseggen. Ghegeven inden jaer als men streef vander gheboort ons Heren dusent vierhondert tweintich ende sesse opten tiende dach in meye.

Joerden, zoon van Everart Smeets, heeft aan Henrik genaamd Moedel, zoon van Wouter Rutgers van Audenhoven, overgedragen het zevende deel van een jaarlijkse erfpacht van 2 mud rogge, die hij van Aelbrecht, zoon van Jan Moerkens van Boextel, als man van Aleijt, dochter van Wouter Rutgers van Audenhoven, verkregen had en wel uit de navolgende goederen: de Lucembraec, de Groot Mercstat, de Cleyn Mercstat en de Deijckenrijs.

89. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT
12 februari 1427

Wij Diederick van Aarle, Ansem Hannen, Danel Jans Grommen soen, Thomaes Goeswijnssoen was, Bertholomeus die Grom, Wouter vanden Nuwenhuys ende Maes vanden Snenschoet, scepenen in Oerscot, tughen onder onsen ghemeynen seghel dat voer ons comen sijn Rutgher Wouters soen die soen was Rutgers was van Audenhoven, Heylwich sijn suster met hoeren momben dien si met recht ghecreghen heeft ende Henric die Louwer Yden der voersc. suster man was ende hebben opghedragen erfeliken ende overghegeven Heinriken gheheyten Moedel hoeren broeder hoer ghedeelte van twee mudden rogs syaers erfspachts die welt Joerden Everarts Smeets jaerlecs gheldende is van welke Moedel hoeren broeder voersc. onghedragen ende overgegeven hebben gheliic die scepenen brieven daer op ghemaect begripen, ende die voersc. personen hebben daer helmelingen op vertegen tot behoef Heinrics voersc. ende hebben voert gheloeft op hen ende op alle hoere goede Heinriken voersc. dit opdragen overgheven ende vertiden stedich ende vast te houden tot ewighen daghen ende alle voircommer daer in af te doen die daer van hoeren weggen on comen mach sonder wedersegghen. Ghegeven int jaer der gheboorten ons Heren dusent vierhondert twentich ende soeven opten twelfsten dach in februario.

Rutger, zoon van Wouter Rutgers van Audenhoven, ziin zuster Heijlwich en Henric die Louwer, man van hun zuster Yda, hebben aan hun broer Henric genaamd Moedel, hun gedeelte van 2 mud rogge jaarlijkse erfpacht overgedragen, die Joerden Everarts Smeets hun schuldig was.

90. SCHEPENOORKONDE VAN 'S-HERTOGENBOSCH
6 juni 1431

Woltherus filius Aelberti dicti Moerkens filii quondam Johannis dicti Moerken, Elysaabeth et Mechteldis eius sorores et Anthonius filius quondam Godefridi dicti Claus soen maritus et tutor legitimus ut diccibat Heilwigis sue uxoris filie dicti Alberti cum tutOribus dictarum Elysaabeth et Mechteldis ad hoc ab eis electis et eis a iudice rie datis quecumque bona mobilia et immobilia hereditaria et parata ipsis ac alteri per mortem quondam Johannis filii quondam Woltheri filii quondam Rutgheri dicti de Audenhoven jure successionis hereditarie advoluta quocumque locorum consistentiam sita aut solvenda ut dicebant legitime et hereditarie supportaverunt Henrico dicto Model filio quondam Woltheri dicti Rutgers soen de Audenhoven et effestucando resignaverunt modo in talibus consueto, nromittentes dicti Woltherus Elisabeth llechtildis et Anthonius cum tutoribus Elisabethe et Mechteldis predictis ut debitores nrincipales super se et bona sua omnia quod insi huiusmodi sunnortationem et resignationem ratas et firmas perpetue observabunt et quod omnem obligationem ex parte eorum in premissis existentem prefato Penrici Model denonent omnino testes interfuerunt scabini in Buscoduci Johannes de Erre filius Johannis et Gerardus Baliart. Datum sexta die mensis iunii anno Domini millesimo CCCCM^o tricesimo primo.

Woltherus, zoon van Aelbertus Mocrkens, zoon van Johannes Moerkens, zijn zusters Elysaabeth en Mechteldis en Anthonis, zoon van Godefridus Clauszoon, man van Heil Mgis, eveneens zuster van Woltherus, hebben de erfgoederen, die hun door de dood van Johannes zoon van Woltherus zoon van Rutgher van Audenhoven waren toegevallen, overgedragen aan Henricus Model, zoon van Woltherus Rutgers van Audenhoven.

VI. BESTSE TOPONIEMEN

De oudste vermeldingen uit het vernondingsregister van Aarle
(vervolg)

fol. 16 vo.

<u>Henricx Giisberts van Engelang</u>			
Huys ende aenstede, 4 lop.	-3	-1	12
Den Acker daerneffens, 2 lop.	-1	15	-8
De Schoot daer teynden, 2 lop. 4 roven	-1	-8	-0
Het Hoeck ackerken, 31 royen	-0	-8	-0
Het Heuffken, 1 lop. 15 royen	-1	-0	-0
Den Hersselacker, 2 lop. 13 royen	-1	10	-8
Lemen Denis camn, 3 lon. 32 royen	-1	16	-8
Den Boschacker, 2 lon. 48 royen	-1	19	-8
Den nyeuwen tamp off de Broeck, 2 lo	-0	11	-0

Nyeuw erff opde Grooting, 3 Ion.	-1	-7	10
De Coeyweyde opt Hagelaer, 31 lop.	-1	-7	-8
Den Nyeuwen Dijck, 61 lop.	-1	16	-0
Den Bittens beempt, 41 lop.	-0	15	-0
Het Raeffbroeck, 3 lop.	-0	13	12
Het 6e part in de Geenckensdijck, 1 lon.	-0	-6	-4
Het halff Ter Meijen velt, 3 lop.	-1	-5	-4
Het out beemptjen, 21 lop.	-0	18	-8
	22	-0	10
fol. 17 vo.			
<u>Willem Lenaerts vande Sonde</u>			
Huys ende aenstede, 4 10743 royen	-3	14	-4
Acker aende Schutboom, 1 lop. 30 royen	-1	-0	12
Bollekens Schootacker, 2 lor. 24 royen	-1	13	-4
De Schoot daer neffens, 1 lon. 17 royen	-0	17	-8
Middelste Schoot, 1 lop. 41 royen	-1	-7	-4
Achterste Schoot, 2 lop. 6 royen	-1	-8	-8
Het Cleyne Schootjen, 38 royen	-0	10	-4
Den Haerden acker, 1 lon. 19 royen	-0	19	-0
De Braecken, 2 lop. 48 royen	-1	19	-8
Vorste Nyeuw erff aende heij, 3 lop.	-0	-1	-4
Den achtersten nyeuwen tamp, 2 lon.	-0	15	-8
Stockacker, 3 lop. 9 royen	-2	-3	-6
Nyeuw erff opde Straet, 2 lop.	-0	15	-0
Bijvinck ende Coeyweij, 31 lop.	-1	-2	-0
Meus van Best Dries, 1 lop.	-0	12	
Den Broeckbeempt, 31 lop.	-1	-7	
Het 4e part in Claes vanden Spijcker- Broeckbeemnt, 21 lon.	-0	15	-0
Het 4e part in twee Broeckbeemden van sijn vader, 21 lop.	-0	13	12
	21	19	-2
fol. 19 A vo.			
<u>Peter Martens van Collenberch</u>			
Huys ende aenstede, 3 lop. 13 royen	-3	-6	12
Cuyners Hoeff, 5 lon. 48 royen	-4	-0	-8
D'Uijenbraecken, 4 lop. 41 royen	-3	-3	-0
Noch in d'Uijenbraecken, 9 lon. 14 royen	-6	-3	12
Het Bochtjen, 1 lon. 48 royen	-1	-8	-0
Weijde over de Straet, 31 lop.	-0	17	-4
Dries aen d'Uiehenhraecken, 1 lon.	-0	10	
Coeyweij aende Sijndonsche Rijt, 4 lop.	-0	15	
Nyeuw erff opde Verdonck, 41 lor.	-1	-4	12
Het Driesken van Aert Ariens, 11 lop.	-0	15	-0
Nyeuw erff neffens d'Uilenbraecken, 3 lor).	-1	12	-0
Twee beemptjens aende Voortsche Weteringh,			

5 lop.	-2	-4	
Weijken aende Voortsche Weteringh, 1i lop.	-0	-9	12
Slegten Ven, 5 lop.	-0	10	-0
	27	-0	12
fol. 21			
<u>Jan Janssen van Kerckoele</u>			
Cloosterlant, 21 lop.	-1	-0	-0
Twee 5e deel inden Langen Dijck, 2z lop.	-0	-9	-0
	-1	-9	-0
fol. 21 vo.			
<u>Mariken weduwe Wouter Martens</u>			
Huys ende aenstede, 51 lop.	-4	-3	12
Grootingh Acker, 3 lop. 21 royen	-2	-8	-8
Nyeuw erff aende Sijndonck, 2 lop.	-0	10	-0
	-7	-2	-4
<u>Henrick Janssen vande Ven</u>			
Huys ende aenstede, 3 lop.	-2	-6	12
In't Ven, 1 lor. 10 royen	-0	13	12
Den halven Bijvinck, 2 lon.	-0	17	14
Den Elsdonck, 3 lon.	-0	-6	-4
Het 3e part in't heijvelt, 2 Ion.	-0	12	-0
	-4	16	10
fol. 23			
<u>Mariken Jan Jacobs vande Ven</u>			
De halff aenstede van haer vader, 2 lon. 45 royen	-2	-1	-4
Acker int Ven, 1 lor.	-0	13	-0
Het halff Clammergat, 1 lop. 9 royen	-0	16	-6
Het 3e part int heijvelt onvruchtbaar, 30 royen			
	-3	10	10
<u>Adriaen Henricx Jacobs</u>			
Huys ende aenstede, 2 lop.		-5	-0
De Braecken, 27 royen		-7	-0
Braecke inde Vennen, 49 royen	-0	13	-0
	-3	-5	-0
fol. 23 vo.			
<u>Jan Janssen vande Ven</u>			
Huys ende aenstede, 2 lop. 42 royen		-5	
Het halff Clammergat, 1 lop. 9 royen		16	

Het Ven, 11 lor.	-1	-0	-8
Het 3e part int heivelltop.	-0	12	-0
	-4	14	-8
<hr/>			
Aert Daniels de Roij			
Iluys ende aenstede, 5 ldt9 royen	-3	16	
Den halven Sniijders acker, 2 lor). 40 royen	-1	18	
De Braecken, 2 lop. 35 royen	-1	16	
Het halff campken, 48 royen	-0	10	-0
	-8	-1	-0
<hr/>			
fol 25			
Aert Willems van Kemenae			
Het Huijstjeri, lop. 37 royen	-1	-3	12
Bochtjen met het huijs, 2 lop.	-1	-6	-4
Acker bij Jan Daniels, 2 lop.	-1	-6	12
De halff Heijdonck, 2 lop.	-0	17	-8
De halff Smaelmortel, 1 lon.	-0	-8	12
	-4	19	-8
<hr/>			
Geraert Janssen van Borcht			
Het Borchtjen, 2 lop. 2 royen	-1	-8	14
D'Aerle acker, 3 ldt1 royen	-2	-4	-8
	-3	13	-6
<hr/>			
Kijnderen Willem Niclaes Schepens			
Iluys ende aenstede, 2 lop. 0 royen	-2	-4	-0
D'Aerle acker, 2 ldt0 royen	-1	-9	10
Melis tamp, 31 lop.	-1	15	-0
Den Heijdries, 2 lop.	-0	15	-0
De halff Bodemsteechde, 1 lor).	-0	12	-8
Inde Borcht, 1z lop.	-1	-2	-8
	-7	18	10

Alfabetische volgorde der opgenomen toponiemen:

Aerle Acker
Bijvink
 Bittens Beempt
 Bochtjen
 Bodemsteechde
 Bollakens Schootacker
 Borcht
 Boschacker
 Braecken
 Broeck
 Broeckbeempt
 Clammergat

Cloosterlant
 Cuyners Hoeff
 Elsdonck
 Geenkendsdijck
 Grooting
 Haerden Acker
 Hagelaer
 Heijdonck
 Heijdries
 Hersselacker
 Huijstjen
 Lemen Denis Camp
 Meijenvelt, Ter
 Melis Camp
 leus van Best Dries
 Raeffbroeck
 Schoot, Middelste.....
 Achterste.....
 Cleijn.....
 Sijndonsche Rijt
 Slagen Ven
 Smaelmortel
 Sniijders Acker
 Stockacker
 Hijenbraecken
 Ven
 Verdonck
 Voortsche Weteringh

(wordt vervolgd)

VII. GENEALOGICA

1. ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1629 tot 1972, door A. van Croonenburg, Rotterdam
 Zie hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 2, blz. 199
2. Genealogische gegevens omtrent het geslacht VAN COLLENBURG vanaf het jaar 1629, door Nico van Gijck, Oirschot
 Zie hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 3, blz. 203

VIII. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT
VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW

(vervolg)

De volgende notities over de restauratie van het raadhuis te Oirschot in het jaar 1938/39 werden aangetroffen in het gemeentelijk archief en zijn vermoedelijk afkomstig van de architect, die deze restauratie leidde. Hij hebben gemeend zijn interessante aantekeningen in dit hoofdstuk letterlijk te moeten publiceren.

43. **Het Raadhuis te Oirschot**

Oirschot moet een oude nederzetting zijn. Een zichtbaar bewijs daarvan is de Maria-kapel - thans ied. Her V. Kerk - welk bouwwerk blijkens de vormen en toepassing van materiaal on begin 1100 te dateren is. In het begin van 1100 woonden er op de nlek dus reeds zoveel mensen en was de beschaving zover gevorderd dat een stenen kerkgebouw gemaakt werd. Dit gebouw moet nog een voorganger gehad hebben, want in het begin van 800 wordt Odulphus genoemd als pastoor te Oirschot. Een menselijke nederzetting met een pastoor moet een kerk gehad hebben.

Zo belangrijk werd de plaats, dat reeds in het midden van de 13e eeuw, in 1268, een grote kerk werd gebouwd, waarvan de opvolgster na de grote brand in 1462 nu in de 20ste eeuw nog aan zijn bestemming voldoet en een majestueus bouwwerk is.

Zo is het te verklaren, dat er voor het wereldlijk gezag een bouwwerk nodig werd, een Rechthuis. In 1463 werd dit gebouw gemaakt. Kerk en raadhuis werden dus tegelijk gebouwd. Er is een ogenblik geweest dat de twee bouwwerken in de steigers stonden.

Een rechthuis heeft, evenals een kerk en andere bouwwerken - theater, brug - vormelementen die daarbij behoren en die het doel van het bouwwerk on het eerste gezicht doen herkennen. Dit in tegenstelling met de manier van bouwen van onze tijd, die aan een station, een synagoge en een stijfselafabriek dezelfde vormen geeft, zodat het doel dier gebouwen alleen te raden is aan de omgeving of aan de reclameborden.

Het Rechthuis van Oirschot werd gebouwd naar de traditie. Onder een ruimte, een flink stuk ondergronds en van de weg vrij toegankelijk als overdekte markt of open vergaderplaats voor de bevolking, een raadskelder. Deze ruimte had wegens haar bestemming geen verbinding naar boven nodig, zodat er geen trap binnenshuis was. Rechts-oost was een open doornit met bogen.

Boven de kelderruimte, die met zware balken en houten zoldering overdekt was, werd een grote zaal gemaakt, die met een trap van buiten toegankelijk moet zijn geweest, waarschijnlijk aan de achterzijde, waar nu nog een deuropening te zien is. Deze zaal had een rij van 5 vensters - waarschijnlijk bakstenen kruisvensters - aan de voorzijde op de zon, de toegangsdeur aan de noordzijde, aan beide einden een brede schouw en verder een klein eiken deurtje, dat het uitgebouwde privaat afsloot in tegenstelling met dergelijke inrichtingen aan

stadstorens waar de deur ontbrak.

De vloer was van eikehout, de wanden waren wit gepleisterd en de zoldering bestond uit zware eikehouten moerbinten met kinderbalken en zoldering. Deze zaal was de Rechtzaal. Paar hield de Heer zitting en werd recht gesproken.

In deze zaal moet ergens in de hoek een trap geweest zijn, een houten trap die leidde naar de bovenverdieping die bestemd was voor enkele personen die de administratieve werkzaamheden verrichtten verbonden aan de rechtspraak, de inning der belastingen en briefwisseling.

Daarboven was een zolder met een eikehouten kan, gedekt met dakleien of platen van gebakken aardewerk, leipannen.

De vreugde van dit voor die tijd flinke bouwwerk duurde niet lang.

In 1513 brak een brand uit. Terwijl de kerk nog lang niet voltooid was, brandde het nog nieuwe rechthuis af. Na die brand moest het rechthuis hersteld worden. Er was niet meer van overgebleven dan de kale muren met in de kelder een nuinhoop van verbrand hout. De geldmiddelen om het gebouw even goed te maken als voorheen zullen ontbroken hebben, ook de bekwame bouwmeester die de eerste bouw leidde ontbrak. De kelder werd ontruimd, doch een laag verkoold hout bleef liggen. Er werden in die kelder gewelven gemaakt. De zuilen werden met een klein fundament op de zwarte grond van de brand neergezet. Tegen de muren werd een dunne muur van een halve steen dik gemetseld waarin kraagstenen aangebracht werden. Op de rechthoekige vakken werden gewelven gemaakt van baksteen op ribben van mergelsteen. De zuilen en kraagstenen werden van Namensche steen gemaakt. Men trok zich niets aan van de architectonische verdeling die oorspronkelijk de kelderruimte in 4 traveeën verdeelde, doch men maakte in de kelder 5 vakken, tesamen 10 gewelven vormende. Daarmede werd bereikt, dat men de vormen van de tijd kon toepassen, longitudinaalbogen in de vorm van een spitsboog die juist in een gelijkzijdige driehoek past, transversaalbogen in stompe spitsboogvorm - in later tijd Tudorbogen genaamd - en diagonaalbogen in de vorm van een halve ellips. Hierover kwamen de gewelfkappen in sierlijk metselverband van roodbruine baksteentjes. Het moet een knappe bouwmeester geweest zijn, die deze samenstelling maakte, een steenhouwer of metselaar die elders wel eens een mooi werkstuk had medegemaakt.

Boven werd door een dorpstimmerman op zuinige wijze het gebouw bruikbaar gemaakt. Over de gewelven kwam een houten vloer op houten ribben. Tegen de muren werd op de oude indeling - dus niet passende op de gewelven - de gebruikelijke houtconstructie gemaakt van muurstijlen, moerbinten, karbelen, kinderbalken en vloeren. Dat werd gemaakt van eikehout uit 't bos gehaald, het ene stuk hehakt, het andere bezaagd en ter afwisseling een stuk hout van afbraak afkomstig. Op deze wijze werd ook de kap gemaakt, spanten gemaakt van hehakte eikestammen en van afbraak. Daarover werden latten gelegd en een dak van rode dakpannen.

Voor het gebouw werd een grote bakstenen stoep gemaakt met een opgang aan beide zijden en een gesloten borstwering. Ter weerszijden van die stoep werd een toegang met boogjes van hoogrode bakstenen

gemaakt. Zulk een ingang werd ook onder de stoer gemaakt, doch deze kwam, wegens de gewijzigde indeling binnen, scheef voor het middelste gewelfvak.

Blijkbaar was de rechtspraak goed beklant, want in de kelder werden gevangnissen gemaakt, twee links opzij hoven elkaar, afgesloten met valdeuren in schuine stand en met kettingen aan de muur om de delinquent te verankeren. Onder de stoer kwamen ook twee gevangnissen en ten overvloede een van hout op de zolder.

In de gevel boven de hoofdingang was een zonnewijzer, de enige tijd-aanwijzing van de plaats. Daarboven was een kleine luidklok. Zo bleef het gebouw tot de achttiende eeuw, toen men ten gevolge van de Franse neigingen het nodig oordeelde het gebouw te moderniseren. De vensters in de voorgevel werden vervangen door houten kozijnen met schuiframen met kleine ruiten. Binnen werd een houten trap aangebracht en werden de zolderingen van gepleisterde plafonds voorzien. Er werden binnen muren en wanden gemaakt voor indeling. In het gedeelte ter rechterzijde werden de schuiframen aan de binnenzijde van ijzeren traliën voorzien. Dat zal de lokaliteit geweest zijn waar de bewoners der cellen te woord gestaan werden.

liet uit de vijftiende eeuw daterende „Regthuis” van Oirschot, thans raadhuis, war een schets uit het jaar 1798

Een litho uit de tijd der Bataafse Republiek, getekend door M.A. van Straaten en gedrukt door van Houtman te Utrecht geeft ons een voorstelling hoe het gebouw er toen uitzag. De ondervensters hadden luik-

jes, de bovenvensters niet. Voor ongenode gasten :uilen de bovenvensters te hoog geweest zijn.

Op deze afbeelding is nog iets te zien, namelijk dat on de hoofdverdieping de ramen reeds niet meer oorspronkelijk zijn, doch vervangen door ramen met grotere ruiten. Men ziet de zonnewijzer en de luidbel aan het overhufide dakvenster.

Toen in de Franse tijd de gemeenten werden gesticht werd het Rechthuis tot Raadhuis.

De negentiende eeuw heeft het nodig gevonden, naar de mode van de tijd, de gevel te bepleisteren met de inmiddels uitgevonden portland-cement en de ramen te vervangen door andere met nog grotere ruiten. In de kelder was reeds vroeger een woning gemaakt.

1916

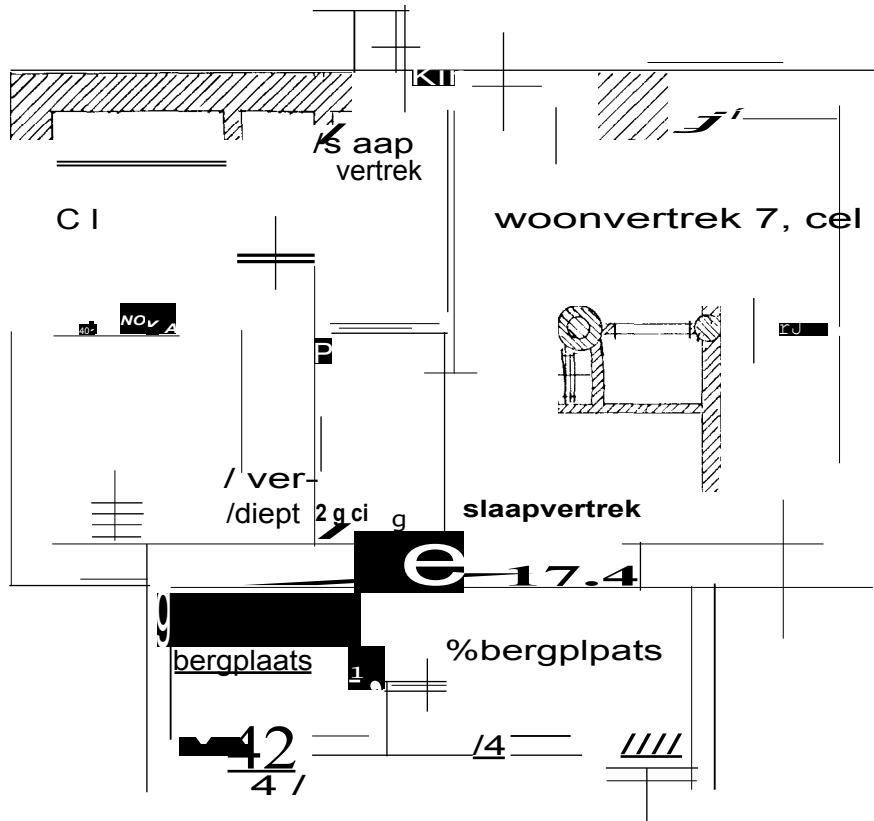
Noodzakelijk onderhoud bracht mede, dat het pannendak werd afgenomen en vervangen door een leiendak on dakbescot. Dit leiendak werd echter zo slecht gemaakt - te dunne leien met ijzeren spijkers - dat het na een aantal jaren alweer ten onder ging.

De eikehouten onderdelen van deuren en deijgelijke werden geverfd, de witte muren behangen, houten wanden getimmerd en zo werd maar door geknoeid.

In deze staat van verwording kwam het bouwwerk tot ons, om door restauratie eerherstel te eisen.

Eerst werd de niet meer menswaardige woning uit de kelder weggebroken. Toen bleek dat de gewelven aan de onderkant zodanig loor brand

ONDERHUIS RAADHUIS TE OIRSCHOT
TOESTAND IN 1929

geleden hadden dat zij in gevaarlijke staat verkeerden. Er was dus ten tweede male brand geweest, doch alleen beneden, in de overwelfde kelder. De stenen zuilen waren versplinterd door de hitte, behalve één die in een muur van de gevangenis gaaf gebleven was. De mergelstenen gewelfribben waren verpulverd door de vlammen, behalve enkele vakken in de gevangenis. Dit bracht mede, dat het gehele **gewelfstelsel** weggebroken en een nieuw gemaakt moest worden: een fraai werkstuk. Enkele echte onderdelen, die bruikbaar waren, werden weder toegepast, al ware het slechts als bewijsstukken. Men vindt in de raads-kelder een zuiltje, 3 kraagstenen en een vak gewelfribben die oorspronkelijk zijn.

De kelder, die een behoorlijke ruimte geworden is, zal worden gebruikt voor raadzaal en verder voor oudheidkamer. Daar vonden enkele oudheden reeds een plaats; een oude brandspuit, enige brandlantaarns, de kettingen van het gevang. Er is echter nog ruimte voor meer oudheden die in Oirschot ongetwijfeld uit verborgen hoeken te voorschijn kunnen komen.

De gevel werd van de cementshild ontdaan en netjes hersteld en voorzien van houten kozijnen met ramen met kleine ruiten van het achttiende-eeuwse voorbeeld, omdat van de oorspronkelijke toestand geen gegevens werden aangetroffen.

De hoofdverdieping werd hersteld in de **toestand** van na de brand van 1513 waarbij alles wat echt oud en bruikbaar was werd **gespaard**, doch alles wat vergaan of onbruikbaar was werd vernieuwd. Verder werden onontbeerlijke wanden gemaakt ter vorming van vertrekken voor de Burgemeester, de Secretaris en de archiefkamer. In de secretarie werden de oude kasten weder toegepast met de merkwaardige gehengen en sloten van vertind ijzer.

De bovenverdieping werd op **overeenkomstige wijze** onder handen genomen, zodanig dat geen balk **en geen hoekje ongemoeid** bleef. Ook hier moesten wanden en deuren gemaakt worden om de ledige zaal tot bruikbare vertrekken te maken. Men vindt **er een kamer voor de Gemeenteopzichter**, een vergaderkamer en een **groot vertrek voor administratie**. De achttiende-eeuwse trap met het **vervolg naar de zolder** werd behouden en opgeknapt.

De grote zolder werd **leeggeruimd**. Een enorme hoeveelheid van de meest uiteenlopende zaken kwam voor de dag en werd met zorg uitgezocht. Een deel was niet meer dan brandhout en oud ijzer. Hierbij kwamen ook voor de dag drie oude stoelen die hersteld werden tot **deftige zetels**, enige oude brandweerlantaarns, een lantaarn die goed was voor buiten aan het raadhuis, oude landkaarten, oude drukwerken, merkwaardig uit typografisch oogpunt, een honderdtal oude geweren en nog meer, als de verhuizing van een uitdragerij of de zondagochtendmarkt in een grote stad. Elk van die voorwerpen werd schoongemaakt, **opgeknapt** en tot nuttig voorwerp of historiestuk voor de oudheidkamer gemaakt.

Het dak werd deugdelijk hersteld en gedekt met beste Angersleien met roodkoperen bevestiging, met koperen goten en loden afvoeren wat met elkaar de tijd weerstaan kan.

Het uurwerk op de zolder, dat geen dienst meer behoefde te doen en

was tegen de zin van de stadsregering die deze goederen ook had willen kopen voor de aanleg van nieuwe wegen. Volgens A. van Sasse van Lisselt zal dit dan ook wel de reden zijn geweest dat Johan Gans toen aftrad als pensionaris. Met konen van goederen gaat hii echter dus door, nu samen met genoemde Peter Schuyl, en in 1660 konen zij samen het landgoed Baast.

De akte (4) is genasseerd voor schepenen van 's-Hertogenbosch en betreft een boerderij, gepacht door Adriaen iJijssen en een boerderij, gepacht door Goyaert Andrieszoon met het stenen huis genaamd "Den Spijcker", alle gelegen in de parochie van Oostelbeers.

Deze goederen worden door Cornelis Kuchlinus, dan ontvanger van de gemene middelen binnen 's-Hertogenbosch, als geauthoriseerde van de Raad van State der Verenigde Nederlanden uit hun naam en van'slands lege ongedeeld verkocht voor 14.500 carolus gulden aan Johan Gans, heer van Bommenede en Peter Schuyl van Walhoren, rentmeester van de geestelijke goederen binnen 's-Hertogenbosch en het kwartier van Maasland. Het deel van Johan Gans gaat in 1669 over aan de weduwe Peter Schuyl, Anna Stas, die dan de andere helft reeds bezit (5). In de volgende jaren gaat dit bezit over in handen van de familie Van der Does en vervolgens naar de familie Van Bommel. Dit is de eigenlijke start van een rijke en grote ontwikkeling van het landgoed Baast.

In de koopakte voor schepenen van 's-Hertogenbosch staat het landgoed als volgt omschreven: "De heere huizinge genaamd "Den Spijcker" met zijn hoven en gronden van erven, daarbij en aangelegen onder den dorpe van Oostelbeers met de twee considerable groote daarbij behorende Hoeven Lands van ouds genaamd de Baaster of Bisschopshoeven zijnde leen en thiend vrij met de huizinge, stallingen, schuieren, schoppen kar en hakhuizen, verdere retimmertens ap- en dependentien van dien, mitsgaders alle de daarbij behorenden acker, teut, hoeij, welf, groes boenden, heylanden en gronden van erven als mede de Beverdonken on de Logt (waar in moer gelegen is). Voorts met zijn opgaande bomen en hout gewassen, plantagien en verdere toebehooren rept en geregtigheden van dien, alles in zoodanige voegen, groote ende maniere als dezelve goederen met zijn voor en nadeelige lasten regten en servituten zig bevinden en geleegeen zijn onder Oostelbeers en Oorscot en waarvan de voorste Baasterhoeve gebruykt word hij Dirk Joseph Herex en de agterste bij Jan van Antwerpen (6). Dit voor de somma van f 10800,-- zonder de lasten die hier nog bijkomen."

Noten:

- (1) Inv. nr. 6
- (2) Taxandria, jaargang 35, blz. 21 e.v.
- (3) Idem
- (4) Inv. nr. 16
- (5) Idem
- (6) Idem

(wordt vervolgd)

IX. A. DE OUDSTE DOCUMENTEN BETREFFENDE HET OIRSCHOTSE KAPITTEL

(door J.P.J. Lijten)

Tussen enkele losse nanerassen van het Oirschotse kapittel in ons archief dook een belangrijk dokument on, dat wij hierbij willen nubliceren vanwege zijn ouderdom en waarde in de oorspronkelijke Latijnse tekst. liet is een authentiek uittreksel, gedateerd 1617 uit een oud procesregister van de bisschop van Luik en bevat een uitspraak van de bisschop van 1270.

Toen pastoor A. Frenken in 1956 zijn "Documenten betreffende de kapitels van Hilvarenbeek, St. Oedenrode en Oirschot" nubliceerde, heeft hij niet over deze tekst beschikt. Pet oudste dokument, dat hij over het Oirschotse kapittel kende, was van 1282. Het oude procesregister van Luik is waarschijnlijk verloren gegaan, want anders had pastoor Frenken, die ook daar diepgaande nasporingen heeft verricht, het allicht gevonden.

Tevens kwam enige tijd later uit het archief van de abdij van Postel een dokument van 1240 aan het licht, dat wel niet veel nieuwe gegevens bevat, maar dat toch juist belangrijk is, omdat het een oorkonde is van het kapittel zelf van St. Petrus in Oirschot. Jammer genoeg is het uithangend zegel van het kapittel verloren gegaan.

Het kapittel van St. Petrus in Oirschot oorkondt, dat Godefridus van Sonderwic, hun cijnsman, zijn grond in Sonderwic, die hii van hen heeft ontvangen, heeft overgedragen aan de kerk van de H. Paria in Postel, welke schenking door het kapittel is goedgekeurd. Getuigen: Daniel, priester; Gosuinus, priester; Chluduigus; Gwillelmus, toentertijd scolasticus; Francho en Helias, broeders in Postel; Theodericus ..... en anderen.

Universis Christi fidelibus presentem cedulam inspecturis Canitulum beati Petri in Orscoth noticiam veritatis. (aia in humanis ac tibus frequens surrepit oblivio, neccesse est, ut aut voce testium roborentur aut litterarum testimonio. Innotescat generis presentibus et sciant posterf, quod Godefridus de Sonderwic, noster censuarius, terram suam in Sonderwic, quam de manu nostra hereditarie obtinuit, divino instinctu ammonitus, ecclesie beate Marie in Postula ner manus nostras contulit in suorum remedium neccatorum. Nos vero dicti Godefridi donationem tam niam commendantes, ad netitionem fratrum in Postula nresenti littere nostri sigilli annendimus munimentum, ne quorumniam nrotervitas quac acta sunt valeat infirmare. Astiterunt autem, cum haec fieret donatio, Daniel sacerdos, Gosuinus sacerdos, Chluduigus, Gwillelmus tune temnoris scolasticus, Francho et Helias, fratres in Postula, qui de manu nostra terram senedictam ad onus ecclesie sue receperunt; Theodericus ... et alii, qui huic rei testimonium nerhibent. Actum anno MP CC° quadragesimo mense dcccmhri.

Johannes, bisschop van Luik, doet uitsnraak in een reeds lang bestaand geschil tussen Johannes van nnnia, mastoor van de collegiale

kerk van de H. Maria en de H. Odulphus te Oirschot van de ene kant en de kanunniken, die het kapittel vormen van genoemde kerk aan de andere kant, waarbij de nastoor zegt, dat de novale tienden hem toebehoren, de kanunniken daarentegen, dat ze tot de prebenden behoren. De bisschop beslist, dat de novale tienden, evenals de oude tienden in Oirschot, aan de kerk toekomen en dus niet aan de hertog of aan de pastoor, behalve de gronden, die vanouds vrij zijn en cijns verschuldigd zijn aan de St. Pieter.

Gedaan te Luik, 2 augustus 1270.

Uittreksel uit oud procesregister, gemaakt door notaris Johannes Fermans ten overstaan van Stephanus (titulair) bisschop van Dionysium, hulpbisschop van Luik, 6 september 1617, met onderschrift van de hulnbisschop en handtekening van de notaris.

Johannes Dei et apostolicae sedis gratia Eniscopus Leodiensis. Notum facimus, quod, cum dudum inter investitum ecclesiae collegiatae beatae Mariae et beati Odulphi in villa de Oirschot nostae Leodiensis diocesis ex una et canonicos dictae ecclesiae capitulum constituentes ex altera partibus lris orta esset super eo, quod Johannes de Opnia, investitus, assereret, decimas novalium ad se ratione dictae suae investiturae pertinere, dicti vero canonici et capitulum contra, cas pleno iure ad nraehendas snectare, sustineret, Nos dictam causam, coram tribunali nostro agitatum, et rationibus nartium serio examinatis, accedente iuris neritorum cosilio, visis actis et allegationibus et consideratis omnibus, quae de iure nossunt et debent, decidimus et statuimus in hunc modum quod, quoniam decima villae de Oirschot nostrae Leodiensis diocesis pleno iure et ex donatione regia et anostolica snectat ad insam eccesiam, novalium etiam decimam ad eam pertinere nihilque in C9M iuris aut duci Lotharingiae aut investito de Oirschot esse nraeter eas terras, quae ab antiquo liberae sunt et censur beato Petro debent. Actum et pronuntiatum Leodii IIa Augusti anno millesimo ducentesimo sentuagesimo.

Extractum hoc per me notarium publicum infrascriptum coram Reverendissimo Domino Stephano, Dei et apostolicae sedis gratia Episcopo Dionysiensi et Serenissimi Principis Leodiensis suffraganeo, ex veterf causarum registro collationatum est hac sexta sentembris millesimi sexcentissimi decimi septimi.

(andere hand)

Coram me Eps. Dionys. Suffrag. Leod.

Johannes Fermans, notarius publicus

in fidem (handtekening).

Enkele opmerkelijke punten in deze documenten mogen wel benadrukt worden:

1. Het Oirschotse kapittel met als patroon St. Petrus bestaat in 1240.
2. Er wordt gesproken over de collegiale kerk van de H. Maria en het kapittel van die kerk.
3. St. Odulphus wordt genoemd als tweede patroon van de (oude) parochiekerk.
4. De (eerste) St. Pieterskerk bestaat al in 1270, terwijl de Maria-

kerk nog parochiekerk is. De St. Pieterskerk zal er nog niet lang, zijn, want het kanittel wordt genoemd: kanittel van de Mariakerk, waar het waarschijnlijk nog resideerde bij het begin van het proces. De veronderstelling van pastoor Pronken, dat de Mariakerk geen kapittelkerk geweest is, lijkt niet meer houdbaar. We zetten de gegevens, zoals ze door Eijnen vermeld worden in zijn aangehaalde werk op blz. 165 - 169, even op een rijtje, in nummering aansluitend hij de voorgaande:

5. Het Oirschotse kapittel bestond al in 1207.
6. Vicarius Judocus Houbraken noemt in 1661 de Mariakapel de oude zetelkerk der kanunniken.
7. Schutjes beweert, dat het Oirschotse kapittel gesticht is in of na 1268.
8. De kanunniken zeggen, dat hun St. Petruskerk en kapittel gesticht zijn door de hertog en heer Daniel van Oirschot; dit **zou ook** zijn rond 1268. (Bedenken we hierbij nog even, dat de **kwestie over** de tienden rond dezelfde tijd sneeft.)
9. In 1282 wordt het dekenaat van het kapittel ingesteld en **verenigd** met het pastoraat.

Ons inziens zijn al deze punten verenigbaar. We zien dan in het kort het volgende verloop:

Sinds onheugelijke tijden bestond in Oirschot een kapittel in de collegiale parochiekerk van de H. Maria, die als tweede patroon de plaats* selijke heilige Odulphus had gekregen. Het kapittel had St. Petrus als patroon.

Rond 1268 had een ingrijpende reorganisatie van dit kapittel **plaats**, die een hoogtepunt bereikte in **de** bouw van een nieuwe kapittelkerk met St. Petrus als patroon, terwijl de Mariakerk nog parochiekerk bleef. Deze reorganisatie met **een** nieuwe kapittelkerk werd door de kanunniken als zo ingrijpend ervaren, **dat** zij dit **beschouwden** als een nieuwe stichting.

De reorganisatie vond enkele jaren later, in **1282**, haar bekroning in de instelling van het dekenaat, dat met het pastoraat verenigd werd.

De St. Pieterskerk, als kerk van de pastoor en ruimere **kerk**, gaat dan geleidelijk de plaats van parochiekerk **innemen en de Mariakerk** degradeert tot de rang van kapel, die **b.v. in 1396 een eigen kapelbestuur** had. (Johannes van Dorne, mamhurnus **capellae beatae Mariae** Virginis. Oorkonde 50, Oirschots archief.)

Met de degradatie van de Parochiekerk **van** Maria tot **kapel** ging ook **Odulphus de** mist in. De nieuwe kerkpatroon St. Petrus **werd langzamerhand** ook **als** parochienatroon **beschouwd**.

X. LIJST VAN WONINGEN TE VELDHOVEN IN DE ISde EEUW

(vervolg)

VI. HEERS

144. 1741 willem van de Ven
1746 Dezelfde
1751 Dezelfde
1757 Dezelfde, afgebrand
1766 De kinderen van Willem van de Ven en Jacobus de Wijs, afgebrand
1771 De kinderen van Willem van de Ven, afgebrand
1781 Dezelfde eigenaars, afgebrand
1756 Dezelfde eigenaars, afgebrand
145. 1741 Peter Schoofs en Hendrik de Wijs
1746 Peter Schoofs en Jacob de Wijs; bewoners: Peter Schoofs en Francis de Wijs
1751 Dezelfden
1757 Jan Schoofs en Jacob de Wijs; bewoners: Jan Schoofs en Francis de Wijs, afgebrand
1766 Jan Schoofs, afgebrand
1771 Idem
1781 Idem
1786 Idem
146. 1741 Jan Marcelis Smets
1746 Dezelfde
1751 Dezelfde
1757 Dezelfde, afgebrand
1766 Idem
1771 Idem
1781 Idem
1786 Idem
147. 1741 Willem Dielis
1746 Dezelfde
1751 Jacob van Esbeek
1757 Dezelfde, afgebrand
1766 Idem
1771 Idem
1781 Idem
1786 Idem
148. 1741 Hendrik de Wijs; wordt niet bewoond
1746 Francis de Wijs; wordt niet bewoond
1751 Francis de Wijs; bewoner: Dirk Bussels
1757 De kinderen van Francis de Wijs; bewoner: Dirk Bussers, afgebrand
(Nr. 148 wordt vervolgd onder nr. 158)

149. 1741 Marcus Bornbergh; bewoner: Sijmon Vermalen
1746 Dezelfden
1751 Marcus Bornberge; bewoner: Jan Heesters
1757 Marcus Bornberg; bewoner: Jan van der Grieken, afgebrand
1766 Marcus Borenbergh; afgebrand
1771 Idem
1781 Idem
1786 Idem
150. 1741 De weduwe van Wouter Bogers; bewoner: Goijert Goijers
1746 Dezelfden
1751 Dezelfden
1757 De erfgenamen van de weduwe van Wouter Bogers, bewoner: dezelfde, afgebrand
1766 Margriet van Hapert, afgebrand
1771 Idem
1781 Idem
1786 Idem
151. 1741 De weduwe van Wouter Bogers; bewoner: Adriaen Aarts
1746 Dezelfde; niet bewoond
1751 Idem
1757 Idem; afgebrand
1766 Margriet van Hanert; afgebrand
1771 Idem
1781 Idem
1786 Idem
152. 1741 Rodier de Rooij
1746 Het kind van Rodier de Rooij; bewoner: Adriaan Aarts
1751 Het kind van Rodier de Rooij; bewoner: Dirk Adriaans
1757 Idem
1766 Hendrik Brouwers
1771 Hendrik Brouwers; bewoner: de weduwe van Gommert Verlinden
1781 Hendrik Brouwers; afgebroken
1786 Idem
153. 1741 Peter Panken
1746 Dezelfde
1751 Dezelfde
1757 Dezelfde
1766 Dezelfde
1771 De kinderen van Peter Pancken; bewoonster: de weduwe van Peter Pancken
1781 Philinpus Eijmans
1786 Dezelfde
154. 1741 Jacobus van Lieshout; bewoners: Wouter Goossens en Claas Coenen
1746 Jacobus van Lieshout; bewoner: Claas Coenen
1751 Peter ranken; is verdwenen

- 1757 Idem
1766 Idem
1771 Idem
1781 Idem
1786 Idem
155. 1741 Antonij Smets
1746 Dezelfde
1751 Dezelfde
1757 De weduwe van Jan Roijers
1766 De kinderen van Jan Royaarts
1771 Marcelis Rooijaars
1781 Cristiaan Rijkers
1786 Dezelfde
156. 1741 Jan Royaerts
1746 Dezelfde
1751 Dezelfde
1757 De weduwe van Jan Roijers; bewoners: Andries van Weert en Francis de nisch
1766 De kinderen van Jan Rooijaarts; staat leeg
1771 Hendricus Roijaars; bewoner: Geerit van den Berk
1781 Dezelfde eigenaar; de kamer staat leeg
1786 Dezelfde
157. 1741 Corstiaan van de Plas en Arnold Panken
1746 Dezelfde eigenaars; bewoner: Arnold Panken
1751 Het kind van Ariaan Panke en Nol Panke; bewoner: Nol Panke
1757 Het kind van Ariaan Panke en Nol Panke en Jan Smets; bewoners: Nol Panke, Gommert Verlinden en Jan Smits
1766 De weduwe van Jan Smits en Sis van Gommert; bewoners: Kees Swagemakers en Sis van Gommert
1771 De weduwe van Jan Smets en Francis van Gemert; bewoners: Francis van Gemert en Jan Dijtreghs
1781 Martinus van Dijtregt en Francis van Gemert
1786 Dezelfden
158. 1741 Antonij de lijs en het kind van Laureijs Grontstuk; bewoners: Jan Goijaerts en Jan Heesters
1746 Laurens de Hijs en het kind van Laureijs Grontstuk; bewoner: Jan Goijers
1751 Laureijs de Wils en Ariaan van Gemert; bewoner: Ariaan van Gemert
1757 Laureijs en Francis de Hijs en Ariaan van Gemert; bewoners: Ariaan van Gemert en Jan Groenen
1766 Francis de Wijs en de weduwe van Ariaan van Gemert; bewoners: Jacob de Leest en de weduwe van Adriaan van Gemert
1771 Anna Margrieta de Wijs en de weduwe van Adriaan van Gemert; bewoner: Johannes Wilhelmus Corstiaans
1781 Dirk van der Krieken en de weduwe van Adriaan van Ge-

- mert; bewoners: Jan van der Linden en Gerit van Hout
1786 Dezelfde eigenaars; bewoners: de weduwe van Adriaan van Gemert en Geerit van Hout
159. 1741 Daniel Fransen Roijaerts
1746 Dezelfde
1751 Mary Bifine
1757 Francis Ooms en Dirk van der Krieken
1766 Dirk van der Krieken
1771 Dezelfde, afgebroken
1781 Dezelfde, wederom herbouwd
1786 Dezelfde
160. 1741 Vreij's Janse
1746 De weduwe van Claas Panke
1751 Het kind van Claas Panke; bewoonster: An Leenders
1757 Dezelfde eigenaar; bewoner: Peter Leenders
1766 Jan Claas Pancke; bewoner: Adriaan van de Vloet
1771 Hendrik Brouwers
1781 Dezelfde
1786 Dezelfde
161. 1741 Jan Nijssen; bewoonster: de weduwe van Gijsbert Bijnen
1746 Jan Daams; bewoonster: de weduwe van Gijsbert Bijnen
1751 De weduwe van Jan Daams
1757 De weduwe van Jan Daams; bewoners: Adriaan van Trigt en Gommert Verlinden
1766 Adam Daams; bewoner: Dirk van de Ven
1771 Dezelfden
1781 Arnoldus van der Krieken
1786 Dezelfde
162. 1741 Cornelis Bogers en Willem van de Ven; bewoner: Cornelis Bogers
1746 Idem
1751 Idem
1757 Idem
1766 De kinderen van Cornelis Bogers en de kinderen van Willem van de Ven; bewoners: de kinderen Bogers
1771 Idem
1781 Evert Bogers en de kinderen van Willem van de Ven; bewoners: Evert Bogers en Jan van der Hallen
1786 Dezelfde eigenaars; bewoner: Evert van de Ven
163. 1741 Jan van Nistelrooy
1746 Dezelfde
1751 Dezelfde
1757 Dezelfde
1766 Klaas van Nistelrooy
1771 Dezelfde
1781 Dezelfde
1786 Johanna van Nistelrooy; bewoners: Pieter Schoofs en de weduwe van Klaas van Nistelrooy

- 164. 1741 Jenneke Coenen, (naast nr. 52), nieuw huis
1746 Dezelfde, wordt niet bewoond
1751 De weduwe van Abram van der Hengst; bewoner: Willem van Dommelen, nieuw huis
1757 Dezelfde eigenaresse; bewoner: Dirk Bogers
1766 Dezelfde eigenaresse; onbewoond
1771 Dezelfde eigenaresse; afgebroken
1781 Idem
1786 Idem
- 165. 1741 Antonij Leendert Verschuren (naast nr. 69)
1746 Dezelfde
1751 Dezelfde
1757 De kinderen van Antoni Verschuren; bewoner: Leendert Verschuren
- 166. 1741 De weduwe Jan Rijkers
1746 Dezelfde
1751 Dezelfde
1757 Dezelfde (naast nr. 117)

NIEUWBOUW

- 166a. 1766 Het huis van de kinderen van Willem van de Ven; bewoner: Jacobus van de Ven
1771 Idem
1781 Idem
1786 Idem
- 167. 1766 Jacobus ..... ; medebewoner: Francis de Wijs
1771 Francis de Wijs
1781 De kinderen van Jan de Wijs; bewoner: Anthonij van der Vleuten
1786 Dezelfde eigenaars; bewoner: Arnoldus Louwers
- 168. 1766 De weduwe van Jan Marcelis Smets
1771 Dezelfde; bewoner: Hendricus Smets
1781 Hendricus Smets
1786 Dezelfde
- 169. 1766 Jacobus van Esbeek
1771 Dezelfde
1781 Dezelfde
1786 Dielis van Esbeek
- 170. 1766 Jan Schoofs
1771 De weduwe van Jan Schoofs
1781 De weduwe van Jan Schoofs; bewoner: Jan van den Groenendaal
1786 Dezelfde eigenaresse; bewoner: Jan van der Linden
- 171. 1771 De weduwe Adriaan van Geemert (naast nr. 159)
1781 Dezelfde

1786 Dezelfde

(wordt vervolgd)

XI. LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1. De narochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het nastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1375
(door Th. A. Kuyners)

E. De Pastorie

Na de dood van pastoor Anthonis (28 juni 1826) werd de Pastorie leeggeruimd. Er is geen lelijker gezicht dan een leeg en uitgeruimd huis, zeker wanneer het al een oud huis is. De kerkmeesters hadden echter hun best gedaan om pastoor Verhoeven waardig te ontvangen. Men man en macht had men de pastorie schoongemaakt. Er was gepoetst, geschrobd en gewit. Op de Rekening van het jaar 1826 staat voor de schoonmaak negen gulden genoteerd, terwijl de werkster voor een heel jaar schoonhouden van de kerk zes gulden uitbetaald kreeg en de koster een jaar-salaris van tien gulden ontving.

Op 18 juli 1826 nam vastoor Verhoeven zijn intrek on de pastorie. Daags daarop kwamen de kerkmeesters om de in kas zijnde gelden af te dragen en hun nieuwe herder in te wijden in de stand van zaken. De pastoor kon nu aan de slag. Wie het huishouden voerde is niet bekend. Mogelijkerwijze is de oude huishoudster van pastoor Anthonis, Anna Geenen, op de pastorie gebleven, om de nieuwe Pastoor vooruit te helpen. Uit een brief van 17 maart 1814 (Archief Bisdom) van pastoor Verhoeven aan de deken van Eindhoven weten we, dat weduwe Catharina de Groot-Rijkers, eigenaresse van hoeve "De Kroon", op de Pastorie werkzaam is geweest ("mijne gewezen dienstmeid").

De woning, waarin pastoor Verhoeven 49 jaar zou wonen, bestaat nog en wordt in de volksmond "de oude pastorie" genoemd. liet is het statige herenhuis net de jaarankers 1775 in de voorgevel aan de Dorpstraat 93 - 95, tegenwoordig bewoond door mej. C. Vissers, wier vader Fr. Visser, uit Haarlem afkomstig, de pastorie met ongeveer één hectare grond in 1900 gekocht had. In de oost-zijgevel woont Wed. J. Bartels-van Korven.

In 1778 was de oude pastorie "teenemaal vervalde zijnde" (Groot Rekenboek, pag. 273) afgebroken en bouwde de Abdij van Postel op dezelfde plaats de nieuwe pastorie. Om het bouwterrein op te hogen haalde men zand uit het voor de pastorie liggende terrein en zo ontstonden verschillende vijvers (in 1826 waren het er vijf, waarvan pastoor Verhoeven er direct enkele liet dempen). De tegenwoordige vijver voor het huis van A. Biinen (Dorpstraat 58) is er wellicht een overblijfsel van. Mogelijk hebben de vijvers dienst gedaan als visvijvers, daar volgens hun regel de Witheren veel vleesloze dagen moesten onderhouden.

Het oorspronkelijke plan was om een huis met één verdieping plus zolder te bouwen. De Staten gaven hiervoor echter geen goedkeuring en bepaalden tevens, dat de pastorie aan de voorkant maar vier ramen mocht hebben. Een naar honderd meter verder immers lag de nrotestantse pastorie, een groot huis met verdieping en veel ramen en in die tijd moest ook uit de woning van de geestelijke blijken, welke de heersende godsdienst was. Zodoende werd de katholieke pastorie een laag, in de lengte uitgestrekt gebouw. Aan de voorkant kwamen drie deuren, vier "echte" ramen en twee "blinde" ramen. De middelste deur gaf toegang tot de eigenlijke nastoorswoning, de oostelijke (= rechter) deur voerde naar de keuken met bergplaats voor brandstoffen en door de westelijke (= linker) deur kwam men in het washuis.

In 1321 had het Domeinbestuur de onderhoudsplicht van de pastorie gekocht voor f 2.500,--, waarvan f 500,-- in kontanten en f 2.000,-- in een kapitaal werkelijke schuld á 2%. Volgens mondelinge overlevering (bewijsstukken waren er niet) werden deze f 500,-- besteed om in 18'23 een nieuwe turfschop hij de pastorie te bouwen. Het kapitaal werkelijke schuld is in 1834 verkocht voor f 998,48 en de opbrengst is besteed voor de bouw van de nieuwe kerk (Rekening van het jaar 1326).

In de eerste jaren van zijn pastoraat ging de zorg van nastoor Verhoeven vooral uit naar de schuurkerk. Alleen het staketsel werd vernieuwd en versterkt. Eerst moest de schuurkerk er netjes uitzien, dan pas was liet de beurt aan de pastorie. Trouwens de inkomsten waren niet toereikend om beide - en schuurkerk, en pastorie - tegelijk onder handen te nemen. In 1829 liet hij de schouw in de kleine voorkamer veranderen, de deur tussen deze kamer en keuken werd dichtgemetseld en keuken en gang kregen een nieuw verfje. Tevens zorgde hij er voor het portret van de familie Bertrandt door schilder Baijens te laten opmaken en gaf het grote schilderstuk een plaats in de achterkamer (Rekening van het jaar 1829).

In 1830 volgde een grotere verbouwing. Twee van de deuren aan de voorkant werden verplaatst naar de zijgevels. In plaats van de deuren kwamen nu twee ramen. De vroegere doorgang naar de keuken werd een kamertje en de achterkamer werd in twee kleine kamertjes verdeeld. Op zolder liet pastoor Verhoeven een kamertje inrichten om het te gebruiken als huiskapel. Timmerman Schoofs maakte voor deze kapel een nieuw altaar. Deze verbouwing hing samen met het feit, dat nastoor Verhoeven in 1850 langdurig ziek was en daarom van september 1830 tot juni 1831 een assistent te huisvesten had (Rekening van het jaar 1830).

In de nu komende jaren eiste de genlande nieuwbouw van de kerk alle aandacht en alle geldmiddelen on. Volgens de Rekening van het jaar 1834 maakte Willem Verhoeven, een neef van de pastoor uit Den Bosch, gratis op zolder een bedstede met deuren en on de overloop twee kasten. Aan planken kostte het maar f 19,80.

In 1835 was de nieuwe kerk in gebruik genomen. Imu was het de beurt aan de pastorie voor een grondige verbouwing en restauratie. Daarom stuurde on 17 februari 1836 het kerkbestuur een rekwest naar Z.M. Koning Willem I om een subsidie van f 807,-- te vragen voor het verbouwen van de pastorie. Als redenen voor de verbouwing werden orge-

geven:

1. dat de huidige zijgevels en dakvensters erg veel onderhoud vroegen;
2. dat de pastorie erg vochtig was en dat de meeste tijd van het jaar de muren tot één á anderhalf el hoven de grond vochtig waren en
3. dat de pastorie vijf minuten van de kom van het dorp lag en dat het bouwen van twee kamertjes on de zolder de gezondheid en de veiligheid van de bewoners ten goede zou komen. Vanwege het bouwen van een nieuwe kerk met reeds de nodige schulden achtte het kerkbestuur zich niet hij machte or eigen kosten tot verbouwing over te gaan.

Het rekwest was ondertekend door pastoor G. Verhoeven en de heide kerkmeesters H. van den Wildenberg en J. van Esbeek. ((ver deze verbouwing bevinden zich in het archief van parochie en bisdom diverse stukken.)

De 9de november 1836 kwam het bericht terug, dat een subsidie van f 600,-- zou toegekend worden on voorwaarde, dat

1. het werk zo voordelig mogelijk zou uitgevoerd worden, onder toezicht van Rijkswaterstaat;
2. een verklaring getekend zou worden, dat ook al mochten de kosten meer dan f 807,-- bedragen, de betaling hiervan buiten bezwaar van 's Rijks schatkist zal geschieden;
3. binnen zes maanden na afloop van het werk een Rekening en Verantwoording ongestuurd zou worden naar het ministerie van de R.C. Verrodiens on
4. voortaan voor onderhoud van kerk en pastorie zelf zore moest worden gedragen.

Daarop werd in juni 1837 met de verbouwing begonnen. De trapgevels werden opgetrokken en het dak werd vermaakt, waarbij de dakvensters aan de voorkant werden afgebroken. Do zolder aan de oostkant werden twee kamertjes getimmerd en aan de voorkant kwam er een raam bij, terwijl men daar alle ramen (toen nog vierkant met kleine ruitjes) ;voet liet zakken. 'let het maken van een schansmuur met nuties achter het "brandhuis" en het aanbrengen van nieuwe ramen en deuren in het "sommerhuis" en het verven en witten van de pastorie kostte deze verbouwing f 615,73. In het Groot Rekenhoek (igag. 273 - 280) staat deze verbouwing uitgebreid beschreven met een nauwkeurige omschrijving van de diverse rekeningen. J. Booms uit Eindhoven leverde de stenen en zorgde voor het metselwerk. R. van Driel uit Stratum leverde hout en verrichtte het timmerwerk. Het ijzerwerk kwam van H.P. van Mierlo uit Eindhoven. Smid p. van Stiphout uit Veldhoven diende een rekening in voor smeedwerk en J.F. van Alnhen uit Eindhoven leverde de benodigde verf en verzorgde het verfwerk. Zoals hij het bouwen van de nieuwe kerk zal nastoor Verhoeven bij deze verbouwing ook wel de voorwaarde gesteld hebben, dat metselaars, tinnier- en or:)erlieden uit de parochie de voorkeur hadden hoven die uit andere nlaatsen. 'let uitzondering van de smid woonden alle leveranciers en de aannemer in Eindhoven. liet ligt dus voor de hand, dat men toentertijd hiervoor in Veldhoven niet terecht kon. De 27ste november 1338 keurden Gedonuteerde Staten de Rekening en Verantwoording goed. In 1839 werden in de gang en de keuken nieuwe nla\alizen gelegd (Rekening van het jaar 1839: "gebakken en gevlamde plavuizen ter grootte van omtrent een halve nederlandsche el of 40 strce"en.).

Over de verbouwing in 1846 en 1847 schreef nastoor Verhoeven in het Groot Rekenboek (Pag. 330) het volgende:

"Bij het onrighen der kapellanii in 1846 is er wederom, ten einde eene kamer voor den Ferw. Heer Kannellaan in gereedheid te brengen, eenige verandering aan de pastorij gemaakt; te weten in de agterkamer, waarin ook alstoen de schouw is veranderd en waarvan de ramen omtremd eenen voet zijn lager gemaakt, is eene deur gehangen, waar mede men langs eenen trap gaat na een kelderkamertjen, hetgene vroeger van het huis was afgesloten en diende voor eene mangelkamer. Verder klimt men langs dezen trap na twee bovenkamertjes, welke hij deze gelegenheid het westen van den gevel gemaakt zijn." De kosten bedroegen f 274,02).

"In 1847 hebben wij de lindenboomen, die voor de pastorij in 1779 geplant waren, verkocht; welke ongebragt hebben de somma van f 120,85. Uit welke gelden wij alsdan bekostigd hebben de verandering of vernieuwing der binnenramen en onhangen van nieuwe lange vensters. Te voren waren de ramen en vensters voor aan de pastorij, zooals dezelve nog agter gevonden worden."

De kosten bedroegen f 149,68. De oude ramen brachten nog f 22,50 op. "Ook hebben wij dit jaar op het kamertje van den heer kapellaan een schouw of nis laten plaatsen om voor zijn Eerwaarde hier te kunnen een kachel op plaatsen." (Deze aantekening is later bijgeschreven.) In 1849 "hebben wij den overloon na de kanel laten maken, en hierop een klein kamertje op dezen overloop daargesteld" (Groot Rekenboek, pag. 331). Pastoor Verhoeven liet er ook nieuwe "kleder- en geriefkasten" nlaatsen. (Rekening van het jaar 1849).

In 1851 'lebben wij cenen nieuwen koeren waschketel in het waschhuis geplaatst en tevens een ijzeren fornuis in de keuken laten netzelen, alsook de keuken laten verven en daarin eenen nieuwen aanrigt laten timmeren." (Groot Rekenboek, pag. 331 en Rekening van het jaar 1851).

(wordt vervolgd)

2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG (Kroonenburg, Croonenburg, Croonenborgh) van 1620 tot 1972, genummerd in alfabetische orde der voornamen met ouders en kinderen VAN CROONENBURG door A.B. van Croonenburg, Catharinastraat 10a, Rotterdam, tel. 010 - 52 26 51)

(vervolg)

247. JOANNA VAN CROONENBORCH
trouwt 19-3-1647 te Eest met
Guillemus van den Venne

248. JOHANNA VAN CROONENBURG
d.v. Godefridus van Croonenburg en van Catharina Mars
trouwt 12-2-1720 te Eindhoven met Johannes van Dooren

249. JOHANNA VAN CROONENBURG
d.v. Godefridus van Croonenburg en van Anna Maria, dochter
van Adrianus van Cuijk
gedoopt 30-8-1792 te Best
gehuwd met Lambert Fabrie

250. JOANNA VAN CROONENBURG
trouwt 14-11-1795 te Oirschot met Jacobus Meelis

251. JOI MNA VAN KRONENOM2G
geb. 23-8-1847 te Schijndel
overleden 29-6-1919 te St.-Oedenrode
gehuwd met Antonius Sanders

*52 JOANNA VAN CROONENBURG
d.v. Albertus Croonenburg en van Johanna van Rooij
geb. 27-1-1844 te Best
trouwt 3-6-1875 te Best met Henricus van de Nijdenes, geboren
31-7-1839 te St.-Oedenrode

253. JOHANNA VAN CROONENBURG
d.v. Hendricus van Croonenburg en van Johanna van Luljtelaar
geb. 19-11-1857 te Meerveldhoven
trouwt 21-5-1886 te Zcelst met Johannes Biincn, geboren
1856 te Zoelst

254. JENNEKEN CROONENBURG
d.v. Antonius Croonenburg zoon van Franco en van Maria dochter
van Adrianus Snellarts
ged. 20-11-1651 te Oirschot
gehuwd met Mlem Joosten

255. JOHANNA CROONENBURG
d.v. Adrianus Croonenburg
trouwt 28-1-1628 te Best

256. JENNEKEN VAN CROONENBURG
trouwt 30-7-1679 te Oirschot met Aert zoon van Goort van den
Berck

757. JOHANNA VAN CROONENBURG
d.v. Adrianus Gijsbertus van Croonenburg en van Henrica dochter
van Wilhelmus Schenens
ged. 15-10-1750 te Best
trouwt 20-11-1774 te Best met Hendricus zoon van Antonius van de
Sande

258. JENNEKEN VAN CROONENBURG
d.v. Franck van Croonenburg
trouwt 15-5-1661 te Oirschot met Jan zoon van Denis van de Ven
kind:
Cornelia, geh. 1667

259. JENNEKEN171 VAN CROONENBURG
d.v. Jan van Croonenburg

- trouwt 22-4-1674 te Oirschot met Pendrick zoon van Ariaan Bressers
kind:
Joannes, 20-9-1078
260. JENNEKEF VAN CROONENBURGH
d.v. Jan van Croonenbureh
trouwt 7-2-1740 te Oirschot met Cornelis zoon van Dirck Snel-
laers
261. JOHANNA CORNELIA CRONENBURG
d.v. Dielis Cronenburg en van Aldegonda Salomons
ged. 19-12-1808
overleden 15-1-1890 te Nuenen
trouwt 30-11-1838 te Nuenen met Johannes Crooymans
262. MIUMN CHRISTINA VAN CRONENBURG
d.v. Franciscus van Cronenburg en van Maria Elisabeth van
Luiit
geb. 23-2-1903 te Bergeijk
overleden 9-10-1965 te Tilburg
trouwt 5-1-1922 te Eindhoven met Johannes Engelen
trouwt 19-6-1929 te Rotterdam met Johannes Baptist van Linden
trouwt 24-4-1952 te Sprang met Johannes Netters
263. JOANNA VAN CROONENBORGH
d.v. Leendert van Croonenhorgh
trouwt 25-8-1793 te Best met Gerit zoon van Roelof Verhagen
264. JOHANNA LOUISSF VAN CROONENBORGH
d.v. Denis zoon van Joseph van Kronenburg en van Adriana Tim-
mermans
ged. 8-5-1771 te Oirschot
overleden 24-5-1842 te Oirschot
trouwt 31-1-1796 te Oirschot met Symon zoon van Anthonis van
leeswijk
205. JOANNA MARIA VAN GRO(WEN)BURGH
d.v. Joannes van Croonenhurgh en van nlemijn van der Diessen
overleden 2-5-1816 te Oirschot
trouwt 28-10-1806 te Oirschot met Joannes zoon van van Laurens
Rosendael
266. JOANNA MARIA VAN CRONENBURG
d.v. Joannes van Cronenburg en van Henrica van de Sande
ged. 23-3-1779 te Oirschot
overleden 13-6-1865 te Oirschot
trouwt 25-9-1814 te Oirschot met Adriaan Smetzers
207. JOANNA MARIA VAN CROITENBIJRG
d.v. lillem van Cronenburg en van Adriana van Oirschot
ged. 7-3-1807 te Best
trouwt 31-1-1847 te Best met Cornelius van der Meeren

268. JOHANNA MARIA VAN KRONENBURG
geb. 19-1-1866 te Best
gehuwd met Johannes van Ernr b. 5-9-1866
269. JOANNA MARIA VAN CRONENBURG
d.v. Leonardus van Kronenburg en van hihelmina Scheenens
geb. 13-9-1834 te Oirschot
overleden 18-7-1884 te Oirschot
trouwt 29-6-1866 te Oirschot met Jasnerus van de Looy
270. JOHANNA MARIA VAN CRONENBURG
d.v. Fendrikus van Cronenburg en van Johanna van Luljtelaar
geb. 6-5-1853 te Meerveidhoven
overleden 23-7-1946 te Eindhoven
trouwt 9-5-1884 te Zeelst met Mhelmus van Santvoort
271. JOHANNA MARIA VAN CRONENBURG
d.v. Petrus zoon van Henricus van Cronenburg en van Maria Tho-
masse
geb. 29-5-1906 te Stratum
trouwt 28-6-1950 te Eindhoven met Gerardus van Dijk, geboren 17-
7-1896 te Liempde
272. JOHANNA MARIA HINRICA VAN CRONENBURG
d.v. Franciscus van Cronenburg en van Antonia de Rooy
geb. 7-9-1931 te Eindhoven
trouwt 25-1-1953 te Eindhoven met Willem Henricus Vlaskam!
273. JENNE MARIE VAN CROONENBURCH
d.v. Leendert van Croonenhurgh en van Billemiin Boogers
ged. 1767 te Oirschot
overleden 23-11-1832 te Best
trouwt 10-6-1787 te Oirschot met Lambert Peter van Osch
274. JEINNEKEN VAN CRONENBURG (uit Verrenbest)
d.v. Pauwels zoon van Gijsbert
trouwt 25-2-1691 te Oirschot met Jan Corsten Driessen van Roij
275. JOHANNA VAN CROONENBURCH
d.v. Paulus van Cronenburgh
gehuwd met Johannes Gerardus van den Heuvel
276. JENNEKEN VAN CROONENBORM
d.v. Peter Nicolaas Tholof van Croonenborgh en van lleijndrine
dochter van Dirck Vlemmincx
ged. 26-1-1734 te Oirschot
trouwt 29-9-1776 te Oirschot met Anthonij zoon van Jan van Er-
foort
277. JOHANNA VAN CROONENBORCH
d.v. Odulphus Gijsbertus van Croonenhorch en van Petronella van
der Dungen
ged. 23-3-1659 te Oirschot
trouwt 11-5-1681 te Oirschot met Jan Laureijssen van Gelooven

27R. .1011A ~~THEODORA~~ VAN CRO MYBURG
d.v. Theodorus zoon van Peter van Croonenburg en van Anna Maria
hbuters de Koning
ged. 3-11-1766 te Oirschot
overleden 25-6-1832 te Oirschot
trouwt 13-7-1783 met Pillen Peter Scheenens
trouwt 24-2-1811 met Franciscus Augustinus kansen
trouwt 26-11-1815 te Oirschot met Johannes Merks

(wordt vervolgd)

3. genealogische gegevens omtrent het geslacht VAN COLLENBURG van het jaar 1629, genomen uit de Oirschotse retroacta en geranschikt in alfabetische orde der voornamen met vermelding van de namen en data van de huwelijkspartners, ouders en kinderen
(door Nico van Cuijck, Oirschot)
1. ADRIANUS
z.v. Martinus zoon van Albertus en van Cornelia, dochter van Joannes van Engelant
ged. 24-12-1727 te Best
trouwt 5-5-1761 te Best met Elisabeth van de Sande, dochter van Bartholomeus (Andreas) en van Ida, dochter van Adrianus van Doesheurgh
kinderen (Best):
Martinus, ged. 6-11-1761
Joanna Maria, ged. 31-10-1764
Joanna, ged. 4-1-1767
Joannes, ged. 14-8-1769
2. ADRIANUS
z.v. nilterus en van Ida Schijntjens
ged. 51-8-1755 te Oirschot
trouwt 28-11-1779 te Oirschot met Aldegonda Merckx, ged. 3-5-1756 te Oirschot, dochter van Gasparus en van Johanna van Gerwen
kinderen (Oirschot):
Ida, ged. 13-3-1781
Gasoarina, ged. 28-7-1783
Joanna Maria, ged. 18-8-1784
Cornelia, ged. 27-8-1785
JoannesMaria, ged. 13-7-1788
Josenha, ged. 22-1-1792
Henr'ca, ged. 14-12-1794
3. ADRIANUS
z.v. nlhelmus zoon van Antonius en van Joanna dochter van niterus van l'bensel
ged.14-8-1775 te Oirschot
trouwt met Joanna Maria, dochter van Gerardus van de Laak, gedooft te Boxtel

- kinderen (Oirschot):
Gertrudis, ged. 1-1-1799
Antonia, ged. 7-1-1302
Joanna, ged. 7-1-1802
Gertrudis, ged. 29-12-1804
Barbara, ged. 2-1-1807
Antonia, ged. 22-1-1810
wilhelmina, ged. 21-4-1811
4. ALBERTUS
z.v. Martinus zoon van Petrus en van Maria dochter van Joannes Verhoeven
ged. 24-11-1648 te Oirschot
trouwt met Adriana dochter van Laurentius Brants
kinderen (Oirschot):
Joannes, ged. 24-11-1677
Laurentius, god. 9-3-1680
Maria, ged. 11-4-1682
Maria, ged. 5-10-1684
Martinus, ged. 27-10-1687
Joanna, ged. 28-11-1690
Catharina, ged. 29-9-1694
  5. ALBERTUS
z.v. Martinus zoon van Albertus en van Cornelia dochter van doannes van Engelant
ged. 11-8-1720 te Best
trouwt met Maria dochter van Gerardus zoon van Tilmannus van Dijck en van Maria dochter van Andreas van de Sande, gedoi sPf 1-IT-1732 te Best
kinderen:
Maria, 2-11-1758
Joanna, 9-2-1760
Martinus, 12-4-1762
Elisabeth, 28-8-1764
Andreas, 27-2-1766
Gerardus, 27-2-1766
Joanna, 17-8-1767
Cornelia, 13-3-1772
Adriana, 13-12-1774
  6. ANNA
d.v. Nicolaus zoon van Joannes en van Barbara dochter van Joannes van Nunen
ged. 4-9-1806 te Oirschot
trouwt 6-6-1830 te Oirschot met Johannes van der Aa, gedooft 25-2-1803 te Best

ANNA MARIE
d.v. Rogier en van Marie Smits
overleden 27-3-1829 te Oirschot
gehuwd met Gijsbert van Taartwi

8. ANNE MARIN
d.v. Egidius Rogerius en van Barbara dochter van Theodorus
ged. 19-3-1781 te Oirschot
overleden 25-3-1359
9. IWONIUS
z.v. Joannes en van Cornelia dochter van Wilhelmus van Doormaelen
ged. 9-11-1722 te Best
gehuwd met Henrica dochter van Daniel van Ven
kinderen (Oirschot):
Joannes, 25-4-1746
Cornelia, 18-8-1719
Egidius, 13-8-1719
Wilhelmus, 6-7-1752
Joharuia, 30-5-1755
10. ANTONIUS
z.v. Milholmus en van Joanna van 11bensenl
ged. 10-11-1782 te Oirschot
overleden 26-1-1854 te Oirschot
trouwt 17-2-1811 met Anna van de Wal, ged. 16-2-1789
kinderen (Oirschot)
Johanna, geh. 19-3-1815
Johanna, geb. 7-11-1817
Johannes, geh. 11-6-1820
Cornelis, geh. 11-8-1821
Wilhelmina, geh. 10-6-1827
Maria Catharina, geh. 28-4-1829
11. ANTONIUS JOHANNES
z.v. Joseph en van Wilhelmina Copal
geb. 23-1-1849
overleden 2-8-1929 te Oirschot
trouwt 22-11-1869 met Hendrieka van Beers, geb. 11-7-1847
kinderen (Oirschot):
Hendrikus Josenhus, geb. 17-9-1870
Wilhelmus Jacobus, geh. 18-9-1871
Josephus, geb. 15-11-1872
Jacobus, geb. 11-2-1375
Franciscus, geb. 10-5-1876
Herman, geb. 2-12-1877
Lambertus, geh. 30-1-1879
Augustinus, geb. 25-5-1881
Jacoba Johanna, geh. 11-9-1882
Carel, geh. 9-11-1883
Aloysius, geb. 15-12-1885
12. BARBARA
d.v. Adrianus zoon van Wilhelmus en van Joanna Maria dochter van
Gerardus van de Lied:
ged. 2-1-1807 te Oirschot
overleden 25-2-1883 te Oirschot

- trouwt 22-1-1837 met Martinus 1:erckhof, ged. 5-3-1799 te Son en
Breugel
overleden 17-4-1853 met Joannes van de Ven, ged. 19-1-1815 te Ge-
monde
13. DIELIUS (EGIDIUS)
z.v. Rogerius en van Clara dochter van Joannes van (de Ven
ged. 3-10-1810 te Oirschot
overleden 3-6-1869 te Oirschot
trouwt 30-5-1847 met Marie van Schoone, geb. 4-9-1815
kinderen (Oirschot):
Clara Cornelia, geb. 16-4-1848
Johannes, geb. 27-5-1849
Rogier, geb. 25-1-1851
Elisabeth, geb. 9-12-1353
14. EGIDIUS
z.v. Petrus
trouwt 20-5-1629 te Oirschot met Aleijdis dochter van Theodorus
van Gestel
kinderen (Oirschot):
Maria, ged. 11-2-1630
Petrus, ged. 3-4-1631
Petronella, ged. 25-2-1635
Joanna, ged. 2-11-1636
Cornelia, ged. 3-8-1638
Maria, ged. 4-11-1642
15. EGIDIUS
z.v. Egidius
gehuwd met Maria dochter van Antonius van Lent
kinderen (Oirschot):
Egidius, ged. 29-4-1702
Antonius, ged. 1-6-1703
Catharina, ged. 17-6-1704
Joanna, ged. 12-11-1705
16. EGIDIUS
z.v. Adrianus
gehuwd met Maria dochter van V. Wilhelmus van Poli
kinderen (Oirschot):
Adriana, ged. 15-5-1696
Ida, ged. 29-7-1700
Hendrina, ged. 27-9-1704
Wilhelmus, ged. 27-9-1706
Joanna Maria, ged. 16-12-1709
Hendrina, ged. 23-1-1712
17. EGIDIUS
z.v. Rutgerus zoon van Joannes en van Joanna dochter van Godefri-
dus van den Acker
god. 16-12-1677 te Best

trouwt b-3-1707 te Oirschot met Maria dochter van halterus van den Heuvel

FIT H(Oirschot):
Joannes, ged. 25-4-1709
Henricus, ged. 19-9-1713
Maria, ged. 20-9-1715
Barbara, ged. 22-5-1717
Rutgerus, ged. 165-1719
Halterus, ged. 24-4-1724

18. LEIDIUS

z.v. Rogerius zoon van Lgidius en van Maria dochter van Egidius Smits

ged. 25-2-1750 te Oirschot
trouwt met Barbara dochter van Theodorus Joannes Legius en van Joanna dochter van Henricus van der Schoot, ged. 27-10-1745
kinderen (Oirschot):
Johanna, ged. 31-1-1774
Rogerius, ged. 11-8-1775
Theodorus, ged. 20-7-1777
Cornelie, ged. 23-5-1779
Anna Maria, ged. 19-3-1781
Theodorus, ged. 18-3-1783
Maria, eed. 13-5-1785

19. EGIDIUS

z.v. halte nis en van Ida dochter van Adrianus Schijntjens
ged. 18-0-1753 te Oirschot
trouwt 0-8-1775 te Oirschot met Maria Kems, dochter van Joannes Antonius en van Joanna dochter van Adrianus Copnens, ged. 4-2-1750
kinderen (Oirschot):
Halterus, ged. 5-10-1776
Adrianus, ged. 0-10-1778
Ida, ged. 11-7-1783
Barbara, ged. 10-1-1788

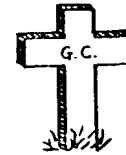
20. IGIDIUS

z.v. Joscnhus en van Maria van Dormalen
ged. 29-2-1708
trouwt 22-1-1804 te Oirschot met Joanna dochter van Antonius van Diem en van Cornelia van Arendonck
kinderen (Oirschot):
Cornelia, 12-5-1805
Maria, 1-8-1400
Josephus, 31-1-1808
Joanna, 4-9-1819

(hordt vervolgd)

XII. A. GIOVANNI EN MARTINUS: HET VERHAAL VAN EEU MORD

(vervolg)

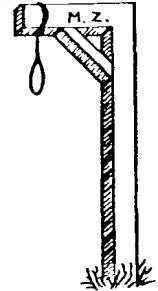
A.R.A. 's-Gravenhage, Archief van de floge Raad, nlaatsingsnummer 153.

Me. 115

De llooge Raad der Nederlanden,

On het beroer in cassatie door Martinus Toeren, oud in gevolge een Extract uit het geboorte Register een en twintig Jaar,

van beroep Wever, geboren te Arnhem, laatst woonachtig te Oorschot, ingesteld van een arrest door het Provinciaal Geregtschhof van Gelderland on den 18n Mei 1.1. tegen hem gewezen; - waarbij hij, ter zake van moedwilligen doodslag (meurtre) vergezeld van diefstal op den openbaren weg, zijnde het echter niet bewezen, dat die moedwillige doodslag begaan met voorbedachte rade, na vroeger wegens misdaad te zijn gestraft, is veroordeeld om op een schavot op te rigten on een der pblieke plaatsen binnen de stad Arnhem aan cenc galg te worden opgehangen, dat er de dood na volgt; en in de kosten van dat rcgtsgecding;-

Gehoord het verslag van den Raadsheer lestenberg;

Gehoord den Prokureur Generaal in Zijne conclusien, strekkende tot verwerping der gedane voorziening in cassatie en tot verwijzing van den requirant in de kosten ten dezen gevallen;-

Gezien de insinuatie uit naam van den Prokureur Generaal aan den veroordeelden betekend tot kennisgeving dat de behandeling zijner zaak is bepaald on den 13ulij 1839, doch welke behandeling destijds is uitgesteld tot den 3n September daar aan volgende; -

Overwegende, dat noch hij de acte, waarbij het heroen in cassatie aangeteekend, noch daarna door of van vege den veroordeelde eenige gronden voor dit zijn beroep zijn opgegeven of voorgedragen en er oogeene aanwezig zijn gevonden, waarom het voorschreve condemnatoir arrest ex officio zoude behooren gecasseerd te worden;-

Verwerpt het beroep in cassatie door den veroordeelden gedaan; en verwijstdenzelven in de kosten in cassatie gevallen.

Gedaan en Gewezen te 's Gravenhage in de onenbare Tcregtzitting van den derde September 1839 bij de Heeren en Mrs Westenberg, presiderend Raad, Jonkheer Beelaerts van Blokland, Vaillant, Gevers, Snoor, Joheer Diert van Melissant, en de Baron van Uelderen Renpers, Raden die dit arrest hebben onderteekend benevens den Griffier. -

w.g. D. 'estenberg

w.g. T. IJzeelaerts van Blokland
 C.R. Vaillant
 Hugo Gevers
 A.G. Snoor
 I.P.IJ. Diert van Melissant
 Rengers
 w.g. Arntzenius, sub. Griffier.

Kosten in cassatie   Staat der kosten gevallen op de voorziening
 in cassatie van Martinus Zoeren, thans gedeti-
 Liquidatie   neerd te Arnhem, veroordeeld hij arrest van
 het Provinciaal Geregtschhof van Gelderland, de
 Hooge Raad der   dato 18 Mei 1839
 Nederlanden   Bij arrest van den Hoogen Raad in dato 3 Sep-
     tember 1839 is de voorziening in cassatie ver-
     worpen met condemnatie van den Requirant in de
     kosten in cassatie gevallen. -

Aard der kosten	Beloon	Aanmerkingen
Beteekenis van den Deurwaarder	f — 47	
Oproeping der zaak op de te- regtzitting van den 3. Septem- ber 1839	75	
Griffie	6	
Beteekenis van het arrest	47	
Kopij van dezen staat	10	
	f 7, 79	

Wij President van den Hoogen Raad der Nederlanden, hebben ter requi-
 sitie van den Prokureur Generaal bij denzelven Raad, dezen staat van
 kosten geliquideerd, op eene som van zeven gulden negen en zeventig
 cents. -

Gelasten, dat ter executie van art. 174 van het nog in werking zijnde
 reglement van 18 Junij 1811 de voldoening van de voorschreve som zal
 worden gevorderd door alle middelen van regten, zelfs door aantasting
 hij lijve ter diligentie van het Bestuur der Registratie tegen
 oeren, veroordeelde.

's Gravenhave, den 4 September 1839

Gezien.

De Prokureur Generaal
 bij den Hoogen Raad
 R. de Bordes

w.g. D. Westenberg

Arntzenius, subst. Griffier.

(wordt vervolgd)

XIII. A. DE HEREN VAN VUGHT EN OIRSCHOT IN DE 12de EN 13de EEUW

(door T. Klaversma, Boerhaavelean 52, Eindhoven)
 (vervolg)

Aanvulling ~~over~~ op de overgaande afleveringen

De gift van vrouwe Margaretha van Cleve (zie Camminia juli 1978, pag. 105) aan de Oirschotse kanunniken moest door de deken van het Oirschotse kapittel betaald worden, zo staat in het liber annimarsarium bij deze schenking aangetekend. Omdat het dekenaat pas in 1232 werd ingesteld (in 1289 definitief goedgekeurd), moet de gift van vrouwe Margaretha dateren van na 1282; waarschijnlijk niet vele jaren daarna, omdat juist in die tijd de deken-pastoor er goed bij zat, de kanunniken daarentegen de karige prebenden hadden, waarom men meende, dat hier iets aan gedaan moest worden (1). Daardoor ligt het voor de hand vrouwe Margaretha voor de tweede vrouw van ridder Denekinus van Oirschot te houden, te meer als men bedenkt, dat heer Denekinus in oorkonden van het kleefse gravenhuis als getuige optreedt (2) en zijn vermoedelijke zoon Everard "van Orscoyt" in een oorkonde van de gebroeders Dirk van Kleef, graaf van Ifilchrath, en Sifrid Loef van Kleef door dezen hun verwant genoemd wordt (5). Aan deze oorkonde van 22 maart 1321 hangt een zegel van heer Everard, waarop twee palen en in een schildhoek een vogel. "Tk gelove een kraan" schrijft van Spaen in zijn aantekeningen, waarin hij deze oorkonde vermeldt en het zegel beschrijft (4). Dit is waarschijnlijk juist, want heer Everard komt ook als getuige voor in een oorkonde van Gerard, heer van Horne, die door zijn huwelijk met Irmgard van Kleef nandheer van Cranenburg in het graafschap Kleef werd (5). Heer Everard zal als leenman van de heer van Cranenburg een kraanvogel aan zijn oorspronkelijk wapen hebben toegevoegd. Dit vermoeden wordt versterkt door een oorkonde uit 1342, waarin een Deneken van "Oerschoet" leengetuige is. In deze oorkonde belenen Irmgard van Kleef, weduwe van Gerard van Horne, en haar oudste zoon Dirk van Horne, heer van Cranenburg, heer Johan van Groesbeek met een deel van Beeck. Deneken van Oerschoet zal de oudste zoon van heer Everard geweest zijn, genoemd naar ridder Denekinus, zijn grootvader. In 1350 werd Jan van Groesheek, heer van Peuren, beleend met Beeck door dezelfde heer Dirk van Horne, die nu heer van Gerwen en Cranenburg heet (vrouwe Irmgard is omstreeks 1350 overleden). Hierin zijn leengetuigen: Gisilrecht van Paens (-ene! tweestaartige

leeuw), liveraert van Oerscheet (zegel: twee nalen) en Ghijselbrecht van Groesheek (zegel: het wapen van de tegenwoordige gemeente Groesbeek). Het ligt het meest voor de hand om deze Everaert de oudste zoon van Deneken uit 1342 te zien of een jongere broer van hem (6). Het wapen van de oudste halfheren van Oirschot vertoonde dus waarschijnlijk twee nalen. Zou Oirschot derhalve naar het lijkt de oorspronkelijke 13de eeuwse toestand in zijn wapen willen uitdrukken, dan zouden twee leeuwen voor twee nalen plaats moeten maken. In het wapen van Haps zou in dit geval Sint-Nicolaas een klein plaatsje moeten inruimen voor een tweestaartige leeuw, iets waartegen de aan afstaan gewende heilige wel geen bezwaar zou hebben, te meer niet, omdat het afbeelden van heiligen op wapenschilden wel beschouwd wordt als een uitvloeisel van een ongewild gebrek aan respect voor de heilige (7).

Noten:

1. A.M. Drenken pr. : Documenten betreffende de kapittels van Hilvarenbeek, St.-Oedenrode en Oirschot, hlz. 168, 169, 207 en 208.
2. Zie Camninia juli 1978, de in de noten 2, 4 en 5 aangehaalde bronnen.
3. Kisky : Regesten der Kölner Erzbischoffe, deel 4, nr. 1227.
4. T.A. van Snaen, Aantekeningen bewaard in het archief van de Hoge Raad van Adel te 's-Gravenhage in de nrs. 116 en 162.
5. Beelaerts van Blokland e.a.: Nederlandse Kastelen en hun Historie, III, hlz. 219.
6. Zie noot 4.
7. F. van Ettore, Heraldiek, pag. 13, Uitgave Heemkundige Studiekring Kempen land.

XIII. 5. EEN KONINGSKROON VOOR HERTOG PHILIPS DE GOEDE

(door F.J. van Ettore)

Met verloop van de auteur moge onze redactie volgend opstel uit de juli/augustus-aflevering 1978 van de Nederlandsche Leeuw thans aan de lezers van Camninia presenteren, aangezien deze uitvoeringen voor velen van onze abonnees interessant en leerzaam zijn. De heer Ettore zal tevens gedurende het komende jaar in opeenvolgende afleveringen van ons blad onder de titel 'Uit de Schatkamer van de Brabantse Heraldiek' een aantal wapen- en zegelafbeeldingen met bijbehorende tekst voor U publiceren.

Inleiding

De Benelux, de vergaande samenwerking tussen België, Nederland en Luxemburg sinds 1958, roept soms herinneringen op aan een nog veel verder doorgevoerde unificatie in dezelfde gebieden, vijf eeuwen geleden, onder het bestuur van Philips van Bourgondië (t 1467). Keizer Karel V, kleinzoon van de kleindochter van Philips en op zijn beurt erfgenaam van de Bourgondische bezittingen, breidde dit gebied in het Noorden nog verder uit en was de eerste vorst van de Zeventien Nederlanden.

Het hertogdom Brabant speelde bij deze samenvoeging de hoofdrol. Hertog Jan I van Brabant wist in 1288 ook het hertogdom Limburg in zijn bezit te brengen. Kort daarna, in 1299, werd graaf Jan van Penegouhrn tevens graaf van Holland en Zeeland.

In die tijd liepen de grenzen tussen het Duitse keizerrijk en het koninkrijk Frankrijk ongeveer als volgt, te beginnen in het Noorden: De Schelde tot voorbij Cambrai, dan een lijn in oostelijke richting tot ten zuiden van Fumet, dan stroomopwaarts de 'klas, de Satme en de Rhône. Vlaanderen ten westen van de Schelde was dus Frans gebied.

Zowel de Duitse keizer als de Franse koning hadden in de late middeleeuwen van hun zeggenschap over hun leenmannen maar weinig overgehouden. Hertogen en graven hadden de gebieden, die zij bestuurden, tot erfelijke lenen weten te maken.

Soms slaagde de leenheer er in, als een regerend vorstehuis was uitgestorven, bepaalde lenen terug te brengen aan de Kroon. Zo werd in 1361 het hertogdom Bourgondië, na een zelfstandig bestaan van drie eeuwen, door de Franse koning Jan II weer in bezit genomen. In 1363 beleende hij er zijn vierde zoon, Philips 'de Stoute' mee. Deze trouwde met de erfdochter van de graaf van Vlaanderen en wordt de stamvader van het geslacht Bourgogne-Valois. De huwelijken van zijn zoons en dochters met leden van andere vorstehuizen hebben de basis gelegd voor de vereniging van de Nederlanden.

In 1430 werd Philips van Miirgondie, sinds 1119 graaf van Vlaanderen, aanvaard als opvolger in de hertogdommen Brabant en Limburg. Een jaar eerder had hij ook al het graafschap Namur (Nawen) verworven.

In 1433 volgde Philips zijn volle nicht Jacoba van Beieren op als graaf van Henegouwen, Holland en Zeeland. Tenslotte verwierf Philips in 1451 het hertogdom Luxemburg. De afronding van deze uitgestrekte unie van vorstendommen heeft Karel V tot stand gebracht: Hij maakte zich meester van Friesland in 1315, van Utrecht en Overijssel in 1528, van Groningen in 1536, van Gelderland en het graafschap Zutphen in

Hertog Philips de Goede, de machtigste vorst van zijn tijd, is de hoofdpersoon van het hiernavolgend verhaal.

Terwijl velen van ons op de schoolbanken hebben kunnen leren, dat hertog *Karel de Stoute van Bourgondië* met man en macht heeft getracht zijn landen-conglomeraat met aangrenzende gebieden uit te breiden, dit met de bedoeling om het

geheel tot één, nieuw koninkrijk samen te voegen, is veel minder bekend, dat ook zijn vader hertog Philips de Goede eens de koningstitel op het oog heeft gehad. Het behoeft daarom zeker geen toeval te zijn, dat sommige miniaturen, voorkomend in manuscripten, die Philips de Goede die jaren zijn vervaardigd, een vrij volledig overzicht vertonen van de wapenschilden Philips' landen. Hij geeft daarmee een indruk van zijn grote macht tussen de vorsten van Europa en laat tevens voor het eerst een wapenschild verschijnen voor het hertogdom Neder-Lotharingen, Philips' voorgangers als hertogen van Brabant hebben eeuwenlang mede de titel gevoerd van hertog van Lothier (Lothier, Neder-Lotharingen) zonder echter in hun wapenschild of zegel daarvoor een embleem op te nemen. Waarom heeft hertog Philips de moeite genomen om dit dusver onbekende wapen onder de aandacht te brengen?

Kaspar Schlick, de kanselier van Frederik III (1415-1493), sinds 1440 Rooms-koning, in 1452 te Rome tot keizer gekroond), heeft in diens opdracht en uiteraard in verwachting van bepaalde tegenprestaties, Philips de Goede 447 een aantal ideeën aan de hand gedaan voor een nieuw koninkrijk. Frederik III had vanzelfsprekend alleen die gebieden op het oog, gelegen binnen het Duitse rijk, waarover de Goede reeds regeerde! Philips' Franse landen, het hertogdom Bourgondië, de graafschappen Vlaanderen, Artois en Charolais zouden, van Duits standpunt uit gezien, hierbij niet betrokken kunnen zijn.

Opgemerkt moet daarbij worden, dat er al eerder koninkrijken' binnen de grenzen van het Duitse keizerrijk waren gevormd: het Arelatische koninkrijk, ook wel koninkrijk Bourgondië genaamd in het zuiden van het huidige Frankrijk, het koninkrijk Italië en met name ook het koninkrijk Bohemen. De koning van Bohemen was zelfs één van de zeven keurvorsten!

Zelfs over de naam van het nieuwe koninkrijk had de brave kanselier Schlick al duidelijke opvattingen: Friesland, „dat in oude tijden immers al een koninkrijk was geweest“, of anders Brabant, „het oudste en het uitnemendste hertogdom in het gehele Christendom“.

Het spreekt vanzelf dat de mogelijkheid van de koninklijke waardigheid voor Philips de Goede diens omgeving volop in de belangstelling heeft gestaan. Jean Wauquelin, één van de bekendste onder de schrijvers, die werkzaam waren voor hertog Philips en diens omgeving, heeft in 1445 voor zijn beschermmer Antoine de Croy de „Annales historiae illustrium principum Hainoniae“ van de Dominicaan Jacques de Guise (omstr. 1400) in het Frans vertaald. Voor hertog

Goede heeft hij vervolgens twee andere copieën vervaardigd, de tweede versierd met veertig prachtige miniaturen.

Het eerste manuscript 'i) werd hem in 1448 betaald en het is de vraag of het pracht-exemplaar van de „Chroniques de Hainaut“ reeds gereed was, toen kanselier Schlick zijn opwachting kwam maken bij hertog Philips, wellicht pas kort daarna! Wauquelin zegt in zijn inleiding, dat de graven van Henegouwen via „Salwastrud“ destijds hertogin van Lorraine, afstammen van de heersers over Lotharingen, d.w.z. over het gehele gebied van de Schelde tot en met het tegenwoordige Lotharingen; hertog Philips de Goede 1433 tevens graaf van Henegouwen, stamt via zijn moeder retha van Beieren af van de graven van Henegouwen en heeft dus tevens de oeroude Henegouwse aanspraken op een veel groter koninkrijk Lotharingen geërfd.

Op dit manuscript en de daarin opgenomen aanbiedingsminiatur op folio le komen we nog terug. Opgemerkt dient te worden dat Wauquelin (of zijn raadgevers)-- eigenaardig genoeg-- de aanspraken op Lotharingen heeft afgeleid van de Henegouwse graven, terwijl in feite de aanspraken, die destijds de hertogen van Brabant konden doen gelden, veel beter gefundeerd waren, een feit dat hertog Philips zeker bekend is geweest. Hoe dit ook zij, hertog Philips de Goede heeft in de kortst mogelijke tijd de ideeën van kanselier Schlick gecombineerd met zijn eigen vergaande wensen ten aanzien van het aloude koninkrijk Lotharingië. Zijn gedachten gingen uit naar het herstel van Lotharingië of Midden-Francië, het koninkrijk, dat in de negende eeuw onder het bestuur van Lotharius, kleinzoon van keizer Karel de Grote, een kort bestaan heeft gekend. Het noordelijke deel hiervan (tussen Moezel en Rijn) was het oude hertogdom Neder-Lotharingen, waarvan, zoals gezegd, de hertogen van Brabant al vele eeuwen de titel voerden. Nu was aan de waardigheid van hertog van Neder-Lotharingen bijna alle inhoud ontnomen, toen in 1180 op de Rijksdag te Schwabisch Hall werd bepaald, dat de hertog voortaan zijn hertogelijke rechten alleen in zijn eigen erflanden zou mogen uitoefenen. Het koninkrijk was het bestuur over het graafschap Antwerpen het enige voordeel, dat de hertog had behouden. Vandaar ook dat de titel weldra werd uitgebreid tot hertog van Lothier en van Brabant, na 1288 ook nog van Limburg.

Volledigheidshalve zij hier vermeld, dat de heraut Gelre in zijn wapenboek, dat tussen de jaren 1350 en 1400 mag worden gedateerd⁶⁾, naast het gekwartileerde wapenschild van de hertog van Brabant een hamer heeft afgebeeld van drie even hoge banen rood-wit-rood en daarbij de naam Lotrike heeft geschreven. Het is duidelijk, dat de heraut Gelre 1415/ geen_schilcl voor Lotrike heeft gekend'). Toch heeft

Philips de Goede van deze banier, willens en wetens, een wapenschild voor Neder-Lotharingen afgeleid, zonder twijfel om daarmede zijn politieke verlangens wat dit hertogdom betreft te rechtvaardigen. *Philips* had zich voorgenomen om op een geschikt tijdstip de rechten te herstellen, die vóór 1180 aan de titel van hertog van Lotharique verbonden geweest waren. Het is interessant om dit plotseling opduikende wapenschild van Lotharique te volgen.

Laten we beginnen met een manuscript, dat in Nederland bewaard wordt, namelijk in het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage. Hiervoor zij verwezen naar De Nederlandsche Leeuw 1921. waarin Mr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop een uitvoerig opstel gewijd heeft aan Pieter van Beoostenzweene's Remissorium Philippi; dit wordt gedateerd 1449'1450. Op twee van de vijf vrij primitief aandoende miniaturen is hertog *Philips van Bourgondië* afgebeeld met zijn hovelingen. Op de tent achter hem zijn de wapenschilden afgebeeld van veertien van zijn landen: Bourgondië, Neder-Lotharingen, Brabant, Limburg, Vlaanderen, Artesië, paltsgraafschap (ook wel vrijgraafschap) Bourgondië (= Franche-Comté). Henegouwen, Holland, Namen, Boulogne, Charolais), Friesland, Mechelen. Van drie bezittingen, die wel door de titels van hertog *Philips* zijn vertegenwoordigd, zijn nog geen wapenschilden te zien: Het graafschap Zeeland, het markgraafschap Antwerpen en de heerlijkheid Salins.

Veel fraaier uitgevoerd dan de vorige is de miniatuur op folio 1c van Ms. 9242 te Brussel. Dit tafereel vormt volgens deskundigen de mooiste portretten-galerij van de 15de eeuw. Het aanbiedings-tafereel wordt omringd door dezelfde veertien wapenschilden van de landen van hertog *Philips de Goede*. Het voorkomt in het manuscript van Pieter Beoostenzweene. Jos Calmette dateert het manuscript op 1446, L. M. J. Delaissé (een deskundige bij uitstek) echter op 1448, dus tijdens de onderhandelingen met kanselier Schlick.

Een ander, minder bekend voorbeeld is de miniatuur in Codex 2549. folio 6, uit het jaar 1450. in het bezit van de Nationale Bibliotheek van Oostenrijk te Wenen en afgebeeld in De Nederlandsche Leeuw 1976, tegenover de kolommen 369 en 370. Dit Weepse Ms. 2549 is een speciaal voor hertog *Philips de Goede* vervaardigd pracht-exemplaar van de „Roman de Girart de Roussillon“. J. Wauquelin heeft in 1446 de oorspronkelijke rijmvorm omgezet in *Philips de Goede* had er grote belangstelling voor en nam de moeite kennis te nemen van de voorlopige tekst, voordat deze in 1448 in het kostbaarder manuscript werd overgeschreven. De hoofdpersoon van de roman is een held uit het eerste hertogdom Bourgondië, die bijna voortdurend in strijd is met zijn soeverein, *Karel de Grote*, de hertogen van Bourgondië uit het huis Valois bijna steeds in strijd waren met de Franse

koningen. Er zijn aanwijzingen. dat de serie van drieën-vijftig miniaturen omstreeks 1450 is gereedgekomen. Op folio 6 telt men opnieuw veertien wapenschilden van *Philips* dan, maar die van Zeeland en Salins zijn in de plaats gekomen van die van Boulogne en Charolais. Van het graafschap Boulogne had *Philips de Goede* het vruchtgebruik, maar niet de eigendom verkregen. Bovendien was het wapen. waarmee Boulogne bedoeld werd, in werkelijkheid het wapen van de graven van Auvergne "), die tot 1435 mede graven van Boulogne waren geweest. Zij voerden voor Auvergne in goud een rood kerkvaandel. Het wapen van het graafschap Boulogne was in goud drie rode koeken. zoals die thans nog te zien zijn in het wapen van de gemeente Boulogne-sur-Mor. Wat Charolais betreft, dit graafschap was formeel overgedragen aan *Philips* en erfgenaam *Karel* de latere hertog *Karel de Stoute* het aantal wapenschilden op 2 x 7 te kunnen handhaven, werd dat van de heerlijkheid Salins nu opgenomen en een wapen voor het graafschap Zeeland speciaal voor dit doel ontworpen "). En ook op dit miniatuur heeft het wapenschild van Neder-Lotharingen een ereplaats gekregen tussen de schilden van de andere hertogdommen.

Keizer *Frederik* en zijn kanselier zullen wel flink geschrokken zijn, toe *Philips van Bourgondië* zijn ideeën en wensen op tafel legde: hij voelde niets voor de koningstitel van Friesland of van Brabant: Er moest een nieuw koninkrijk worden gevormd door samenvoeging van alle landen, die hij in Neder-Lotharingen bezat: voor de overige landen in dat hertogdom moesten de landsheren, zoals de hertogen van Gelre, Berg, Gulik en Kleef, de graven van Mark en Meurs, de nieuwe koning als leenheer erkennen.

Van Neder-Lotharingen naar Lotharingie, het rijk van *Lotharius*, was maar één stap: ook Opper-Lotharingen, d.w.z. het hertogdom Lotharingen, de Elzas, het graafschap Bar en de daartussen gelegen gebieden moesten naar de mening van hertog *Philips*, tot de vorming van het nieuwe koninkrijk bijdragen. Het door kanselier Schlick zelf genoemde Friesland, inderdaad eens een deel van het *Frankrijk* en zich uitstrekkende tot aan de mond van de *Weser* door hertog *Philips*, gaarne mede hij de besprekingen betrokken).

Over de eveneens binnen de grenzen van het voormalige Lotharingie gelegen bisdommen Luik. Utrecht. Keulen. Trier en Kamerijk werd door hertog *Philips* nog niet gerept; ieder een wist dat de macht van de keizer door zijn eigen bezittingen niet voldoende werd geschraagd en dat de keizer daarom was aangewezen op de steun van de regerende prins-bisdommen.

Hertog *Philips* had trouwens voor de bisdommen zijn eigen systeem. Het is bekend, dat hij er veelvuldig in slaagde

zijn beschermelingen (bastaard-zonen, neven, enz.) aanvaard te zien op de bisschopszetels van Utrecht, Luik, Kamerijk e.a., waardoor hij invloed kon uitoefenen op het bestuur over uitgebreide „kerkelijke” gebiedsdelen in het noord-westen van het Duitse rijk; de diverse prins-bisdommen konden dus nog wel even vachten.

Frederik III heeft snel begrepen, dat zijn voorstellen over een nieuw koninkrijk geheel uit de hand dreigden te lopen. Hij haastte zich zijn voorstellen af te zwakken. Er kon geen sprake van zijn om Duitse vorsten te ontslaan van de leenhand van het keizerrijk. Zelfs ingeval de voordelen, die *Frederik III* voor zichzelf van de regeling mocht verwachten, aanzienlijk groter zouden worden, dan nog moest hij inzien, dat hij zich in het Duitse rijk voorgoed onmogelijk zou hebben gemaakt. Kaspar Schlick is in 1449 overleden. Of er toen nog besprekingen liepen, is niet bekend; een feit is echter, dat de standpunten zover uit elkaar lagen, dat er van enige kans op succes eigenlijk geen sprake meer kon zijn. Hertog *Philips de Goede* kreeg dus niet zijn kroon. Hij is er in de geschiedenis voor bekend gebleven, dat hij een vooruitziende blik had, dat hij zijn tijd wist af te wachten en het goede ogenblik en die goede uitgangspositie voor allerlei ondernemingen uitnemend wist te kiezen. Waarschijnlijk heeft hij verwacht dat een nieuwe kans niet zou uitblijven.

Een lang leven is het „Bourgondische” wapen van Neder-Lotharingen niet beschoren geweest. Het Habsburgse huis, te beginnen met *Maximiliaan van Oostenrijk*, in 1477 gehuwd met hertogin *van Bourgondië*, voerde precies hetzelfde wapen ! In de wapenschilden van *Maximiliaan* en zijn opvolgers vertegenwoordigt het kwartier „in rood een dwarsbalk van zilver” daarom alleen maar Oostenrijk. Tegenwoordig wordt dit nog gevoerd door de Republiek Oostenrijk, terwijl de zwarte adelaar in het gouden schildhoofd van het stadswapen van 's-Hertogenbosch trots het wapen van Oostenrijk als borstschild draagt, herinnering aan de keizers *Maximiliaan I* en *Karel V*.

Op de beroemde wapenkaart van het hertogdom Brabant, die in het jaar 1600 is ontstaan, riefen door J. B. Zangrius ter gelegenheid van de inhuldiging van de aartshertogen *Isabella* en *Albertus* van Oostenrijk, ziet men nog eenmaal een wapenschild en een banier van rood-wit-rood voor Lothier. Maar in het merkwaardige boek(-) uit 1640 van Olivier de Vree (Vredius), dat een overvloed aan heraldische gegevens uit de middeleeuwen voor ons bewaart, komt het schild van Neder-Lotharingen al niet meer voor. Wel mag er aan herinnerd worden, dat de naam „De Zeventien Nederlanden”, die het gebied aanduidt van de huidige Benelux en naaste omgeving, is afgeleid van „Neder-Lotharingen”.

Noten:

- 11 Jos Calmette, *Les Grands Ducs de Bourgogne*, Paris, 1949. Franche-Comté, het vrijgraafschap Bourgondië, was tot 1674 een deel van het Duitse keizerrijk; Vlaanderen en Artois waren daarentegen tot 1529 Franse lenen.
-) Kon. Bibliotheek te Brussel, nr. 9242.
- D P. H. Witkamp, *Geschiedenis der Zeventien Nederlanden*, Amsterdam, 1873/1880.
- 5) Roger Harmignies, *Origine et Formation des Blasons des Provinces Belges*, in: *Recueil du 7ine Congrès*, Den Haag, 1964, blz. 17 e.v..
- 6) *L'Armorial Universel du héraut Gelre*, gepubliceerd en toegelicht door Paul Adam-Even. 1971.
F. J. van Ettro, *Het Sprookje van het wapen van de graven van Leuven*, in: *De Brabantse Leeuw*, 1975, blz. 129 e.v..
- 8) De auteur schrijft het 12de wapen toe aan Voorne. De andere hierna te noemen miniaturen geven zekerheid. dat Charolais bedoeld is, hetgeen nog wordt benadrukt door het ontbreken van een wapenschild voor het graafschap Zeeland, dat toch zeker belangrijker was dan de heerlijkheid Voorne. liet graafschap Charolais werd in 1390 aangekocht door hertog *Philips de Stoute van Bourgondill*; tijdens het leven van hun vader voerde *Philips de Goede*, en na hem zijn zoon *Karel de SiGute*, de titel graaf van Charolais.
- 9) L. M. J. Delaissé e.a., *De Gouden Eeuw der Vlaamse Miniatuur*, 1959.
- 16) Mr. E. J. Thomassen á Thuessink van der Hoop, Pieter van Beostenzweene's Remissorium Philippi, in: *De Nederlandsche Leeuw*, 1921.
- 11) J. B. Zangrius (J. B. de zangré), *Représentation de l'Ancienne et Souveraine Duché de Brabant etc.*; zie *De Nederlandsche Leeuw* 1964, kol. 211--217.
- 12) Olivier de Wree (Vredius), *De Seghelen der Graven van Vlaenderen, Brugge*, 1640, folio 111.
- 13) *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, deel 3, Utrecht, 1951.

XIV. ARCHIVALIA ATMGAANDE DE OUDE KEMPISCHE NILDEH

(vervolg)

21. Reglement van het St.-Annaoilde te Best 20 oktober 1760

"Wij Jan til lom Ilaniel de Jongh, stadhouders cao den ;;oorah Edele tl'elgchrede Heer Philips Jacob Baron van Praker, ordinaris pdeputeerde ter vergaderinge van haar Hoogh Mogende de Hoeren Staat en Generaal der Vereenigde Nederlanden, wegens de Provincie leelandt, quartierschout en dijkgraaf van Kenneland, en den !toot11 ;dele l'eleboore Heer Carel

Hendrik Jacob Baron Sweerts de Landas, Drossard, Badpen ter deezer Vrij- en Heerlijkheid van Oirschot, Scheepen en Raadhuys- hoofdstad S'Rosch, Canoniek van beide de Collegiale Kerke van St. Peeter tot Oirschot en Hilvarenbeek, mitsgaders Johannes van der Grinten, President, Hendricus Franciscus Clercx vice-President, Hendrik van Engelant, Francis van Taartwijk, Jan Adrianus de Leest, Adriaan Jans van de Sanden en Dirck Otters scheepen der voors. Vrij- en Heerlijkheid van Oirschot, tuijgen, dat voor

hoofdtman, vendrigh coninck en deekens der gilde van de voors. gilde presenteerende en gelaste van haare meedebroeders der voors. gilde, verklaarende aan ons, dat zij samen al over tien a twaalf jaaren geleden hebben gemaakt en gcräumt omme de vriendschap en liefde wille onder haar te onderhouden deeze naartvolgende articu- 1)

1) In den eersten, dat zij haaren hoofdtman, coninck, vendrigh en de vier deekens met advis van de gildebroeders gesteld en gekoosen, in alle redelijkheid tot naarcoominge van de naartvolgende articulen sullen gehoorsaam weezen, en dat alle het geene dat zij ten opzichte van voors. gilde sullen koomen te verrigten, van de verdere meedebroe- ders sal werden gelaudeert en naartgekoomen.

Dat alle drie' jaaren sullen werden gekoosen vier goede mannen tot het voors. deekensamt te veeten twee die getrouwt zijn en twee die nogh jonglunan zijn in plaats van de vier die alsdan zullen afgaan, welke vier af te gaine deekens zullen gehouden weezen te doen volkoo- men bewijs, rekeninge en reliqua van haare gedaan' administratie, en deekens den hoofdtman, coninck, vendrigh en de vier nieuw gekooren

3) Item soo wie in de gilde sal begeeren ontf aan den hoofdtman, coninck, vendrigh en deekensangen te worden, sal dat bidden omme hij ontfangen werd, sullen sal deekens moeten versoecken en indien en deekens moeten beloven deeze voors. en naartvolgende articulen en tevee doeten te zullen naartkoomen.

4) En bijaldien eersen van de gildebroeders om eenige reden uijt de voors. gilde begeerde te gaan, die sal de gilde een quartie of twaalf stuijvers agt penningen aan handen van den hoofdtman en twee deekens ten behoeve van de gemeene 5) Ende of er ook iemant in gekoomen haare o gilde. die oneerlijk van loeven was ofte eenige twist, knaelt ofte twee dragt maakte, dat men die met de knegt sal laten geeven een dijt of twee nenningen waarmede den selven is en sal blijven gecasseerd, en zijnen naam op het boek sal werden geroyjceert.

9) Item tot meerder aanqueeking van vrintschar en liefde soo sal de voors. gilde moeten bijeen koomen alle jaaren eens on den sesentwin- tigsten dagh van juli) ten waare die op een sondagh viel als wanneer des maandaghs de comparitie sal werden gehouden in dat huijs ofte herbergh door den hoofdtman, coninck, vendrigh en deekens daartoe be- steld, omme te samen aldaar te drincken een

7) En nr iemant van de gildebroeders sonder merkelijk belet sijn als- clan absenteerde en niet en connareerde, sal verheuren ieder reus

vier stuijvers.

8) Item is nogh vastgesteld, dat als wanneer den vogel sal werden ge- schooten het welk op alle drie jaaren is gesteld, dat altijd dat sal weezen op conditie van articul hierboven gesteld, en sullen gehouden weezen daar ieder reijs kennis van te geven en nermisatie van te vraa- gen aan de hoeren Officierien van deeze Vrij- en Heerlijkheid van Oirschot.

9) Item als door de herren Officierien in naame van haar Hoogh Mogende en den heer den vogel sal weezen bevrijt, soo sal de laatste coninck eerst moeten en moogen schieten naar de vogel or panegaij eer dat ie- mant van de gildebroeders sal moogen schieten or verheurte van nuili- teijt en daarenboven een half vat hier tot behoeve van de gelijke gildebroeders, en so wie den vogel af sal koomen af te geschicthen 'tzij arm of rijk, sal den silvren vogel met de schilde van den ou- den coninck ontfangen en daarvoor horge moeten stellen sufficient weezende tot genoeg van de gilde, dat het silverwerk aan de gilde niet en wert ontvreemt, en sal ieder coninck vernligt sijn omme een silvere schilt te laten maaken en aan de silvere vogel hangen, waar- op zijn naam jaar en datum moet staan van grootc en fatsoen naar ie- ders gelecgentheid.

10) Item als men de vogel sal schieten, soo sullen de gildebroeders gehouden sijn den booge omhoog te houden voor en al eer zij daar den hout op sullen moogen setten. Contrarie doende sullen verbeuren een half tonnc bier ten behoeve van als voor.

11) Item soo wanneer een gildebroeder komt afluivigh te worden, soo sullen alle de gildebroeders gebede zijnde moede te lijk gaan after de vrinden en bloedverwanten van den afluivigen on de verbeurte van oenen stuijver, en sullen de erfgenaamen van den afluivigen gehouden sijn aan voors. gildebroeders te geven een half tonne bier, dog de onvermogende daar niet onder begreenen.

12) Item ofte het onverhoopt mogte gebeuren, dat er tusschen oenige gildebroeders twist ofte gekijf voor viel ofte malkandcren quaamen te schelden ofte iniurieeren met woorden ofte met wercken, soo sal den hoofdtman, coninck, vendrigh en deekens naar verhoor die questie be- slissen en dengeenen die het ongelijk heeft doen geven een half tonne hier behoudens nogtans den hcere en een iegelijk lijn gerechtigheid.

13) verklaarende voorts de hoofdtman, coninck, vendrigh en deekens in name van haar en alle haare meedebroeders, dat zij alle met deeze voors. ofte naartvolgende articulen niet anders en bedoelen dan om de liefde en vrientschan onder haar lieden aan te queeken, gelovende hij deeze haar Hoogh Mogende als souveraine gebouw en getrouw te sullen weezen en alle haar hevelen te zullen nakomen, en dat wii den Hoogh welgeboren Heer van Oirschot, de hoeren Officierien en Regenten dezer Vrij- en Heerlijkheid van Oirschot altijd ook zullen obedieeren en resnecteren in alle jianiere.

Versoeckende die voors. hoofdtman, coninck, vendrigh, deekens en grsaa- mentlijke gildebroeders, aan ons hier boven genoemnt, deeze haare ar- ticulen en raminge wel te willen laten gevallen soo verre ons het selve is concerneerende en daartoe raagt hebben en met ons cachette en segele te bevestigen.

Twelk wij gedaan hebben onder merkelijke restrictien, dat die voors. gilde niet. en sal vermoogen on te trecken, de trom te slaan, te toeren ofte te schieten sonder voorgaande versogte en bekoome permissie op de hoeren Officierien ende de Magistraat dezer Vrij- en Heerlijkheijd van Oirschot.

Tot meerder bekrachtiging van hetgeene voors. staat is deeze door den Poogh Edele Gehoore en Gestrenge heer Lodewijk Jan Babtista Baron Sweerts de Landas, Ridder des neiligen Roomse Rijks, heere der voorn. Vrij- en Heerlijkheijd van Oirschot mede onderteekent en met zijn hoogh adelijk cachet bezegelt op heden den twintigsten october 1700 sestigh.

Waren geteekend: J.K.D. de Jongh, waar agter zijn naam een root lak en daar op gedrukt was zijn Edele cachet,
C.H.J. Sweerts de Landas, waar voor den naam een roode lak en daar op gedrukt was zijn Edele cachet.
L.J.B. Sweerts de Landas d'Oirschot, waar voor zijn naam een roode lak en daaron gedrukt was zijn Hoogh adelijk cachet.
J.van der Grinten, H.F. Clercx, Pendrik van Engelant, Francis Tartwijk, Jan de Leest, Dirk Otters.

Langer stond: dusdanig merk . . . . . , waarom geschreven stond: dit merk is gesteld bij Adriaan Jans van de Sanden, scheereen, mij present geteckent :1. P.1'. Nahuijs.

heze geregistreert en gecollationeerd ter presentie en overstaan van de hoeren Alhertus van Nahuijs en Arie van Wadenoijen schepenen in Oirschot, doezen alttienden julij 1700 vijf en tagtig.
A.v. Nahuijs, A. van Wadenoijen,

Schouw (secretaris).

(wordt vervolgd)

Samengesteld en vervaardigd door

Lay-out en typewerk

Offset

Streekarchivariaat Noord-Kempenland

C. Aarts-Keesom

11. Temnelaars

annex Slijterij
Las Cavas'

's morgens gebeld

's middags besteld

café re5taurant

't eiertje

Moorlopend⁵expossittes

OrabantsSe humStenaar5

Markt 17 - 18, Tel. 1503, Oirschot

Tevens zalen voor partijen,
bruiloften en recepties

Koude buffetten

BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL

DE CROON

HET BESTE ADRES TER PLAATSE VOOR

KANTOOR- EN SCHOOLBEHOEFTE

EN SCHRIJFMACHINES

Tevens verkoop van:

* OIRSCHOT IN OUDE ANSICHTEN

* OIRSCHOT IN BEELD

Dit fraaie fotoboek, samengesteld door Frits Wijn, bevat 60 grote typerende foto's van Oirschot.

KOESTRAAT 22A TEL. 1416 — OIRSCHOT